

આએતું સ્મરણ કરાવે છે તે પોતાના પ્રતાપિ ઉત્કૃષ્ટમમાં રાખે
પણ પાટણને કંઈ એણું માન નથી.

રાજકીય ઉચ્ચ પાયાને લીધે છેલ્લાં ચોટાક સેકાઓમાં પ
ઘણાં મોઝાદાર અને ચરસ્વી કુટુંબો પરદેશને સોંપ્યાં છે અને
પણી રહીને માત્ર (પટણી) અટક કાયમ રાખી પાટણની ભૂમિનું
હુકમે છે પરંતુ આ એક જુના ખાનદાન કુટુંબે પાટણની પકતી અને
સમયમાં પણ જન્મભૂમિનો પ્યાર અને તેના પ્રતિનું સન્માન ધ
રાખ્યું છે અને પોતાની ક્ષાતિને પાટણની ક્ષાતિથી કદી પણ
નથી એ માટે એક વખત પાટણના ઇતિહાસ નીચે જે જે વિચાર પ્રા
પ્ત અને સમૃદ્ધિ તથા ધર્મ અને ફરજનો પુષ્કળ લાભ લીધો છે તે
આ મોઝાદાર અને જુના ખાનદાન-કુટુંબને માટે મોટું માન ધરા
વેલો છે. પાટણના ઇતિહાસ 'કોટાવાળા' ના ખાનદાનથી છુટો
નથી.

વિક્રમ સંવત ૧૯૭૦ ના જેઠ શુક્ર ૧૨ ના દિવસે આ જ
પુનમચંદ કમચંદ કોટાવાળાનો જન્મ થયો
જન્મ. જન્મ પછી છઠ્ઠે જ દીવસે તેમનાં માતૃશ્રી ચ
અને દેહ વિલય થયો હતો. હજુનાં માતૃશ્રીનું ધાવણ
આપણિમાં પ્રસન્ન તે પંડલાં જ જે બાળક નાના વિનાતું
પૂણ્ય પ્રભાવ. તેનાં હાટની મીઠમ જ સી / પણ પૂરુષશાળી અ
બાળકની પંડલાં પાંખામાં જ થયા વિના

'પુત્રનાં લક્ષણ પાસે' એ કુળગતી કહેવત આ વાતની સા
અને શેઠ પુનમચંદના ઇવનના હકૂ જ દીવસે તેમના પૂર્વના પ
સંસ્કારોએ એક અદ્ભુત ઘટના બની છે કે જે વાચતાં વાંચનાર
અને આશ્ચર્ય થયા વિના રહેશે નહિ. શેઠ પુનમચંદના પિતા શેઠ
કોટાવાળા દણા ધાર્મિક અને નીતિજ પ્રેમ હતા પરંતુ કેટલાક
લઈ કિતિય લગ કરવું પડ્યું હતું; અને જતાં બને સપરિ
સંગીબહેનો જેવો રનેદ હતો અને ચંદનબાઈના મૃત્યુ સમયે
કુદતી રીતે તેમનાં અપરમાતા કરમચંદના બેળામા સોપાર
મમતા અને વાતસલ્યથી પોતાના જ પુત્ર ગાય તેમ લાગણીથી ઝર
એને હેરવાની અંતઃકરણી દરમ. પાંજુ કરતાં જ અપરમાતા
પૂર્વના પુણ્યોએ ધાવણનો સંચાર કર્યો અને આ પવિત્ર વિચારે
કુલિન સંસ્કારોવાળી અપરમાતાએ શેઠ પુનમચંદને પુરિમાના ચ

(The Imperial coronation Dabir illustrated)
Delhi 1911, in his Vol. I. publisher Mr. Khoda bro's Wite.)

સંવત ૧૭૦૦ માં મુઝરાતમાં આરે દુકાન પડ્યો હતો તે વખતે શેઠ

પુનમચંદળના પૂર્વજોએ ધધારોજીવારને ણીસવખાને
કેટલા અને દિનપતિદિન પડતી આવતા પાટણ શહેરને ધોડા

આપવાને પરદેસ-પ્રયાણ કયું. શેઠ પાનાચંદળ અને
ઉત્તમચંદળ બંને બાઈજોએ ઉત્તરદોઈમાંજ કેટલા શહેર વ્યાપારે
માટે પસંદ કયું અને પાટણ નિવાસી શા. નાચુરામ વખતરામના ભાગમાં
કાંપડની દુકાન ત્યાં ખોલી; અને ત્યાર પછી પેઢી ઉતાર લગભગ સવાસો વરસો
પર્યંત તે દુકાન સહીયારી ચાલ્યા પછી સં. ૧૮૨૨ માં ભાગથી છુટા થઈને
શેઠ ઉત્તમચંદળના પુત્ર શેઠ મોતીચંદળએ “ પાનાચંદ ઉત્તમચંદળ ” ના
નામથી કાંપડની સ્વતંત્ર દુકાન શરૂ કરી અને પુરવાર્ તથા પુણ્યના ઉદ્દમથી
દિનપતિદિન યશ અને શક્તિની સર્વદ્વિ મવા લાગી.

શેઠ મોતીચંદ કેટલાવાળાનાં ત્રીજાં પતિન શ્રીમતી બાબ્યવંતબાઈને સં.
૧૮૭૮ માં જે પુત્ર, યથા:૧. બવાનીલાલ અને ૨. કરમચંદળ. પુત્રોને બાલ્યા-
વસ્થામાં મુકીને જ શેઠ મોતીચંદળનું ચતુર્થ પાખ્યા હતા પરંતુ બાબ્યવંત-
બાઈ ખરેખર બાબ્યવંત જ હતા અને પોતાની બાહોશીથી દુકાનનો સર્વ
વહીવટ તેમણે મુનીમ હસ્તે ઉમગથી સંભાળ્યો. બંને પુત્રોને પોતાની
કુશળતાના સંસ્કારો જન્મથી જ આપ્યા અને વ્યાપારિક દક્ષતા પણ શીખવી.
ઉમરબાયક યતાં બંને બાઈજો છુટા પડ્યા. અને શેઠ કરમચંદ કેટલાવાળા
કે બાઈ શેઠ પુનમચંદ કેટલાવાળાના પિતા ય.ય તેમણે ઉત્તરદોઈમાંથી મુઝરા-
તમાં વ્યાપારિક દ્રષ્ટિ ફોડાવી મુઝરાતમાં પાટણનો પ.યતંત્ર અમદાવાદ શહેર
આજસ મરડી ઉભું થયું હતું અને શ્રીમાન્ રણછોડભાઈ (સર ચીનુભાઈના-
દાદા) નવિન ઉદ્યોગનો આસ્વાદ અપાડતા જાગૃતિ આવી હતી. આ જાગૃતિનો
લાભ શેઠ કરમચંદ કેટલાવાળા જેવા મુઝરાતના કુવિન નુપુત્ર જવાદે તેમ જ
હતુ અને હમિત તથા વ્યાપારિક શુસ્સો તેમને ને અમદાવાદ ખેંચી લાવવાને
પ્રમથનીવડ્યો હતો. શેઠ કરમચંદળએ અમદાવાદમાં મીઠા મે.ગેજ રાખી
લઈ પોતાને વ્યાપાર વધાર્યો અને પ્રમાદની રાનીમાંથી મુઝરાત જવારે
જાયું ત્યારે ઉદ્યોગના બાલ્યુરે પ્રતાપી ઠાણીયાં મુઝરાતના શેઠીઓએ
પર જ પ્રકાશ ફેંક્યો હતો તેનાથી શેઠ કરમચંદળ પણ તેજસ્વી અને
ચરસ્વી સ્થિત કરી રહ્યા હતા પ્રારબ્ધ અને પુરવાર્ તથા હમિત અને
દદાપણ કરેલા સંકલ્પથી તેઓ આજળ પડતા વ્યાપારિ મણુતા હતા અને

વીરહાક કરી અને ઘણો યશ સંપાદન કર્યો. ધાર્મિક જીના વિચારો અને રાષ્ટ્રીય નવિન વિચારોનું ઉમદા સંમીલન યદ્ય તેમના આત્મા ઉપર પ્રકારા ફેંકવા લાગ્યું અને કર્તવ્યના વિસ્તૃત ક્ષેત્રમાં યાકયા વિના ઉત્સાહથી પ્રવૃત્તિ કરવા માંડીઃ આજ સ્વાસ્થ્યવર્ષમાં ઠેજવાયેલી પ્રજા તેઓને સારીરીતે જાળખે છે અને તેમના નામપર ગુજરાતની પ્રજા હૃષોદ્ગાર કહાડે છે એ તો અત્રાંત કર્તવ્ય પરચલુતાનું પરિણામ છે.

શેઠ પુનમચંદજીએ ગુજરાતી, ઇંગ્લેજ અને અન્યપર્યવસાયાનું સારું શિક્ષણ લીધું છે. તેઓ વિશેષે કરીને ગુજરાતી અને વિદ્યાભ્યાસ. ઉર્દુ સાહિત્ય તરફ ઘણો રુચિ ધરાવે છે અને માતૃભાષા ગુજરાતીને માટે દબી લાગણી અને પ્યાર ધરાવે છે. સંગીત અને સાહિત્યને પરસ્પર ગાઢ સંબંધ છે અને તેથીજ “ સાહિત્ય સંગીત કલા વિહિન સાધારણ વસ્તુ પુણ્ય વિજ્ઞાન દિન ” એ લોકોક્તિ આપણમાં પ્રચલિત છે. શ્રેષ્ઠ પુનમચંદજી સંગીતનો વળુ માટે. શોખ ધરાવે છે અને સંગીત વિધાના જાણુદેની કદર કરતાં ગુરુ છે. સંગીત વિષયક તાલસુર અને મુર્છનાઓ વગેરે ભેદોપભેદોનું વિશ્લેષણ તેઓ ધરાવે છે. ગુજરાતમાં બીજા કોમાં કરતાં જોન કો મે સંગીતવિદ્યાનું ઉત્તમ પ્રકારે સંરક્ષણ થયું છે. બેજક જેવી કળાનતકેમ જોનેના કદર અશ્વે પોષાય છે. શેઠ પુનમચંદજીને રાહદાનો ધાર્મિક સ્તવગને. ૫૦ ઘણો પ્રેમ છે અને સંગીત ખરેખર એવી પવિત્ર ચીજ છે કે શ્રદ્ધા, આવન અને સંગીતની એકતા થતાં મનુષ્યને પ્રભુસાથે એકાગ્રહ બનાવી દે છે આ અનુભવતો ખરેખરા ધર્મ વીરોનેજ મળી શકે છે અને શેઠજી ધાર્મિક અભ્યાસ વળુચાલિ શ્રીચંદજી ગુરુપાસે ઉત્તમ પ્રકારે કર્યો હતો.

ઈ. સ. ૧૯૦૪ ના જીન મહીનાની ૮ મી ન રોખની રાત્રીએ પાલીતાણામાં

એક માસની માદના મેળાવી રાત્રી પુનમચંદજીના પવિત્ર

પિતાનો પિતાએ જન્મનો સંબંધ છાંડવાના દુખ ફ ખબરો પાટણમાં

ટહાન. અ. આ. પાલીતાણા જેવા પાવન સ્થળના દેહસ્થાન થયો

એ આપણા કોમમાં તો પુરા પુણ્યસાગીતવનુ ચિન્હ

જણાય છે. શહેરમાં વાયુવેગે એ વાત વિસ્તાર પ. ની અને શોક પ્રસર્યોઃ શેઠ કરમચંદજી કાટાવાળાએ પચોતેર વર્ષનું આયુષ્ય જોખવી પાટણની પ્રજાનું દીલ ધ્રુવ હૃદય તેનાં સ્થળે સ્થળે સ્મરણે થવા લાગ્યાં.

પુત્રી-મોતીબાઇને જન્મ થયો. જ્યેન મોતીબાઇનાં લગ્ન બાબુજી પનાલાલ
પુનમચંદ્રના પુત્ર શ્રીમાન્ મોહનલાલજી જેને ઘણી ધામધુમથી કર્યા.
જ્યેન મોતીબાઇ મુસીય, સાંત અને ગંભીર સ્વભાવનાં છે.

શેઠજીની વય ત્રીસ વર્ષની થતાં મુખી પુત્ર પ્રાપ્તી ન થવાથી શેઠજી
મનુષ્યોએ વિનિય લગ કરવા આશ્ચર્ય કરવાથી તેમનાં ફરી લગ્ન સં. ૧૯૩૧
ના જેઠ સુદ ૫ ને રે.જી પાટણમાં શેઠ બીખાચંદ મહોકમચંદને ત્યાં શ્રીમતિ
સૌ. મોતીબાઇ સાથે થયાં સં. ૧૯૩૬માં શ્રીમતિ મોતીબાઇને પુત્ર રત્નની
પ્રાપ્તી થયે અને વર્તમાન પતે મા બુજી બાબુજી પ્રજા થયા હતા. પરંતુ કુદરત
અકલ્ય નિયમન મનુષ્ય નીરતને જાણા નહીં પુત્ર પ્રસવ પછી પંદર દીવસે
જીવવાને માંથી શ્રીમાતી મોતીબાઇને દેહ ત્યાગ કર્યો. શ્રીમતિ ઘણાં સમય
જીવેલી, ૧૯૩૬ વર્ષના ૩ રે.જી જન્મ તેમજ મોતની જગા પણ પૂર્વનાં રીતો
નુસરે પ્રમાણે નિભાવે દેહ ત્યાગ કર્યો રહી એ વયમાં પુત્રથી સહન થયે
નહીં-તેણે ૧૨ વર્ષનાં જીવનનાં ૧૬૪ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

સં. ૧૯૩૬ માં જેઠ મનુષ્યોએ શેઠ મહાન ગુનિય લગ પાટણમાં
શેઠ હરજીવંદ દેવચં.ના પુત્ર શ્રીમાન્ મો. દીન શક્તી સાથે કર્યો. શ્રીમતિ
દી. શક્તી અને મનુષ્યોનાં ૧૯૩૬ વર્ષના ૩ રે.જી પાટણમાં
કર્યાનાં ૩૨ વર્ષનાં ૧૩૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.
શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.
શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.
શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

૧૯૩૬ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

શે. ૩૨૦૦ વર્ષનાં ૧૨૬૬૬ માં ૧૨૬૬૬ શુભ પ્રીતિ ત્યાગ કર્યો.

જો: પુનમવંદ્ય એ નૈન દાંતિકાસોનું ઉત્તમ અવલોકન અને અશ્વાસ
 રહેલો છે અને ઠોંડર-સનું સ્વાસ્થ્ય કરનાં તેમણે જે
 હીરોયોધિકતિ છટાદર અને વિન્નભર્યુ બાળ્ય રહેલું છે તે વાંચતાં
 નોલેજ: તેમનાં ચિત્તિક્ષિક જ્ઞાન માટે માન પેદા થયા વગર
 રહેલું નથી. વળી ઠેજવણી સંબંધી પણ તેમણે સ્વ
 મદા વીચારે. જોનાના અવરુમાં દર્શાયા છે.

'ૐ-શ્રી-મનુ' સ્વાયંભુવં કદાચ વચનં તેમજ વલ્લભ મંબીરતાથી સાંત જાને
 વિના. ૩૪૬ સ્વર્ગ આપણુ આપણું હતું. આપણમાં માનુષ્યમિ
 સ્વાયંભુવં પદ્મે ૧૪૨ તેના ઉચ્ચવચ હતિદાસ કહેનાં દૃઢવમાં
 આપણુ. કમલકાંઠામાં ઉછરેલા તે કે-શ્રી-મનુ કાજર રહેલ.
 એવો એવો હતો. વિદ્યાભરી મધુર અને સરસ વાણી
 માનુષ્ય. ગુરુત્વનીમાં તેમજ પાણીમાં આપણુ નીચે પ્રમાણે આપણું હતું:—
 "પદ્મમિથ રવધર્માનુયાયી જન્મ્યો! જહેનો અને સદ્ગુરુયા!

“શુભાં શુભાં! જોઈએ ખોયો ખોય જરાયેણું વન બેઠું સહને આપડે
 વાઙ છે. એથી વિશેષ જાણડાઠ નેંડ તરેહનાં નહાનાં મોટી કુલ વૃત્તિ,
 કુસુમભગામી, જુમિયર પથરાના વેળા અને મુદર મુદાંભિન નૃપિન નાંવન
 આકૃતિમાં કમરોડા દાસથી દોરિયમન બાગથી થાય છે. એક સ્થાને કુર-
 મર કમીયર દાવવામાં આવે છે તે તે સ્થળ પર રમવાય છે એ છે;
 તેા આ મંડપમાં કે જેને પૂજ્ય પદોથી ભિન્ન ભિન્ન નમરના વૃંદો,
 જુમળી નરોં, અને જો મને જાણકૂન કંઈ છે તે મંડપ સીને ઢેલો માર
 આપે! મુરથી વિરસ પડે. હમને બેઠુ દવ થાય છે તેા પાટી જાન
 મુરના કુદરથી મેક જ સ્થાને વદન હમને તથા નવન કમરો જાણેના
 સમુદમાં વિરસ પડેનાં બેઠુ ઢેલો માર થાય! આ કાનંદનું વર્ણન
 જાણના દવ. દોડેનાં કમરો ને જાણિયુ મુરને બેઠુ! સંસ્કૃતિયને
 મોટે કુરોડ છે તે. જુ મુર કાંઈ માર મેકનું જાણે છે કે
 આપ સર્વે મરિય જાણેને મર નવરો મોટે માર બેઠુ. બેઠુ માર
 આનંદમાં મરોડ થાય જાણે અને તેના હાર કુરોડ જાણે. કુરો
 મરો જુ મેમાં વિરસ થાયે માર ને આપ જાણેના કુ મરમથી જ
 હમા વિષુ જુ.”

“ એકમ ધર્મગ્રંથી અંકારેલા સ્વધર્મ અને જ્ઞાતિની ઉત્તતીના વિચારમાં પ્રેરાયેલા પોતાના વધુ-વધુ અને વિચાર સ્ત્રી સંઘની સેવા બખવવામાં તૃપ્ત અને તેમ કાર્ય માટે પધારેલા પ્રતિનિધિ સાહેબોએ + + + + + બંગાળ, પંજાબ, માગવાડ દક્ષિણ, કચ્છ, ગુજરાત, આદિ પ્રથક પ્રથક પ્રદેશોમાંથી પધારી પાંચગુરુને દીલગી છે + + + + + તે માટે અમન પ્રાર્થના સકળ સંઘ નગરો ખાનન સર્વાંગનક, સંગેમ, સાદુદય અવકાર આપું છું.”

“ખાધુઓ ! આ પાઠ્યપુસ્તકોની પુસ્તકી ભરતી બિદલી ખપી છે કે
તેનો મુકાબલો હાસનું પ્રથમ પાઠ્ય પુસ્તક નવર પલ્લ હશે ન શકે છતાં
હાજકુંડે કરી તેના અન્નપ્રદલ, મન. અને અખ.દનીના અસ્ત થયા છે
અને હાલ આપણાં બેના સન્માનાર્થે એ : મ મશી પલ્લ ધરાવી શકે
નથી.

[illegible]

“अथ भविष्युर्मुनि आचक्षते ॥ ५ ॥ नमरेण वसःवनार मन्त्रेण
वनरेणे नैन मेरीना अरु रत्नायनानी ओ पार्श्वेनाथ स्वाभिना देवालयना
भगिच्छ मन्त्रेण कर्त्तुं श्री भुवःसरु पार्श्वेनाथ नाम्नेयापितुं कर्त्तुं कृतं”

૥ તિથિ અવધરિ પદ્મ વિદ્યાન છે અને તેમાં વનગાળી, મુનિ સેવક
૫ વર્ગનો છે.

“ હમીદાગસર્વેન નામે ઓગપાન શ્વે હેનચાગચાર્યસુરીએ
સેવક તથા કુમારપદ્મસર્વેન પદ્મોદય આચર્યે કમ્ભે અને કુમારપદ્મ
સેવકોને અમરચરણ વચ્ચેના હોના + + + + તેમણે આપણાં હમીદાગ
પદ્મસર્વેન ૭૨૦૬ યજ્ઞાઓ. નેમના મંથરોમાં મુખ્ય(૧) સિદ્ધિને અમરચરણ
(૨) તેમકોટ (૩) ગ્રીષ્મી સ્વરૂપ (૪) અમરચરણ (૫) વીતરાન સ્વરૂપ (૬)
દશાક્ષ (૭) અભિધાન વિદ્યામયો (૮) સ્વરૂપાર સુદામનો (૯) નામ માળા
(૧૦) નિવૃત્તિ (૧૧) હંસપુરુષ (૧૨) હોમપુરુષ વગેરે છે. + + + +
આપણી કોમ કુમાર અગાધ કૃપાને દરબર અને પાટણપુરને માટે અમરકોનો
રૂઠી જાગર આ આચાર્ય કરીને અમો જૂલી ગયા નથી + + + એમની પદમ
પાવનોય મુરતી પદ્મ કી પચામર પાકી નહીં દરેકસરમાં સ્થાપિત કરવામાં
આવી છે. તથા પદ્મ સંબધી વિષય દરી વિષય મેરવનાર તથા ધોરા-
ના દરબર રહેઠિને અગાધ દરબર નામનો પ્રથમ દરબરે શ્રી અમર
ચરણ પદ્મ આ કંડુરમાં થયા હતા. નેમજ કી હેમકુમારચરિત્ર કર્તા કી
કોમમળાચાર્ય, હામકાકીવળ તથા જાગરવ વગેરેના કર્તા શ્રી અમરચરણ
કવિ હેમની માત તથા તથા નામદીવાળામાં વિદ્યાન છે. તથા જીવદેશ
માલાદિના કર્તા કી અમરચાર્ય, હામકાકીવળ પ્રથમ દીક્ષાકાર કી માનિક-
ચંદ્રમુરતી, તથા મળપર સાધસાગ વગેરેના કર્તા કી હંસપુરુષ + + +
આજ નરેના સ્વરૂપે હતા.

“ સ્વકુળર બાદશાહને મળિએથી + + + જેન પર્વોમાં કિશો ન
થાય તેવો જાગરવ દરબરે શ્રી હેમચરણ, સમંતિપરહ, મેરનારજ
આદિ ગિરિઓ બાદશાહ તેજ સહ મેરકા મેરવનાર મ. દીગવિશવમુરતીને
અજ નરેમાં દીક્ષા કર્યા કરી હતા + + +

+ + + + +

“ મુરલી અને દની વિમરકાકુ નમ દીવ્યા હે ન નથી અનુ”
નેમજે કીવળ દરબરે મેરવનાર + અજ નરે પદ્મ કરી. વચ્ચે નેમજે વળા.
+ + + + + સંજાક. એ અનુદાન-ના જુદા કૃપા શ્રી રૂપચરણ વ-
નિયે માનદ પોતાના કુમાર. નવથી એક વનુપર કરીવડીને બન-પે. હોના
+ + આર.મુર પદ્મ કૃપા શ્રી કુશલિવાળા જાગર અને વિદ્યાન દરેક પદ્મ
તેમજે જાગરમાં હતાં તેઓ અમરચરણ મંત્રી હતા. હંસપુરુષ સિદ્ધિધાના

મંત્રોએ પોતાની લઘુ મહેનતે નિઃશીમરૂબના ખર્ચે અર્ચાવંતો મહેલ પાંચપ-
માળા તરીકે સર્પવ કથો લેતા.

“ શો મું તમેને એવા મન્દાન પુત્રવનું નામ આપીશ. + + + તે મંદાન
નરો બીજા કોઇ નરિ પત્રુ વરુપાત્ર લગા તેમનાં ધર્મકુલ્યોની રૂંક કુંક માટી
જે આપ રાન્મુખ રજુ કરીશ, તેમણે

૧૩૦૦ કો જેન પ્રામાદ નિવરુપવ નવિન કુમર્યાં.

૧૩૦૨ કો જેન પ્રામાદનો જીર્ણોદ્ધર કુમર્યાં.

૧૦૧૦૦૦ નાવન રૂપાનરિ મરુ -વા

૧૪૬ વિવરુપા. જા. જા. કુની

૧૦૦ ક. જીના ૧ કુમર્યા. ૧૩૦૨ પ્રામા દ્રવ્ય અર્થે માન
પુત્રવરુપા જા. ૧ કુમર્યા

૧૩૪૩૦૦૦૦૦ ૧૦૦૦ અર્થે કો આ નેર અર્થ ૧૩૦૨ જીવન પ્રામાદ
૧૦૦૦ + + + + + માન ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦
જા. ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦૦૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

અર્થુદ્ધર અર્થુદ્ધર ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

અર્થુદ્ધર ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

અર્થુદ્ધર ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦ ૧૦૦૦

કાર આપનાં વોલન્ટીયરોની ટુકડી, બેન્ડ અને શોકમુગ્ધતા હર્ષયોધ સહીત તે-
ઓને સભા મંડપમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા. આ સભાને ઉત્સાહીનેતા મળ-
તાં વડોદરા જોવા દેખવાયલા અને મોખાદાર સજ્જતોને ભેટી આગ પ્રગ્ન કરું
અને સજ્જતોમાં તેમજ પ્રજામાં કહી પ્રાંત મહાજન સભાની પ્રવૃત્તિ પ્રમાણમાં
અને પ્રતિષ્ઠાભરી લેખાવા લાગી. પ્રમુખ શેક કોટવાળાએ પણ એ વખતે પ્રજા
માં ચર્ચાતા વિષયો હાસવળ ઓડી લીધા, ભાષણોથી સભામંડપ મજબૂત અને
લોક સેવાદારા કડીમાંની પ્રવૃત્તિ સંપાદન કરી. કીર્તન વડોદરા નરેશની મુખા-
રક પ્રવૃત્તિએ અંત્યએકારનું બીડું હોંદુરશાનમાં આ વખતે ઝડપ્યું હતું અને
છેક ધારા સભા સુધી અંત્યજને પ્રવેશ હોવા તેઓએ પ્રયત્ન આકર્ષો હતો.
કહી પ્રાંતનું મહાજન આ વાતથી જગમગી ઉઠ્યું હતું. પરંતુ મહાજનસભાના
સુકાની શેક કોટવાળાએ દબી જુદા ભરી દલીલોવાળું ભાષણ કરી કહી પ્રાંત
મહાજન સભાને અવાજ છે + શ્રીમંત મહાજન સાહેબ સુધી પહોંચાડયો હતો.
આવા એક વીરપ્રભુના ઉત્સાહી વતસની કદર મહાજન સભાએ પણ પીછાપી
કની અને તેઓને કાયમનું પ્રમુખ પદ અર્પ્યું હતું. નરેશજી, પાટણ, ધોરાજી
વગેરે થયેલી વાર્ષિક સભાઓમાં તેઓએ પ્રમુખ તરીકે કિતમ મેવા બજાવી હતી.

સિદ્ધપુરમાં ઇ. સ. ૧૯૦૬ માં આ સભાની એ થી વાર્ષિક સભાની બેઠક
શય તે વખતે શેક કોટવાળા પ્રમુખ તરીકે તથા પદ ગણ પ્રજાએ ધર્મોદ્ધર ઉમગ્રતા
ભર્યા સતકારે કર્યો હતો. વેપારીઓના અગ્રણીઓના નામનાં અને ધામધુમથી
મહોટું સરવસ કહાડી પ્રમુખને મલામતમાં વધારામાં આવ્યા હતા. રસ્તા-
માં સ્થળે સ્થળે કમાને કાબી કરવામાં આવી હતી. સ્વામીના બાંડી અને
વિવિધ પ્રકારનાં તેાળોથી સન્સ્કૃતિ કિતમ વર્મનું મહાજન સિદ્ધપુરનું મા-
નીતું આ શહેર અનુપમ અને અપૂર્વ છે અને ધામધુમથી હતું અને સિ-
દ્ધપુરના રસ્તાએ, માર્ગી પમારે થતા પ્રજા સમક્ષમાં માની શકેને-પ્રમુખને
નીલાગતાં હર્ષથી જ વકાળી હતી. આ ૧૯૦૬ માં વર્ષના બે બે વખતે તેમણે
આપ્યું હતું. વાર્ષિક મંત્રણાને કારણે વિખાવેલ, આ ની જગના સમક્ષમાં
મહાજન સભાએ પ્રજાને અનુકૂળ કરવાને ને. ને. ૧૯૦૬ ના દુબકા-
ળમાં મહેસુલની મેટી કમલી તરીકે ને. ને. ૧૯૦૬ ના વખતે આપાવી છે.

ઇ. સ. ૧૯૦૬ માં તેઓ કહી પ્રાંત મહાજન સભાની તરફની અધિક-
તાને ત્યાં વડોદરા મહાજન સભા મેમ્બર (લેટ-
ધારાસભાના સેક્રેટરી કેનેલિંગ તરીકે નુટીલ હતા અને ધારાસભામાં

મેમ્બર તરીકે. પણ દરેક મીટિંગમાં ભાગ લઈ પ્રજાનો અવાજ વારંવાર
પોતાના હોમિયલમાં મવાસોમાં રજુ કર્યો હતો. અંત્યએને

નોકરી આપવાની બાબતમાં, ઇન્ડમટેક્સની કદ રૂ. ૧૦૦૦) ની આવકની ઉપર

આ મકાદે પિટ્ટસેવા નિમિત્તે બજાવેલી અસાધારણ નગરભક્તિતથી આશુ
 શહેર તેઓના તરફ માનપૂર્વક આકર્ષાયું અને પાટણ
 શહેરમાં સ્મારક ત- નગરે પણ શ્રેષ્ઠ સાહેબને અર્પણ માન આપ્યું. સ્વ. શ્રેષ્ઠ
 રીકે પાખી પાળવા કરમચંદ્ર કોટાવાળાના સ્મારક તરીકે આખા શહેરે
 નો દાખલો. તેમની મૃત્યુતિથિનાદિને દરવર્ષે પાખી પાળવાનો કરાવ
 થયો અને દરવર્ષે તે નિશિચે આખા શહેરમાં પાકી પાળ
 વાગાં આવે છે. આ વિષે શ્રેષ્ઠ સાહેબને પાટણના સમસ્ત શહેરીજનોતરફથી નીચે
 મુજબ દાખલો લખી આપવામાં આવ્યો છે.

દાખલો

“ સ્વ. બડાદુર શ્રેષ્ઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાળા નંદવાણી પાટણ કંકાણે
 મહાશક્તીના પાઠામાંનાને આ દાખલો આપવા માં આવે છે કે તમે આ પાટણ
 શહેરની તમામ કોમને સં. ૧૯૬૫ ના જેડ મુદ્દી ૬ ન. ફાજ એક પ્રાતિભાગન
 આપવાથી તમામ શહેરે તમામ ન્દેના આશુચરણના સગી તમારે ત્યાં તમીને
 ભાણે નહીં ખપવવાળી ન્યાતાને તેમ જે જે ન્યાતાને પાતાની પુણીથી ઇલા
 ચક્રુ જમવાનું હતું તેમને તમે ખીયાં આપી સંદ કોમને પ્રાતિભાગન તમે
 આપ્યું. કારણ બનાવ સમજાવ બસંદ ચલ્લેસંદ વન મા બન્યો હે. ચ એમ જણ
 તું નથી તેથી આ શહેરની હોંદુ તથા મુસલમાન કોમ કુપરની તારીખ પાટે
 આવી એકમ વિચાર કરી કર. ચ કયો કે આ શહેર જમ્યુ હતું એવી ચાદગીરી
 રહેવા મ. જે તારીખ પાળવી તેવો નિશચ દરાવ હવા જહો પર્વાનુભને તમામ
 પિતાથી દેવગત થવાની તારીખ પાળવા સર્વાનુભને કરાવ થવાથી કરાવવામાં
 આપ્યું છે કે જેડ વડી ૧૨ ની પાકી આ શહેરની તમામ કોમ સાક્ષ દર સાક્ષ
 પાળવા કરશે કારણ બનાવ કોમ વખત બન્યો નથી ને તમે પહેલ પહેલું આ
 એક માનું દાખલું કરવાથી આ પ્રમાણે કરવામાં આવ્યું છે તે જણવું. તા.
 સુન સ. ૧૯૦૬ મોતિ જેડ વડી ૧૨ આજથી પાખી પાળી અગત રાજ.

(સહી)

(સહી)

સામ સુનિલાલ મનનલાલ

શ્રેષ્ઠ પોપટલાલ હેમચંદ

સહી દ. પોતાના,

સહી દા. જુદ

વિજનવના શ્રેષ્ઠ,

નગરશ્રેષ્ઠ.

યાનાં ઉભા કર્યા હતા. શ્રીમંતની સાથે સહેરના આગેવાનો અને અમલદારોને પણ નેતાઈ હતા તેમજ પાર્ટીની સાથે સંગીતની, બાદુના ખેડોની, આતસજાજી અને એવી ઘણી ગોઠવણો કરવામાં આવી હતી. શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ પણ પોતાના રાજવી-પોશાકમાં સજ્જ થઈ સ્મીત વદને રોકના સહને પધાર્યા હતા અને શ્રીમંત સ્વામીનો ઠાક તથા કોટાવાળા રોકની રોશની વગેરે બેવાને હાથે માણસોની ઠાક બંગલાની ચારે બાજુએ બમી ગઈ હતી. પ્રેમના બૂખ્યા લુપાળે રાજભક્તિથી અને અમીરીથી છલકાતા રોક પુનમચંદજીને ત્યાં લગભગ બે કલાક આનંદમાં વ્યતિત કર્યા હતા અને પાનખાપાળી આદિ સર્વ પ્રકારે સત્કાર સુવર્ણસન પર વિરાજી શ્રીમંત સિવક.યાં પછી ગેડસાહેબે મજૂમદીતકે ઓ. મહારાજ સાહેબનો ઉપકાર પ્રદર્શન કરતા લાગણી ભર્યા શબ્દોમાં રાજ-ભક્તિ ઉતારી હતી. ગુજરાતવરે પણ ગુજરાતની પ્રાચીન પાટનગરી પાટણને આગળે આવી' ઉત્તમ આતિથ્ય કરવા માટે તેમ ભર્યા શબ્દોથી રોકને ધન્યવાદ આપ્યો હતો. અને રોકજીના શબ્દોને સાનંદ ગ્રહણ હતા. તા. ૨૫મી જાન્યુઆરીના રોજ રોક સાહેબ તરફથી શ્રીમંત મહારાજ સાહેબને પોશાકનો નમ્રાશ્ન કરવામાં આવ્યો હતો.

શ્રીમંત પોતાના રાજ્યમાં બીજો નંબરે ગણાતા પાટણ શહેરમાં આવા રાજભક્ત અને અમીર ખવાસના મેઠને વસતા બેઠ પાટણને માટે મજરૂરી થરાવે છે અને રોક કોટાવાળા તરફ ઘણી પ્રીતિ વરાવે છે.

રાધનપુર, પાલજપુર, ભાવનગર, કોટા, ઝાલાવાડ (ગજપુતાના) વિગેરેના રાજ્ય મહારાજાઓ તેમજ કેટલાક રાજદારી મહાપુરોષો રાજ્યો સાથેના સાથે તેઓ સાથે સંબંધ થરાવે છે અને ઉપર જણાવેલા સંબંધ. રાજ્યોમાં તેઓની બેઠક બાધ, બેટા અને કુમરોને સરદારોની સાથે થાય છે. તેમજ લગનાદિ પ્રમંજે સિર-પાવની આપ લે થાય છે તેઓની સાથે મિત્રાચારી બહેનો પત્ર વ્યવહાર પણ થાય છે કે જે ઉતારવાની અંત મરેઠ થારતા થયાં.

સં ૧૯૧૩ (ઈ.સ. ૧૯૧૦) માં તેઓએ વિશાં શ્રીમાળીની ન્યાયમાં દરશોર વ-જનની પિતૃની કોઠિઓની હડાણી કરી હતી. આ હડાણી બીજી હડાણીઓની મારફત ફક્ત હડાણીજ ન હતી. પરંતુ મરેઠાસરના મરેઠીના અને તેષામિક ઉચ્ચ-પ્રમુખકિના ઉદ્દેશ સદ કરવામાં આવી હતી. દરેક મરેઠાસરનામાં હડેસસરનામાં પુત્ર ભવિષ્યમાં આવતી, અને સંત્રના અરતી, ગાયન પ્રમુખકિતાનાં અને બેઠક વગેરે સાથે ઓઓનાં માંગ-

“આપ શ્રીમંત છતો પદ્મ જરીખોનાં દુઝો અણવા છતાંસા પરાવી તે દૂર કરવા પ્રયત્નો કરો છો; અને આપની તેવી સામ્મીને લીધેજ કડી માંત મહાજન સંભાના પ્રમુખનો જોખમ બધો ઝાઝો આપે સ્વીકાર્યો છે એ વાત અમે સારીપેઠે જાણીએ છીએ.

“આતના, સંઘના, મહાજનના વગેરે હરેક કાર્યમાં જ્યારે પણ અમેને આપના કુટુંબની કે આપની મદદ તથા સલાહની જરૂર પડી હશે ત્યારે તે અમેને મળતી રહી છે ને સં. ૧૯૫૬ ના ચાલકર દુઝાગના વખતમાં દુઝાગીયા માટે જાનાજ આપવાની ઝાઝવણુ કરી આપના વડીલો તથા આપે જે મદદ કરેલી તે અમે કદી પણ ભૂલી જવાના નથી.

આપના મરહુમ પિતાશ્રી કરમચંદજી તથા વડીલ જંધુ કબેરીલાલજીના મજૂદી અમેને જે ખેટ ગઇ છે તે પુરાવાની નથી તો પણ અમેને આશા તથા ખાતરી છે કે આપશ્રી પણ હોમનેજ પત્રવે ચાલનારા છો એટલે તે પડેલી ખેટ કોઇક અંશે પુરાવેલી જોવાને અમે ભાગ્યશાળી થઇશું.

“આપના જેવા જુહસ્થળી પરાસખામા નિમજ્જાક થવ ધી અમે આપના કુટુંબની તથા આપની કાગડીદો તરફ વિચરું કરી મ્હેં ટી મ્હેં ટી આશાએ! ખાધીએ તો અમે ધારીએ છીએ કે ત્હેમા અમે જડુ ખેટા નથી. વળી અત્યંજ હોહોને સરકારી હરેક ખાતામાં લાયકી પ્રમાણે નોકરી આપવા હાલ તમ્મીજ આલે છે ને તેથી આપણી તમ મ રંચતમા જ વસવસો ઉત્પત્ત થશે જ તે કાંઈ આપના જાણવા બહાર નથી. તો આપનું પહેલું જાન્ય એ કાંઈ પણ હોય તો તે આ જલો થયેલો વસવસો હું કગવવા શ્રીમંત મહારાજ સાંજેજને કાને બ્યાજળી તથા અરી હકીકત નાખવ નુ છે એમ અમ્હાર માનવુ છે. વળી અમે વધારે એમ પણ માનીએ છીએ કે, આ તના જેવા રંચતના આગેવાન, શ્રીમાન મોલાવાળા જુહસ્થળનું કહેલું સગું ઉપર જરૂર અસર કરેલું જ.

“ઉપરે આપ દિધાયુપી થઈ આપના હાથે ભવિષ્યમાં થવું સુકુત્યો થાએ એમ હવેથી શ્રીમંત મહારાજ સાહેબે આપની કહેલી નીમજ્જાકના સંજયમાં ફરીથી હોમનો આભાર માનીએ છીએ. તે સાથે આપે અમ્હાર માનવન સ્વીકાર્યું તે માટે આપનો ઉપકાર માનવાની રબ લાઇએ છીએ.

તથાત્તુ:

મીતિ ફાગણ ત્રી પ વાર રવિ ૧૯૬૪.

(સહી) શેઠ પોપટલાલ હોમચંદ સમ.

૬ : જુદ નમરોક.

“ ઉવટે આપ સાહેબને જણાવવાની રજા લઇએ છીએ કે આપના હાથે ખની શકતા તમામ ઇલાએ લઈ દેવતામાં ઉભો થયેલો વસવસો! દૂર કરાવવા આપ આપનાથી ખનતું કરી આપનું કુટુંબ કે જે હમેશાં સારાં કામો કરીને માટે બળીતું છે તેમની સોભામાં ઓર વધારો કરશે ને સાશન દેવતા આપને કાર્યમાં ક્ષેત્ર આપો એવું માગી આપને સુંદી કહાડવા માટે કઠીપ્રાન્તની સુંદરી કરનારાઓનો ઉપકાર માનવાની આ તક લઇએ છીએ.

“ અમારી સંસ્થાની માનવી કબુલ રાખી આજે આપે અમેને અમારી લાગણી ખતાવવાની તક આપી અમારે માનપત્ર સ્વીકાર્યું તે માટે અમે આપના આભારો છીએ.

મીતિ કાગળ વદ ૫ વાર રવિ સપ્ત ૧૯૬૮.

(સહી)

કેરેશમાઈ ડાહ્યાભાઈ વઘીલ

સેક્રટરી

શા હાલાભાઈ મગનચંદ

દા. લહેરચંદ પ્રમુખ.

માનપત્ર

(૩)

“ મે. સ. રા. માનવંતા શ્રીયુગ સ્વચ્છાતિ બંધુ કેટાવાળા સૈંઠ મી કરમચંદ મેળીચંદના મુખ્ય ગઠ પુનમચંદ કુમચંદ.

“ મુજા અને માનવંતા મહાશય”

“ આપ પ્રથમે અમે પાટણના વિસાઓમાંથી વણિક આપના સ્વચ્છાતિ બંધુઓ આપને માનપૂર્વક જણાવવાની રજા લઇએ છીએ કે ...

“ આપનું કુળદેવક કુટુંબ આપની નાનિયા દેવ ન ન ભોગવે છે, તે ખાતે અમેને અતિશય આનંદ અને સતોષ થય છે.

“ ધર્મનાં કાર્યોમાં સદા આપ આગળ પડેલા માન હશે છે. ધર્મકાર્યને ઉત્તેજન માટે મોટા મોટા યાત્રાના સંઘો તબક્કી લગભગ અવાસાત્મ રૂપીયા નેટલી મોટી રકમ ખર્ચી પાટણના ગૈન બંધુઓને ધર્મને રસ્તે દોરવામાં મહાન કર્તવ્ય આપે કર્યો છે.

“ પાણિતાણા આપણા ધર્મનું એટું સ્થાન છે, તેના ઉપર આપના વડીતોએ દુરેશ જમાવ્યું છે અને આપે લાભીય હબરનો ખર્ચ કરી વાત્રાપુ-

“ ઉવટે આપ સાહેબને જણાવવાની રજા લઇએ છીએ કે આપના હાથે ખની શકતા તમામ ધંધાએ લાઇ રેયતમાં ઉભો થયેલો વસવસો દૂર કરાવવા આપ આપનાથી બનતું કરી આપનું કુટુંબ કે જે હમેશાં મારાં ઠામો કરીને માટે બચીતું છે તેમની શોધામાં જોર વધારો કરશે ને શાશન દેવતા આપને કાચેમાં ક્રોધ આપે એવું માગી આપને સુટી કહાડવા માટે કઠિપ્રાન્તની સુંટફી કરનારાઓનો ઉપકાર માનવાની આ તક લઇએ છીએ.

“ અમારી સંસ્થાની માનસૂત્રી કલુલ રાખી જાલે આપે અમેને અમારી લાગણી બતાવવાની તક આપી અમારું માનપત્ર સ્વીકાર્યું તે માટે અમે આપના આભારો છીએ.

મીતિ ફાગણ વદ ૫ વાર રવિ સંવત ૧૯૧૪.

(સહી)

લેફ્ટનાઇટ ડાયાનાર્થ વઘીલ

સેક્રટરી

શા હાલાલાઇ મમનચંદ

દા. હરેચંદ પ્રમુખ.

માનપત્ર.

(૩)

“ મે. સ. રા. માનવંતા શ્રીયુત સ્વચ્છાતિ બંધુ કોટાવાળા સેક્રેટરી કરમચંદ મોતીચંદના પ્રમુખ સેક્રેટરી પુનમચંદ કરમચંદ.

“ સુરા અને માનવંતા મહાશય’

“ આપ મારે જમો પાટળના વિદ્યાશ્રીમાળી વલ્લિક આપના સ્વચ્છાતિ બંધુઓ આપને માનપૂર્વક જણાવવાની રજા લઇએ છીએ કે :—

“ આપનું કુળદિપક કુટુંબ આપણી જ્ઞાતિમાં જે માન જોગવે છે, તે જ્ઞાતિ અમેને અતિશય આનંદ અને સંતોષ થાય છે.

“ ધર્મનાં કાર્યોમાં સદા આપ આગળ પડતો ભાગ લ્યો છો. ધર્મદારને ઉત્તેજન માટે મોટા મોટા ચાનાના સંધિ કહાડી લગભગ સવાલાખં રૂપીઆ જોડી મોટી રકમ ખર્ચી પાટળના જૈન બંધુઓને ધર્મને રસ્તે દોરવામાં મહાન કૃતિય આપે કર્યો છે.

“ પાણિતાણા આપણા ધર્મનું મોટું સ્થાન છે, તેના ઉપર આપના વહીવટીએ ફરેશ બંધાવ્યું છે અને આપે જાણીતું હબરનો ખર્ચ કરી યાત્રા-

“મીલિતિ માત્ર કૃષ્ણપત્ર ૭ સોમનાર સંવત ૧૯૬૦ તા. ૮ માટે રેતુ-
વાંચી રાત્રે ૧૯૦૪

(સતી) હી આપનો

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

1947 - 1948 - 1949 - 1950 - 1951 - 1952 - 1953 - 1954 - 1955 - 1956 - 1957 - 1958 - 1959 - 1960 - 1961 - 1962 - 1963 - 1964 - 1965 - 1966 - 1967 - 1968 - 1969 - 1970 - 1971 - 1972 - 1973 - 1974 - 1975 - 1976 - 1977 - 1978 - 1979 - 1980 - 1981 - 1982 - 1983 - 1984 - 1985 - 1986 - 1987 - 1988 - 1989 - 1990 - 1991 - 1992 - 1993 - 1994 - 1995 - 1996 - 1997 - 1998 - 1999 - 2000 - 2001 - 2002 - 2003 - 2004 - 2005 - 2006 - 2007 - 2008 - 2009 - 2010 - 2011 - 2012 - 2013 - 2014 - 2015 - 2016 - 2017 - 2018 - 2019 - 2020 - 2021 - 2022 - 2023 - 2024 - 2025 - 2026 - 2027 - 2028 - 2029 - 2030 - 2031 - 2032 - 2033 - 2034 - 2035 - 2036 - 2037 - 2038 - 2039 - 2040 - 2041 - 2042 - 2043 - 2044 - 2045 - 2046 - 2047 - 2048 - 2049 - 2050 - 2051 - 2052 - 2053 - 2054 - 2055 - 2056 - 2057 - 2058 - 2059 - 2060 - 2061 - 2062 - 2063 - 2064 - 2065 - 2066 - 2067 - 2068 - 2069 - 2070 - 2071 - 2072 - 2073 - 2074 - 2075 - 2076 - 2077 - 2078 - 2079 - 2080 - 2081 - 2082 - 2083 - 2084 - 2085 - 2086 - 2087 - 2088 - 2089 - 2090 - 2091 - 2092 - 2093 - 2094 - 2095 - 2096 - 2097 - 2098 - 2099 - 2100 - 2101 - 2102 - 2103 - 2104 - 2105 - 2106 - 2107 - 2108 - 2109 - 2110 - 2111 - 2112 - 2113 - 2114 - 2115 - 2116 - 2117 - 2118 - 2119 - 2120 - 2121 - 2122 - 2123 - 2124 - 2125 - 2126 - 2127 - 2128 - 2129 - 2130 - 2131 - 2132 - 2133 - 2134 - 2135 - 2136 - 2137 - 2138 - 2139 - 2140 - 2141 - 2142 - 2143 - 2144 - 2145 - 2146 - 2147 - 2148 - 2149 - 2150 - 2151 - 2152 - 2153 - 2154 - 2155 - 2156 - 2157 - 2158 - 2159 - 2160 - 2161 - 2162 - 2163 - 2164 - 2165 - 2166 - 2167 - 2168 - 2169 - 2170 - 2171 - 2172 - 2173 - 2174 - 2175 - 2176 - 2177 - 2178 - 2179 - 2180 - 2181 - 2182 - 2183 - 2184 - 2185 - 2186 - 2187 - 2188 - 2189 - 2190 - 2191 - 2192 - 2193 - 2194 - 2195 - 2196 - 2197 - 2198 - 2199 - 2200 - 2201 - 2202 - 2203 - 2204 - 2205 - 2206 - 2207 - 2208 - 2209 - 2210 - 2211 - 2212 - 2213 - 2214 - 2215 - 2216 - 2217 - 2218 - 2219 - 2220 - 2221 - 2222 - 2223 - 2224 - 2225 - 2226 - 2227 - 2228 - 2229 - 2230 - 2231 - 2232 - 2233 - 2234 - 2235 - 2236 - 2237 - 2238 - 2239 - 2240 - 2241 - 2242 - 2243 - 2244 - 2245 - 2246 - 2247 - 2248 - 2249 - 2250 - 2251 - 2252 - 2253 - 2254 - 2255 - 2256 - 2257 - 2258 - 2259 - 2260 - 2261 - 2262 - 2263 - 2264 - 2265 - 2266 - 2267 - 2268 - 2269 - 2270 - 2271 - 2272 - 2273 - 2274 - 2275 - 2276 - 2277 - 2278 - 2279 - 2280 - 2281 - 2282 - 2283 - 2284 - 2285 - 2286 - 2287 - 2288 - 2289 - 2290 - 2291 - 2292 - 2293 - 2294 - 2295 - 2296 - 2297 - 2298 - 2299 - 2300 - 2301 - 2302 - 2303 - 2304 - 2305 - 2306 - 2307 - 2308 - 2309 - 2310 - 2311 - 2312 - 2313 - 2314 - 2315 - 2316 - 2317 - 2318 - 2319 - 2320 - 2321 - 2322 - 2323 - 2324 - 2325 - 2326 - 2327 - 2328 - 2329 - 2330 - 2331 - 2332 - 2333 - 2334 - 2335 - 2336 - 2337 - 2338 - 2339 - 2340 - 2341 - 2342 - 2343 - 2344 - 2345 - 2346 - 2347 - 2348 - 2349 - 2350 - 2351 - 2352 - 2353 - 2354 - 2355 - 2356 - 2357 - 2358 - 2359 - 2360 - 2361 - 2362 - 2363 - 2364 - 2365 - 2366 - 2367 - 2368 - 2369 - 2370 - 2371 - 2372 - 2373 - 2374 - 2375 - 2376 - 2377 - 2378 - 2379 - 2380 - 2381 - 2382 - 2383 - 2384 - 2385 - 2386 - 2387 - 2388 - 2389 - 2390 - 2391 - 2392 - 2393 - 2394 - 2395 - 2396 - 2397 - 2398 - 2399 - 2400 - 2401 - 2402 - 2403 - 2404 - 2405 - 2406 - 2407 - 2408 - 2409 - 2410 - 2411 - 2412 - 2413 - 2414 - 2415 - 2416 - 2417 - 2418 - 2419 - 2420 - 2421 - 2422 - 2423 - 2424 - 2425 - 2426 - 2427 - 2428 - 2429 - 2430 - 2431 - 2432 - 2433 - 2434 - 2435 - 2436 - 2437 - 2438 - 2439 - 2440 - 2441 - 2442 - 2443 - 2444 - 2445 - 2446 - 2447 - 2448 - 2449 - 2450 - 2451 - 2452 - 2453 - 2454 - 2455 - 2456 - 2457 - 2458 - 2459 - 2460 - 2461 - 2462 - 2463 - 2464 - 2465 - 2466 - 2467 - 2468 - 2469 - 2470 - 2471 - 2472 - 2473 - 2474 - 2475 - 2476 - 2477 - 2478 - 2479 - 2480 - 2481 - 2482 - 2483 - 2484 - 2485 - 2486 - 2487 - 2488 - 2489 - 2490 - 2491 - 2492 - 2493 - 2494 - 2495 - 2496 - 2497 - 2498 - 2499 - 2500 - 2501 - 2502 - 2503 - 2504 - 2505 - 2506 - 2507 - 2508 - 2509 - 2510 - 2511 - 2512 - 2513 - 2514 - 2515 - 2516 - 2517 - 2518 - 2519 - 2520 - 2521 - 2522 - 2523 - 2524 - 2525 - 2526 - 2527 - 2528 - 2529 - 2530 - 2531 - 2532 - 2533 - 2534 - 2535 - 2536 - 2537 - 2538 - 2539 - 2540 - 2541 - 2542 - 2543 - 2544 - 2545 - 2546 - 2547 - 2548 - 2549 - 2550 - 2551 - 2552 - 2553 - 2554 - 2555 - 2556 - 2557 - 2558 - 2559 - 2560 - 2561 - 2562 - 2563 - 2564 - 2565 - 2566 - 2567 - 2568 - 2569 - 2570 - 2571 - 2572 - 2573 - 2574 - 2575 - 2576 - 2577 - 2578 - 2579 - 2580 - 2581 - 2582 - 2583 - 2584 - 2585 - 2586 - 2587 - 2588 - 2589 - 2590 - 2591 - 2592 - 2593 - 2594 - 2595 - 2596 - 2597 - 2598 - 2599 - 2600 - 2601 - 2602 - 2603 - 2604 - 2605 - 2606 - 2607 - 2608 - 2609 - 2610 - 2611 - 2612 - 2613 - 2614 - 2615 - 2616 - 2617 - 2618 - 2619 - 2620 - 2621 - 2622 - 2623 - 2624 - 2625 - 2626 - 2627 - 2628 - 26

८३५१।.

સં. ૧૮૭૭ માં પાટણ ખતે જોના અને સ્થાનો વચ્ચે ચારૂપ નિ
અને જમણા નદ ને વચ્ચેના અથડો કુમો મથાની
ચાલિયાના દરેક ૧૦૦૦ ચોરસ ફીટ ના સામગ્રી પાકે
પાકે ૧૦૦૦ ચોરસ ફીટ ના પાકે ૧૦૦૦ ચોરસ ફીટ ના પાકે
૧૦૦૦ ચોરસ ફીટ ના પાકે ૧૦૦૦ ચોરસ ફીટ ના પાકે

1. 1945년 8월 15일 일본 제국 패망 후
 2. 1948년 8월 15일 대한민국 정부 수립
 3. 1949년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 4. 1950년 6월 25일 한국전쟁 발발
 5. 1953년 7월 27일 휴전협정 체결
 6. 1954년 12월 19일 제헌국회 개회
 7. 1960년 4월 26일 제헌헌법 공포
 8. 1961년 12월 12일 군사혁명위원회 수립
 9. 1968년 10월 27일 남북공동성명 발표
 10. 1971년 7월 1일 미국이 중화인민공화국을
 11. 1972년 9월 17일 남북관계 정상화 선언
 12. 1978년 12월 31일 제헌헌법 개정
 13. 1980년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 14. 1987년 2월 27일 제헌헌법 개정
 15. 1988년 8월 9일 서울 올림픽 개최
 16. 1990년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 17. 1991년 9월 3일 남북관계 정상화 선언
 18. 1995년 10월 27일 제헌헌법 개정
 19. 1997년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 20. 1998년 2월 27일 제헌헌법 개정
 21. 1999년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 22. 2000년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 23. 2002년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 24. 2004년 2월 27일 제헌헌법 개정
 25. 2008년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 26. 2009년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 27. 2010년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 28. 2012년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 29. 2014년 2월 27일 제헌헌법 개정
 30. 2018년 8월 9일 평창 올림픽 개최
 31. 2019년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 32. 2020년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 33. 2022년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 34. 2024년 2월 27일 제헌헌법 개정
 35. 2028년 8월 9일 파리 올림픽 개최
 36. 2029년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 37. 2030년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 38. 2032년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 39. 2034년 2월 27일 제헌헌법 개정
 40. 2038년 8월 9일 도쿄 올림픽 개최
 41. 2039년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 42. 2040년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 43. 2042년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 44. 2044년 2월 27일 제헌헌법 개정
 45. 2048년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 46. 2049년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 47. 2050년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 48. 2052년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 49. 2054년 2월 27일 제헌헌법 개정
 50. 2058년 8월 9일 파리 올림픽 개최
 51. 2059년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 52. 2060년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 53. 2062년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 54. 2064년 2월 27일 제헌헌법 개정
 55. 2068년 8월 9일 도쿄 올림픽 개최
 56. 2069년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 57. 2070년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 58. 2072년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 59. 2074년 2월 27일 제헌헌법 개정
 60. 2078년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 61. 2079년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 62. 2080년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 63. 2082년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 64. 2084년 2월 27일 제헌헌법 개정
 65. 2088년 8월 9일 파리 올림픽 개최
 66. 2089년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 67. 2090년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 68. 2092년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 69. 2094년 2월 27일 제헌헌법 개정
 70. 2098년 8월 9일 도쿄 올림픽 개최
 71. 2099년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 72. 2100년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 73. 2102년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 74. 2104년 2월 27일 제헌헌법 개정
 75. 2108년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 76. 2109년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 77. 2110년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 78. 2112년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 79. 2114년 2월 27일 제헌헌법 개정
 80. 2118년 8월 9일 파리 올림픽 개최
 81. 2119년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 82. 2120년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 83. 2122년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 84. 2124년 2월 27일 제헌헌법 개정
 85. 2128년 8월 9일 도쿄 올림픽 개최
 86. 2129년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 87. 2130년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 88. 2132년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 89. 2134년 2월 27일 제헌헌법 개정
 90. 2138년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 91. 2139년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 92. 2140년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 93. 2142년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 94. 2144년 2월 27일 제헌헌법 개정
 95. 2148년 8월 9일 파리 올림픽 개최
 96. 2149년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 97. 2150년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 98. 2152년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 99. 2154년 2월 27일 제헌헌법 개정
 100. 2158년 8월 9일 도쿄 올림픽 개최
 101. 2159년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 102. 2160년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 103. 2162년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 104. 2164년 2월 27일 제헌헌법 개정
 105. 2168년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 106. 2169년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 107. 2170년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 108. 2172년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 109. 2174년 2월 27일 제헌헌법 개정
 110. 2178년 8월 9일 파리 올림픽 개최
 111. 2179년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 112. 2180년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 113. 2182년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 114. 2184년 2월 27일 제헌헌법 개정
 115. 2188년 8월 9일 도쿄 올림픽 개최
 116. 2189년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 117. 2190년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 118. 2192년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 119. 2194년 2월 27일 제헌헌법 개정
 120. 2198년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 121. 2199년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 122. 2200년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 123. 2202년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 124. 2204년 2월 27일 제헌헌법 개정
 125. 2208년 8월 9일 파리 올림픽 개최
 126. 2209년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 127. 2210년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 128. 2212년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 129. 2214년 2월 27일 제헌헌법 개정
 130. 2218년 8월 9일 도쿄 올림픽 개최
 131. 2219년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 132. 2220년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 133. 2222년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 134. 2224년 2월 27일 제헌헌법 개정
 135. 2228년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 136. 2229년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 137. 2230년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 138. 2232년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 139. 2234년 2월 27일 제헌헌법 개정
 140. 2238년 8월 9일 파리 올림픽 개최
 141. 2239년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 142. 2240년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 143. 2242년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 144. 2244년 2월 27일 제헌헌법 개정
 145. 2248년 8월 9일 도쿄 올림픽 개최
 146. 2249년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 147. 2250년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 148. 2252년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 149. 2254년 2월 27일 제헌헌법 개정
 150. 2258년 8월 9일 베이징 올림픽 개최
 151. 2259년 10월 1일 중화인민공화국 수립
 152. 2260년 5월 4일 남북관계 정상화 선언
 153. 2262년 12월 12일 군사혁명위원회 해산
 154. 2264년 2월 27일 제헌헌법 개정
 155. 2268년 8월 9일 파리 올림픽

[illegible]

આવી સ્થિતિ વચ્ચે જન્મે, કામેએ - પરસ્પર, સ્કમલ સવાદ, દ્વારા
 મામ મેળવવાની ઇચ્છા કાપી પ્રતિબંધિત, વધા, પ્રમાણિક પુરુષ તરીકે
 જન્મે કામેએ એક પુનઃચંદ્ર કરમચંદ્ર કોટાવાળાની, પસંદગી - કાપી. સ-
 વાદનામા કુપર જન્મે પહેલાં આગેવાનોએ સ્વીકારી, કરી એકને સવાદ
 નીચા અને સવાદ તરીકે કોમાનુ એક સહેલે દીર્ઘ, દ્રષ્ટિથી વિચાર કરી,
 સારમ બધે રાંની વસ્તુ સ્થિતિનો વિચાર કરી, તેમજ ફરીથી સંભવ
 કામે - વચ્ચે કહેવા ન રહેવા પામે તેનો વિચાર કરી, સવાદ તરીકેનું
 કર્તવ્ય પૂર્ણ કાપી - સારમની, વકરારનો છેલ્લો નિર્ણય તેમણે, કાપીને
 જન્મે પહેલે એકલા કરી તે વાંચી જતાઓ. જૈનો તરફથી કોમાનુ નવરસેક
 પાંપટલાલ હેમચંદ અને સ્માર્ટ તરફથી કોમાનુ સુનીલાલ મનલાલ
 વેળવના એક પુનપકાર - વડે એકનો સંકાર કાપી. એવેડ અપાયા પછી
 સવા વિદ્યાન મુનિ મહારાજે તેમજ જાણીતા જૈન આગેવાનો અને ધારા-
 સાર્થકોએ એવેડ સ્લેખા કિતમ સખાયો છે એવા પ્રકારના અભિપ્રાયો
 પણ આપ્યા હતા; પણ પાટણના સચમાં ટેટલોક ગેરસમજને લીધે - ખુબ-
 મજાદ સવાઈ છેવટે પુણાઈના સચે એવેડ પર સારા જૈન વિદ્યાન અને
 ધારાસાર્થકોની સલાહ-સેવાને કમીટી નીમી કરી અને કમીટીએ ધારાસાર્થકો
 એક મનનલ છુટાછાડની સલાહ લઈ એવેડ વધા વચરનો એવાનો પેતાનો
 અભિપ્રાય સચને બહોર કથો હને.

એક પુનચંદ્ર પ્રવાસનો ૧૦ જાન ફેબ્રુઆરી થયે છે, સીમલા, હાઈ-
 લીન્ડ લીન્ડે ૧૦ જાન થયે છે. ઉપર તેઓ સહીયરી
 કાપીમરનો હિન્દાગાની ૧૦ જાન આગેવા છે એટલુંજ નહિ પણ
 પ્રવાસ ૧૦ જાને ૧૦ જાન થયે છે. તેઓ અચવા તે કુદરતની ખ-
 રેખરી મુવાની ન જીતી છે તે દેશના પરમ કૌશ-
 લવાન કારિયરમાં પણ તેમણે પ્રવાસ નો છે. હજી હવાખાવાના ઉદેશથી
 નહિ પણ આપત્તિક અને કિતિક ન દ્રષ્ટિએ તે દેશનું તેમણે નિ-
 રિક્ષણ કરેલું છે, સ ૧૯૩૦ ના કા - ૧૦ મે તેમણે કારિયર તરફ
 પ્રવાસનો અરંભ કર્યો હતો. સ.ચે ૧૦ દિગ્દર્શન (તેમના પર્મ પત્ર)
 તથા બીજી પણ મંડળી અને ને જરૂર છે. હજી ૧૦ જાનથી અને મંડળી
 થઈ તેઓ કારિયર બધ પડેલો હતા. કા ૧૦ જાન વેલંતવક સ ખડું એવા જુવું
 છે. પાણીમાંથી વિનગીક દ્રવિય પેદા થઈ નવરમાં દે.દેની (લાટલ) વિગેરે
 અપાર છે. એટલુંજ નહિ પણ તે વિનગીક ગથી મીઠા પણ સલામતમાં અને

તો સારી પેદાશ થવાનો સંભવ છે; પણ ત્યાં રહેને ન હોવાથી ઠેઠીક મશીનરી લઈ જવાની અજવડો પણ છે. શ્રીનગરમાં તેઓએ કારિમરના મકારાજની મુલાકાત લીધી હતી. કારિમર મકારાજને વનસ્પતિ રંગનો હીરો બેઠતા હતા તે વિષયમાં ઘણી વાતચિત થઈ હતી. તે વખતે નિવાસ સ્ટામરમાંજ રાખ્યો હતો પરંતુ કારિમર નરેશના એ. ડી. સી. પડિત રતનનાથ કોલંબા મહેમાન (જેસ્ટ) તરીકે તેઓના મિત્ર હોવાથી રેલા હોટલ રિવોનસાહેબ ક્રીમાન્ અમરનાથલ તથા પ્રાંથેવેટ સ્ટેટરી ક્રીમાન્ ખંડીનાથલ વીજેરેની મુલાકાતો પણ લીધી હતી.

શ્રીનગરથી તેઓ અમરનાથ ગયા હતા. શ્રીનગરથી અમરનાથની ટેકરી સુધી જવાને શરૂઆતમાં વીસેક માઇલ હાઉસબોટમાં જળપ્રવાસ કરી ઇસલામાબાદ જવું પડે છે, અને રસ્તામાં જે દીવસ લાગે છે, પરંતુ કેશરનાં ખિતરો રસ્તામાં આવતાં હોવાથી બહુ રમણિય લાગે છે. સેકસાહેબે આ ખિતરોનું બ્યાપારિક દ્રષ્ટિએ અવલોકન કરવાને હાઉસબોટ ત્યાં ચાર કલાક ઉભી રાખી હતી અને ત્યાંની માટી તથા કેશરનાં મુળીયાં ત્યાંથી સાથે લીધાં હતાં. આ મુળીયાં તથા માટી તેમણે પાટણ મોકલી આપ્યાં હતાં અને પાટણમાં પ્રયોગ કરતાં તે ઉભી નીકળ્યાં હતાં. ત્યાંની માટી અહાંની માટીમાં મિશ્ર કરી વાવેતર કરવામાં આવે તો પણ ઉભી રહે પરંતુ તેને તાપ વિશેષ ન લાગે તે માટે ખાસ લજ રાખવું બેઠ્યું છે. આ કેશમાં આ પ્રયોગ આ અજમાવવા જેવો છે અને સફળ થાય તો હજારો રૂપીઆની પેદાશ થાય તેમ છે. ઇસલામાબાદ પહોંચ્યા પછી તેઓ અસ્વસ્વારી પર પાલ જામ ગયા હતા. પાલજામ જતાં રસ્તામાં એક ગામ x x x આવે છે અને ત્યાં પંડાઓ ઘણા હોય છે. તે ઠેકાણે એક જૈન મંદિર ઘણું ખંડીયેર રિયનિમાં એવામાં આવ્યું હતું તથાસ કરતા તે ખાવન છનાસયો (દહેરીયો) હતાં, એમ જણાયું હતું અને ખારિકીયો તેનું અવલોકન કરતા તે ઘણું પ્રાચીન જૈનમંદિર લાગતું હતું સેકસાહેબ તેનું અવલોકન કરવાને એકલાક સુધી રોકાયા હતા. આ ગામમાં એક પ્રાચીન ગુફા છે. તે બાર ગાંધી હોવાથી ટોકાઈવ છે. તેની અંદર જઈ ચઢાયછે પણ દૂર સુધી જવાની હીમત આલતી નથી. પાલજામ અમરનાથની તલાટિમાં આવેલું છે. અને ત્યાંથી અમરનાથ મકાદેવનું દેવાલય લગભગ અઢાર હજાર ફિટ જાય છે. કાવણું સુંદ પડવાથી પુર્ણિમા સુધીમાં ત્યાંથી કુદતી પાણિ ટપકવાથી તેનો ખરેશિવ લોગાકાર ખાખાં અય છે એટલુંજ નહિ પણ ગણપતિ, પારવતી વગેરે

તો સારી પેદાશ થવાનો સંભવ છે; પણ ત્યાં રહે ન હોવાથી ઠેંકલીક મશીનરી ધંધ જવાની અગવડો પણ છે. શ્રીનગરમાં તેઓએ કારિમરના મહારાજાની સુલાકાત લીધી હતી. કારિમર મહારાજાને વનસ્પતિ રંગનો હીરા ભેષ્ટિત હતો તે વિષયમાં ઘણી વાતચિત ધંધ હતી. તે વખતે નિવાસ સ્ટીમરમાંજ રાખ્યો હતો પરંતુ કારિમર નરેસના એ. ડી. સી. પંડિત રતનનાથ કોલેના મહેમાન (ગેસ્ટ) તરીકે તેઓના મિત્ર હોવાથી રથા હતા. દિવોનસાહેબ શ્રીમાન્ અમરનાથજી તથા પ્રાંથવેટ સુટેરી શ્રીમાન્ બેદીનાથજી વીજેરેની સુલાકાતો પણ લીધી હતી.

શ્રીનગરથી તેઓ અમરનાથ ગયા હતા. શ્રીનગરથી અમરનાથની ટેકરી સુધી જવાને સરખાતમાં વીસેક માઇલ હાઉસબોટમાં જળમવાસ કરી ઇસલામાબાદ જવું પડે છે, અને રસ્તામાં જે દીવસ લાગે છે, પરંતુ કેશરનાં મિતરો રસ્તામાં આવતાં હોવાથી જહુ રમણિય લાગે છે. સેકસાહેબે આ મિતરોનું વ્યાપારિક દ્રષ્ટિએ અવલોકન કરવાને હાઉસબોટ ત્યાં ચાર ઠલાક લેખી રાખી હતી અને ત્યાંની માટી તથા ઠેસરનાં મુળીયાં ત્યાંથી સાથે લીધાં હતાં. આ મુળીયાં તથા માટી તેમણે પાટણ મેકલી આખ્યાં હતાં અને પાટણમાં પ્રયોગ કરતાં તે જમી નીકળ્યાં હતાં. ત્યાંની માટી અડાંની માટીમાં મિશ્ર કરી વાવેતર કરવામાં આવે તો પણ જમી શકે છે પરંતુ તેને તાપ વિશેષ ન લાગે તે માટે ખાસ લઘુ રાખવું જોઈએ છે. આ દેશમાં આ પ્રયોગ આ અજમાવવા જોવા હિં અને સફળ થાય તો હજારો રૂપીઆનો પેદાશ થાય તેમ છે. ઇસલામાબાદ પહોંચ્યા પછી તેઓ અસ્વસ્વારી પર પાલ ત્રાંમ ગયા હતા. પાલગામ જતાં રસ્તામાં એક ગામ x x x આવે છે અને ત્યાં પંડાઓ ઘણા હોય છે. તે ઠેકાણે એક જેન મંદિર ઘણું ખડોપેર કિયતિમાં એવામાં આવ્યું હતું તપાસ કરતાં તે આવન છનાલયો (દહેરીયો) હતાં, એમ જણાયું હતું અને બારિકાથી તેનું અવલોકન કરતાં તે ઘણું પ્રાચિન જેનમંદિર લાગતું હતું સેકસાહેબ તેનું અવલોકન કરવાને ઠેકસાક સુધી રોકાયા હતા. આ ગામમાં એક પ્રાચિન ગુફા છે. તે બાર ગાંઝી હોવાથી લોકો કહેવું છે. તેની અંદર જઈ શકાય છે પણ દૂર સુધી જવાની હીમત ચાલતી નથી. પાલગામ અમરનાથની તલાટિમાં આવેલું છે. અને ત્યાંથી અમરનાથ મહાદેવનું દેવાલય લગભગ અઢાર હજાર ફિટ જાય છે. આવણું સુંદ પડવાથી પુર્ણિમા સુધીમાં ત્યાંથી કુદતી પાણિ ટપકવાથી તેનો ખરેશિવ કોગાકાર જખાઈ જાય છે એટલુંજ નહિ પણ ગણપતિ, પારવતી વગેરે

તે મારી પેઠાણ થવાનો સંભવ છે; પણ ત્યાં રહેશે ન હોવાથી ડેટીંગ
મરીનરી સર્થ જવાની અગવડો પણ છે. મીનગરમાં તેઓએ કાશિમરના
મહારાજની મુલાકાત લીધી હતી. કાશિમર મહારાજને વનસ્પતિ સં-
ચનો હોય એવો કહેતા તે વિષયમાં વળી વાતચિત થઈ હતી. તે વખતે
નિયામ ડેટીમરમાંજ રાખ્યો હતો પરંતુ કાશિમર નરેશના શ્રી. ડી. સી.
પ્રીટ રાનનાથ દેસના મહેમાન (ગ્રેસ્ટ) તરીકે તેઓના મિત્ર હોવાથી
રજા હતા હિવાનમારેજ કીમાન્ અમરનાથજી તથા પ્રાધેવેટ સ્ટાટરી
મીમાન્ ખડીનાથજી વીરેગની મુલાકાતો પણ લીધી હતી.

[illegible]

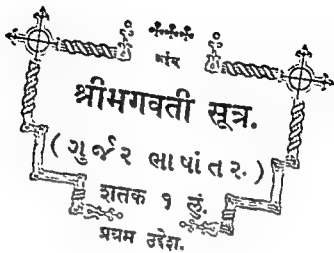
તો સારી પેદાશ થવાનો સંભવ છે; પણ ત્યાં રહેને ન હોવાથી ઠેંકળીક મરીનરી સંધ જવાની અગવડો પણ છે. શ્રીનગરમાં તેઓએ કારિમરના મહારાજની મુલાકાત લીધી હતી. કારિમર મહારાજને વનસ્પતિ રંગનો હીરો ભેષ્ટિતો હતો તે વિષયમાં વણી વાતચિત થઈ હતી. તે વખતે નિવાસ સ્ટીમરમાંજ રાખ્યો હતો પરંતુ કારિમર નેરેશના એ. ડી. સી. પંડિત રતનનાથ ઠાલના મહેમાન (ગેસ્ટ) તરીકે તેઓના મિત્ર હોવાથી રજા હોતા દિવાનસાહેબ શ્રીમાન અમરનાથજી તથા પ્રાચલેટ સેક્રેટરી શ્રીમાન ખંડીનાથજી વીતેરેની મુલાકાતો પણ લીધી હતી.

શ્રીનગરથી તેઓ અમરનાથ ગયા હતા. શ્રીનગરથી અમરનાથની ટેકરી સુધી જવાને સરખાતમાં વીસેક માઈલ હાઉસગ્રોટમાં જળપ્રવાસ કરી ઇસલામાબાદ જવું પડે છે, અને રસ્તામાં જે દીવસ લાગે છે, પરંતુ કેશરનાં મિતરો રસ્તામાં આવતાં હોવાથી બહુ રમણિય લાગે છે. સેકસાહેબે આ મિતરોનું વ્યાપારિક દ્રષ્ટિએ અવલોકન કરવાને હાઉસગ્રોટ ત્યાં ચાર ઠલાક જમી રાખી હતી અને ત્યાંની માટી તથા કેસરનાં મુળીયાં ત્યાંથી સાથે લીધાં હતાં. આ મુળીયાં તથા માટી તેમણે પાટણ મોકલી આપ્યાં હતાં અને પાટણમાં પ્રયોગ કરતાં તે જમી નીકળ્યાં હતાં. ત્યાંની માટી અહીંની માટીમાં મિશ્ર કરી વવેતર કરવામાં આવે તો પણ જમી સહે છે પરંતુ તેને તાપ વિરેષ ન લાગે તે માટે ખાસ લજ રાખવું ભેષ્ટિય છે. આ હેતુમાં આ પ્રયોગ આ અજમાવવા જેવો છે અને સફળ થાય તો હજારો રૂપીઆની પેદાશ થાય તેમ છે. ઇસલામાબાદ પહોંચ્યા પછી તેઓ અગવરવારી પર પાલ જામ ગયા હતા. પાલજામ જતાં રસ્તામાં એક ગામ $\times \times \times$ આવે છે અને ત્યાં પંડાઓ ઘણા હોય છે. તે ઠેકાણે એક જૈન મંદિર ધણું ખંડીયેર રિયતિમાં જોવામાં આવ્યું હતું તપાસ કરતા તે ખાવન છનાલયો (દહેરીયો) હતાં, એમ જણાયું હતું અને ખારિયાથી તેનું અવલોકન કરતા તે ઘણું પ્રાચિન જૈનમંદિર લાગતું હતું સેકસાહેબ તેનું અવલોકન કરવાને બેઠલાક સુધી રોકાયા હતા આ ગામમાં એક પ્રાચિન મુશ્કેલ. તે ખાર ગામની હોવાથી સંકોચિત છે. તેની અંદર જઈ ચકાયછે પણ દૂર સુધી જવાની હીમત આસતી નથી. પાલજામ અમરનાથની તલપટિમાં આવેલું છે. અને ત્યાંથી અમરનાથ મહાદેવનું દેવાલય લગભગ અઢાર હજાર ફિટ લંબે છે. આવડું સુંદ પડવાથી પુર્ણિમા સુધીમાં ત્યાંથી કુદ્રતી પાણી ટપકવાથી તેના બરફ શિવલીંગાકાર બનેઈ જાય છે એટલુંજ નહિ પણ ગણપતિ, પારવતી વગેરે

તેઓને વિદ્યાર્થી થઈ પડે છે. પરંતુ સેક કોલેજવાળાએ ગુજરાતી પાઠ્યક્રમ અને ગુજરાતી ભાષા ગુજરાત બહાર પણ અંગ્રેજી રાખ્યા છે એ કંઈ ગુજરાતનું જોખું અભિમાન નથી. બંગાળી ગુજરાતી હેપકો તરફ પણ તેઓ સાચા હુકમનો ધ્વાર ધરાવે છે અને સન્માન કરે છે. એક સરેરી તરીકે પણ તેઓ પાટણની સવળી પ્રવૃત્તિઓમાં દ્રવ્યનો અને સમયનો નાશનાર ભોગ આપે છે. પાટણની બાલાબાઈ કલેજનો તેઓ રૂ. ૧૦૦૦) આપી પડેન થયેલા છે તેમજ 'જિનધર્મ' પ્રસારક-સમાજ-આવનગર, આશાનંદ સમાજ-આવનગર, કીમત હેમચંદ્રાચાર્ય સમાજ-પાટણ વગેરે સંસ્થાઓના લાઠી મેખર છે તથા ઘણી સંસ્થાઓને તેઓ મદદ કરનાર રહ્યા છે.

(उभेना व्यवनादि धर्मनुं स्वइय.)

॥ श्री विद्याय नमः ॥

सर्वद्वर्षाभयमनन्तमगलमयं
 सार्वभौमस्वामनांशमनीहविजम् ।
 सिद्ध सिद्धं सिद्धं ब्रह्मस्यैव
 श्रीमद्विष्णु त्रिपुरासुर वधे ॥

વચનથી પૂર્વે મુનિરૂપ શિક્ષીઓના કુલમાં ઉત્પન્ન થયેલા અમો રચનાને આરંભ કરીએ છીએ.

इति शास्त्रप्रस्तावना ।

विवाहप्रवृत्ति शक्यतां लुप्तं लुप्तं अर्थे.

विवाहप्रवृत्ति એ સક્યતાનો અર્થ શું છે ? તે કહે છે. - વિવાહપ્રવૃત્તિ એટલે જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ એવો સક્ય સમ્યક્નો તો તેનો અર્થ આ પ્રમાણે - વિ એટલે વિવિધ પ્રકારના જીવ-અજીવ વર્ગોને ધ્યાનમાં પદાર્થોના વિષયો, જા એટલે અભિવિધિ અર્થોનું સર્વે સ્વેચ્છ વસ્તુમાં થતી વ્યાપ્તિ અથવા પરસ્પર સંકીર્ણ ન થાય એમ સમજીને સમજાવવા રૂપ મર્યાદાવડે જ્ઞાત એટલે ભગવાન મહાત્માને પ્રભુએ પોતાના જ્ઞાનમ વર્ગોને સિદ્ધિએ પુછેલા પદાર્થોને પ્રતિ-પાદન કરવારૂપ તે 'જ્ઞાતવાન' કહેવાય, તે વ્યાખ્યાઓ ભગવાન મુખમાં સ્વામીએ પોતાના શિષ્ય જાણુસ્વામી પ્રત્યે જેને વિષે પ્રશ્નેલી છે, તે જ્ઞાતવાન પ્રવૃત્તિ કહેવાય છે.

એ વિવાહપ્રવૃત્તિ એટલે જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ એવો સક્ય સમ્યક્નો તો વિ એટલે વિવિધપદ્યું અથવા સમ્યક્ને જ્ઞાતવાનને એટલે કહેવાય તે જ્ઞાતવા અર્થોનું અભિવ - કન્ય - એ ન જાણેલી જ્ઞાત, તે જ્ઞાતમાં મારી રીતે પ્રતિપાદન કરવા મા અર્થ છે. ૧ જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ કહેવાય છે.

અથવા જ્ઞાતવા અર્થ અર્થોનું સાતત્ય, તમના પ્ર-મકૂટ જણે એટલે જ્ઞાત જ્ઞાત - કહે છે, ૧ જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ કહેવાય છે અથવા એ જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ અર્થે કહેવું સમ્યક્ ૧ જ્ઞાતવા અર્થે થાય છે - જ્ઞાતવા એટલે અર્થનું જ્ઞાત અર્થ પ્રજ્ઞા એવું અને જેનું જ્ઞાત જ્ઞાત તેની જ્ઞાતિ એટલે જ્ઞાત અર્થ જ્ઞાતિ એવું જ્ઞાતથી થાય છે, તે જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ કહેવાય છે અથવા જ્ઞાતવા જ્ઞાતવા ન જ્ઞાતવા એટલે જ્ઞાતની જ્ઞાત થાય છે, ૧ જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ કહેવાય છે અથવા જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ એટલે જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ અર્થે અર્થ અર્થ અર્થ અર્થ અર્થ, તેમની જ્ઞાતિ પ્રવૃત્તિને જ્ઞાતિ જ્ઞાતિ અર્થે પ્રવૃત્તિ થાય છે, તે જ્ઞાતવાનપ્રવૃત્તિ કહેવાય છે.

એ વિવાહપ્રવૃત્તિ એટલે સક્ય સમ્યક્નો તેનો અર્થ થાય છે કે, વિ એટલે વિવિધ પ્રકારના અર્થ, વિવિધ અર્થ, જ્ઞાત એટલે અર્થોનું

૧ જ્ઞાતિ કહેવું જ્ઞાતિ કહેવાય છે.

એ પંચપરમેષ્ઠીઓ નમસ્કાર કરવાને યોગ્ય શામાટે છે? તે પ્રશ્નના ઉત્તરમાં કહેવાનું છે; આ સંસારરૂપી ભયંકર જંજલમાં ભ્રમણા કરવાથી ભયથી ભય પામેલા પ્રાણીઓને અનુપમ આનંદરૂપ મોક્ષનગરનો માર્ગ બતાવવામાં તે પંચપરમેષ્ઠીઓ પરમ ઉપકારી છે; તેથી તેઓ નમસ્કાર કરવાને યોગ્ય છે.

જમો વિદ્યાળં સિદ્ધોને નમસ્કાર હો. સિદ્ધ એ શબ્દનો અર્થ કહે છે. સિદ્ધ એટલે પાંચિત્રા આઠ પ્રકારના કર્મરૂપી હથેળી; તે જાનક દયમાન એવા શુકલ હયાનરૂપી અગ્નિવડે જેઓએ પ્યાત એટલે ખાણેલા છે. તે સિદ્ધ કહેવાય છે. અથવા સેષન્નિ રમત એટલે જેઓ અપુનરાવૃત્તિ વડે ફરીથી સંસારમાં નહીં આતવા સ્વરૂપે મોક્ષપુરીમાં ગયેલા છે, તે સિદ્ધ કહેવાય છે. અથવા ભિષ્વમિતિ રમેતિ સિદ્ધા એટલે જેઓના સર્વે અર્થો-મન યોગે સિદ્ધ થયેલા છે, તે સિદ્ધ કહેવાય છે. અથવા સેષન્નિ રમતિ સિદ્ધા એટલે જેઓ મમન કરનારા અને મરજી-રમના અનુભવના વરના છે. તે સિદ્ધ કહેવાય છે. અથવા સિદ્ધ એટલે નિષ્ઠા અથવા પ્રતિભા, એવા નો અર્થ નથી અને અથવા સિદ્ધ એટલે પ્રત્યાગ્યાત્મક, એટલે મનના નિર્મલ અને મુક્તિને મધુક શબ્દોથી છે. આ નમસ્કાર કરવાનું નિર્ણય છે.

“ધ્યાનં મિતં ચેન પુનઃકર્મ

વા વા ગતો તિર્થેભૌતગૃહતિ ।

કયાનો યુગાન્ના વર્તિતાત્રનાર્થો

વઃ માંઝનુ સિદ્ધ કૃતમદ્ધતા મ ” ॥ ૧ ॥

“જેમણે ધ્યાન કર્યું અને પુનઃકર્મ ન કર્યું તે સિદ્ધ થાય છે. મમકર્મો મેં કર્યા છે. તેના ફળ તો મને મળ્યું છે અને જેમણે તિર્થેભૌતગૃહતિ કર્યા છે, તેમણે મનના યુગાન્ના વર્તિતાત્રનાર્થો કર્યા છે. તે સિદ્ધ થાય છે. આ નમસ્કાર કરવાનું નિર્ણય છે.”

એ સિદ્ધ જાનક દયમાન એવા શુકલ હયાનરૂપી અગ્નિવડે જેઓએ પ્યાત એટલે ખાણેલા છે. તે સિદ્ધ કહેવાય છે. અથવા સેષન્નિ રમત એટલે જેઓ અપુનરાવૃત્તિ વડે ફરીથી સંસારમાં નહીં આતવા સ્વરૂપે મોક્ષપુરીમાં ગયેલા છે, તે સિદ્ધ કહેવાય છે. અથવા ભિષ્વમિતિ રમેતિ સિદ્ધા એટલે જેઓના સર્વે અર્થો-મન યોગે સિદ્ધ થયેલા છે, તે સિદ્ધ કહેવાય છે. અથવા સેષન્નિ રમતિ સિદ્ધા એટલે જેઓ મમન કરનારા અને મરજી-રમના અનુભવના વરના છે. તે સિદ્ધ કહેવાય છે. અથવા સિદ્ધ એટલે નિષ્ઠા અથવા પ્રતિભા, એવા નો અર્થ નથી અને અથવા સિદ્ધ એટલે પ્રત્યાગ્યાત્મક, એટલે મનના નિર્મલ અને મુક્તિને મધુક શબ્દોથી છે.

૧ અર્થો નિર્મલ, ૨ નિષ્ઠા, ૩ પ્રતિભા, ૪ નિષ્ઠા, ૫ નિષ્ઠા, ૬ નિષ્ઠા, ૭ નિષ્ઠા, ૮ નિષ્ઠા, ૯ નિષ્ઠા, ૧૦ નિષ્ઠા, ૧૧ નિષ્ઠા, ૧૨ નિષ્ઠા, ૧૩ નિષ્ઠા, ૧૪ નિષ્ઠા, ૧૫ નિષ્ઠા, ૧૬ નિષ્ઠા, ૧૭ નિષ્ઠા, ૧૮ નિષ્ઠા, ૧૯ નિષ્ઠા, ૨૦ નિષ્ઠા, ૨૧ નિષ્ઠા, ૨૨ નિષ્ઠા, ૨૩ નિષ્ઠા, ૨૪ નિષ્ઠા, ૨૫ નિષ્ઠા, ૨૬ નિષ્ઠા, ૨૭ નિષ્ઠા, ૨૮ નિષ્ઠા, ૨૯ નિષ્ઠા, ૩૦ નિષ્ઠા, ૩૧ નિષ્ઠા, ૩૨ નિષ્ઠા, ૩૩ નિષ્ઠા, ૩૪ નિષ્ઠા, ૩૫ નિષ્ઠા, ૩૬ નિષ્ઠા, ૩૭ નિષ્ઠા, ૩૮ નિષ્ઠા, ૩૯ નિષ્ઠા, ૪૦ નિષ્ઠા, ૪૧ નિષ્ઠા, ૪૨ નિષ્ઠા, ૪૩ નિષ્ઠા, ૪૪ નિષ્ઠા, ૪૫ નિષ્ઠા, ૪૬ નિષ્ઠા, ૪૭ નિષ્ઠા, ૪૮ નિષ્ઠા, ૪૯ નિષ્ઠા, ૫૦ નિષ્ઠા, ૫૧ નિષ્ઠા, ૫૨ નિષ્ઠા, ૫૩ નિષ્ઠા, ૫૪ નિષ્ઠા, ૫૫ નિષ્ઠા, ૫૬ નિષ્ઠા, ૫૭ નિષ્ઠા, ૫૮ નિષ્ઠા, ૫૯ નિષ્ઠા, ૬૦ નિષ્ઠા, ૬૧ નિષ્ઠા, ૬૨ નિષ્ઠા, ૬૩ નિષ્ઠા, ૬૪ નિષ્ઠા, ૬૫ નિષ્ઠા, ૬૬ નિષ્ઠા, ૬૭ નિષ્ઠા, ૬૮ નિષ્ઠા, ૬૯ નિષ્ઠા, ૭૦ નિષ્ઠા, ૭૧ નિષ્ઠા, ૭૨ નિષ્ઠા, ૭૩ નિષ્ઠા, ૭૪ નિષ્ઠા, ૭૫ નિષ્ઠા, ૭૬ નિષ્ઠા, ૭૭ નિષ્ઠા, ૭૮ નિષ્ઠા, ૭૯ નિષ્ઠા, ૮૦ નિષ્ઠા, ૮૧ નિષ્ઠા, ૮૨ નિષ્ઠા, ૮૩ નિષ્ઠા, ૮૪ નિષ્ઠા, ૮૫ નિષ્ઠા, ૮૬ નિષ્ઠા, ૮૭ નિષ્ઠા, ૮૮ નિષ્ઠા, ૮૯ નિષ્ઠા, ૯૦ નિષ્ઠા, ૯૧ નિષ્ઠા, ૯૨ નિષ્ઠા, ૯૩ નિષ્ઠા, ૯૪ નિષ્ઠા, ૯૫ નિષ્ઠા, ૯૬ નિષ્ઠા, ૯૭ નિષ્ઠા, ૯૮ નિષ્ઠા, ૯૯ નિષ્ઠા, ૧૦૦ નિષ્ઠા.

પ્રાણીઓને આનંદ કપકારના હેતુ છે, તેથી તેઓ નમસ્કાર કરવાને યોગ્ય છે.

‘જાત્રો આચારિવાણં’ આચર્યંતે સેવ્યંતે इति. જાણવાર્તા:—આ જિંટલે તેમને ઘટે તેવો વિનય કરવા કૃપ મર્મોદાથી ચર્ચંતે જિંટલે સેવાય, અર્થાત્ જિનશ્ચાસનના અર્થના કૃપદેશક હોવાથી જેઓ જિનશ્ચાસનના અર્થને જાળવવાની દ્રષ્ટા રાખનારા પુરોષોથી સેવાય નેજી. આચાર્ય કહેવાય છે.

અથવા: ‘આચારે સાધવ: જાણવાર્તા:’ જાન ચાં વિચેરે પાપ પ્રકાશના અ.ધાને સાધનાગ: ને આચાર્ય કહેવાય છે અથવા આ જિંટલે મર્મોદાથી જાણ જિંટલે વિદ્યા કહેવા મા કૃતમ ને આચાર્ય કહેવાય છે. પોને આચાર્ય પાત્રે, બ્રાહ્મને મગને અને શ્રીશ્વને જાળવે—જે આચાર્ય ના હાસ્યો છે. શા-સ્ત્રમા પણ કહ્યું છે કે.

“ પવચિદં આચાર. આચરિમાગા તત્ત્વ વચામંતા ।

આચાર નમતા, આચરિયા તેજ વુચ્ચન્તિ ” ॥ ૧ ।

અથવા “ ઉપાધિના ઉપાધી યા આવઃ સેવાં તે ઉપાધ્યાયાઃ ” જેમની ઉપાધિ એટલે સમીપ રહેવાથી કે સમીપમાં રહેવાથી શ્રુત-શાસ્ત્રનો ભાવ એટલે લાભ થાય તે ઉપાધ્યાય કહેવાય છે. અથવા ‘ઉપાધીનાં આવઃ સેવ્યઃ તે ઉપાધ્યાયાઃ એટલે જેમનાથી મારા વિશેષજ્ઞોનો-ખુશોનો લાભ થાય તે ઉપાધ્યાય કહેવાય છે. અથવા ‘ ઉપાધિરેવ આયો સેવાં તે ઉપાધ્યાયાઃ ” જેમનું સમીપ ૪ મુદ્ર ફળિતાલા નસીજને ઉત્પન્ન કરનાર હોવાથી, તે મુદ્ર ફળોના મધૂદને આપનાર થાય છે, કારણકે તેઓ તેના હેતુ રૂપ છે, તે પણ ઉપાધ્યાય કહેવાય છે. અથવા આધિ એટલે મનની પીડા તેનો જે ભાવ એટલે લાભ તે આપ્યાય કહેવાય. ઉપદ્રુત એટલે હણ્યો છે મનની પીડાનો લાભજેમણે તે ઉપાધ્યાય કહેવાય છે અથવા અર્ધો એટલે કુખુદ્ધિ તેનો ભાવ—લાભ જેમણે હણ્યો છે, તે ઉપાધ્યાય કહેવાય છે. અથવા અપ્યાય” એટલે દુધ્ધીન તે જેમણે હણ્યું છે, તે ઉપાધ્યાય કહેવાય છે.

ઉપાધ્યાયો સંપ્રદાયથી ચાલ્યા આવતા જિન ભગવંતના વચનોને વિનયથી ભગુવી ભગ્યજને ન મરડા ઉપકાગી છે, તેથી તેઓ નમસ્કાર કરવાને યોગ્ય છે.

‘ જમો સમ્પ્રસાદજન ’ સાધયન્તિ જ્ઞાનાદિશાક્તિભિર્મોક્ષામિતિ સાધયઃ જેઓ પોતાની જ નિશાકિત વે. મ.કાને નાથ તેઓ મધુ કહેવાય છે અથવા સમતો મર્મભૂતેષુ પ્રવાયન્તિ इति સાધયઃ અને પ્રભુઓને વિશે મમતાનુ દ્વાન ચિત્તે તેઓ સાધુ કેવલ છે તેને નંદે મજા મા અ. નમાણે કહ્યું છે -

“ નિઙ્વાણ માહાજ જોગ, જમ્હા મોહંતિ સાદુજો ।

સમા ય મરડનુમ્મુ, તમ્હા તે ભાવસાદુજો ॥ ૧ ॥

જેઓ મન નયન અને કાલ જોવાથી નિર્વાણ-મોક્ષને માંધ, અને સર્વ પ્રાણી ઉપર મમતા ને તેઓ ભાવસાધુ કેવલ છે. ૧

અથવા સંવત્સારિણા સાહાયકં ધારયન્તીતિ સાધયઃ સ વમ કુળગણોને મદાય અર્પે તે સાધુ નેવલ છે તેવ. નર્વ માનુષોને નમસ્કાર અર્થે અર્ધ મર્મ પડનુ રૂપ્ય કહ્યું છે. તવી નમ વડે વિગતપૂર્વકા પ્રમતાદિક,

૧ જ એટલે નકારી ધો ખુદ્ધિ, તે અર્ધો.

૨ અર્ધ ‘ ધ્યૈ ’ ચિત્તવતુ, એ વ.તુ ઉપરથી જ્ઞાવ રૂપ થાય છે જ એટલે નાકરૂપ જ્ઞાવ એટલે હવાન, તે અપ્યાય.

તેમાં પ્રમોદ કરનારી વાણી વસ્તુઓ મળતી તેથી ત્યાંના રહેવાસીઓ અને
દેશ પરદેશના લોકો ત્યાં આવી ખુશી થતા હતા. તે નગરની બહાર
જલર અને પૂર્વદિશાની વચ્ચે મુખ્યશીલ્પક નામે એક ચૈત્ય હતું. આ ચૈત્ય
અર્ધન બજવાનુ સ્થાન ન હતું પણ વ્યંતરેનુ સ્થાન હતું. તે સમયે તે રાજ-
કર્મનગરમાં એમ્લિક રાજા ગજવ કરતો હતો. તેને ચૈત્યના નામે રાણી
હતી. તે અવસાનપાળી કાલે જન ચાલ્યા આગને સમયે મહાવીર બજવા
ત્યાં સંમેલનો હતા.

[illegible]

પાડવાને સમર્થ એવા ઢેવલાલોક પૂર્વેક પ્રવચનની પ્રશાન્ના સમૂહને પ્રવર્તીવી પ્રયોત એટલે પ્રકાશને કરનારા હતા.

આ વિશેષણ વિષ્ણુ, શંકર અને બ્રહ્મા વગેરેને પણ લાગુ પડી શકે, કારણ કે, તેઓ પણ પોતાના તીર્થિકોના મતમાં તેવો ઉદ્યોત કરી શકનારા છે. તો પછી તેમનામાં અને મહાવીર પ્રભુમાં સૌ તફાવત ? આ શંકા દૂર કરવા માટે તેઓથી વિશેષ બતાવતા કહે છે અમરવદ્ય તે મહાવીર પ્રભુ અમરવદ્ય અભય આપનારા હતા. પ્રાણીને હરવા માટે રસિક થઇ ઉપસર્ગો કરનારા એવા પ્રાણીને પણ અભય આપનારા હતા, અથવા અમર્યા એટલે સર્વ પ્રાણીઓના ભયને દૂર કરનારી દયાને ધારણ કરનારા હતા. હારિ, હર અને બ્રહ્મા વિગેરે તેવું અભય આપનારા હોના નથી, નેથી તેઓથી અવિશેષ છે. તે વીર પ્રભુ ઢેવળ અપકારી અને ઉપકારી જનના માન અનર્થને દૂર કરનારા હતા, જેમ નથી પરંતુ તેઓ તેમને અર્થે પણ પ્રાપ્ત કરવાનારા હતા, નેથી કહે છે કે, તે વીરપ્રભુ ચક્રુર્દય હતા. ચક્રુ એટલે ક્રુતજ્ઞાન. ચક્રુ-નેત્ર જેમ શુભ-અશુભ અર્થેના વિભાગને જોઇ શકે છે, તેવી રીતે ક્રુતજ્ઞાનથી પણ શુભાશુભ અર્થે-પદાર્થોના વિભાગને જોઇ શકાય છે તેથી ક્રુતજ્ઞાનને ચક્રુની ઉપમા થટે છે. તેને માટે લખે છે કે —

“ ચક્રુમન્તમ્ત ણ્વેહ યે શ્રુતજ્ઞાનચક્ષુષા ।

સમ્યક્ તદ્દં વ પश्यन्ति भावान् द्येयतरान् नराः ” ॥ ૧ ॥

“ જેઓ ક્રુતજ્ઞાનરૂપી ચક્ષુથી હંધ ત્યાગ કરવાયોગ્ય અને ઉપાદેય-પાદ્ય કરવા યોગ્ય પદાર્થોને તત્કાલ સારી રીતે જોઇ શકે છે, તેજ ખરેખરો ચક્ષુવાળા નહાય છે ચમૈચક્ષુવાલા જો ક્રુતજ્ઞાન સંકિત હોય તો તે ચક્ષુવાલા નહાતા નથી.” ૧

તેવા ક્રુતજ્ઞાનરૂપી ચક્ષુને આપનારા શ્રીવીરભગવાન હતા. તેથી તેઓ ચક્રુર્દય કહેવાતા હતા. જેમ લોકમાં જંગલની અંદર જનારા સોડોને ચાર સોડો છુટી લઇ તેમના નેત્ર ઉપર પાટા બાધે છે, તેવા અર્થે સોડોને જેમ કોઇ આવી પાટા છેડી તેમના ચક્ષુ ઉઘાડી જે ઢેકાએ જવાનું હોય તેને માત્રે બનાવી ઉપકાર કરે છે, તેવી રીતે આ સંસારરૂપી જંગલમાં રહેલા પ્રાણીઓના ધર્મેષુ ધનને રાગદિ ચાર સોડો છુટી લે છે અને તેમના જ્ઞાન રૂપી સોચને ઉપર કુવાસના રૂપી પાટા બાધે છે, શ્રીવીરભગવાન

ભગવાનુ વીર પ્રભુ સવ ધર્મના નાથોમાં અતિશયપણાને લઇને ધર્મવર ચાનુરંત ચક્રવર્તી કહેવાતા હતા.

અથવા ધર્મ રૂપી શર એટલે શ્રેષ્ઠ, બીજા સહોની અપેક્ષાએ અથવા કપિલ વગેરેના ધર્મચક્રોની અપેક્ષાએ સર્વોત્તમ એવું જાનુરંત એટલે ચક્ર શનાદિક ચાર બેઠ વડે ચાર ત્રિભાગવાળું, અથવા નરક વગેરે ત્રણ ગતિ-ગિમેઃ જગત્-નાશ કરનાર જે ચક્ર તે જાનુરંત કહેવાય છે. તે સંસાર રૂપી સંતુનો છેદ કરનાર ક્રોવાથી ચક્ર રૂપ છે. તે ચક્રવડે વર્તીનારા તે વર્ણવે જાનુરંત જગત્-વર્તી કહેવાય, તેવા શ્રીવીરભગવાનુ હતા.

તે પ્રથમ કહેલા ધર્મ દેસક વર્તે વિશેષજો કે જેમાં જ્ઞાનાદિકનો ઉલ્લેખ થેત્ર મોડાવ તેવા પુરવેનજ લાગુ થઇ શકે છે. તેથી કહે છે કે, તે શ્રીવીર ભગવાનુ અત્રિહનકરગ્રાનર્ધનશર હતા. અત્રિહન એટલે કોઇ અંતરાયથી રક્ષામિત ન થાય તેવા અથવા વિપરીત ન થાય તેવા અને તેને લઇને લ વિકપણાથી શર-ક્રિગમ એવા વિશેષ અને સામાન્ય બાધ રૂપ કેવળ નામ-વળા જ્ઞાનર્ધનને ધામડુ કરનાર હતા.

આવા જાનની ન જાનવાળી હથથેવ તબ કેટલાએકોએ સ્વીકાર્યો- માન્યો છે પણ તેન કી રહેલો ભગવાનના વીર શ્રેયકારી નથી, ભગવાન વીરપ્રભુ તેના જેવા હથથેવ નહીં હ પાથી ભથથેવ હેરશક નથી, પણ સરવ શ્રેયકારી ભ.વન. હે.વ વીર મહાનુ કી રકારી છે એવું જાણ વવ ન માટે ભગ-વનુનું હથથેવ નિદગત્ત પ્રાપ્ત રહેવ જ છે - તે વનુ જ્ઞાનુત્તમ્મા હતા એટલે જેમનુ હથ એટલે કાલ અથવા આ જાળ ભગવાનુ છે, એવા હતા તે પ્રભુને જાણેદગત્ત અભ્યાસન કેમ હતું ? અર્થી જો યકા કરે વળા અર્થે તે. તેને એટલે પણ પ્રભુને આ ન હથથેવ નુ વિગવાન થઈ છે.

આ હથથેવ એમ વ પ્રભુને ન હથથેવ જાય જાય થાય થાય, તે દરેકગમે કહે છે કે, તે વીર વનુ જિવ હતા. ન હથથેવ કી પ્રભુને જિવનામે હતા. તે ન હથથેવ જાય તે ન હથથેવ. અરવનુ અને તેના જાય. ૧૫.૧૧ જેને જ ન હથથેવ જાય થાય થાય છે, તેથી કહે છે કે, તે શ્રીવીરપ્રભુ જાય હતા. એને હથથેવ જાયથી વ ન પ્રકારે જાનવડે તેને અર્થનામે હતા પ્રભુને આ જાળ એવું વિદેવનુ આથી, તેમની અર્થે મપરિત્તની ૧૫.૧ થયે, હથથેવ આ વિદેવનુ આથી તેમનુ સ્વર્ગની મપરિત્ત મેજરવની થાયે પદવેને સ્વર્ગને કથથેવ હથથેવ છે. તે શ્રીવીરપ્રભુ જાય હતા, એટલે સ્વર્ગ દરેકે અર્થનામે હતા, તે સથે જોવવિજા હતા, એટલે

છે. કારણકે, સાક્ષીકાર હોય છે કે, “ નિઃશ્વહો મુનિસત્તમઃ ” કેવલી મુનિ નિરુપ્ક હોય છે. તેવા નિઃકામ પ્રભુને કોઈપણ સ્થાન પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા વાળા કેમ કરીશ ? તેના સમાધાનમાં એટલુંજ કહેવાનું કે, માત્ર તે ઉપચારને લઈનેજ કહેવામાં આવ્યું છે, ભગવાન તો નિઃકામ જ છે.

તે શ્રીમહાવીર ભગવાન સમવસરભૂમાં પધાર્યા હતા નેમનું વર્ણન આ પ્રમાણે છે. ભુજભોચક જાનનું રતન, જૂંજ, જગી, કાગળ અને જાં પામેલ ભરતભવના જેવા કૃષ્ણવર્ણી, ઘાટા અને કુડલાકાર—વાકીડીઆ કેટ નેમના મસ્તક ઉપર રહેલા હતા, નેમના પગના તળીયા રક્ત કમળના પત્ત નેવા કોમળ હતા, નેએ પુરવના આડ કમર લક્ષ્મીને ધારણ કરનાર હતા, આકાશ મુખી કંથા છત્ર, અને ચામરવાળા અને અર્ધ સ્વરૂપ મુદિત મય પાદપીક સહિત એવા સિંહાસન ઉપર પેડેલા હતા. પૈડા કમર સંધુએ અને છત્રીશ કમર સાધવીએથી તેએ પરિત્રાન ઘર્ષ રચા હતા. પૂર્વાનુપૂર્વીરો વિચરતા તથા જામેજામ મુખે વિહાર કરતા, ગજશૂકનચરના ગુણદિગ ચૈત્યમાં આવ્યા. ત્યાં આવીને અવરૂદ્ધ શૂદળ કડી સપમ અને તપવટે ભાવના ભાવના રચા. ત્યાં અમણ ભગવતના ઘણા શિષ્યો આવેલા હતા. નેમજ અનુ કુમારો, સેવ-ભવનપતિઓ, બ્યતંગો, જ્યોતિષક તથા વૈમાનિક દેવતાએ ભગવાનની સમીપ આવ્યા હતા. ગજશૂક નચરમાયાં ગજ પ્રમુખ લોકો ભર વાંતને વહના કરવાને નિકટયા હતા. તે નચરના ઝંઝી, ચોક, ચાંટા પ્રમુખ મોટા માર્ગોની અંદર લોકો પરસ્પર કહેવા લાગ્યા કે, કે દેવાનુપ્રિય ભગવત મહાવીર પ્રમુ મુણસિલ ચિન્હના પ્રદેશમાં મંમાગ હો છે અને મયમ અને તપથી ભાવના ભાવે છે નેમને આપણે વાંત કરીએ

તે મમવમગ્નભૂમાં સંપૂર્ણએને યોગ્ય એવા અથવા મોટી પર્વદા એક થઈ હતી. તેમાં ભગવને ધર્મ કથો. અર્ધા ભગવતની પદ્ય કથા કહેવી અને તે આ પ્રમાણે—“ તે સમયે ભગવાન મહાવીરે એલિક ગજ અને ચેતર પ્રમુખ શીવરની સોએની પર્વદામાં સર્વ ભાવાનુગાની વાંતી વડે ધર્મ કથો, તે જેવો ગીને લોક છે, અલોક છે, છત્ર છે, અછત્ર છે, તપ છે, મેક્ષ છે. ” ઇત્યાદિ. અમણ ભગવાન મહાવીરની સમીપ પહેને માર્ગ અવગત મંત્રુક થયેલા તેઓએ ભગવાનને વંદના અને નમસ્કાર કર્યા પછી તેઓ નિઃશ્વહાથી આવેલા હતા, તે દિશામાં પાછા ચાલ્યા તથા

તે કાલે અને તે સમયે ક્રમજી અગત્ય મદવીર પ્રજાના જયેકા—માટે શિષ્ય ધન્યતા નામે અનગાર^૨ હતા. અર્થકે કોઈને શંકા આવે છે, તે શિષ્ય કદિ નીચગોચના હોય, તે માટે કહે છે કે, તે શ્રીગમગોચરો હતા. કદિ તેઓ સારા હતા. જોવાના હોય પણ તે સમયના યેઝ એવા દેવના માનની અપેક્ષાએ તેમનો દેવ પણ ન્યૂન. અધિક નહીં એવી શંકાને દૂર કરવા માટે કહે છે કે, તેમનો દેવ સાત હાથ હોય. કદિ એવા હોય. દેવ સારા લક્ષણોથી સંવત્ પણ હોય તેથી કહે છે કે, તેમનો દેવ સમગ્ર—સરખો ચારસ આકારવાળો હતો, કદિ તેવા લક્ષણવાળો હોય પણ એ સંહનન (સારા બાધા) વગરનો હોય તો શા કામનો? તેથી કહે છે કે, તે વજ્ર—ઋષભ ન. રા. ચ. વ. ગા. હતા. મુવ-હુંના કટકાની કસોટી અને પદ્મકમળના કેસના જેવા તો ચાર^૪ હતા. અ. રા. સ. પ. મ. કારે ઉત્તમ દેવ હતાં કદિ તે વિશેષ અ. ચરમુધી ગંધગ હોય

૧ જ્યેષ્ઠ અને બંનેશામાં શિષ્ય એ બે વિશેષણોથી નંબો સહજ સંધના નામક હતા, એમ સૂચ્યું છે. ૨ કદિ કોઈને શંકા આવે છે, તે શિષ્ય શુદ્ધ સ્વ. વકે હોય, તેથી અગત્ય કર્યા છે. જેન અગત્ય થર ન હોય તે અગત્ય કહેવાય છે. ૩ સમ એટલે નાભિની ઉપર અને નીચે પુરુષના સર્વ લક્ષણવાળા અવયવોથી સરખો અને ચારસ અથવા સરીરના લક્ષણોનું જે પ્રમાણ હોય છે, તે પ્રમાણ ચાર અક્ષિ એટલે ચારે દિશાના અ. જ. પ્રમાણ સરખા ખુબુ. વ. ગા. અવયવવાળો. કેટલાએક એમ પણ કહે છે કે, લમ એટલે ન્યૂન કે અધિક નહીં એવી ચાર અક્ષિ વાળો. પર્વક—અ. સન—પક્ષો-હોવાળી બેઠેલા મ. યુ. સના બે ગોઠણનું અંતર અને આસન તથા લલાટના ઉપલા ભાગનું અંતર, તથા જમણા રકથે અને ડાબા ગોઠણનું અંતર અને ડાબા રકથે બેન જમણા ગોઠણનું અંતર—એ અક્ષિ કહેવાય છે. ૪ વજ્ર એટલે જે મંજરેલા કાષ્ટના સંપુટની જેમ જકકડ ઋષભ એટલે સોડાના વ. ટાથી જડેલા બે કાષ્ટના સંપુટની જેમ જકકડ તે વજ્રઋષભ કહેવાય છે એવા મહાત્મ એટલે મહંતબધી જડેલા કાષ્ટના સંપુટ જેવા મજાનુ મંદનન એટલે આસ્થિઓના એક જાળને સંચય ઉત્તમ પ્રકારનો બાધ. કેટલાએક આક વજ્ર, ઋષભ, ન. ગ. ચ. પ. સ્તુ. કેવળ અસ્થિઓને ઉદ-શીને કહે છે. ૫ અર્થકે કેટલાએક પૃથ્વા એવી વ્ય. જ. વ. પણ કહે છે કે, કનકના સ. ગ્ની કેમના જેવા ગૌર હતા. અથવા કનકના ઋષભગત બિહુન જેવા ગૌર હતા.

તો નહીં. 'અણુય, તેથી કહે છે કે, તે ઉદ્ધ એવી અનશન વચેરે તપ-
સ્યાથી યુક્ત હતો. જે તપસ્યા બીજા આકૃત પુરુષોથી તો ચિંતવી પણ સ-
કાય નહીં. જાણવશમાન અગ્નિની જેમ તે કર્મરૂપી અકલવનને બાળવામાં સમર્થ
એવા ધર્મધ્યાનાદિ તપથી યુક્ત હતો. તે તપસ્ય હતો એટલે તે એવી
તપસ્યા તપનો કે જેથી તેનાં કર્મો સંતપ્ત થતાં હતાં. પણ તે તપથી તેનો
તપોરૂપ આત્મા સંતપ્ત થતો નહીં કે જે બીજાઓને સ્પર્શ ન કરી શકાય.
વળી તે દેહ મહાત્મા હતો એટલે આશંસા દોષથી રહિત એવા ધોટા
તપથી યુક્ત હતો. તે બીજા હતો એટલે પ્રથમ કહેલા ઉદ્ધ પ્રમુખ તપને
કરવાથી પડખે રહેનારા અદ્વિત સત્વ-જ્ઞાને બધાં કરે હતો. અથવા તે દેહ
ઉદાર હતો. તે જાણે હતો એટલે પરીવરો તથા ઇન્દ્રિયોરૂપી વિપુલવને
નાશ કરવામાં નિર્દેય હતો. તે ધોરગુણ હતો એટલે બીજાઓથી મુરઝેલીથી
અ.ચરી શકાય તેવા મૂઠ્ઠામુળવાળો હતો. તે દેહ જોર તપસ્યો હતો એટલે
જોર તપસ્યા કરનારો હતો. તે દેહ જોર જાણવશમાન હતો એટલે બીજા
અદ્વિત સત્વવાળાઓથી આચરી શકાય નહીં, તેવા દારૂણ પ્રભસ્યવાળો હતો.
તે દેહ જગ્ગુરુમણી હતો એટલે શરીરના સંસ્કારો (શોભા)ને ત્યાગ કર-
નારો હતો. તે દેહની અદર અનેક યોજન પ્રમાણ એવા ક્ષેત્રમાં રહેલી
વસ્તુઓને બાળવામાં સમર્થ એવી વિસ્તારવાળી 'તેજોવેરવા સંક્ષિપ્ત ધર્મને
બીજા ધવલી નહી. તે દેહ બૈદ્ધ પૂર્વો હતો.

અવધિજ્ઞાનાદિકથી રહિત એવો પુરુષ પણ અનુરેશપૂર્વો હોય છે
છે, તેથી કહે છે કે, તે દેહ જગ્ગુરુમણી યુક્ત હતો એટલે તે કેવળજ્ઞ
સ્થિતિવાળા બાર જગતો હતો. ઉપર કહેલા જે વિશ્વેશ્વરોથી યુક્ત હોય
તો પણ કે હ સમર્થ જુગ વિષયમાં વ્યાપક એવા જ્ઞાનવાળો હતો. નથી,
કે જુગ કે, બૈદ પૂર્વો. છતાં મુળધ્યાનમાં રહેલા અણુય છે. તેથી કહે
છે કે, તે દેહ સર્વજ્ઞાનવાળો હતો, એટલે સર્વ એવા અનુરેશના સર્વે-
ને તે અનુરેશ હતો. તે દેહ સર્વજ્ઞાનવાળો હતો એટલે કાવળને મુખ-
કરી એવ. અજ્ઞાન ન જાણતો જાણતો હતો.

૧ જોર એટલે અત્યંતની પણ અરેશ. ન કહે તેના-મિત્ર કેટલા
એક અણુય કહે છે કે કેવળ વિદ્યુત તપસ્યા પ્રથમથી કરવાય ચેતી
એક અત્યંતની અત્યંતની અત્યંતની. કહેવાય છે. કે તે દેહથી બૈદ પૂર્વો અદ્વિત
હતા, તેથી તેન બૈદ પૂર્વો કહે છે. અ. વિશ્વેશ્વર અ. પી તેમનામાં કુદ
દેશી. ન કહેવાય કેવળ અણુય છે.

તે નકામો મનુષ્ય, તેથી કહે છે કે, તે હજી એવી અનશન વચેરે તપ-
સ્થાથી યુક્ત હતો. જે તપસ્થા બીજા માફત પુરુષોથી તેા ચિંતવી પણ સ-
કાય નહીં. જાગ્રવસ્થામાન અગ્નિની જેમ તે કર્મરૂપી મહનવનને બાળવામાં સમર્થ
એવા ધર્મધ્યાનાદિ તપથી યુક્ત હતો. તે તત્તત્ત હતો એટલે તે એવી
તપસ્થા તપતો કે જેથી તેનાં કર્મો સંતપ્ત થતાં હતાં. પણ તે તપથી તેને
તપોક્ષ આત્મા સંતપ્ત થતો નહીં કે જે બીજાઓને સ્પર્શ ન કરી શકાય.
જાગી તે દેહ મહાત્મા હતો એટલે આશંસા દોષથી રહિત એવા મોટા
તપથી યુક્ત હતો તે બીજા હતો એટલે પ્રથમ કહેલા હજી પ્રમુખ તપને
કરવાથી પડખે રહેનારા અક્ષપ સત્વ-ગુણને બચાવેર હતો. અથવા તે દેહ
હજાર હતો. તે જાર હતો એટલે પરીવર્તો તથા ઇન્દ્રિયોરૂપો રિપુજલુને
નાશ કરવામાં નિરૂથ હતો. તે ષોષગુણ હતો એટલે બીજાઓથી મુરઠેલીથી
આચરી શકાય તેવા મૂલ્યુલુવાળો હતો. તે દેહ જોર તપરથી હતો એટલે
જોર તપસ્થા કરનારો હતો તે દેહ જોર પ્રજ્ઞવર્ધવાદ હતો એટલે બીજા
અક્ષપ સત્ત્વવાળાઓથી આચરી શકાય નહીં, તેવા દારણ પ્રજ્ઞવર્ધવાળો હતો
તે દેહ જગજ્ઞાતીર હતો એટલે શરીરના સંસ્કારો (શોભા)ને ત્યાગ કર-
નારો હતો. તે દેહની અંદર અનેક યોગ્ય પ્રમાણુ એવા ક્ષેત્રમાં રહેલી
વસ્તુઓને બાળવામાં સમર્થ એવી વિસ્તારવાળી રતેન્દ્રિયશ્યા સક્ષિત ઘડને
લીન થયેલી હતી. તે દેહ ચૈદર્ પૂર્વો હતો.

અવધિજ્ઞાનાદિકથી રહિત એવો પુરુષ પણ ચતુર્દેશપૂર્વો હોઈ રહે
છે, તેથી કહે છે કે, તે દેહ જનુર્જાનથી યુક્ત હતો એટલે તે કેવળજ્ઞાન
શિવાયના ચાર જ્ઞાનવાળો હતો. ઉપર કહેલા જે વિશેષણોથી યુક્ત હોય
તોપણ હોઈ સમગ્ર શ્રુત વિષયમાં વ્યાપક એવા જ્ઞાનવાળો હોતો નથી,
કારણ કે, ચૈદર્ પૂર્વધારી છઠા ગુણસ્થાનમાં રહેલા મનુષ્ય છે. તેથી કહે
છે કે, તે દેહ સર્વોચ્ચસંનિષાતી હતો, એટલે સર્વ એવા અક્ષરોના સંયો-
ગોને બળુનારો હતો. તે દેહ અગ્ન્યાચ્ચસંનિષાદી હતો એટલે અવજ્ઞને સુખ-
કારી એવા અક્ષરોને નિરંતર બોલનારો હતો.

૧ જોર એટલે આત્માની પણ અપેક્ષા ન કરે તેવો-એમ કહેલા
એક વ્યાખ્યા કરે છે. ૨ હોઈ વિશિષ્ટ તપના પ્રભાવથી ઉત્પન્ન થયેલી
એક જાતની લખિય તેજોવેશ્યા કહેવાય છે. ૩ તે દેહથી ચૈદર્ પૂર્વો રચેલા
હતા, તેથી તેને ચૈદર્ પૂર્વો કહેલો છે. આ વિશેષણ આપી તેમનામાં શ્રુત
કેવળીપણું પણ હતું, એમ સૂચવ્યું છે.

આવા ગુણવાલા રહેને ધારણ કરનારા ભગવાન ઇન્દ્રિય એને ઠેકા
સાક્ષાત્ વિનયના બદલે રાસિ હોય તેવા થઈ પ્રભુની અતિ સમીપ નહીં તેમ
અતિ દૂર નહીં તેવી રીતે પોતાના અનુને છિદ્રે રાખતા, એટલે શુદ્ધ
પૃથ્વીનું આસન અથવા હિપરાહ સંજોઈ આસનના અગ્રાવથી ઉત્કૃષ્ટ-આસન
કરીને રહેતા, અપોમુખ કરીને રહેતા, એટલે હૃદયી નહીં તેમ આડી નહીં
એવી દષ્ટિને ભૂમિના જ્ઞાન ઉપર નિર્ધારિત રાખતા, અને ધર્મ અથવા
શુદ્ધધ્યાનરૂપી ઢેઢીમાં પૂરાએલા, એટલે તેમની હૃદયો અને અંતઃકરણની
વૃત્તિઓ ધ્યાનને લખને સ્થિર રહેલી હતી. જે સંઘર્ષ એટલે સંઘર્ષ અને
અસનનિર્ધાર તપ વડે આત્માને વાસિત કરતા હતા. અર્થાત્ સંઘર્ષથી નવા
કર્મ પાંચતા નહીં અને તપથી પુરાણ કર્મને ખપાવતા, નથી સર્વ કર્મનો
સમ કરી મોક્ષને સાધવા આત્માને જાણતા એવા જ્ઞાતમસ્વામી વિચરતા
હતા. આ પ્રમાણે ધ્યાનરૂપી ઢેઢીમાં રહી વિકાર કર્યા પછી ભગવાન
જ્ઞાતમસ્વામી પ્રભુની સામે બેઠા. તે સમયે કહેવામાં આવનારા તત્ત્વ
જ્ઞાન પ્રાપ્તિ તેમને મદદ ઉત્પન્ન થઈ હતી. વળી તેમના મનમાં એવો સંશય
ઉત્પન્ન થયો કે, વીરભગવતે સૂત્રમાં 'જલમાળે જાણે' એમ કહ્યું છે,
એટલે આલેતો અને આલી ગયો એમ અર્થ સૂચવ્યો છે, તે સીરીતે સંભવે?
'આલેતો' એ વર્તમાન કાળનો અર્થ છે અને 'આલી ગયો' એ ભૂતકાળનો
અર્થ છે. એ પરસ્પર વિરૂદ્ધ છે. કારણ કે, જે આલેતો હોય તે પછી આલી
ગયો એમ થાય છે, તો જે વર્તમાન છે તેને ભૂતકાળમાં કેમ લેવાય ?
કારણ કે, તે જને કાળ પરસ્પર વિરૂદ્ધ છે. વળી 'ભગવાન વીરમુખ
તે પદાર્થોને કેવી રીતે પ્રકાશે ?' એ બળવાનુ કૌતુક પણ તેમના મનમાં
ઉત્પન્ન થયું હતું. તે સાથે તેમનામાં મદદ ઉત્પન્ન થઈ હતી.

૨ મૂલમાં પ્રથમ ઉપવેશનને આપ્યા પછી 'સંજ્ઞાપત્ર' એમ ફરી-
વાર કહેલું છે, તે ઉપર સંજ્ઞા કરે છે કે, એમ જે વાર કહેવાનું શું કારણ
છે ? મદદ પ્રવર્ત્યા પછી મદદ ઉત્પન્ન થવાનું આવી જાય છે. ઉત્પન્ન
થયા શિવાય શ્રદ્ધાની પ્રવૃત્તિ થઈ શકતી નથી. તેના સમાધાનમાં કહેવાનું
કે, તે હેતુ બતાવવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે. શ્રદ્ધા પ્રવર્તવાનો હેતુ શ્રદ્ધાની
ઉત્પત્તિ છે. અને તેથી આલેકારિક વાક્ય બને છે. જેમ રાત્રિના વર્તનમાં
લખે છે કે, "જેમાં દીવાઓ પ્રવર્તે છે અને સૂર્ય પ્રવર્તતો નથી એવી
ચંદ્રના પ્રકાશવાળી રાત્રિ બળવામાં આવી." અહિં દીવાની પ્રવૃત્તિથી
સૂર્યનો અપ્રવૃત્તિ બળી શકાય છે. તથાપિ તેમ જે કહેવામાં આવ્યું છે, તે

તો નકામો ડુંગળાય, તેથી કહે છે કે, તે હિત્ર એવી અનસન વરેરે તપ-
સ્યાથી યુક્ત હતો. જે તપસ્યા બીજા માફત પુરવોથી તો ચિંતવી પણ સ-
કાય નહીં. જાતવશ્યમાન અગ્નિની જેમ તે કર્મરૂપી જલનવનને ખાગવામાં સમર્થ
એવા ધર્મધ્યાનાદિ તપથી યુક્ત હતો. તે સત્તત્વ હતો એટલે તે એવી
તપસ્યા તપતો કે જેથી તેનાં કર્મો સંતાપ થતાં હતાં. પણ તે તપથી તેનો
તપોરૂપ આત્મા સંતાપ થતો નહીં કે જે બીજાઓને સ્પર્શ ન કરી શકાય.
જાગી તે દેહ મહાત્મક હતો એટલે આશંસા હોયથી સંકિત એવા મોટા
તપથી યુક્ત હતો. તે બીજા હતો એટલે પ્રથમ કહેલા હિત્ર પ્રમુખ તપને
કરવાથી પડખે રહેનારા અકપ સત્ત્વ-છવોને બચાવ કરે હતો. અથવા તે દેહ
જહાર હતો. તે જોઈ હતો એટલે પરીપડો તથા ઇન્દ્રિયોરૂપી રિપુજનો
નાશ કરવામાં નિરૂપ હતો. તે પાંગુણ હતો એટલે બીજાઓથી મુશ્કેલીથી
અચરી શકાય તેવા મૂલ્યુખવાળો હતો. તે દેહ જોઈ તપસ્વી હતો એટલે
જોઈ તપસ્યા કરનારો હતો. તે દેહ જોઈ જાણવર્ણવાળુ હતો એટલે બીજા
અકપ સત્ત્વવાળાઓથી અચરી શકાય નહીં, તેવા હારણ બ્રહ્મચર્યાળો હતો.
તે દેહ જણુજ્ઞાતી હતો એટલે શરીરના સંસ્કારો (શોભા)ને ત્યાગ કર-
નારો હતો. તે દેહની અદર અનેક યોગ્ય પ્રમાણુ એવા ક્ષેત્રમાં રહેલી
વસ્તુઓને ખાગવામાં સમર્થ એવી વિસ્તારવાળી 'તેજોલેશ્યા સંક્ષિપ્ત મધને
બીજ થયેલી હતી. તે દેહ જોઈ પૂર્વી હતો.

અવધિજ્ઞાનાદિકથી સંકિત એવો પુરુષ પણ અનુદેશપૂર્વી હોય છે
છે, તેથી કહે છે કે, તે દેહ અનુદેશથી યુક્ત હતો એટલે તે કેવળજન
સિદ્ધિવાળા એ.ર જ.નર.ગો હતો. ઉપર કહેલા જે વિશેષદ્વેષથી યુક્ત હોય
તોતપ્તુ કે જે સમગ્ર યુગ વિષયમાં બ્યાપક એવા જ્ઞાનવાળો હતો. નથી,
કાન્તુ કે, દૈદ દુર્વેગી છતાં મુખસ્થ.નમાં રહેલા મળાવ છે. તેથી કહે
છે કે, તે દેહ મર્જાધાર્મજિજ્ઞાતી હતો, એટલે સર્વે એવા અસુરોના સર્વ-
ને તે અબળ.ને હતો. તે દેહ જાણાધાર્મજિજ્ઞાતી હતો એટલે અવળને મુખ-
ક.ગી એર. અસર ને નાન ને જાણા.ને હતો.

૧ જોઈ એટલે આત્મની પણ અરેષ્ટ. ન કહે તેને નિમ કેટલા
એ.ર અ.ર.વ. કહે છે કે જે વિદ્યેષ્ટ નાના ક્ષમ વળી જી.ર.વ. થયેલી
એ.ર આત્મની હિત્રવ તેજોલેશ્યા કહેવાય છે. ૩ તે દેહથી દૈદ પૂર્વી સંકિત
હતો. તેથી તેન દૈદ પૂર્વી કહે છે એ વિદ્યેષ્ટુ આત્મી તેમનામાં મુખ
કે.ગી વિદ્યેષ્ટુ પણ કુતુ એમ નુવચ્ચુ છે.

ક્રિયાભિમુખ થયું, ત્યારે ઉદયાવસિકાના પ્રથમ સમયમાં જ એ ચલિત ન થાય, તો તે પ્રથમ સમય વ્યર્થ થઈ જાય, કારણ કે, તે સમયે તે ચલિત થયેલું નથી. જેમ તે સમયે ચલિત ન જણાય તો પછી બીજા ત્રીજા વગેરે સમયમાં પણ તે ચલિત થવાનું નહીં. તેમના આત્માની અંદર એવું કંઈ વિશેષરૂપ છે ? કે જ્યારે પ્રથમ સમયમાં ચલિત ન થયું, તે બીજા ઉત્તર સમયમાં ચલિત થાય છે ? તે ઉપરથી તો સર્વદા ચલિત ન થવાનેજ પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય. પણ અત્ય સમયે તો તેનું ચલિતપણું છે, કારણ કે, તેની સ્થિતિ પરિમિત હોવાથી કર્મનો અભાવ પ્રાપ્ત થાય છે, એથી કર્મને આવસિકાકાળના પ્રથમ સમયમાંજ તે કાંઈક ચલિત થયેલું હોય, જે તેમાં ચલિત થયું, તે ઉત્તર સમયમાં ચલિત થતું નથી, પણ એ તેઓમાં પણ તેજ પડેલું ચલન થાય તો તેજ ચલનમાં ઉદયાવસિકાના ચલનના સર્વ સમયોનો સ્થય થઈ જાય. જે તે ચલનના સમયની અપેક્ષા રાખ્યા વિના બીજા સમયના ચલનો થાય તો પછીના ઉત્તર ચલનનો અનુક્રમ થટે. (યુક્ત થાય) પણ તે શિવાય બીજી ગતિ થટે નહીં, તે ઉપરથી સિદ્ધ થયું કે ચલાયમાન એવા તે કર્મેને ચલિત-ચલ્યુ, એમ કહી શકાય.

બીજા પ્રશ્ન વિષે કહે છે. જે કર્મ ઉદવને પ્રાપ્ત થયું નથી અર્થાત્ ઉદયે આન્યું નથી. ઘણે આગામી કાલે જે કર્મના દલિયા વેદવાના છે, તેને શુભાશયવસાય લક્ષણ કળ્પ વડે આકર્ષા ઉદયમા લાવવાં, તે ઉદીરણ કહેવાય છે. અહિં જે ઉદીરણ છે, તે અસંખ્યાત સમયે વર્તનારી છે, તે ઉદીરણથી પ્રથમ સમયમાં ઉદયે આવતું કર્મ ઉપર કહેલા વસ્ત્રના દબાંતથી સ્પર્શિત કર્મ કહી શકાય છે.

ત્રીજા પ્રશ્ન વિષે કહે છે. કર્મ ભોગવવાનો અનુભવ તે વેદન-વેદનું કહેવાય છે. જ્યારે સ્થિતિના સ્થયથી ઉદયમા આવેલા, અથવા ઉદીરણ કળ્પથી ઉદયને પ્રાપ્ત થયેલા કર્મની સ્થિતિનો સ્થય થવાથી કર્મ ઉદય આવે છે ત્યારે તે કર્મની ઉદીરણ કળ્પ વડે જે કર્મ ઉદય આવેલું હોય તેવા કર્મનું તે વેદનું થઈ શકે છે. તે કર્મ વેદવાનો કાળ અસંખ્યાત સમયનો છે, તેથી તેના આશ સમયમાં જે કર્મ વેદાય છે, તે વેદિત-વેદનું પણ કહી શકાય છે.

ચાંચા પ્રશ્નમાં કહે છે, જે કર્મ જીવના પ્રદેશોની સાથે મળેલું છે, તે કર્મનું તે જીવના પ્રદેશમાંથી પડવું થાય છે, તેને પ્રદીવ્ કહેવાય છે.

ભગવાન મહાવીર પ્રભુએ આપેલા તે નવ પ્રશ્નાના ઉત્તર.

ભગવાન જૈતમ ગણુધરે ઉપર કહેલા નવ પ્રશ્નો શ્રીમહાવીર પ્રભુને પુછ્યા હતા, તે પછી શ્રીમહાવીર પ્રભુએ તેના અનુક્રમે ઉત્તર આપ્યા. અહિં વાંદી શંકા કરે છે કે, જોખણે પોતે દ્વાદશાંગી રચેલી છે, જોખો શ્રુતજ્ઞાનના સર્વ વિષયોને જાણનારા છે અને જોખો સર્વ પ્રકારના સંશયોથી રહિત હોવાથી સર્વજ્ઞના જોવાનુભવ છે, તેવા ભગવાન જૈતમને શ્રીવીરપ્રભુને શામાટે પ્રશ્નો કરવા પડ્યા? કારણ કે, તેઓ સુશયરહિત જ્ઞાનને પગનારા હતા.

તેના હિતમાં કહે છે કે, તેમને માટે તમારે એવી શંકા કરવી
એવું નથી, કારણ કે, જ્યારે જે તમસ્વામી તમારે કહેલા ગુણવાળા
છે, તે સરવૃંદ્ર છે. છતાં તે દષ્ટિથી જોઈને તેમનામાં અનામિત-અપૂ-
ર્ણતા જોવાનાં નહીં હોય. તેનું મન સદા સ્વચ્છ છે કે, “હવેથી એવા કોઈપણ
અનુબંધન અનામિત ન હોય અને તેનું મન સદા સ્વચ્છ રહે, કારણ કે, જ્ઞાનાવરણ પ્રકૃતિ-
વાસી હોયને જોઈને તેનું મન સદા સ્વચ્છ રહે, કારણ કે, જ્ઞાનાવરણ પ્રકૃતિ-
વાસી હોયને જોઈને તેનું મન સદા સ્વચ્છ રહે.”

[illegible][illegible]

વેળાં છે અથવા એકજ પ્રયોજનવાળાં છે. નાના પ્રકારના ધોષ-નાશવાળા છે, નાના પ્રકારના અંજન અશ્વરવાળા છે; અથવા તો નાના પ્રકારના અર્થ-વાળા છે, કે તે બિન અર્થવાળા, બિન ધોષવાળા, કે બિન અંજનવાળા છે ?

આક તે નવ પદોની અંદર ચતુર્થીની દર્શાવેલી છે. તે આ પ્રમાણે-
તે નવ પદોની અંદર કેટલાંએક પદો એક અર્થવાળાં અને એક અંજન-
વાળાં છે, જેમ કે, જીર-જીર કુપ-કુપ. ૨ કેટલાંએક એક અર્થવાળાં અને
જુદાં જુદાં અંજનોવાળાં છે, જેમકે જાંત-જાંત અને વચ-વચેરે. ૩ કેટલાંએક
અનેક અર્થવાળાં અને એક અંજનવાળાં છે. જેમકે, આઠડા-મામ અને
મેસના કુપ. ૪ કેટલાંએક નાનાપ્રકારનાં અર્થવાળાં અને નાનાપ્રકારનાં
અંજનવાળાં છે, જેમકે, જટ, જટ, જટ, જટ, સમૂવ અને શિખર વચેરે.
આ પ્રમાણે ચતુર્થીની સંખ્યા છે, તે છતાં આ પ્રમાણ સૂચકો બીજો
અને યેથો જાંતો જટજુ કરેલો છે. અને જાડીના પેડેલા અને ત્રીજા જાંત-
જાંતો વિવિધ પ્રકારનાં અંજનો એવામાં આવે છે, તેથી તે બનેના તેમાં
સંભવ નથી. નિર્બુદ્ધિસૂચકમાં જગજ વચેરે ચાર પદોને આશ્રીને તે ચતુ-
ર્થીનો બીજો જાંતો અને કિશ્મણ વચેરે પાંચ પદોને આશ્રીને યે યે
જાંતો લાગુ પડે છે.

બીજી શ્રેણી કરે છે કે, જટજ વચેરે પદોમાં અર્થનો ભેદ જુદી
રીતે એવામાં આવે છે. છતાં પેડેલા ચાર પદો એક અર્થવાળાં કેમ થઈ
શકે ? તે શ્રેણીના સમાધાનમાં શ્રીશ્રી ભરવજ કરે છે કે, કોઈના પક્ષ વડે
કર્મનુ ઉદ્ભવ. ભેદ, ક.ક. મન્જુ અને નિર્મળ. એ પાંચ પદો એક અર્થવાળાં
હોઈ શકે છે. કોઈના બિલ્લે કોઈના નેના પક્ષ બિલ્લે પ્રિદેશ અર્થોગ
કોઈના ન.મ પર્વાવનુ જટજુ કરીને એ પાંચ પદો એક અર્થવાળાં કરી
શકાય છે. અથવા કોઈના પક્ષ બિલ્લે કોઈના ન.મની વસ્તુને. જે વિશદ
તેને કહેનારાં એ પદો છે બિલ્લે એ, સર્વ પદો કોઈના આશ્રીને એક અર્થ

૧ કુદળ, અનુદળ, અને સ્વરિત એવા. યેવ-કુદળ, સ્વરિત
૨ જીર રજાનો કુપ જેવો એકજ અર્થ થવાનું અને તેના અંજન પાત્ર
એક અંજન. ૩ જીર અને વચ રજાનો અર્થ કુપ બેરે. એકજ વાવ છે,
પણ તે રજામાં અંજનો બદલા બદલા છે. ૪ વચેરે ૨૫ જાન બેરેના કુ-
પનો ૫.૬.૭. જીર રજા એકજ અંજન અંજનવાળા છે. ૫.૭. તેના
બદલા બદલા અર્થ થાય છે. ૬ જટ વચેરે રજાનો અર્થ અને અંજન બને
વિવિધ પ્રકારના છે. ૭ ચાર જાંત. આ.

કચ્છનારાં છે, વળી તે સર્વ એક અંતર્બુદ્ધતના કાજવાળાં છે, એટલે તે સર્વેનો સમાન કાજ છે, તેથી તેમની એકાધૈતા સિદ્ધ થાય છે. વળી તે ઉત્પાદક પત્રોર કેવળજ્ઞાનના ઉત્પાદ-ઉત્પત્તિનો છે. કારણ કે, કમનો નાશ થતાં જ કચ્છની પ્રાપ્તિ થાય છે, એક કેવળજ્ઞાન અને બીજું શિક્ષની પ્રાપ્તિ તેથી જ થાય છે. કેવળજ્ઞાનના ઉત્પાદના વિષયના છે, તેથી પણ તેમની એક જ નામ સદ્ થાય છે. કારણ કે, આ જોરે ક્યારે પણ પૂર્વ કેવળજ્ઞાનનો પત્રોર પ્રાપ્ત કરી નથી, તેથી તેને તે પ્રધાન વિષય છે. તેથી તેને મેળવા માટે પુરવડો પ્રમાણ જેટલો બ્રહ્મજિ, તેને સમજે તે કેવળજ્ઞાનની ઉત્પાદના પત્રોર પૂર્વ કીને સંજ્ઞિત છે.

જા. ૩૨મી મિક અર્થવાણા તે પાંચ પટોના અર્થના સામયેની આ
 ૫૫ મેં અનુક્રમ થાય છે. જેમકે, તે કર્મ પૂર્વે ચલિત થાય છે, મિટર
 ૩૨૧ અર્થ છે, કુદરત આપ્યા પાછી તે વેદાય છે—અનુભવાય છે. મિટર
 ૩૨૧ ન વચન થાય. જેમકે તે કર્મ રિયલિતો સ્વયં ચપાઈ શરીરના
 ૩૨૧ ન વચન થાય. જેમકે તે કર્મ અનુભવ્ય અને અનુભવા પછી તે
 ૩૨૧ ન વચન થાય. જેમકે તે કર્મ અનુભવ્ય અને અનુભવા પછી તે
 ૩૨૧ ન વચન થાય. જેમકે તે કર્મ અનુભવ્ય અને અનુભવા પછી તે

[illegible]

એવડાં જોઈ સંસ્કૃત પદ લઈ તેનો અર્થ 'કપટ' એવો કરે છે. એટલે તેના રૂપની અવેશ્ય એ ઉત્પત્તિ સમજવી. 'કર્તાગ્રમાણે' એટલે કૌટીલ્ય-સ્થિરને ગ્રેરણા કરવી, તે પણ જલન જ સમજવું. વર્ણગ્રમાણ એટલે જટ યવું, પવિત્ર યવું, તેનો અર્થ પણ ચલનપણાનો સમજવો. આ સર્વ પદોની ગતિ-અર્થને લઈને એકાચતા સિદ્ધ કરવામાં આવી છે. તે બાબત પ્રમાણે ઉત્પન્ન પદનો અર્થ એવો થાય કે જલન વગેરે પદોય વડે ઉત્પન્ન પદને કહેનારા તે પદો થાય છે. તેમ છેદન, ભેદન, દાહ, મરણ અને નિર્ગથ એ સર્વ પદોના અર્થોની બાબત કથના અર્થમાં લેવી નહીં; એટલે તે બાબતનું સ્ફુટ રીતે વધારે છે. તે પદોની નિર્માયતા સિદ્ધિ રવા માટે આ પ્રમાણે બાબત કરે છે. છેદ તે કુવાડા વડે લાતા વગેરેને કાપવા જેવો, ભેદ તે સ્તોમર વગેરેથી કૌટીલ્યને ભેદવા જેવો, દાહ તે અગ્નિ વડે કાષ્ટ વગેરેને બાળવા જેવો, મરણ એટલે પ્રાણનો ત્યાગ અને નિર્ગથ એટલે અતિ દુર્લભ યવું.

વિગતવચ્ચ—એ પદની બાબત એવી છે કે, એ પદો મિત્ર-મિત્ર અર્થવાળા છે, પણ સામાન્ય પદો તેમનો વિનાશ કરવા રૂપ અર્થ થાય છે.

આ બાબત કૃપર કહિ અહિં એવી ચંકા કરવામાં આવે છે, તે જ જલ વગેરે પદો જે નિરપણ કરવામાં આવ્યા, તે આ સ્વયં તેની થી જરૂર હતી? કારણ કે, તેઓ કાંઈ તત્ત્વરૂપ નથી. અને જે તત્ત્વરૂપ નહોત્ય તે અસિદ્ધ યવુપ છે અને તે અસિદ્ધિ નિશ્ચય નયના મતવડે વસ્તુના સ્વરૂપને જણાવવા માટે દર્શાવેલ છે કેમકે, જે વ્યવહારનય છે તે જે અલિંગ હોય તેને અલિંગ માને છે અને નિશ્ચયનય અભાવમાન હોય તો પણ તે અલિંગ માને છે.

આ વિષે યવું કહેવડું છે, તે વિરૂધ વચ્ચક સ્વભાવથી અથવા આ સ્વભાવ આમજ જમાલિયુ અગ્નિ કહેવડો, તે કૃપરથી બાબી લેવું.

અહિં પેટેલ. પ્રા.ને.તારન જે નુમેની અંદર મોક્ષવાવનો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. તે ને એક દુષ્ટનો કહે છે. તે દુષ્ટ નામકી વગેરેના કહે થી ચોવીસ પ્રકાર છે જેની મુખ્ય આ પ્રમાણે છે અગ્નિયાર નારકી, અતુરક, પાંચ પ્રકારક વગે.દે. નવ અંદરેપઅતિ એક પચે દેવ, ત્રિવેદ, અને મનુષ્ય, આત્મ, જ્યેષ્ઠ અને વૈનાનિક એમ ચોવીસ પ્રકારન થાય છે તેમાં નારકી દુષ્ટની સ્થાન વગેરેને અ.પ્ર.ને કહે છે.

ભગવાનુ જોતમે પુછેલો નારકી જીવોની સ્થિતિનો પ્રશ્ન.

હે ભગવન, બીજા અતીત તીર્થકરોએ નારકી જીવોની સ્થિતિ કેટલા કાળ સુધીની પ્રકેપેલી છે ? નૈતરિક શબ્દનો અર્થ નિર્ગત જન યેગ્યસ્તે નિરવાઃ જેનાથી ઇષ્ટ ફલ સુખ કર્મનું ફલ ગણાયું છે, તે નિરવ કહેવાય છે. નિરવનું મત્તાઃ નૈતરિક : તે નિરવ એટલે નરક તેને વિષે હોનારા તે નૈતરિક નારકી કહેવાય છે. તે નારકી જીવોની સ્થિતિ એટલે આયુષ્ય કર્મને લઇને નરકમાં રહેવું, તે સ્થિતિ કેટલા વખત સુધીની બીજા તીર્થકરોએ નિરપણ કરેલી છે ?

ભગવાનુ વીર પ્રભુએ આપેલો તેનો ઉત્તર.

ભગવાનુ વીર પ્રભુ કહે છે, હે જોતમ, તે નારકીની સ્થિતિ જ્યન્યની દશ હજાર વર્ષની છે, આતો સ્થિતિ પહેલી રતનપ્રકાશ પૃથ્વીના પ્રથમ પ્રસ્તારને આશ્રીને સમજાવી. અને ઉત્કૃષ્ટથી તેજીસ સામરોપમની છે. આ સ્થિતિ સાતમી પૃથ્વીની અપેક્ષાએ સમજાવી. અને જ્યન્યની અપેક્ષાએ જે સમય થાય તેની અપેક્ષાએ તેની મહત્તમ સ્થિતિ સમજા લેવી.

એવી રીતે નારકીની સ્થિતિ કથા પછી તે નારકીઓ કેવી રીતે શાસિ-શાસવાળા છે, તે નિરપણ કરવાને પ્રશ્ન કહે છે.

હે ભગવન, તે નારકી કેટલેક કાળે આંદર શાસ લે છે અને કેટલેક કાળે બાહર શાસ લે છે ? કેટલાએક વિદ્વાનો આથી અધ્ધારમ ક્રિયા અને બાહ્ય ક્રિયાનો આશય લે છે.

આ પ્રશ્ન વિષે પ્રજાપના ભુવના સાતના ઉચ્ચવસપદમાં કહેલું છે. તે આ પ્રમાણે છે.—હે જોતમ, હંમેશા અતિ દુઃખો થતા એવા નારકીના જીવોને અતિદુઃખ સાગવાથી શ્વાસ તથા નિઃશ્વાસ દેખાયા કરે છે. એક સમય પણ તેમને શાસોશ્વાસનો વિરહ રહેતો નથી તે ગાથામાં જે વારંવાર શ્વાસ નિઃશ્વાસના પદો કહેલા છે, તે શિષ્યના વચન ઉપર ગુરુનો અતિઆદર બતાવે છે. ગુરુ તત્કથી શિષ્યોના વચનોને અતિ આદર મળે તો શિષ્યો ઘણાં સંતોષ પામે છે. વળી વારંવાર પ્રશ્નોનું શ્રવણ અને નિર્ણય કરવા, એ સો કર્માં ઘટિત ગણાય છે, તેવા પુરોહોના વચનો શ્રવણ કરવા યોગ્ય થાય છે કારણ કે, તેથી ભગ્ય પ્રાપ્તિઓનો ઉપકાર અને તીર્થની વૃદ્ધિ થાય છે.

હવે નારકીઓના આહાર વિષે જોતમ પ્રશ્ન કરે છે.

જોતમ પુછે છે, હે ભગવન, તે નારકીઓ આહારનું અર્થો છે. એ

અપુષ્ટ નથી. જે આત્માના પ્રદેશને સ્પર્શ કરનારા તે પુષ્ટ કહેવાય છે, તો તે આત્માના પ્રદેશને સ્પર્શ કરનારના સંજ્ઞાની બાહ્યર પવ્વ હોય છે, તેથી જિગમ મમ કહે છે, જે ભગવાન, એ ને પુષ્ટ બાહ્યર હોય તો તે અવગ્રાહ્ય છે કે અવગ્રાહ્ય નથી ?

વીર ભગવાન કહે છે, જે જિગમ, તે બાહ્યર અવગ્રાહ્ય છે, અન-વગ્રાહ્ય નથી.

જિગમ પુછે છે, જે ભગવાન, તે જે અવગ્રાહ્ય બાહ્યર છે, તે અનંતર અવગ્રાહ્ય છે કે પરંપર અવગ્રાહ્ય ? જે પ્રદેશોમાં આત્મા અવગ્રાહ્ય થઈને રહ્યો હોય તે અવગ્રાહ્ય કહેવાય છે, તેમાં તેના અનંતરનો અભાવ તે અનંતરાવગ્રાહ્ય કહેવાય છે અને જે તેના અનંતરવર્તી છે, તે અવગ્રાહ્યના સંબંધને લીધે પરંપરાવગ્રાહ્ય કહેવાય છે. વીર ભગવાન કહે છે, જે જિગમ, તે બાહ્યર અ-નંતરાવગ્રાહ્ય છે, પરંપરાવગ્રાહ્ય નથી.

જિગમ પુછે છે, જે ભગવાન. જે અનંતરાવગ્રાહ્ય બાહ્યર છે તેમાં અણુપણું છે કે બાહ્યરપણું છે ? ભગવાન કહે છે, જે જિગમ, તેમાં અણુપણું છે અને બાહ્યરપણું પણ છે. બાહ્યર બાહ્યર કરવાને યોગ્ય એવા સ્વરૂપના સ્વરૂપ પ્રદેશની જરૂરી વર્ણના હોય છે, તેથી તેમનું અણુપણું અને બાહ્યરપણું પણ અપેક્ષિત છે.

જિગમ પુછે છે, જે ભગવાન, એ તે બાહ્યર સ્વરૂપનું અણુપણું અને બાહ્યરપણું હોય તે: તે નારજીઓ ને કહેવું-કેવું બાહ્યર કરે છે, કે નીચે અથવા નિરજી. પણ અહીં કહે છે.

વીર ભગવાન કહે છે જે જિગમ, તેઓ કહેવ અથ: નીચે પણ અને નિરજી પણ બાહ્યર કહે છે.

જિગમ પુછે છે, જે ભગવાન. તેઓ જે કહે, નીચે અને નિરજી: બાહ્યર કરે છે, તો તે આત્મા બાહ્યર કરે છે, મધ્યે બાહ્યર કરે છે કે અને બાહ્યર કરે છે. ભગવાન કહે છે જે જિગમ, તે સંસ્કૃત બાહ્યર કરે છે. અ-સંસ્કૃત તેમનો તે આત્માના વર્ણન બાહ્યર નામનું જ નો છે, તેથી તેઓ તેના અહિ, મધ્ય અને અવસાનમાં એમ સર્વે બાહ્યર કરે છે. જિગમ પુછે છે, જે ભગવાન, એ તેઓ તેવી રીતે સર્વે અહિ, મધ્ય અને અવસાનમાં બાહ્યર કરે

૧ આત્માના પ્રદેશોની સાથે એક સંજ્ઞામાં જે મળી ગયેલા નાહ્યરન. પુષ્ટતો તે અવગ્રાહ્ય કહેવાય છે.

છે, તો તે સ્વવિષયમાં આહાર કરે છે, કે અવિષયમાં આહાર કરે છે? ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાતમ, તે સ્વવિષયમાં આહાર કરે છે, અવિષયમાં નહીં.

જ્ઞાતમ પુછે છે, હે ભગવન, બે તેઓ સ્વવિષયમાં આહાર કરે છે, તો તે આનુપૂર્વી વડે આહાર કરે છે કે અનાનુપૂર્વી વડે આહાર કરે છે? ભગવાન કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે આનુપૂર્વી વડે આહાર કરે છે. અનાનુપૂર્વી વડે નહીં.

જ્ઞાતમ પુછે છે, હે ભગવન, બે તે આનુપૂર્વી વડે આહાર કરે છે, તો તે ત્રણ દિશાઓમાં આહાર કરે છે કે, ત્રણથી તે ૩ દિશા સુધીમાં આહાર કરે છે?

બે કે પ્રથમ વર્ણથી પાંચે વર્ણોના દ્રવ્યોને માટે કહેવામાં આવ્યું છે, તથાપિ ધણે ભાગે વર્ણ, ગંધ વગેરેથી બુદ્ધિ એવા દ્રવ્યોનો તેઓ આહાર કરે છે, તે દર્શાવે છે. બહુલપણના લક્ષણનું કારણ આશ્રીને તેમનો પ્રકૃતિધર્મ અશુભ-અનુભાવ હોય છે. તે કારણ સમજાવું. વર્ણથી કાળા, લીલા વગેરે, ગંધથી દુર્ગંધ વગેરે, રસથી તીખા, કટુ વગેરે અને સ્પર્શથી કઠક, ભાગે, કડા અને કુખા વગેરે સમજાવા. આવા દ્રવ્યોનો આહાર પ્રાપ્ત કરીને મિથ્યાદૃષ્ટિ નારકીઓનો સમજાવો. જે નારકીઓ અવિષયમાં તીર્થંકર વગેરે ધવાના હોય છે, તેઓ તેવો આહાર કરતા નથી.

અહિં કહિ શંકા થાય કે, જેમના મથાઈ સ્વરૂપ કહેવામાં આવ્યું છે, તેવાજ દ્રવ્યોનો તે નારકીઓ આહાર કરે છે કે, તેથી ભુદી રીતે પણ કરે છે, તે શંકા દૂર કરવા કહે છે કે, તેઓ વર્ણગુણ, ગંધગુણ, રસગુણ અને સ્પર્શગુણને વિપરિણામ વગેરે કરીને અર્થોત્ વિનાશ કરીને ખીન્ન અપૂર્વ, વર્ણગુણ, ગંધગુણ, રસગુણ, સ્પર્શગુણ ઉત્પાદન કરી પાતાના શરીરાવગાદ પુરૂષોને અનુકૂળ પડે તેમ આહાર કરે છે, અર્થોત્ સર્વોત્તમના આત્માના સર્વ પ્રદેશો વડે આહાર કરે છે.

૧ જે સ્પષ્ટ અવગાદ અનંતરાવગાદ નામનો છે, તે વિષય કહેવાય છે, સ્વ-પોતાનો તે વિષય તે સ્વવિષય. ૨ જે આસન્ન-નજીક પ્રાપ્ત હોય તેનું ઉદ્દેશ ધન ન કરે તે આનુપૂર્વી-અનુક્રમ કહેવાય છે. ૩ નારકીઓ લોકની મધ્યે હોય છે, તેથી ઉર્ધ્વ વગેરે છ દિશાઓ અલોક વડે દંઠાએથી નથી, તેથી તે છ દિશાઓમાં તેમનું આહાર ત્રણ હોઈ શકે છે. માટે અહિં નિયમથી કહેવામાં આવ્યું છે.

કેવળાચક તેના અર્થ વિને અનિ એમ પણ કહે છે કે, તે નાર-
કામી આવાર રૂપે પ્રવળ્ય કરેલા તે પુહ્યજોના અનંત બાજનો સ્વાદ
તે છે, અર્થાત્ તેમના રસ વગેરે રસનાદિ દ્રવિયો દ્વારા મેલવી શકે છે.

સંવત્ર જાળામાં કહ્યું છે કે, તે નારકાઓ સર્વ બાધાર પ્રત્યેના બાધાર કરે છે. તેને માટે મૂલમાં જા પ્રમાણે છે.

જૈનમ પુનિંદ્રિ, તે બચવાનું, તે નારકાઓ જે પુનિંદ્રિને આધારપણે
પરિણામે છે, તે બધા પુનિંદ્રિનો આધાર કરે છે કે, નહીં? બચવાનું કરે
છે, તે જૈનમ, તેઓ કામ પલ્લુ બાકી રાખ્યા તિવાય બધાનો આધાર કરે
છે. મમક તાપામા કરાં છે કે, તે કેવા સ્વભાવની અથવા કેને પ્રકારે તે
આધારના નીચે સંસ્કૃતિ છે. તેને, માટે સુત્રમાં આ પ્રમાણે આપ્યું છે.

નૈવમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, તે નારદી જે પુત્રયોને આ-
 કાર કરે જવલુ કહે છે તે પુત્રયો કેવા સ્વભાવથી વારંવાર ખલિયુમે છે?
 ભગવન કહે છે નૈવમ, તે સ્પર્શત્રિય મુખી અનિદ્રાગ્રામી ક્રિદત્તે સા-
 ન્નય ઝાન આનય સ્વભાવી નદ્ધભાવ વડે અજુગમાપભામી, અપ્રિયપણાથી,
 મનમન, ન હોવી, મનમા અલ્પસિંત્તયાપણાથી, મેગવવાને ઇચ્છવા
 ન હોવી. ન હોવાથી, અભિયાપના નિમિત્ત ન હોવાથી
 અન પુત્ર. ન હોવી ને વારંવાર ખલિયુમ્મા કહે છે.

॥ अथात्र न मयि नाशितो अर्थ इत्येवमां आशये.

નાગડીના આદાતના આધિકારમાં શ્રી મોનમે પુણેશ ચાર પ્રભો

[illegible][illegible]

૧. અર્થ: આ કાવ્યનાં પાંચ અંકો છે, ૧મું પંચાગી પેન્ડ મિત્રવત્, ૨મું ૧૦, ૩મું ૧૦, ૪મું ૧૦, ૫મું ૧૦, ૬મું ૧૦, ૭મું ૧૦, ૮મું ૧૦, ૯મું ૧૦, ૧૦મું ૧૦, ૧૧મું ૧૦, ૧૨મું ૧૦, ૧૩મું ૧૦, ૧૪મું ૧૦, ૧૫મું ૧૦, ૧૬મું ૧૦, ૧૭મું ૧૦, ૧૮મું ૧૦, ૧૯મું ૧૦, ૨૦મું ૧૦, ૨૧મું ૧૦, ૨૨મું ૧૦, ૨૩મું ૧૦, ૨૪મું ૧૦, ૨૫મું ૧૦, ૨૬મું ૧૦, ૨૭મું ૧૦, ૨૮મું ૧૦, ૨૯મું ૧૦, ૩૦મું ૧૦, ૩૧મું ૧૦, ૩૨મું ૧૦, ૩૩મું ૧૦, ૩૪મું ૧૦, ૩૫મું ૧૦, ૩૬મું ૧૦, ૩૭મું ૧૦, ૩૮મું ૧૦, ૩૯મું ૧૦, ૪૦મું ૧૦, ૪૧મું ૧૦, ૪૨મું ૧૦, ૪૩મું ૧૦, ૪૪મું ૧૦, ૪૫મું ૧૦, ૪૬મું ૧૦, ૪૭મું ૧૦, ૪૮મું ૧૦, ૪૯મું ૧૦, ૫૦મું ૧૦, ૫૧મું ૧૦, ૫૨મું ૧૦, ૫૩મું ૧૦, ૫૪મું ૧૦, ૫૫મું ૧૦, ૫૬મું ૧૦, ૫૭મું ૧૦, ૫૮મું ૧૦, ૫૯મું ૧૦, ૬૦મું ૧૦, ૬૧મું ૧૦, ૬૨મું ૧૦, ૬૩મું ૧૦, ૬૪મું ૧૦, ૬૫મું ૧૦, ૬૬મું ૧૦, ૬૭મું ૧૦, ૬૮મું ૧૦, ૬૯મું ૧૦, ૭૦મું ૧૦, ૭૧મું ૧૦, ૭૨મું ૧૦, ૭૩મું ૧૦, ૭૪મું ૧૦, ૭૫મું ૧૦, ૭૬મું ૧૦, ૭૭મું ૧૦, ૭૮મું ૧૦, ૭૯મું ૧૦, ૮૦મું ૧૦, ૮૧મું ૧૦, ૮૨મું ૧૦, ૮૩મું ૧૦, ૮૪મું ૧૦, ૮૫મું ૧૦, ૮૬મું ૧૦, ૮૭મું ૧૦, ૮૮મું ૧૦, ૮૯મું ૧૦, ૯૦મું ૧૦, ૯૧મું ૧૦, ૯૨મું ૧૦, ૯૩મું ૧૦, ૯૪મું ૧૦, ૯૫મું ૧૦, ૯૬મું ૧૦, ૯૭મું ૧૦, ૯૮મું ૧૦, ૯૯મું ૧૦, ૧૦૦મું ૧૦.

જ્યથા વગેરે યવાનો સંભવ છે, તેથી તેનું સ્પષ્ટીકરણ કરવા માટે જાતમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

હે ભગવાન નારદીએ પૂર્વે આહાર કરેલા પુદ્ગલો શરીરમાં અય-જ્યથા રૂપે એકઠા થવા ભોધ્યે, તેમાં શી રીતે સમજવું ?

વીર ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જાતમ, જમ તે પુદ્ગલો શરીરમાં પરિભ્રમ્યા તેમ અય-જ્યથા રૂપે થયા. એવી રીતે ઉપચિત પણ થયા, એટલે ઘણીવાર પ્રદેશની સમીપ રહેવાથી શરીરમાં વહ્યા, ઉદીરણાને^૧ પામ્યા, વેવા^૨ અને નિર્જરા^૩ પણ પામ્યા.

તેને માટે સંશ્લેષ ગાથામાં કહ્યું છે કે, પરિભ્રાત ચિત, ઉપચિત વગેરે એક એક પદમાં ચાર પ્રકારના પુદ્ગલો થાય છે. એટલે ૧ આહાર કરેલા, ૨ આહાર કરેલા અને આહાર કરાતા. ૩ આહાર નહીં કરેલા અને આહાર કરવાના અને ૪ આહાર નહીં કરેલા અને આહાર નહીં કરવાના એમ ચાર પ્રકારના પુદ્ગલો થાય છે.

હવે પુદ્ગલોના આધિકારથી અદાર સૂત્રો કહે છે.

જાતમસ્વામી પુછે છે હે ભગવાન, તે નારદીને કેટલે પ્રકારે પુદ્ગલોના ભેદ થાય છે ? એટલે ત્રીસ, મંદ અને મધ્યમપણાને લાધને અનુભવના ભેદો વડે કેટલા ભેદવાળા થાય છે ? અર્થાત ઉન્નતન કરણ અને અપવર્તન કરણથી જે મંદરસવાળા હોય તે ત્રીસ રસવાળા થાય છે અને ત્રીસ રસવાળા મંદરસવાળા થાય છે. તેવા કેટલા ભેદો છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જાતમ, કર્મ દ્રવ્યની વર્ગીકરણને આશ્રીને ૧ અણુ અને ૨ ખાદર એમ બે પ્રકારે પુદ્ગલોના ભેદ થાય છે.

સરખી જાતના દ્રવ્યોનો જે રાશિ; તે દ્રવ્ય વર્ગીકરણ કહેવાય છે. તેથી વર્ગીકરણ તો ઐદારિક દ્રવ્યોને પણ હોય છે; તેથી ભગવાન કહે છે કે, કર્મ

૧ પુદ્ગલો સ્વભાવથી ઉદય આવેલા નહોત્ય પણ જ્યારે કોઈ કર્મનું ફળીયું ઉદય આવે છે, ત્યારે કોઈ કરણને લાધને જે પ્રક્ષિપ્ત થઈ વેદવામાં આવે છે, તે ઉદીરણાને પામેલા ગણાય છે. ૨ પોતાના રસવિપાકથી પ્રત્યેક સમયે અનુભવમાં આવતા, તે 'વેવા' કહેવાય છે. ૩ સમગ્રરીતે પ્રત્યેક સમયે જે તેના બધી જાતના વિપાક વગરના તે 'નિર્જરા પામ્યા' કહેવાય છે.

મણુ કરેલા, સંક્રમણુ કરે, સંક્રમણુ કરશે, નિધત કરેલા, નિધત કરે અને નિધત કરશે.

નિકાચિત થયેલા, નિકાચિત થતાં અને નિકાચિત થવાની, એ સર્વ કર્મદ્રવ્યની માર્ગલાને આશ્રીને એમ સમજવું. આ વિષે આપેલો સંજ્ઞક યા-ચાનો અર્થ પણ તે પ્રમાણે મળતો છે. વિશેષમાં તે ઉપરથી એટલું સમજવાનું કે, તે કર્મોના અપવર્તન, સંક્રમણુ, નિધત અને નિકાચન પદોની અંદર ભૂત, વર્તમાન અને ભવિષ્યકાળનો નિર્દેશ કરેલો. ન્યાયની પ્રવૃત્તિ સમાન રીતે થવી એકજે, તેથી સૂત્રની અંદર તેનો નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો નથી.

હવે પુદ્ગલોના અધિકારને લઈને ચાર સૂત્રો કહે છે.

પ્રાતમ પુછે છે-હવે ભગવત, નારદી, તૈત્તિ અને કાર્મણુ સંપ્રદાયો ને પુદ્ગલો મહણુ કરે છે. તે અતીતકાળ, વર્તમાનકાળ કે ભવિષ્યકાળે

ઉત્તર પ્રકૃતિએને અધ્યવસાયના પ્રયોગથી સંક્રમણુ કરાવે છે, પણ આત્મા સંક્રમણુ કરાવતો નથી, કારણ કે, તે અમૂર્ત છે. " ઉત્તર વિધિના સંક્રમણુ માટે બીજા પણ કહે છે કે, આયુ કર્મ, દર્શનમોહનીય અને ચારિત્રમોહનીય કર્મને મુકી ખાત્રીની કર્મ પ્રકૃતિએનું સંક્રમણુ થાય છે " જમકે કોઈ સંદેહનીય-સાત્તા વેદનોય કર્મને અનુમવતો હોય, તેને અશુભ કર્મની પરિણતિ એવા પ્રકારની થાય છે કે, જોયો તેજ સાત્તાવેદનીય અસા-તાવેદનીયપણાથી સંક્રમે છે, એવી રીતે બીજામા પણ જાણી લેવું "

૧ પરસ્પર નિષ્ક્રેય કર્મેય કર્મેન પુદ્ગલોને એકત્ર કરી ધારણ કરવા તે નિધત કહેવાય છે અર્થાત કેન્દ્રાન અને અપવર્તન શિવાયના કર્મોના વિષયમાં ન આવે તેવી રીતે કર્મનું ગહેવું

૨ નિકાચિત એટલે નિગંતર બધાએલા, પરસ્પર જુદા પડેલાં કર્મોના પુદ્ગલોને એકત્ર કરવાપણુ એટલે પરસ્પર-અન્યથાન કરવાપણુ. તે નિકાચિત કહેવાય છે. દાખલા તરીકે જમ સં. પે. નો મેટો સમૂહ હોય તેને અગ્નિમાં તપવી દીપી એકઠો કરું, તેથી રોને કર્મોને મન પ્રકરના કર્મોના વિષયમાંથી જુદાં કરી એકઠા સ્થાપવા તે નિકાચિત.

૩ મૂળ સૂત્રમાં ' કાળ સમય ' એમ કહેલું છે. તેનો અર્થ કાળ-રૂપ સમય એમ લેવો. સમાચારી રૂપ કાળ કે વજ્રાદિ સ્વરૂપકાળ લેવો નહીં. કારણ ત્યાં પરસ્પર કાળના વિશેષણ છે. અતીતકાળ. એટલે ઉત્તર

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જ્ઞાનમ, જે અસિત કર્મ હોય તે ખાંચે છે, પણ જે અચસિત કર્મ હોય તે ખાંધતો નથી.

જ્ઞાતમ પ્રશ્ન કરે છે. હે ભગવન; તે જીવના પ્રદેશથી અસિતકર્મ ઉદ્ધારણા પામે છે કે અચસિત કર્મ ઉદ્ધારણા પામે છે? એવી રીતે અચસિત કર્મ વેદ છે, ઉદ્ધર્ત છે, સંક્રમણ કરે છે, નિષ્પત્ત કરે છે અને નિકાસિત કરે છે. એ સર્વ અચસિત કર્મને યાય છે; અસિત કર્મને નહીં.

જ્ઞાનમસ્વામી પુછે છે: હે ભગવન; જીવોના પ્રદેશથી અસિતકર્મ નિર્મળ છે કે અચસિત કર્મ નિર્મળ છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે; હે જ્ઞાનમ, જીવોના પ્રદેશથી અસિતકર્મ નિર્મળ છે, અચસિતકર્મ નિર્મળ નહીં. તેની સંવૃત્તિ જ. થા આ પ્રમાણે છે. ‘ખંધ, ઉદ્ધારણા; વેદન; ઉદ્ધર્તન; સંક્રમણ નિષ્પત્ત અને નિકાસન, એ સર્વમાં જીવના પ્રદેશથી અસિતકર્મ નિર્મળ અચસિત નહીં.’

ચોવીશ દંડકના અનુક્રમમાં આવેલા અમુરકુમારોના સંબંધે પ્રશ્નોત્તર.

જ્ઞાનમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, અમુરકુમારોની સ્થિતિ કેટલા કાળની હતી છે ?

જ્ઞાનમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન તે અનુરકુમારો કેટલે કાળે જાતોરજાતે છે એ અથવા મુકે છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જ્ઞાનમ, અમુરકુમારોની સ્થિતિ જ્યન્યથી દશ દશ વર્ષની હતી છે અને કેટકુમ્ભો એક સાતરોપમથી ગણ વધારે હતી છે. આ સ્થિતિ અમુરકુમારોના ખસિ નામના ગજને અશ્રીને કહેલી છે.

૧ અર્થ નિર્મળ એટલે અનુભવગત કર્મના કારણે ને આત્મના પ્રદેશથી દૂર કરવા ને, એ નિર્મળ આત્મ કર્મને કહેવાય છે. અચસિત કર્મને કહેવાય સકલી નથી. - અર્થ અમુરકુમારો સંબંધી જે કહેવાયું છે, તે નાગીની જન્મ સમયે લેવું. તે નાગીના પ્રકરણમાં પૂર્વે કહેલી ગાથાઓમાં એકંદરે ૭૨ સૂત્રો કહેલા છે. તે આ અમુરકુમારોની પ્રકરણને મળ્યા છે.

રવાથી, ઉર્ધ્વ લોકમાં રહેવાથી, નારકાઓની જેમ અધી લોકમાં રહેવાથી નહીં, તેમ મનુષ્યની જેમ દુઃખથી નહીં પણ મુખ ભાવે રહેવાથી પુદ્ગલો વારંવાર પરિણમે છે-પુષ્ટ થાય છે.

જાતમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન્, પૂર્વે આહાર કરેલા પુષ્ટ તથા અપુષ્ટ પુદ્ગલો ને પરિણમ્યા-ઉદય આગ્યા, તે પૂર્વે નારકાના સંબંધમાં ને અલિપ્ત કર્મ નિર્જરા વગેરે કહેલું છે, તે અમુરકુમારોને માટે પણ પરિણમ્યા-ઉદય આગ્યા સમઘ લેવાનું છે.

પછી નાગ કુમારોના સંબંધમાં જાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

હે ભગવન્, નાગકુમાર દેવતાઓની સ્થિતિ કેટલા કાળની કહી છે ? ભગવાન્ ઉત્તર આપે છે. હે જાતમ, તે નાગકુમારોની સ્થિતિ જ્યન્યથી દશહજારવર્ષની અને ઉત્કૃષ્ટથી એક દેસે ઝાઝી જે પદ્મોપમની કહી છે. તે જ્યન્ય સ્થિતિ સામાન્ય દેવોની અપેક્ષાએ અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ઉત્તર મેહુનીના ધત્રીને આશ્રીને સમજવી.

જાતમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન્ તે નાગકુમાર દેવતાઓ કેટલે કાળે પ્રવાસોપવાસ લે છે અને મુકે છે ?

ભગવાન્ ઉત્તર આપે છે. હે જાતમ, તે નાગકુમાર દેવતાઓ જ્યન્યથી સાત સ્તોત્રે અને ઉત્કૃષ્ટથી મુપુર્યાં પૃથક્ત્વના પશ્ચિમ પ્રવાસોપવાસ લે છે અને મુકે છે.

જાતમ મુનિ પુછે છે, હે ભગવન્, તે નાગકુમાર દેવતાઓ આહારના અર્થા હોય છે, તો તેમને કેટલે કાળે આહારનું પ્રયોગન ક્રીપન્તે છે ?

ભગવાન્ કહે છે, હે જાતમ, તેમને પણ આભોગનિવર્તિત અને અનાભોગનિવર્તિત એમ બે પ્રકારના આહાર હોય છે. તેમાં ને અનાભોગનિવર્તિત આહાર છે, તે પ્રત્યેક સમયે અવિચલિતપણે ક્રીપન્તે છે. અને ને આભોગનિવર્તિત આહાર છે, તે જ્યન્યથી ચતુર્થબકને અને ઉત્કૃષ્ટથી બેથી માંડીને નવ દિવસ મુખીમાં અહારની ઇચ્છા ક્રીપન્તે છે. બાકીનું અલિપ્ત કર્મની નિર્જરા સુધીનું બધું અમુરકુમાર દેવતાની જેમ

૧ મુહુર્ત એટલે જે ઘડી અને પૃથક્ત્વ એટલે બેથી માંડીને નવ સુધીની સંખ્યા સુધીનો સમય.

મુદૂતનું છે અને તે ઉત્કૃષ્ટથી આઠ અથવા નવ મુદૂત મુધીનું છે. જ્યો-
તિષ્ઠ દેવતાઓનો આધાર જ્યન્મથી જ્યો નવ દીવસ મુધીનો એટલે જે કે
મધુ દિવસનો અને ઉત્કૃષ્ટથી આઠ કે નવ દિવસ મુધીનો છે. અને બાકીનું બધું
પૂર્વ પ્રમાણે સમજાવેલું. પૌર્ણમિક દેવતાઓની સ્થિતિ જ્યન્મ અને ઉત્કૃષ્ટી
એક પદ્યોપમથી માંડીને તેનીશ સાતમેપમ મુધીની છે. તે સૌધર્મ
દેવસોકને આથીને જ્યન્મ સમજાવો અને અને અનુત્તર વિમાનોને આશ્રીને
ઉત્કૃષ્ટી સમજાવી. તેમના શ્રાંશ્રાશ્રાસનુ પ્રમાણ જ્યન્મથી જ્યો નવ મુદૂત
મુધીનું અને ઉત્કૃષ્ટથી તેનામ પખવાડીઆનું સમજાવું જે જ્યન્મ. દેવાસો-
શ્રાસનુ પ્રમાણ છે, તે જ્યન્મ સ્થિતિવ ત્રણા સૌધર્મ દેવતાઓને
આશ્રીને સમજાવું અને જે ઉત્કૃષ્ટ પ્રમાણ છે તે ઉત્કૃષ્ટ
સ્થિતિવાળા અનુત્તર ૧૪મ તના દેવતાઓને આશ્રીને સમજાવું તેમને
આશ્રીસ્થિતિ-જ્યન્મ-જ્યન્મના ૩૨વાને આશ્રી જ્યન્મથી જ્યો નવ
દિવસ મુધીનો અને ૧૩૨ થી ૧૪૧ તનામ ૧૪૧ના સમજાવો. તે ૧૪૧ થી
બાકી જે અસ્થિતકર્મથી ૧૪૨ થી ૧૪૩ મુધીનું છે તે ૧૪૩ થી ૧૪૪ સમજાવેલું.

અર્ધી રીતે મર્ચી રૂંવાને સ્થિતિ ૧૪૫ જ્યન્મના નામના થયા કે-
પામને વિષ જેમ કહે છે, તેમ જાણી એવું અને આધાર ૧૪૫ થી ૧૪૬
પખવાળા નામના અર્ધ. કિપાયન પાંડવ આપ ૩૦૦ મર્ચી જેમ કહેવું છે,
તેમ જાણી એવું.

પ્રથમ કંઈક નાંડી રૂંવા આધાર ૧૪૭ થી ૧૪૮ અને તે આધાર
તેમને ૧૪૭ થી ૧૪૮ જ્યન્મના ૧૪૮ થી ૧૪૯ અને આધાર ૧૪૯ થી ૧૫૦
જે, તે આધાર ૧૪૯ થી ૧૫૦ થી ૧૫૧ અને આધાર ૧૫૧ થી ૧૫૨ અને આધાર
૧૫૨ થી ૧૫૩.

તેનામ દેવાઓ રૂંક છે, ૧૫૪ થી ૧૫૫. ૧૫૬ આધાર ૧૫૬ થી ૧૫૭ થી
નામ: આધારને આધાર ૧૫૭ થી ૧૫૮ અને આધાર ૧૫૮ થી ૧૫૯ થી ૧૬૦
પર્યાં છે એટલે બીજાને આધાર ૧૬૦ થી ૧૬૧ થી ૧૬૨ થી ૧૬૩ થી ૧૬૪
કરાવનાર છે, અથવા કિપાય ૧૬૪ થી ૧૬૫ થી ૧૬૬ થી ૧૬૭ થી ૧૬૮ થી ૧૬૯

૧ અર્ધી મુધી સૌનીશદેક સંજથી કહેવામાં આવ્યું છે. ૬૪ ૧
નારડીના ધર્મને વિષે આરંભ કપરું છે, તેથી આરંભનો પ્રથમ કહે છે.
૨ આરંભ એટલે શરૂઆતે ઉપવાસ-ઉપવાસ અથવા સામન્ય વડે
અ.શ્રવણની પ્રવૃત્તિ.

માન ભવને વિષે ભણેલું જ્ઞાન તે પરભવ પછીનાં તંત્રનાં ભવમાં અનુસરતું નથી, પણ જે પરભવનું ભણેલું હોય તે પછીનાં ભવમાં અનુસરે છે. અને જે ઉભયભવિક છે, તે આ ભવે ભણેલું હોય તે પરભવમાં અને તે પછીનાં ભવમાં અનુસરે છે. તેજ પ્રમાણે દર્શન^૧ પણ સમજી લેવું.

જોતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન્ ચારિત્ર^૨ બૈદભવિક ॥ કે પાર ભવિક ?

ભગવાન્ ઉત્તર આપે છે. હે જોતમ, ચારિત્ર બૈદભવિક છે, પારભવિક નથી. તેમજ ઉભયભવિક પણ નથી, એવી રીતે તપ^૩ અને સંયમમાં પણ સમજી લેવું.

જે કે જ્ઞાનાદિ મોક્ષના હેતુ છે, તથાપિ દર્શન મેજવડને માટે વળ કરવોજ બોધ્યો. કારણ કે, તે દર્શન મોક્ષનુંજ કારણ છે, તેને માટે શાસ્ત્રમાં લખે છે કે, “ ચારિત્રથી બહુ હોય તો ચાલે, પણ તેણે દર્શન તો અવશ્ય જાણ કરવુંજ બોધ્યો, કારણ ચારિત્ર વગરના પુરૂષો સિદ્ધિ પામે છે, પણ દર્શન વગરના પુરૂષો સિદ્ધિ પામતા નથી ” આ પ્રમાણે જે માને છે, તેમને

૧ મોક્ષ માર્ગન. અધિકારને લઇને અર્થ દર્શન ક્ષેત્રે સમ્યક્ત્વ બાજુનું. કારણ કે, “ સમ્યગ્દર્શનજ્ઞાનચાતિત્રાણિ મોક્ષમાર્ગઃ ” એમ કહેયું છે. જ્યાં જ્ઞાન અને દર્શનનું જલણ થાય ત્યાં દર્શનનો અર્થ સામાન્યબોધ કે પ સમજવો. ૨ ચારિત્ર બૈદભવિક આ ભવેજ લીધેલું હોય છે, તે પારભવિક બીજે ભવે અનુસરતું નથી, કારણ કે જે વર્તમાન ચારિત્ર વાંકા થાય છે, તે તેજ ચારિત્રવડે પુનઃ ચારિત્રવગ્ના થાય છે. કારણ તે ચારિત્રની અર્વાધિ ચાવજીવિત હોય છે. વળી સંસારમાં સર્વવિરત અને દેશવિરત એવો ચારિત્રી દેવગ્રંથમાં ઉત્પન્ન થાય છે, અને ત્યાં તેને વિરતિનો અત્યંત અભાવ હોય છે, તેમજ મોક્ષરતિમાં પણ ચારિત્રને તો સંભવજ નથી, કારણ કેમ જપાવવાને માટેજ ચારિત્ર લેવાય ॥ અને મોક્ષમાં તો તે કાંઈપણ કામનું નથી. વળી જ્યાં ચારિત્ર લેતી વખતે ચાવજીવિતની પ્રતિજ્ઞા થાય છે, તે સમાપ્ત થયા પછી બીજી પ્રતિજ્ઞા કાંઈ લેવામાં આવતી નથી, તેમ ચારિત્ર એક જાતનું આચરણ છે, તે આચરણ મોક્ષમાં તથા પછી સરીરના અભાવને લઇને થઈ શકે નહીં. ત્યાં અવિરતિનેજ અભાવ છે. ૩ તે ચારિત્ર તપ અને સંયમના ભેદથી બે પ્રકારનું છે, તેનું નિરૂપણ કરવા માટે ભગવાન્ પોતેજ તેને સાથે ઉત્તર આપી દે છે.

અન્ય કારને વિશે કહેલું એવું તે પરસ્પર જાણેલાં દર્શનનાં અનુસરેલાં નથી. પણ એ પરસ્પર અનુસરેલાં હોય તે પરસ્પર અનુસરેલાં છે અને એ ઉત્કર્ષવેદ છે. તે જાણી કહેલું હોય તે પરસ્પરનાં અને તે પરસ્પર અનુસરેલાં છે. તેજ પ્રમાણે દર્શનનાં પણ સમજાવેલું.

દૈત્ય સ્વભાવી પુછે છે. કે અરણ્ય ચારિત્ર્ય કૌટુંબિક છે કે નહીં ?

અરણ્ય કુન્દર અરે છે કે યોગ્ય. ચારિત્ર્ય કૌટુંબિક છે, ધાર્મિક નથી. તેમજ કુમરકૌટુંબિક પણ નથી. એવી રીતે તપસ અને સંયમમાં પણ સમજાવેલું.

એ કે અન્યાર્થ મેક્ષણ હેતુ છે. તથાપિ દર્શન મેક્ષણને મટે જન કર્મોજ્ય એકાદ્યે. કારણ કે. તે દર્શન મેક્ષણનાં કારણ છે, તેને મટે સમયમાં લખે છે કે, “ ચારિત્ર્યથી અલ્પ હોય તે. ચલે. પણ તેણે દર્શન તો અવરજ રહ્યું કર્મજ્ય એકાદ્યે, કારણ ચારિત્ર્ય વચ્ચે. પુરશે સિદ્ધિ પામે તો, પણ દર્શન વચ્ચેના પુરશે. સિદ્ધિ પામ્યા. નથી. ” અ. પ્રમાણે જો માને છે, તેમને

૧ મોક્ષ મર્જન. અધિકારને લઈને આદેશ દર્શન એટલે સમજાવેલું. કારણ કે, “ સમ્યગ્વર્ણવજ્ઞાનવાનિશ્ચાનિ મોક્ષમાર્ગઃ ” એમ કહેલું છે. જ્યાં જ્ઞાન અને દર્શનનું રહ્યું થાય ત્યાં દર્શનનો અર્થ સામાન્યએષ રૂપ સમજાવેલું. ૨ ચારિત્ર્ય કૌટુંબિક અર્થ એવજ સીધું હોય છે, તે પારમ વિક બીજો ભવે અનુસરતું નથી. કારણ કે જે વર્તમાન ચારિત્ર્ય વાંચે થાય છે, તે તેજ ચારિત્ર્યવડે પુનઃ ચારિત્ર્યવગા થાય છે. કારણ તે ચારિત્ર્યની અવધિ ચાલજાવિત હોય છે. વળી સસારમાં સર્વવિરત અને દેશવિરત એવો ચારિત્ર્ય દેવગ્રામમાં ઉત્પન્ન થાય છે, અને ત્યાં તેને વિરતિને અર્થાત અજાવ હોય છે, તેમજ મોક્ષમર્તિમાં પણ ચારિત્ર્યને તો સંભવજ નથી, કારણ કે મર્તિ ખાવાવવાને માટેજ ચારિત્ર્ય લેવાય છે અને મોક્ષમાં તો તે કાંઈપણ કામનું નથી. વળી જ્યારે ચારિત્ર્ય લેતી વખતે ચાલજાવિતની પ્રતિજ્ઞા થાય છે, તે સમાપ્ત થયા પછી બીજી પ્રતિજ્ઞા કાંઈ લેવામાં આવતી નથી, તેમ ચારિત્ર્ય એક જાતનું આચરણ છે, તે આચરણ મોક્ષમાં જ્યાં પછી શરીરના અભાવને લઈને થઈ શકે નહીં. ત્યાં અવિરતિનેજ અભાવ છે. ૩ તે ચારિત્ર્ય તપ અને સંયમના કોઈથી જ પ્રકારનું છે, તેનું નિરૂપણ કરવા માટે ભગવાન પોતેજ તેના સાથે ઉત્તર આપી દે છે.

કાળનું પાપદૂર કર્યું નથી અથવા મૃત્યુ પર્વે તાપસ્થા કરીને અને મૃત્યુ-કાળે આશ્વના નિરોધથી પાપકર્મ છલુચું નથી અથવા સમ્યક્ દર્શન સ્વીકારીને સર્વ પ્રકારની વિરતિ સ્વીકારી જાનાવરણાદિ અશુભ કર્મ અટકાવ્યું નથી, તેનો સાધુ તિર્યક અથવા મનુષ્યના ભવથી સ્વર્ગને બીજો જન્મ દેવતા થાય છે કે નહીં ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જૈનમ, કેટલાંએક દેવતા થાય છે અને કેટલાંએક નથી થતાં.

જૈનમસ્વામી પૂછે છે—હે ભગવન, તે શા કારણથી કેટલાંએક દેવતા થાય છે અને કેટલાંએક દેવતા નથી થતા ?

ભગવાન કહે છે, હે જૈનમ, જે આ નિર્વચ્ય અને મનુષ્યના છત્રે છે. તે ગામડાઓમાં, લોહ વગેરેની ખાણોમાં, મોટા સેફ્ટોમાં, વેપારના મથકોમાં, રાજધાનીમાં, ધૂડના કીર્ણાવાળા સ્થાનોમાં, નડારા કસબાઓમાં, દૂર વસેલા સ્થાનોમાં, જ્યાં માર્ગ તથા સ્થળ માર્ગવાળા સ્થાનોમાં, કુટુંબ કુટુંબ દેશમાંથી આવતા કરીયાણાના મથકોમાં, અથવા રતનની ખાણોમાં, તપસ્વીઓનાં આશ્રમોમાં, અને નેહડાઓમાં અકામ તૃષ્ણા તથા અકામ કુપ્તા એટલે નિર્જીરાદિકની ક્ષત્રી વગર તૃષ્ણા અને કુપ્તાથી તેમજ અકામ પ્રણયર્થ વડે વાસ કરવાથી એટલે ઇગિહા વગર સ્ત્રી પ્રમુખના ભોગ ચિંતવી પ્રણયર્થ પાળવાથી, મનની ઇચ્છા વગર ટાલ, તડકો, ડાંસ તથા ખસ-રનો પરાભવ સહન કરવાથી. સ્નાન ન કરવાથી પમીને, રજદેપ અને કાઢપકપ મળે બાત્રાં ગાં થયેલા દાણથી અહપકની અથવા ઘણે કાળે પોતાના બાત્રાને કસેશ પમાડે છે. અને તેવી રીતે કસેશ પમાડ્યા પછી જ્યારે કાળે કરવાનો અવસર આવે છે, ત્યારે કાળ કરીને અન્ય એવા વાન? અતરેના દેવલોકમાં હેવ પલ્લે ઉત્પન્ન થાય છે.

જૈનમ પૂછે છે, હે ભગવન, જે દેવલોકમાં અકામ નિર્જરાવાળા એવા તેઓ દેવપલ્લે ઉત્પન્ન થાય છે, તે વાનવતરેના દેવલોક કેવા કહેલા છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જૈનમ, જેમ આ મનુષ્ય લોકમાં અનોખા ખસવ, સમપર્ણ, અંપક, આંખા, નાલક, લોગ, વડ, જગડ, અશન, ગાય અ-

૧ વાનમંતર એટલે એક અળા વનમઃ થયેલા દેવતાઓ અથવા વનને વિષે થયેલા અતર દેવતાઓ.

દ્વિતીય ઉદ્દેશક.

ચલનાદિ ધર્મવાણી કર્મનું વિશેષ નિરૂપણ.

પ્રથમ ઉદ્દેશકમાં કર્મ ચલનાદિ ધર્મવાણું છે, એમ કહ્યું છે, તેનું આ બીજા ઉદ્દેશકમાં વિશેષ નિરૂપણ કર્યું છે.

રાજશુદ્ધ નગરને વિષે શ્રી મહાવીર ભગવાન સમોસર્થો હતા. ત્યાં ધ-યેલી પરિવહા, તેમને વાહીને પે.તપે તાને સ્થ ને ગય. પછી જૈનામ સ્વામીએ પ્રભુને વંદના કરી નીચે પમ.એ પ્રશ્ન કર્યો

જૈનામ સ્વામી પુછે છે કે ભગવાન જીવ બીજાએ કહેલા કર્મના દુઃખને વેદે નહીં એ વાત તેા પ્રમાણ છે, પણ તે પોતે કહેવા કર્મના દુઃખને વેદે છે, એ તાી ગીતે છે ?

આ પ્રશ્ન કરવાનો આશય એવો છે કે, જે કર્મ જીવીએ થયું, તે વેદે છે. જે જીવીએ થયું ન હોય તે તો વેદવાનુશ્ચ ન હોય, તેથી ઉદીએ કર્મના વેદે, અનુદીએ વેદ નહીં અને કર્મ આપ્યા હતા તરેતર તે જીવ્ય આવતું નથી. એથી કરીને અવશ્ય વેદનીય એવું એક કર્મ વેદે છે અને એક કર્મ વેદાતું નથી, એવો વ્યવહાર થાય છે. અને કર્મ તેા અવગ્ય વેદવાનુશ્ચ પડે છે. તેને માટે લખ્યું છે કે, “કહેલા કર્મમાંથી કાદ પણુ મોક્ષ થતો નથી.” ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જૈનામ, કેટલાએક જીવ સ્વકૃત-પોતે કહેલા કર્મ વેદે છે અને કેટલાએક નથી વેદતા.

જૈનામસ્વામી પુછે છે, હે ભગવાન, કેટલાએક જીવ સ્વકર્મ વેદે છે અને કેટલાએક નથી વેદતા, તેનું શું કારણ છે ?

૧ અર્કો પણુ ચોવીસ દરકનો કમ સૂચ્યો છે.

ભગવાન કૃપાર આપે છે. હે પ્રેમાત્મ, જે કર્મ ઉદય આપ્યું હોય તે વેરે છે, અને જે કર્મ ઉદય આપ્યું ન હોય તે વેદના નથી. તેજ કારણથી એમ કહેવામાં આવ્યું છે. વગી કેટલાએક પણ સ્વકૃત કર્મના કુપ વેરે અને કેટલાએક ન વેરે, કારણ કે, તે ઉદય, આવેલાન હોય, આ કર્મ થી વીર્ય દ્વંદ્વના કર્મથી વૈમાનિક સુધી બધી સેવો.

પ્રેમાત્મસ્વામી પુછે છે. હે ભગવત, તે છવો પોતે કરેલા કર્મના કુપ વેરે છે. ?

ભગવાન કૃપાર આપે છે. કેટલાએક છવો વેરે છે અને કેટલાએક નથી વેદના.

પ્રેમાત્મ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવત તે શા કારણથી. ?

ભગવાન કૃપાર આપે છે, હે પ્રેમાત્મ, જે ઉદય આપ્યા, તે વેરે છે, અને જે ઉદય નથી આપ્યા તે વેદના નથી. એવી રીતે ચોવીસ દ્વંદ્વના કર્મથી વૈમાનિક સુધી સમગ્ર ભેદ.

પ્રેમાત્મસ્વામી પુછે છે, હે ભગવત, પણ પોતે કરેલા આયુઃક્રમે વેરે છે. ?

૧ અહિ શંક. થય કે પ્રેમાત્મસ્વામીએ આ પ્રશ્નમાં ' છવો ' એવું બહુ વચન કહેલું છે, તેનું શું કારણ છે ? તેના સમાધાનમાં કહે છે કે કે. ૬ વસ્તુમાં એક પદ્ય ન અને બહુ પદ્ય ન. અથવા કાંઈ વિશેષતા એવ મા આવે છે જેને કે અમરકવ વગેરેનો ઐતિહાસિક એક છવને અશ્રીને આધક એવ નબળ. એ નહિ. વગેરે કહેવો છે અને વિવિધ પ્રકારના છવોને અશ્રીને મર્ષક જનો કહેવો છે. એવી રીતે આજ પદ્ય સ-ભવે તેથી ' પદ્ય વચનને પ્રતિ નિર્ણય છે અથવા જેની મુદ્દિ આત વ્યુત્પત્ત ન કહે તેવ મુ. અને મુ. એ થય મટે અને એ બહુવચનને પ્રતિ કહે છે શકે આજ ન-પા નમુખને અથ કર્મની પ્રથમતા છે તેથી એમ સ-મજાવ કે, જ્યાં સ-મી ન-પાએ અપુત્ર બાહ્યુ કે. થ, તે ફરી કાણા-નહિ કરી કે ૬ પા-પુ મન કહેને નામ ન-પાને પેગ એટ કર્મ નિર્વાણ થા આવ છે તેવ વસુંદરવન સમયના બ-મુ કનુ તે ઉદયન પ્રક અહિ કહેવ. માં અ-મુ છે કે કે ૮ પણ પૂર્વે બાવલ કર્મના વેદનો નથી, કારણ કે, તે ઉદય અ-મુ નથી અને જ્યાં જ્યાં કર્મ બાંધેલું છે, ત્યાં જ કુપન થય છે તથા - તે વેરે છે, ' એમ કહેવ થ છે. કારણ કે, ત્યાં તે ઉદય અ. વેલું છે.

ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાતમ, કેટલાએક જીવ જે આયુઃકર્મ ઉદય પ્રાપ્તું, તે વેદે છે અને જે ઉદય-આયુ ન હોય-તે મેદતા નથી. જેમ દુઃખ મેદતા સંબંધમાં જે દંડક કંઠા છે, તેમ આ આયુઃકર્મને વિષે પણ જે દંડક સમગ્રપા-અર્થે એક વચન વડે એક જીવને આત્મીને વૈમાનિક સુધી અને બહુ વચન વડે ઘણાં જીવોને આત્મીને વૈમાનિક સુધી સમજાવેલું.

હવે આહાર વગેરેથી ચોવીસ દંડકનું નિરૂપણ કહે છે.

જ્ઞાતમસ્વામી પુછે છે. હે ભગવન, નારકીના સર્વ જીવો સરખા આહારવાળા, સરખા શરીરવાળા અને સરખા શ્વાસોશ્વાસવાળા હોય છે કે નહીં ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જ્ઞાતમ, જે અર્થ સમર્થ નથી. એટલે પ્રતિત નથી.

જ્ઞાતમસ્વામી પુછે છે. હે ભગવન, શા કારણથી-જે અર્થ પ્રતિત નથી ? નારકીના સર્વ જીવો સરખા આહારવાળા, સરખા શરીરવાળા અને સરખા શ્વાસોશ્વાસવાળા નથી, જેમ શા કારણથી સમગ્રવું ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જ્ઞાતમ, નારકીના જીવો જે પ્રકારના કંઠા છે, એક મોટા શરીરવાળા અને બીજા અલ્પ શરીરવાળા તેમાં જે મોટા શરીરવાળા હોય છે, તેના શરીરના પ્રમાણમાં તેઓ ઘણાં પુરુષોનો આહાર કરે છે. કોઈમાં પણ જે હાથીની જેમ મોટા શરીરવાળો હોય તે ઘણું ખાય છે અને સસલાની જેમ નાના શરીરવાળો હોય તે થોડું.

૧ અર્થે શરીરનું જે અકષપણ અને મોટાપણ છે, તે બીજાની અપેક્ષાને-સાધને છે. સ્વન્યથી અકષપણ અંશુલના અસંખ્યાતા ભાગનું છે અને ઉત્કૃષ્ટથી માંસસો ધનુષ્યના પ્રમાણનું છે, તે ભવ પ્રારબ્ધીય-એટલે સંસારમાં થરવા શીઘ્ર એવા શરીરની અપેક્ષાએ સમગ્રવું. ઉત્તર વૈકલ્યની અપેક્ષાએ તો જઘન્યથી અંશુલના સંખ્યાતા ભાગનું અને ઉત્કૃષ્ટથી એક હમર ધનુષ્યના પ્રમાણનું સમગ્રવું. આ ઉપરથી નારકીના જીવો શું સગા શરીરવાળા છે ? જે પ્રશ્નો ઉત્તર આવી ગયો એ નારકીના શરીર સરખા નથી-પણ વિષમ છે, જેમ કહેવામાં આવે તો પછી તેમના આહાર અને શ્વાસોશ્વાસમાં વિષમતા સુખે પ્રતિપાદન-માયમ. શરીરના સંબંધે બીજું પ્રશ્ન કહેવામાં આવ્યું છે, છતાં તે વિષેનું વિવેચન પ્રથમ કહીને પછી આહાર તથા ઉશ્વાસનું વિવેચન કરેલું છે.

હારને પરિણામ છે અને કદાચિત્ નથી પરિણામવા, કદાચિત્ 'કૃષ્ણ' નિઃશ્વાસ છે—મુકે છે અને કદાચિત્ નથી લેના—મુકતા છે જાતમ, તે કારણને લઈને કદાચિત્ છે કે, માર્ગ નારકીઓ સરખા આહારવાળા નથી, તેમ સરખા શરીરવાળા અને સરખા કૃષ્ણાસનિવાસવાળા નથી.

જાતમ સ્વામી પુછે છે. કે ભગવત, તે નારકીઓ સર્વ સરખા કર્મવાળા છે ?

ભગવાન કહે છે. હે જાતમ, તે અર્થ સમર્થ નથી—ઘટના નથી.

જાતમ સ્વામી પુછે છે. કે ભગવત, તે અર્થ શા કારણથી ઘટતો નથી ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જાતમ, તે નારકીઓ બે પ્રકારના કલા છે. એક પૂર્વોત્પન્ન—પહેલા ઉપજેલા અને બીજા પશ્ચાદુત્પન્ન—પાછળથી ઉપજેલા, તેઓમાં જે પહેલા ઉપજેલા નારકીઓ છે, તે અદ્વય કર્મવાળા કલા છે. અને જે પાછળથી ઉત્પન્ન થયેલા નારકી છે, તે માટા કર્મવાળા કલા છે.

૧ અદ્વય શરીરને ઘટ્ટને મહાશરીરવાળાની અપેક્ષાએ ઘણું અદ્વય દુઃખ થાય, તેથી તેઓ કદાચિત્ વાગ—આતરે કૃષ્ણ નિઃશ્વાસ છે—મુકે છે. પ્રથમ જે કહેવામાં આવ્યું છે કે, નારકીઓ હંમેશા કૃષ્ણાસાદિ કરે છે, તે માટા શરીરની અપેક્ષાએ મમજવું. અથવા અપર્યાપ્તકાસે તેઓ અદ્વય શરીરવાળા થતા લાભાદારની અપેક્ષાએ કદાચિત્ આહાર કરના નથી અને કૃષ્ણાસને વિષે પશુ અપર્યાપ્ત પળાને ઘટ્ટને કદાચિત્ કૃષ્ણાસાદિ કરના નથી, તે શિવાય તેઓ આહાર લે છે અને કૃષ્ણાસાદિ કરે છે. તેથી આ કહેવામાં આવ્યું છે.

૨ પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલા નારકીને આયુઃકર્મ અને તે શિવાય બીજા કર્મો ઘણાં વેદેલા હોય છે અને વેદવાના થાડા મહે છે, તેથી તેઓને અદ્વય કર્મવાળા કલા છે, અને પાછળથી ઉત્પન્ન થયેલા નારકીને આયુષ્ય વિતેરે ઘણાં કર્મો થાડા વેદેલા છે—હોય છે. અને બાકી વેદવાના ઘણાં હોય છે. તેથી તેઓને માટા કર્મવાળા કલા છે. આ મૂલ જે નારકી સમાન સ્થિતિવાળા છે, તેમને ઉદેશીને પ્રરૂપિત કર્યું છે., નહોં તો રતન-પ્રભા નારકીની અંદર ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિવાળા નારકીનું ઘણું આયુષ્ય સ્વ પામી જતાં પદ્મોપમનું આયુષ્ય અવસેવ રહે છે અને તેજ રતનપ્રભા નારકીની અંદર દસકબર વર્ષની સ્થિતિવાળો કોઈ બીજો નારકી ઉત્પન્ન થયેલા હોય, એમ માનીને પ્રથમ ઉપજેલા પદ્મોપમના આયુષ્યવાળા નારકીની

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જૈનમ, ને નારકીઓ સંજી અને અસંજીમ બે પ્રકારના કહેલા છે. તેઓમાં જે સંજી નારકીઓ છે, તે મહા વેદના પીડાવાળા છે, કારણ કે, તેઓ મિથ્યાદર્શન છે. ઈને સમ્યક્દર્શનમાં જન્મ લેવા ઉત્પન્ન થયેલા છે, તેથી તેઓ 'પોતે પૂર્વ' કહેલા વિપાકને સંભારનાં કહે છે, " અહો ! અમારી ઉપર મોટું દુઃખ અકસ્માત આવી પડ્યું, વિષયક વિષમ વિષના પરિભ્રમમાં ચિત્તને લોભાવી અમારે સર્વ દુઃખનો ક્ષય કરી નાશ કરી ભગવાન અર્દન પ્રભુએ પ્રરેષેલા ધર્મ કર્યો નહીં, તેથી અમેને ભાનસિક મહદ્ દુઃખ થાય છે. " આ પ્રમાણે તે નારકીઓ થિનંત છે, તેથી તેઓને મહા વેદનાવાળા કહ્યા છે. બીજા જ અસંજી નારકી છે, તે મિથ્યાદર્શન સમજવા. તેઓ 'પોતે કહેલા કર્મનું' કળ આ નરકાવાસ છે, " એમ કહી શકતા નથી, એટલે તેમના મનમાં તેનો પચાસાપ થતો નથી, તેથી તેઓ અકૃપ વેદનાવાળા કહ્યા છે.

આહિ કેટલાંક વિદ્વાનો એમ કહે છે કે. સંજી એટલે સંજી પચીસ દ્રિય છતાં, તેઓ નારકીમાં મયા પાત્રી નીચ અશુભ અધ્યવસાયથી અશુભ કર્મ ખાંધીને મહા નરકોમાં ઉત્પન્ન થવાને લઇને મહાવેદનાવાળા થાય અને જે અસંજી છે, તેમણે પૂર્વ અસંજી રમ્યાના ભવનો અનુભવ કર્યો છે, તેથી સંજીપણના ભવના અત્યંત અશુભ-અધ્યવસાયના અભાવ લઇને રત્નપ્રભાની અંદર અતિ નીચ વેદના વચરના નરકોમાં ઉત્પન્ન થવાને તેઓને અકૃપ વેદનાવાળા કહ્યા છે, અથવા જે સંજી થયેલા નારકી છે, તેઓ પચીસ થયેલા હોય છે, અને જે અસંજી થયેલા નારકી છે, તેઓ અપચીસ થયેલા હોય છે, એટલે અનુક્રમે પચીસી-મહાવેદનાવાળા અને અપચીસી-અકૃપવેદનાવાળા કહેલા છે.

હે જૈનમ, આ કારણથી સંજી નારકીઓ મહાવેદનાવાળા અને અસંજી અકૃપ વેદનાવાળા કહેલા છે.

જૈનમસ્વામી પુછે છે. હે ભગવન, તે નારકીઓ સર્વ સરખી ક્રિયાવાળા છે કે નહીં ? અર્થાત્ કર્મ ખાંધવામાં કારણરૂપ એવી આરંભ વર્તેલ ક્રિયા. તેમની સરખી છે કે નહીં ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જૈનમ, જો અર્થ બરાબર ધારિત નથી જૈનમસ્વામી પુછે છે. આ કારણથી જી સર્વ બરાબર ધારિત નથી.

ભગવાન કહે છે. હે જૈનમ, તે નારકી તબ્દ પ્રકારના કહેલા છે. એક સમ્યક્દર્શિ, બીજા મિથ્યાદર્શિ અને ત્રીજા સમ્યક્મિથ્યાદર્શિ.

પોતે સમયે ઉત્પન્ન થયેલા અને બાકીના ધણી બીજા સમયે ઉત્પન્ન થયેલે બીજા બેદ.

ઉત્સાહિક નિયમ આયુષ્યવાળા અને એક સમયે ઉત્પન્ન થયેલા
સ્ત્રીનાં કે એકે નિયમ આયુષ્ય પાંખું છે, અર્થાત્ દમનભરે વર્ષનું આયુ
પાંખું છે, અને બીજાને પનર મહાર વર્ષનું આયુષ્ય પાંખું છે. ૫૫
પરંતુની પ્રાપ્તિ એકી સાથે છે. તે ત્રીજી બેઠ.

[illegible]

ਇਸ ਸੰਗਤ, ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੰਗਤੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸੰਗਤੀ ਸੰਗਤ ਦੇ
ਸੰਗਤੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੰਗਤੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸੰਗਤੀ ਸੰਗਤ ਦੇ

[illegible][illegible]

1. 朝鮮의 독립을 위하여는 먼저 민족의 단결을 확립하여야 한다. 민족 단결은 민족의 힘을 하나로 모으는 것을 의미한다. 민족 단결이 없으면 민족은 분열되어서 힘을 잃게 되고, 결국은 타국에 병합되어서 독립을 잃게 된다.

ભરેલા હોવાથી તેઓ નારકીઓને અનેક પ્રકારની યાતનાઓવડે પીડે છે. એટલે તેમને ઘણું અશુભ કર્મના જન્મ થાય છે, તેથી તેઓ મહા કર્મવાળા ગણાય છે, અથવા જે અસુરકુમારોએ આયુષ્ય કર્મભંધિયું છે, તેથી તેઓ તિર્યચ પ્રમુખને યોગ્ય એવી કર્મ પ્રકૃતિઓને જાણે છે, તેથી પણ તેઓ મહાકર્મવાળા ગણાય છે. તથા તેમને જે અશુદ્ધ વસ્તુ અને અશુભ લેશવાળા કલા છે, તેઓમાં જે પૂર્વ ઉત્પન્ન થયા હોય તેમનું શુભ કર્મ ક્ષીણ થવાથી શુભ વર્ણ અને શુભ લેશના કાસ પામી જાય છે. અને જે પાછળથી ઉત્પન્ન થયેલા છે, તેમણે આયુષ્ય કર્મ ભંધિયું નથી, તેથી તેઓ અદ્ય કર્મવાળા હોય છે અને ઘણાં કર્મોના સંજ્ઞથી તથા શુભ કર્મ ક્ષીણ ન થવાથી તેમને શુભ વર્ણ વગેરે થાય છે.

તે અસુરકુમારોનું વેદના સૂત્ર નારકીના જેવુંજ છે, તો પણ તેની ભાવનામાં આટલો વિશેષ પ્રકાર છે. જે સંસીજીત હોય છે, તેઓ મહાવેદનાવાળા હોય છે; કારણ કે, ચારિત્રની વિરાધનાને લઈને તેમના ચિત્તમાં સંતાપ થયા કરે છે. અથવા સંસીજીત એટલે પૂર્વજને સંસી હોવાથી વા પશોપ્ત હોવાથી તેઓ શુભ વેદનાને આશ્રીને મહાવેદનાવાળા હોય છે, અને બીજાઓ અદ્ય વેદનાવાળા હોય છે.

એવી રીતે નામકુમાર દેવતા વગેરેના સંજ્ઞા પણ તેમની સ્થાયી-અથવા પ્રમાણે નવદંડક જાણી લેવા.

પૃથ્વીકાવના સંજ્ઞા નારકીની જેમ ચાર સૂત્રો લાગુ કરવા, પરંતુ ફક્ત આકાર મૂનની અંદર આ પ્રમાણે ભાવના છે—પૃથ્વીકાય વગેરેને અનુગુણ અસંખ્યાના ભાગનું શરીર લઈએ તો તેમનું અદ્ય શરીરપણું જાણી લેવું અને પાકીનું આગમના વચન પ્રમાણે જાણી લેવું.

તે પૃથ્વીકાય વગેરે મહાશરીરવાળા હોય ત્યારે તે મહાશરીરને લઈને સોમાકારથી ઘણાં પુણ્યલોનો આકાર કરે છે અને વારંવાર આસો-તેમ કરે છે, અને તેમનો ઉદાસ તો થયેલા માનવડે જે થાય છે, તે પરીપૂર્ણ ભવની અપેક્ષાએ સમજીને, તેથીજ 'વારંવાર' એમ કહેવામાં આવ્યું છે, અને અપર્યાપ્ત અવસ્થામાં તો જે અદ્ય શરીરવાળા છે, તે સોમાકારથી આકાર કરતા નથી, પણ ઓજા—આકારથી આકાર કરે છે, તેથી તેઓ કદાચિત્ આકાર કરે છે, એમ કહેવું છે, અને આસોદાસની બાજતમાં ઉદાસની અપર્યાપ્ત-અવસ્થામાં તેઓ ઉદાસ લેતા નથી, અને તે શિવાયની અવસ્થામાં ઉદાસ લે છે, તેથીજ 'કદાચિત્ ઉદાસ લે છે,' એમ કહેવું છે.

જે સ તે છે અને તે અરુપ સ્વીરને સમીપે અરુપ આદર કરે છે અને અરુપ અભિમાન તે છે. અને કદાચિત્ત આદર નવા લેવામાં તેવામાં તે. તેમની અપર્યાપ્ત અવગણની અપેક્ષા સમજ તેવું.

કર્મોદિ મુદમાં પ્રવેશવા અને પશ્ચાત્ત ઉત્પન્ન થયેલા જુગીદાર જીવને કર્મ, વર્ણ અને તેમનાં વિભાજ નારાની નોંધ છે. એવી રીતે રાગનિવ કુમાર જેવા મુખી અર્થ તે પ્રમાણે સમજવું.

તેમનું વેદના અને ક્રિયામાં વિવિધપણું જનાવવાને ક્રિયામરવામી કમ પૂંછે છે ?

ક્રિયામરવામી કહે છે, કે અરુપ, જુગીદાર જીવો સર્વે સરખા વેદનાવાળા છે ?

અરુપ જીવ આપે છે, કે ક્રિયામ, તેથી સરખા વેદનાવાળા હોય છે. ક્રિયામરવામી પૂછે છે. કે અરુપ, આ કાવ્યથી તે સર્વે સરખા વેદનાવાળા હોય છે ?

અરુપ કહે છે. કે ક્રિયામ, જુગીદાર વગેરે સર્વે જીવો અસંતોષ જીવ છે, તેથી તેથી નિર્ધારણ વિન. વેદનાને વેદ છે. અર્થાત્ તેથી મિથ્યા દર્શિ છે. વામી મન રહિત છે, તેથી વેદનાનો અનુભવ કરતાં છતાં પણ તેથી 'અધિજિ પૂર્વે લેવાઈને કહેલ અશુભ કર્મની આ પારિણામ છે.' એમ અભી રહના નથી, કાવ્ય કે તેમના મા મિથ્યાદર્શિ છે અથવા મન અને મન-છિત્ત અપેક્ષા માન્યતાની જાન જાણાણ છે તે કાવ્યને જાન તેથી. જુગીદાર જીવ સરખા વેદનાવાળા નહીં.

ક્રિયામરવામી પૂછે છે કે અરુપ તે જુગીદાર જીવો સર્વે સરખા ક્રિયાવાળા છે ?

અરુપ કહે છે કે ક્રિયામરવામી કહે છે કે તે સરખા ક્રિયાવાળા છે ?

ક્રિયામરવામી પૂછે છે કે ક્રિયામરવામી કહે છે કે તે સરખા ક્રિયાવાળા છે ?

અરુપ કહે છે કે ક્રિયામરવામી કહે છે કે તે સરખા ક્રિયાવાળા છે. મિથ્યાદર્શિ કહે છે કે ક્રિયામરવામી કહે છે કે તે સરખા ક્રિયાવાળા છે. અરુપ કહે છે કે ક્રિયામરવામી કહે છે કે તે સરખા ક્રિયાવાળા છે. ક્રિયામરવામી કહે છે કે ક્રિયામરવામી કહે છે કે તે સરખા ક્રિયાવાળા છે.

વાળી વૃત્તિવાળા હોય છે. તેથી તેઓને નિયતપણે આરંભિકી, પારિત્રિકી; માયાપ્રત્યયિકી, અપ્રત્યાખ્યાનકી અને મિથ્યાદર્શનપ્રત્યયિકી એમ પાંચ ક્રિયાઓ લાગે છે. તે કારણને લઈને તેઓ સર્વ સરખી ક્રિયાવાળા હોય છે.

જામન સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન, તે પૃથ્વીકાય જીવો સર્વે સરખી આયુષ્યવાળા અને સરખી રીતે ઉત્પન્ન થયા છે ?

ભગવાન કહે છે. હે જોતમ, તે પૃથ્વીકાય જીવો નારકોની જમ સરખી આયુષ્યવાળા અને સરખી રીતે ઉત્પન્ન થયેલા છે. જોવી રીતે પૃથ્વીકાય જીવો કૃષ્ણ, તેવી રીતે ચોષ્ઠદ્રિય સુધીના જીવો સમજવા એટલે અપકાય; તે ઉકાય વાયુકાય, વનસ્પતિકાય, બેઈદ્રિય, તેઈદ્રિય અને ચૈદૈદ્રિય સુધીના જીવો તે પ્રમાણે જાણી લેવા. તેઓનું, મહાશરીરપણું તથા અકપશરીરપણું પોતા-પોતાની અવગણનાને અનુસારે સમજ લેવું, અને જે ઈદ્રિય વગેરેનો આહાર પણ પ્રક્ષેપ લક્ષણવાળો સમજવો.

જે પચેદ્રિય તિર્થથ યોનિના જીવો છે, તેઓને નારકોની જમ વિવિધ ક્રિયાઓવાળા સમજવા તેમાં એટલું વિશેષ છે કે, તેઓ જે મહાશરીર પણામાં વારંવાર આહાર કરે અને વારંવાર શ્વાસોશ્વાસ લે તે સંખ્યાના વર્ષની આયુષ્યની અપેક્ષાએ સમજવું. પણ અર્મંજાતા વર્ષની આયુષ્યની અપેક્ષાએ નહીં, કારણ કે, તેમનો પ્રક્ષેપ આહાર છઠ ઉપર કહેણા છે, અને તેઓને અકપ શરીરપણામાં આહાર તથા ઉશ્વાસ કલાચિત્ત ધાય છે, તે વિષેના પ્રમાણરૂપ વચન છે. જોમાહારની અપેક્ષાએ તો સર્વને વારંવાર આહાર તથા શ્વાસોશ્વાસ થટે છે. જો તેઓ અકપ સંગ્રહવાળા હોય તો તેમને આહાર તથા ઉશ્વાસ કલાચિત્ત થવાની ખાખત અપર્યાપ્તપણામાં જોમાહાર તથા ઉશ્વાસ ન હોવાથી સમજવી અને પર્માપ્તપણામાં તે જોમાહાર તથા ઉશ્વાસ હોય એમ સમજ લેવું.

કર્મમૂલના વિષયમાં જે પૂર્વોક્ત છે, તેમને અકપકર્મપણું અને જે પક્ષાત્ર ઉત્પન્ન છે. તેમને મહા કર્મપણું જણવું. અને અયુષ્ય વગેરે તો તે ભવમાં વેદનીય એવા કર્મની અપેક્ષાએ જાણી લેવા.

વર્ણ તથા લેખના મૂલ્યના વિષયમાં જે પૂર્વોક્ત છે તેમને તાત્કાલિક વચને લઈને શુભવર્ણ વગેરે જણવું અને જે પછગણા ઉત્પન્ન હોય તેમને ખાજવચને લઈને અશુભવર્ણ વગેરે જણવું. લોકમા પણું તેમજ દેખાવ છે.

૧ નિયતપણે એટલે નિશ્ચયથી પાંચ ક્રિયાઓ લાગે છે પણ વિગેરે નહીં

જ્ઞાનમ સ્વામી પુછે છે. કે ભગવત, જે મનુષ્ય છો? તે સર્વે સરખી ક્રિયાવાળા છે કે નહીં?

ભગવત કહે છે. હે જ્ઞાનમ, જે અર્થ થતો નથી.

જ્ઞાનમ સ્વામી પુછે છે. કે ભગવત, આ કારણથી જે અર્થ થતો નથી?

ભગવત કહે છે. હે જ્ઞાનમ, તે મનુષ્યોઃ સમ્યક્દષ્ટિ, મિશ્રદષ્ટિ અને સમ્યક્મિશ્રદષ્ટિ, એમ ત્રણ પ્રકારના કહેલા છે. તેઓમાં જે સમ્યક્દષ્ટિ છે, તે સંયત, અસંયત અને સંયત-સંયત એમ ત્રણ પ્રકારના કહેલા છે. તેઓમાં જે સંયત છે, તે સત્સંયત અને વીતત્સંયત એમ બે પ્રકારના કહેલા છે. જેમના કથન શીલુ થવા નથી તેમ શાંત થવા નથી તે મરાત્સંયત અને જેમના કથન શીલુ થવા છે અને શાંત થવા છે, તે વીત-સત્સંયત કહેવાય છે. તેઓમાં જે વીતત્સંયત છે, તેઓને કોઈ જાતની ક્રિયા કેળી નથી. તેવી તે અર્થ છે જેમ મનુષ્યમય છે, તેઓ પ્રમાણસંયત અને અપ્રમાણમય એમ બે પ્રકારના કહેલા છે. તેઓમાં જે અપ્રમાણમય છે તેઓને એક નવમ્યથા કહેવાય છે. કહેવા કે, તેઓ કદાચિત કિંદુ. કલ નેપને એકે નવે છે એટલે તેમન કથન શીલુ થાયેલા કે. નહીં. અને જે પ્રમાણમય છે, તેમન અર્થસિદ્ધિ અને મ.વા નિર્વાયક. એ તે કિંદુ કિંદુ છે તેમ નવે પ્રમાણપણનો વેગ અર્થસિદ્ધિ કે. વ. વ. ને નિર્વાય કથન છે અને કથન શીલુ ન થવાથી મ.વા નિર્વાયક. કિંદુ છે તે છે.

પ્રથમ જુવના જે નવે કથન કહેવા છે. તેમન અર્થસિદ્ધિ, નિર્વાયકિદી અને મ.વા નિર્વાયક. એ નવે કથન છે અને જે અપ્રમાણ છે તેમને મિશ્રદષ્ટિ નિર્વાયકો કિંદુ નવે કથન છે. અને જે મિશ્રદષ્ટિ નથી. મિશ્રદષ્ટિમિશ્રદષ્ટિ છે, તેમને નવે કથન છે.

હે જ્ઞાનમ, જે મનુષ્યમય, અર્થસિદ્ધિ અને વૈભવિય દરમિયાન છે.

કદાચિત કથન-અર્થસિદ્ધિ કથન કહે છે. કથન કે, તેમન અર્થસિદ્ધિ અને મ.વા છે, એકું વચન છે. અને જે અર્થસિદ્ધિ કે તે નવે કથન નવે પ્રમાણી જેમ અર્થસિદ્ધિ કહે છે. જે અર્થસિદ્ધિ નવે પ્રમાણ મનુષ્યો છે, તેમને વૈભવિય દરમિયાન કથન. સમય છે અને જે દરમિયાન છે, તેમને પ્રમાણ વચન કથન મ.વા મિશ્રમની અર્થસિદ્ધિ કથન નવે કથન નવે કથન.

૧ વાનવતર, અર્થસિદ્ધિ અને વૈભવિય દરમિયાન. મ.વા પ્રમાણ અર્થસિદ્ધિ દરમિયાન અર્થસિદ્ધિને અનુસરે મ.વા કથન અનુસરે મ.વા જે

લેશ્યાવાળાનો એક પાઠ કહેવો વિશેષમાં વેદનાના^૧ સંખ્યામાં એટલું કહેવાનું કે^૨ માયાવીપણે મિથ્યાદષ્ટિ ઉત્પન્ન થયા છે, તેમને મહાવેદના હોય

વાળા નારકીઓ એ ત્રણેનો એક પાઠ છે. તેઓમાં લેશ્યાસહિત અને શુક્લ લેશ્યાવાળા એવા વિશેષણોથી તેમાં ભેદ રહેલો છે અને ઔઘિક દંડકના સૂત્રની જેમ તે બંનેનું એક સૂત્ર છે. આજળ જે ‘જસ્યાતિ’ એવું સૂત્ર કહેવાનું છે તેનો અર્થ સંખ્યા છે, તેથી જની શુક્લલેશ્યા હોય છે, તેનેજ તે દંડકમાં ભણવો. અર્થ તે પચ્ચેન્દ્રિય તિર્ધયો, મનુષ્યો અને વૈમાનિકો લેવા, કારણકે, નારકીઓને શુક્લલેશ્યાનેજ અભાવ છે અને કૃષ્ણલેશ્યા વાળા અને નીલલેશ્યાવાળાનો એક પાઠ અર્ધાત્ ઔઘિક જીવસમુચ્ચય.

૧ કૃમ્મલેશ્યા અને નીલલેશ્યાના દંડકમાં જે વેદના સૂત્ર છે, તેમાં જે કહેલું છે, તે પ્રમાણે.

૨ ઔઘિક દંડકની અંદર જે ભણાવામાં આવ્યું છે તે અર્થ ભણવું નહિ. જે અસંસી હોય છે, તેઓ પહેલી પૃથ્વીમાંજ ઉત્પન્ન થાય છે, અને પહેલી પૃથ્વીમાં કૃષ્ણલેશ્યા તથા નીલલેશ્યાનો અભાવ છે, ત્યારે ત્યાં શું ભણવું જોઈએ ? તેનો ખુલાસો કરવા માટે આ કહેવામાં આવ્યું છે.

જે માયાવી અને મિથ્યાદષ્ટિ છે, તે મહાવેદનાવાળા હોય છે, કારણ કે, તેઓ ઉત્કૃષ્ટ અશુભ સ્થિતિ અનુભવે છે અને ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિમાં પછી તેમને મહાવેદના થવી સંભવે છે અને બીજાઓને અકપનેદના થવી સંભવે છે. બીજી કાપોત લેશ્યાનો દંડક નીલલેશ્યાના દંડકની જેમ ભણવો. વિશેષમાં એટલું કે નારક પદના વેદના સૂત્રમાં નારકીઓ ઔઘિક દંડકની જેમ જાણવા જેમકે નારકીઓ સંસીભૂત અને અસંસીભૂત-જેમ બે પ્રકારના છે. તેઓમાં જે અસંસી છે, તેઓ પહેલી પૃથ્વીમાં ઉત્પન્ન થયેલા છે, તેથી તેમને કાપોત લેશ્યાનો સંભવ છે, તેથીજ આ કહેલું છે.

જે કે મનુષ્યપદ ક્રિયાસૂત્રની અંદર ઔઘિક દંડકમાં મનુષ્યો સંયત, અસંયત અને સંયતાસંયત જેમ ત્રણ પ્રકારના થયા છે, તેમાં જે સંયત છે, તે સરાજસંયત અને વીતરાજસંયત—જેમ બે પ્રકારના છે. તથાપિ તે કૃષ્ણલેશ્યા અને નીલલેશ્યાના દંડકમાં ભણવાનું નથી, કારણ કે, કૃષ્ણ અને નીલ લેશ્યાના ઉદયમાં સંયમનો નિષેધ કહેલો છે. તેથી કૃષ્ણાદિ દ્રવ્ય લેશ્યાને અંગીકાર કરી પણ કૃષ્ણાદિ દ્રવ્યને લઈ ઉત્પન્ન થયેલ આ-

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જ્ઞાતમ, હેશ્યાઓ ! પ્રકારની કહે છે. તે હેશ્યાનો આ બીજો ઉદ્દેશ^૨ શક્તિ મુધી ભજવાનો છે. કોઈક એ માને કે, જે પરુ છવ છે. તે મરીને પાછા પરુજ થાય છે. આવા પુરુષ બોધ થવા માટે જ્ઞાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

હે ભગવન, અમુક નારકાદિ છવને અતીતકાળે એક ભવમાંથી બીજા ભવમાં સંચાર કરવાનો કાળ કેટલા પ્રકારનો છે ? અર્થાત્ અમુક છવને અતીતકાળમાં કઈ કઈ અતિમાં રહેવાનું થાય છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જ્ઞાતમ, તે છવને એક ભવમાંથી બીજા ભવમાં સંચાર કરવાનો કાળ કેપરિબેદથી ચાર પ્રકારનો કહેલો છે. એ નારકસંભાર મંસ્થાનકાળ એટલે નારકીના ભવને વિષે છવ રહે તે કાળ બીજો તિર્થમૂલોનિસસાર સસ્થાનકાળ એટલે તિર્થમૂલના ભવને વિષે છવ રહે તે કાળ, ત્રીજો મનુષ્યસંભાર સસ્થાનકાળ એટલે મનુષ્યના ભવને વિષે છવ રહે તે કાળ અને ચોથો દેવસસાર સસ્થાનકાળ એટલે દેવતાના ભવને વિષે છવ રહે તે કાળ.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન નારકીને મંમંભા રહેવાને કાળ કેટલા પ્રકારનો કહેલો છે ?

ભગવાન કહે છે હે જ્ઞાતમ, નારકીને સમંભા રહેવાને કાળ ત્રણ પ્રકારનો કહ્યો છે. જેમકે, ૧ અનુવક.ગી, ૨ અશુનવક.ગી અને ૩ મિશ્રક.ગી.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે હે ભગવન, તિર્થમૂલોનિષ્ઠાને મંમંભા રહેવાનો કાળ કેટલા પ્રકારનો છે ? અને મનુષ્ય તથા દેવતાને સમંભા રહેવાનો કાળ કેટલા પ્રકારનો છે ?

ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાતમ, તિર્થમૂલોનિષ્ઠાને મંમંભા રહેવાને કાળ બે પ્રકારનો કહ્યો છે ૧ અનુવક.ગી અને ૨ મિશ્રકાળ અને મનુષ્ય તથા દેવતાને નારકીની જેમ અનુવક.ગી, અશુનવક.ગી અને ૩ મિશ્રકાળ એમ ત્રણ પ્રકારને કાળ કહ્યો છે.

૧ આત્માને ૧૫૫ કર્માન પુરુષોનાનુ વેગન એટલે મિશ્રણ કરવું તે હેશ્યા કહેવાય છે તે લેગ્ય અ વાતના પાન્ધ્યામથી મને છે જ્યાં યોગીને નિરોધ કરવામા આવે ત્યારે લેગ્ય એ ન અજાવ થાય છે શરીર નામક મેનો કોઈ પરિણામ વિગેય તે ચોગ કહેવાય છે

૨ પ્રજાપતા નૃવમા લેગ્ય.પદનો ચોથો ઉદ્દેશ છે, તે અહિં લેગ્યાનુ સ્વરૂપ બજુલા માટે બીજો ઉદ્દેશ સમજાવે

નારહીને તેના નરહભવને અનુગત એવા સંસારમાં રહેવાનો કાળ પણ પ્રકારનો છે. તિર્થચર્યોગિને શૂન્યકાળ નથી પણ અશૂન્યકાળ અને મિથ્યાકાળ છે અને મનુષ્ય તથા દેવતાને તે ત્રણે પ્રકારનો કાળ છે; તેને માટે અન્ય સ્થળે પણ કહેલું છે. તેમાં પ્રથમ અશૂન્યકાળ સમજવાનો છે, કારણ કે, અશૂન્યકાળનું સ્વરૂપ બહુ લેવાથી બીજા શૂન્યકાળ અને મિથ્યાકાળ સારી રીતે જાણી શકાશે, વર્તમાન કાળે નારહીની સાને પૃથ્વીમાં જે નારહીઓ રહેલા છે, તેઓમાંથી કોઈ પણ નારહી ઉદરો નહીં-અથવા નહીં અને બીજે નારહી ઉપર નહીં, અર્થાત્ જટલા હોય તેટલાજ રહે, તે કાળ નારહીને આશ્રીને અશૂન્યકાળ કહેવાય છે, તેને માટે બીજા સ્થળે પણ કહેલું છે. તે સાને નારહીના મધ્યમાંથી એકાદિ છવો નીકળી બીજાં અંતિમાં ઉત્પન્ન થઈ જાય અને બાકી એકજ છવ રહે તેટલા જે કાળ તે મિથ્યાકાળ કહેવાય છે. અને બપોરે કહેલા સમયના બધા નારહીઓ વધીને બીજાં અંતિમાં પોડોચી જાય અને તે માટેના એક પણ છવ બાકી રહો તે શૂન્યકાળ કહેવાય છે. તેને માટે અન્ય સ્થળે પણ પ્રમાણ આપેલું છે. આ સૂત્રમાં નારહસંસારમાં રહેવાના મિથ્યાકાળનો વિચાર કરવામાં આવ્યો તેથી તે સૂત્ર વર્તમાનકાળના નારહીના ભવને આશ્રીને પ્રવર્તેલું નથી, પરંતુ વર્તમાનકાળના નારહીના હૃદયને બીજાં અંતિમાં જઈ ઉત્પન્ન થવાને આશ્રીને પ્રવર્તેલું છે. જે તેજ નારહીના ભવને આશ્રીને આ સૂત્ર પ્રવર્તેલું હોય તો શૂન્યકાળની અવેશાએ મિથ્યાકાળ અનંત ગણે છે, એમ જે સૂત્રમાં કહેલું છે, તે ઘટે નહીં.

તે શા માટે ઘટે નહીં ? તેની શકાના સમાધાનમાં કહે છે કે, જે વર્તમાનકાળના નારહી છે, તે પોતાની આયુષ્યના કાળને અતિ ઉદરો છે-વચ્ચે છે, અને તેમની આયુષ્યનો કાળ અસંખ્યાત છે, એથી ઉત્કૃષ્ટથી ખાર મુજાતના અશૂન્યકાળની અવેશાએ મિથ્યાકાળ જે અનંતગણે કહેવાય છે, તેના અનંતગણાપણને અસંખ્ય થવાનો પ્રયત્ન આવી પડે તે વિને અન્ય સ્થળે પણ કહેલું છે. આ વાત સક્ષમાં રાખી જાગમ સ્વામી પ્રશ્ન દે છે, હે ભગવત્, જે નારહીને સંસારમાં રહેવાના શૂન્યકાળ, અશૂન્યકાળ અને મિથ્યાકાળ કહેલા છે તેઓમાંથી કયા કોનાથી અદ્ય છે, ઘણું છે, સરખા છે અને વિશેષ અધિક છે ?

ભગવાત્ કહે છે. હે જ્ઞાતમ, નારહીને સર્વથી અશૂન્યકાળ અદ્ય છે, અને તેનાથી મિથ્યાકાળ અનંતગણે છે, અને તેનાથી શૂન્યકાળ પણ અનંત

જ્ઞાનમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન્, જે નારકીને સંસારમાં રહેવાનો કાળ, તિર્થયોને સંસારમાં રહેવાનો કાળ, મનુષ્યોને સંસારમાં રહેવાનો કાળ અને દેવતાને સંસારમાં રહેવાનો કાળ છે, તેને વિષે કથે કોનાથી અરૂપ હોય છે, ધર્મો હોય છે, સરખો હોય છે અને વિશેષ અધિક હોય છે ?

ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાનમ, જે મનુષ્યનો સંસારમાં રહેવાનો કાળ છે, તે સર્વથી ઘેરા છે, નારકીનો સંસારમાં રહેવાનો કાળ તેનાથી અસંખ્ય ગણો છે, દેવતાને સંસારમાં રહેવાનો કાળ પણ તેનાથી અસંખ્યગણો છે અને તિર્થયોને સંસારમાં રહેવાનો કાળ તેનાથી અનંતગણો છે.

અર્થે કહિ એવી શંકા થાય કે, તે છવને, જેમાં સંસારમાંજ રહેવાનું થાય છે, તેમ મે.શમાં પણ રહેવાનું થાય કે કેમ ? તે શંકા દૂર કરવા માટે જ્ઞાનમ પ્રશ્ન કરે છે.

જ્ઞાનમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન્, તે છવ અર્થક્રિયા કરે કે, નહીં ? અર્થોગ સર્વ કર્મોનો ક્ષય કરવા રૂપ મે.શ પ્રાપ્તિની ક્રિયા કરે કે નહીં ?

ભગવાન જિનર જાહે છે. હે જ્ઞાનમ, કેટલાયિક છવ તે અર્થ ક્રિયા કરે અને કેટલાયિક ન કરે.

પ્રશ્નાપન.જ્ઞાનમાં જા: અર્થક્રિયાનું પદ વીસમું છે. તેમાં આ પ્ર-
માણી છે કે, કેટલાયિક છવ આર્થક્રિયા કરે અને કેટલાયિક ન કરે, એવી રીતે નારકીથી તે પૈમ.નિક મુખી સમજાવું. અર્થોગ જે ભવ્ય છવ હોય તે અર્થક્રિયા કરે અને જે ભગવ્ય છવ હોય તે ન કરે.

જ્ઞાનમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન્, જે નારકીમાં રહેલા છવ છે, તે આર્થક્રિયા કરે કે નહીં ?

ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાનમ, એ અર્થે સર્વથા ધત્તો નથી, કારણ કે, મનુષ્યોને વિષે રહેલો નારકી અર્થોગ મનુષ્ય રૂપ થયેલો નારકી અર્થ ક્રિયાને કરી દે છે.

કેટલાયિક છવ કર્મને હેતુ બાદી નરુવથી આર્થક્રિયા કરી દેતી નથી, તેથી તે આર્થક્રિયા ન કરવાને છવને દેવાને રૂપ ક્રિયાના થાય છે, તે વિષે વિશેષ નિરૂપણ કરવા માટે જ્ઞાનમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જ્ઞાનમ સ્વામી પુછે છે હે ભગવન્, જેમાં અર્થક્રિયા એટલે અર્થ-
વત્ત. પદેશ.મથી દેવ છે, તે છવ તે ભવ્ય છે એટલે દેવપણે ને મે.શ છે,

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન્, જે નારકીને સંસારમાં રહેવાનો કાળ, તિર્થંચેને સંસારમાં રહેવાનો કાળ, મનુષ્યોને સંસારમાં રહેવાનો કાળ અને દેવતાને સંસારમાં રહેવાનો કાળ છે, તેને વિષે કયો કોનાથી અટક હોય છે, ઘણું હોય છે, સરખો હોય છે અને વિશેષ અધિક હોય છે ?

ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાતમ, જે મનુષ્યનો સંસારમાં રહેવાનો કાળ છે, તે સર્વથી થોડો છે, નારકીનો સંસારમાં રહેવાનો કાળ તેનાથી અસંખ્ય ગણ છે, દેવતાને સંસારમાં રહેવાનો કાળ પણ તેનાથી અસંખ્યગણ છે અને તિર્થંચેને સંસારમાં રહેવાનો કાળ તેનાથી અનંતગણ છે.

અહિં કદિ એવી શંકા થાય કે, તે છપને જેમ સંસારમાં રહેવાનું થાય છે, તેમ બ્રાહ્મમાં પણ રહેવાનું થાય કે કેમ ? તે શંકા દૂર કરવા માટે જ્ઞાતમ પ્રશ્ન કરે છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન્, તે છવ અર્થક્રિયા કરે કે, નહીં ? અર્થાત્ સર્વ કર્મોના ક્ષય કરવા રૂપ બ્રાહ્મ પ્રાપ્તિની ક્રિયા કરે કે નહીં ?

ભગવાન કહે છે. આપે છે જ્ઞાતમ, કેટલાએક છવ તે અર્થ ક્રિયા કરે અને કેટલાએક ન કરે.

મગ પત્ર.નૃપમા એ અર્થક્રિયાનું પદ વીશમું છે તેમા આ પ્રમાણે છે કે કે-૫ એક છવ અર્થક્રિયા કરે અને કેટલાએક ન કરે, એવી રીતે નારકીની ને મનુષ્યની મુલા મનુષ્ય અર્થાત્ જે બધવ છવ હોય તે અર્થક્રિયા કરે અને જે અબધવ છવ કરે તે ન કરે.

નૃપ. મ. રૂ. ૧૫ પાંચ છે. કે ભગવન્ જે નારકીમા ને બ્રાહ્મી છવ છે, તે અર્થક્રિયા કરે કે નહીં ?

ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાતમ, એ બધ સર્વવ ઘટતો નથી, કારણ કે, મનુષ્યોને વિષે રહેલો. નારકી અર્થાત્ મનુષ્ય રૂપ સંયોગ નારકી અર્થ ક્રિયાને કરી શકે છે.

કેટલાએક છવ કર્મના લેણ બાકી રહેવાથી અર્થક્રિયા કરી શકતા નથી, તેથી તે અર્થક્રિયાના અભાવને લઇને દેવતાને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે, તે વિષે વિશેષ નિરૂપણ કરવા માટે જ્ઞાતમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન્, જેઓ અસંયત એટલે ચારિત્રના પરિણામથી રૂઝ છે, તે છતાં તે ભગ્ન છે એટલે દેવપણાને યોગ્ય છે,

જણે છે. નારકીને ઉત્પાદકાળ—ઉત્પન્ન થવાના અને ઉદ્ધારના—અવસર
કાળનો જે વિરહકાળ છે, તેનું ઉત્કૃષ્ટ જાર મુદ્દર્શનું પ્રમાણ છે, તેથી તે
અકષ્પ અને મિત્રકાળ એટલે નારકીના જીવને નિર્લેપનાનો જે કાળ
તે અશુન્યકાળની અપેક્ષાએ અનંતગણે થાય છે; કારણ કે, એ કાળ નારકી
શિવાયના બીજાઓને આવવાનો અને જવાનો કાળ છે, તે વસ તથા વન-
રૂપિ વગેરેની સ્થિતિના કાળની સાથે મિશ્રિત થઈ અનંતગણે થાય છે,
કારણ કે, વસ વનરૂપિ અર્થે જીવોનું જન્મનાશ્રમન-જીવું-આવું અ-
નંત છે. તેમ જણી તે નારકીનો નિર્લેપનાકાળ વનરૂપિકાલની સ્થિતિના
અનંતભાગમાં રહે છે. તે વિષે અન્ય સ્થળે પણ કહેલું છે.

જે મિત્રકાળથી શુન્યકાળ અનંતગણે કથો, તેનું કારણ એ છે કે,
જે નારકીના સર્વ જીવો કથા છે, તેઓનું પ્રાયે કરીને વનરૂપિકાલ જ
વાની અંદર અનંતાનંત કાળ સુધી રહેવું, તે એ જીવોનો નારકીના બીજ
જવનો કાળ છે, તે સિદ્ધાંતમાં ઉત્કૃષ્ટો કહેલો છે.

જે નૈતમ, જે નિર્લેપચેતિના જીવો છે, તેમને સર્વથી અકષ્પ અ-
શુન્યકાળ છે, અને તેનાથી અનંતગણે મિત્રકાળ છે.

નિર્લેપચેતિ જીવોન સર્વથી અકષ્પ અશુન્ય કાળ છે, એમ જે કથો,
તેનું કારણ એ છે કે, તે કાળ અત્યુદ્ધર્મન છે, એ કે આ કાળ નિર્લેપ-
ચેતિ જીવોને મટે કથો છે, તથા તે કાળ વિકલ્પરૂપ તથા સમૂહિત
જીવોનો પણ સમજાવે છે, કારણ કે, તેમને પણ નિર્લેપકાળ અત્યુદ્ધર્મન
અભાવન કહેવા છે જેન મટે જાતિસ્વયં પણ તે તથા પ્રમાણ આપેલું
છે. જે અકલ્પ જીવો છે તેમને કેળવવા તથા કેળવના લગ્નના અ-
ભાવ છે, તેથી તેમને શુન્યકાળના પણ અભાવ છે, તેન મટે અન્ય સ્થળે
પણ કહેલું છે. જોઈએ તો એવું જાણવું જોઈએ કે, તેમને પણ વિનંદને અભાવ છે,
અને તેથી તેમને પણ વિનંદને અભાવ છે.

નિર્લેપચેતિજીવોન અશુન્યકાળના કારણે મિત્રકાળ અનંતગણે છે,
એમ જે કહેવાના અનુકૂળ, તેનું કારણ એ છે કે, નારકીના જેમ નિર્લેપ-
ચેતિજીવોના કારણે કાળ કે, વનરૂપિકાળના અભાવે વનરૂપિકાળ કે
જે તથા સ્થિતિ કે જે તેમને પણ અભાવ છે તેથી.

જે નૈતમ, જે મનુષ્ય અનંતગણે છે, તેમને નારકીની જેમ સમ-
જાવું, કારણ કે તેમને પણ અશુન્યકાળના અત્યુદ્ધર્મના પ્રમાણન છે, અને
તેને મટે પ્રમાણ રૂપે એક જ. આવી છે.

ગણે છે. નારકીને ઉત્પાદકાળ—ઉત્પન્ન થવાના અને ઉદ્ધર્તાના—સ્થવવાના કાળનો જે વિરહકાળ છે, તેનું ઉત્કૃષ્ટ જાર મુદ્ધર્તનું પ્રમાણ છે, તેથી તે અદ્ય છે અને મિશ્રકાળ એટલે નારકીના જીવને નિર્લેપનાનો જે કાળ તે અશૂન્યકાળની અપેક્ષાએ અનંતગણે થાય છે; કારણ કે, એ કાળ નારકી શિવાયના બીજાઓને આવવાનો અને જવાનો કાળ છે, તે ત્રસ તથા વનસ્પતિ વગેરેની સ્થિતિના કાળની સાથે મિશ્રિત થઈ અનંતગણે થાય છે, કારણ કે, ત્રસ વનસ્પતિ અદિ જીવોનું જન્મનાશમન-જનું-આવવું અનંત છે. તેમ વળી તે નારકીનો નિર્લેપનાકાળ વનસ્પતિકાયની સ્થિતિના અનંતભાગમાં રહે છે. તે વિષે અન્ય સ્થળે પણ કહેલું છે.

જે મિશ્રકાળથી શૂન્યકાળ અનંતગણે કથો, તેનું કારણ એ છે કે, જે નારકીના સર્વ જીવો કથા છે, તેઓનું પ્રાયે કરીને વનસ્પતિકાય જીવોની અંદર અનંતાનંત કાળ સુધી રહેવું, તે એ જીવોનો નારકીના બીજા ભવનો કાળ છે, તે સિદ્ધાંતમાં ઉત્કૃષ્ટો કહેલો છે.

હું જાતમ, જે તિર્યચયોનિના જીવો છે, તેમને સર્વથી અદ્ય અશૂન્યકાળ છે, અને તેનાથી અનંતગણે મિશ્રકાળ છે.

તિર્યચયોનિ જીવોને સર્વથી અદ્ય અશૂન્ય કાળ છે, એમ જે કહ્યું, તેનું કારણ એ છે કે, તે કાળ અંતમુદ્ધર્તનો છે, જે કે આ કાળ તિર્યચયોનિ જીવોને માટે કથો છે, તથાપિ તે કાળ વિકલ્પેન્દ્રિય તથા સમૂર્ણિય જીવોનો પણ સમજી લેવો, કારણ કે, તેમનો પણ વિરહકાળ અંતમુદ્ધર્તના પ્રમાણનો કહેલો છે. જેને માટે બીજા સ્થળે પણ તે વિષે પ્રમાણ આપેલું છે. જે અકેદ્રિય જીવો છે, તેમને ઉદ્ધર્તાન તથા ઉપપાતના વિરહનો અભાવ છે, તેથી તેમને શૂન્યકાળનો પણ અભાવ છે, તેને માટે અન્ય સ્થળે પણ કહેલું છે. પૃથ્વીકાય વગેરેમાં ‘પ્રત્યેક સમય અસંખ્યાત છે.’ એવું વચન છે, તેથી તેમને પણ વિરહનો અભાવ છે.

તિર્યચયોનિજીવોને અશૂન્યકાળના કરતા મિશ્રકાળ અનંતગણે છે, એમ જે કહેવામાં આવ્યું, તેનું કારણ એ છે કે, નારકીની જેમ તિર્યચોને શૂન્યકાળ છે નહિ. કારણ કે, વર્તમાનકાળના સાધારણ વનસ્પતિકાયજીવો કે જે ત્યાંથી રચેલા હોય તેમને બીજું સ્થાન હોવું નથી.

હું જાતમ, જે મનુષ્ય અને દેવતા છે, તેમને નારકીની જેમ સમ-જનું, કારણ કે તેમનો પણ અશૂન્યકાળ જાર મુદ્ધર્તના પ્રમાણનો છે, અને તેને માટે પ્રમાણ રૂપે એક ગાથા આપેલી છે.

મણી છે. નારડીને ઉત્પાદકાળ—ઉત્પન્ન થવાના અને ઉદ્ભવના—સ્વપર્યાય
ક'વનો જે વિરચકાળ છે, તેનું ઉત્કૃષ્ટ ખાર મુદ્દર્શનું પ્રમાણ છે, તેથી તે
અર્થ છે અને મિશ્રકાળ એટલે નારડીના જીવને નિર્વેષનાનો જે ક'વ
ને અસ્ત-વકાળની અપેક્ષાને અનંતમણી થાય છે; કારણ કે, એ કાળ નારડી
પ્રવાસના બીજાએને આગવાનો અને જવાનો કાળ છે, તે વચ્ચે તથા વન-
સ્થાનિ વગેરેની સ્થિતિના કાળની સાથે મિશ્રિત થઈ અનંતમણી થાય છે,
કારણ કે, વચ્ચે વનસ્થાનિ આદિ અંતરુ મમતામમન-મનુ-અ. વડુ અ-
નંત છે તેમ જગી ને નારડીના નિર્વેષનાકાળ વનસ્થાનિકાવની સ્થિતિના
અનંતમ. વચ્ચે ૨૬ છે. તે વિષે અનંત સ્થાને પણ કહેવું છે.

કે નામકાગીરી નામક જ અનન્યોઃ કથા, તેનું કારણ એ છે કે, જે નામકાગીરી નામ જાણે છે, તેણેનું માથે કરીને વનપાનિકાવ જા પાની અહીં અનન્યોઃ કાગીર મુખી રહેવું, તે એ જાણેના નારકાના બીજ અવનો કાગીર છે, તે નામકાગીરી જાણે છે કહેવો છે.

૪. ગામ, જંગલ અને પાણીના સ્ત્રોતો છે, તેમને સર્વથી અહા મ-
દુન્યત્ત ને છે, અને ગામથી અનગતોના મિત્રકાળ છે.

1. 1980년 1월 1일부터 1980년 12월 31일까지의 기간에
 걸쳐 발생한 모든 수입과 지출을 기록하고, 이를
 정리하여 1981년 1월 1일 현재까지의
 결산보고서를 작성한다.

તેને કીધેજ જેઓ દ્રમ્યદેવ છે, એટલે ચારિત્રના પરિણામ વગરના સમ્યક્ દષ્ટિ જીવો છે.

જેઓએ સંયમના પરિણામની વિરાધના કરી નથી એવા એટલે દીક્ષાકાળથી માંડીને જેમણે ચારિત્રના પરિણામનો ભંજ કર્યો નથી એવા અધોગ્ર સંજ્વલન કષાયના સામર્થ્યથી અથવા પ્રમત્ત ગુણ સ્થાનકના સામર્થ્યથી માયાદિકનો અદ્વિતોષ લાગવાનો સંભવ થયા છતાં પણ ચારિત્રને ઉપધાત જેમણે કર્યો નથી એવા, વળી જેઓ ઉપર કહેલા જીવોથી ઉલટા એટલે સંયમની વિરાધના કરનારા અર્થોગ્ર આવક્રમત ક્ષીધા પછી દેશ વિરતિના પરિણામને અખંડિત રાખનારા અને તેને ખટિત કરનારા એવા ઉભય પ્રકારના જે આવકો હોય તેવા, વળી જે અસંજી એટલે મનોહ્રિય વગરના હોય તેવા. અધોગ્ર અકામ નિર્જરાવાળા, તેમજ જેઓ પડેલા પત્ર વગેરેનો આકાર કરે તેવા ખાજ તપસ્વીઓ, તથા જેઓ કંદર્પો એટલે મન્કરી કરનારા અથવા અવકારથી ચારિત્ર ખતાવનારા, અથવા કંદર્પકથા-કામકથા કરનારા, (જેના સ્વરૂપનું વર્ણન અન્ય સ્થળે આપેલું છે) તથા જેઓ અગ્ર પારિત્રાજક બનેલા છે તેવા, એટલે ધાકટિ ભિક્ષા વધ ઉપ જીવિકા કરનારા, વિદ્વી સંન્યાસીઓ અથવા ચરક એટલે કચ્છેટક

૧ આ વિષે અન્ય સ્થળે કહ્યું છે કે, ' અભુવત, તથા મહાત્મ, વગરના અને બાલગપ અને અકામ નિર્જરાવાળા જીવ એ સમ્યક્ દષ્ટિ હોય તે દેવતાનું આયુષ્ય ખાધે છે. "

અ કહેવું અયુક્ત છે, કારણ કે, એ જીવોનો ઉત્કૃષ્ઠથી ઉપરના દેવયકમા ઉપપત્ત કહેલા છે, અને મમ્યમદષ્ટિ જીવ દેશવિગત હોય તોપણ તેમનો ઉપપત્ત તેના થંગ નથી, કારણ કે, દેશવિગત આવકોનું મમન અસ્થુત દેવલકની ઉપન થતુ નથી ત્વં તેઓ નિન્દવ પણ નથી, કાન્ધ કે, તેમને અદિ બેદથી કથા નથી, તેથી અર્થ મિથ્યાદષ્ટિ જીવોજ ભગ્વ અથવ. અસંગ્વ જન. અને જે અને જન ભગ્વ દ્રમ્ય દેવો કથાં તે મન્કુ ગુણને ધગ્વ કરનાર. અને સામાચારીના સર્વ અનુષ્ઠાન કરનાર દ્રમ્ય-લિંગ ધારી જીવે. જીવ. તેઓ બધી કેવળ ક્રિયાના પ્રભાવથીજ ઉપરના દેવયકની અદન ઉત્તમન થાય છે તેઓને તેનું અનુષ્ઠાન કરના છતાં પણ ચારિત્રના પરિણામ વડે મુન્વ હોવાથી અસંયત કહેલા છે.

અર્થ સહ: કહે છે કે, તેવા ભગ્વ અથવા અમમ્વ જીવો મમ્વ ગુણને ધગ્વ કરનાર કેમ થક સહે '.

વત્રેદે અને પારિમાળક એટલે કપિલ મુનિના શિષ્યો, તથા કિલિવરિવિના એટલે જે પાપીઓ, અર્થાત્ બ્યવહારથી ચારિત્રવાળા છતાં પણ ઝાનાદિ-કની નિંદા કરનારા, તથા નિર્ધાર એટલે દેશવિરતિ આવકની જેમ વર્ત-નના જે ગ્રામ લોકો વત્રેદે, તથા આજીવિકો એટલે નાના કરનારા પાંખડિઓ, અથવા જેટાનાના શિષ્યો, અથવા અવિવેકીઓ પાસેથી લાઘ્ય, પૂજા, ખ્યાતિ વત્રેદે મેળવવા આજીવિકાએ તપસ્યા પ્રમુખ કરનારા, તથા અભિચ્છેનિક એટલે વિવામત્ર વત્રેદેથી વચીકરણ કરનારા, અર્થાત્ બ્યવહારથી ચારિત્રવારી થઈ મંત્રાદિકના પ્રયોગો કરનારા, તથા સ્થિતી એટલે રસોદરણદિ સંધુના ચિન્હોને ધારણ કરનારા અને જેઓનું સમ્ય-કત્વ અઘ્ન થયેલું છે, એવા નિન્દવોને સર્વે દેવસોકને વિરોધરૂપ થાય છે, જેમ કહ્યું છે, તેઓને દેવસોક "શિવાય બીજા કોઈ સ્થાને ઉપજવાનું કહ્યું છે કે નહીં ?

જનવાન કહે છે. હે જાનમ, જેઓ અસંચીત સમ્યકરૂપે છે, તેઓ જ્ય-યથી ભવનવાસી દેવતાઓમાં ઉત્પન્ન થાય છે અને ઉત્કર્ષથી ઉપરના દેવેશ્વરમાં ઉત્પન્ન થાય છે. અને જે અવિરુધિતસંયમ-સંયમને વિરાધના

તે સંકાના સમઘાનમાં કહે છે કે, તેવા જીવોની અંદર જે કે મિથ્યા દર્શનનો મહાશોક પ્રગટ થયેલો હોય છે, તથાપિ ચક્રવર્તી વત્રેદે રાજાઓ તરફથી જેઠું પૂજા, સન્કાર અને સન્માનના દાનને પ્રાપ્ત થયેલા સંધુઓને જોઈને તે માન મેળવવા દીક્ષાની ક્રિયા આચરવા તરફ તેમને મહા ઉત્પન્ન થાય છે, તે પછી તેઓ સમાધાન ક્રિયા કરનારા થાય છે.

૧ જાન, ઉપગી, ધર્મોચાર, સંયમ અને સંધુની જે નિંદા કરે તે કિલિવરો કહેવાય છે.

૨ બીજાને વચીકરણ કરવું તે અભિચ્છેન એટલેવાય છે, તે અભિ-ચ્છેન દ્રવ્ય અને જાવથી જે પ્રકારનો છે, તેમાં જે ચેતનાદિ છે તે દ્રવ્ય અભિચ્છેન અને જે વિદ્યામંત્રાદિક ૩ તે જાવ-અભિચ્છેન કહેવાય છે. વચી સૈન્નય વત્રેદે મેળવવા સ્નાન કરાવે, જરૂર વત્રેદે ક્રિયારવાને વિમૂતિ આપે અને પ્રકૃત તથા સ્વપ્ન વિષાળને તે પણ જાવ અભિચ્છેનમાં જાવી જાય છે.

૩ આ ઉપરથી જેમ પ્રતિષ્ઠાદન થયું કે, દેવપુત્રને લઈને દેવતા-એક બીજા સ્થાને પણ ઉત્પન્ન થાય.

૪ અહીં કોઈ એવી સંકા ઉઠાવે છે કે, "સંયમને વિરાધના રજ-

કરનારા નથી એવા સાધુઓ છે, તેઓ જ્ય-નથી સૌધર્મ કંઠપમાં અને ઉત્કર્ષથી સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં ઉત્પન્ન થાય છે, અને જેઓ સંયમને વિરાધના કરનારા હોય છે. તેઓ જ્ય-નથી ભવનવાસી દેવતાઓમાં અને ઉત્કર્ષથી સૌધર્મ કંઠપમાં ઉત્પન્ન થાય છે અને જેઓ સંયમી-સાધુના સંયમને વિરાધના કરનારા નથી, તેઓ જ્ય-નથી સૌધર્મ કંઠપમાં અને ઉત્કર્ષથી અમ્યુત કંઠપમાં ઉત્પન્ન થાય છે અને જેઓ સંયમીના સંયમને વિરાધના કરનારા છે, તેઓ જ્ય-નથી ભવનવાસી દેવતાઓમાં અને ઉત્કર્ષથી જ્યોતિષ્ક દેવતાઓમાં ઉત્પન્ન થાય છે, અને જેઓ અસંતોષ છે, તેઓ જ્ય-નથી ભવનવાસીઓમાં ઉત્કૃષ્ટથી વામુર્વતદંડમાં ઉત્પન્ન થાય છે. અને આકીના રથા, તે સર્વે જ્ય-નથી ભવનવાસીઓમાં ઉત્પન્ન થાય છે. હવે ઉત્કર્ષથી શેમાં ઉત્પન્ન થાય છે, તે આ પ્રમાણે—તાપસો—આગતપસ્વીઓ જ્યોતિષ્કમાં ઉત્પન્ન થાય છે. કંદર્પો—કામ કયા કરનારાઓ સૌધર્મ કંઠપને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે. ચરક—પરિમાજક—ત્રિદંડી કપિશ્વર સંન્યાસીઓ શ્રદ્ધ-લોકમાં ઉત્પન્ન થાય છે, કિદ્વિપિયાપાપીઓ લાંતક કંઠપને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે, તિથેન્-આવકો સહસ્રાર કંઠપને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે, આજનારાઓ ઉત્કર્ષથી સૌધર્મ કંઠપમાં ઉત્પન્ન થાય છે. એમ જે કહેવામાં આવ્યું, તે શી રીતે ઘટી શકે? કારણ કે, ત્રૈપદીએ સુકુમાસિકાના જન્મમાં સંયમની વિરાધના કરી હતી, તથાપિ તેણી ધર્શાન દેવ-લોકમાં ઉત્પન્ન થઇ હતી, એમ સાંભળીએ છીએ, તેનું શી રીતે? તેના ઉત્તરમાં કહે છે કે, તે ત્રૈપદીએ જે સંયમની વિરાધના કરી હતી, તે માત્ર બહુશપ્સાને કરનારી સંયમના ઉત્તમ ગુણની વિરાધના હતી, મૂળ ગુણની વિરાધના ન હતી, અને જે સૌધર્મ દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થવાય છે, તે અતિ વિશિષ્ટ એવા સંયમની વિરાધનામાં થાય છે. જો માત્ર વિરાધનાજ સૌધર્મ દેવલોકમાં ઉત્પન્ન કરનારી થતી હોય તો તે ઉત્તર ગુણાદિકની પ્રતિસેવા કરનારા બહુશ વગેરેની ઉત્પત્તિ અચ્યુતાદિ દેવલોકમાં કેમ થાય? કારણ કે, તેમનું વિરાધકપણું ખુરકેલીથી ચયેલું છે.

૧ અહિં જો કે, 'ચરમવાહિતારમદિય' એ વચનને આધારે અસુર વગેરે મહર્દિક—મોટી ઋદ્ધિવાળા છે અને 'વહિઓવમ મુદ્ધોસં વંતરિયા-તિ' એ વચનને આધારે વ્યંતરો અદ્ય ઋદ્ધિવાળા છે, તથાપિ એ વચનથી જણાય છે કે, કેટલાએક ભવનપતિઓ વ્યંતરોના કરતાં અદ્ય ઋદ્ધિ-વાળા છે—એમ સમજવું.

વિહો-મંત્રવંશાદિ કરી આજીવિકા કરનારા સાધુઓ અશ્વત્થા કદપ
કૃત્ત્વક વાચ છે, અભિયોગિક-બીજાને વશી કરમ્ કરવા વગેરે કામ
સાથે અશ્વત્થા કદપને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે અને સત્તિઓ-વેવધા
ધુઓ તથા દર્શનથી અજ વચેલા સાધુઓ ઉપરના (નવમાં) જો
ઉત્પન્ન થાય છે.

જે અસંતોષ છે, તે દેવતામાં ઉત્પન્ન થાય છે, એમ નોંધેલ છે. આયુષ્ય સાથે ઉત્પન્ન થાય છે, તેા તેમણે આયુષ્ય નિશ્પણ કરી શકે છે. આયુષ્ય સ્વામી પુછે છે.

જોવાય સ્વામી પુછે છે. કે બચવન, કે બસ સ્વામી: એટલે કે
સંતો થતાં પરભવને ચેત્ય એવી આશુબ્ય બોધનારા છે, તે દેવતા
આશુબ્ય બોધનારા દર્શાવે છે ?

અન્યથા કહે છે. હે કૌતમ, તે અસંગી ચાર પ્રકારે આયુષ્ય બ
નારા કલાં છે. એમકે પહેલા નૈરસિક-અસંગી આયુષ્યવાળા, એટલે ન
કીને યોગ્ય એવી અસંગી આયુષ્ય પાંધનારા, બીજા તિર્થનયોગિ-અસ
અ.૫ એટલે નિર્વચને યોગ્ય એવી અસંગી આયુષ્ય પાંધનારા, ત્રીજા
નૃંસ અસંગી અ.૫: એટલે મનુષ્ય ભવને યોગ્ય એવી અસંગી આયુ
પાંધનારા, અને ચે.૪. દેવ-અસંગી-આ.૫: એટલે દેવતાના ભવને યોગ્ય
અસંગી અ.૫: પાંધનારા.

[illegible][illegible]

આશીને કહેણ છે, કારણ કે, રત્નપ્રભા નારકીના પહેલા પ્રતરમાં દશવચર વર્ષની જ્યન્ય સ્થિતિ છે અને નેતુ હજાર વર્ષની ઉત્કૃષ્ઠ સ્થિતિ છે. બીજા પ્રતરમાં દશ સાખ વર્ષની જ્યન્ય સ્થિતિ છે અને નેતુ સાખ વર્ષની ઉત્કૃષ્ઠ સ્થિતિ છે, ત્રીજા પ્રતરમાં દશ સાખ વર્ષની જ્યન્ય સ્થિતિ છે, અને પૂર્વકોટી વર્ષની ઉત્કૃષ્ઠ સ્થિતિ છે. અને ચોથા પ્રતરમાં દશસાખ વર્ષની જ્યન્ય સ્થિતિ છે અને સાગરોપમના દશમા ભાગની ઉત્કૃષ્ઠ સ્થિતિ છે. અર્થિ જે પદ્યોપમનો અસંખ્યેય ભાગ કહેણ છે, તે મધ્યમ સ્થિતિ સમજાવી.

જ્યારે અમંત્રી જીવ નિર્ધાર્યોનિ જીવનું આયુષ્ય ખાંધે છે, ત્યારે તે જ્યન્યથી અંતર્મુદ્રતની અને ઉત્કૃષ્ઠની પદ્યોપમના અસંખ્યાના ભાગની આયુષ્ય ખાંધે છે. આ આયુષ્યની સ્થિતિ જીવજીવા નિર્ધાર્યોને આશીને સમજાવી.

જ્યારે અમંત્રી મનુષ્યની આયુષ્ય ખાંધે છે, ત્યારે તે જ્યન્યથી અંતર્મુદ્રતની અને ઉત્કૃષ્ઠની પદ્યોપમના અસંખ્યાના ભાગની ખાંધે છે.

આ આયુષ્યમાં જે પદ્યોપમનો અસંખ્યાનો ભાગકથો તે જીવજીવા મનુષ્યને આશીને કહેણ છે.

જ્યારે અમંત્રી જીવ દેવતાની આયુષ્ય ખાંધે છે. ત્યારે તે નારકીની જેમ જ્યન્યથી દશવચર વર્ષની અને ઉત્કૃષ્ઠથી પદ્યોપમના અસંખ્યાના ભાગની આયુષ્ય ખાંધે છે.

અર્થિ એકતુ વિશેષ છે કે, જે આ આયુષ્યની સ્થિતિ કંઈ તે ભવન સુત્ર—જ્યારેને આશીને સમજાવી.

૧. નારકાની પ્રજા કહેણ કે ભગવત જે નારકી અમંત્રીનું નિર્ધાર્યોનિ અમંત્રીનું અને દેવ અમંત્રીનું આયુષ્ય કહ્યું. તેમાં કોનાથી કયું ધેઠું કયું ધેઠું, કયું નાનું અને કયું વિશેષ અર્થિક છે.

ભગવત કહે છે કે ૧. નારક, સર્વથી દેવતા અમંત્રીનું આયુષ્ય ધેઠું છે તેમાં નાનું આયુષ્ય અમંત્રીનું આયુષ્ય ધેઠું મધ્યમનું છે, તેમાંથી નિર્ધાર્ય—અમંત્રીનું આયુષ્ય અને અન્યનું છે, અને તેમાંથી નારકી—અમંત્રીનું આયુષ્ય અને અન્યનું છે.

જે આ અમંત્રી આયુષ્યનું અદ્યતન અને અકલ્પ્યું કહ્યું છે, તે કહ્યું અને તેમાં સ્વતંત્ર અર્થને આશીને કહેણ છે.

૧. નારક સ્વતંત્ર કહે છે કે ભગવત, જે જે પદ્ય કહ્યું, તે આપે કહ્યું, તે એક છે—અન્યથા નથી.

॥ इति प्रथमं वचनं श्रीमते चोदय सदात्त. ॥

પ્રથમ મોહનીય કર્મનું નિરૂપણ.

પ્રથમ કહેલા બીજા ઉદ્દેશના ઉદ્દેશ સૂત્રોમાં આયુષ્ય વિષે નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. તે આયુષ્ય મોહના દોષને લઇને થાય છે. તેથી અહિં પ્રથમ મોહનીય કર્મનું નિરૂપણ કરવા જ્ઞાતમ સ્વામી પ્રમ કરે છે. પ્રથમની સંપ્રદ માણમાં કહ્યું છે કે, 'કલ્મ વરોચક્ષિ' કાંક્ષા દોષ તે દર્શાવે છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન્, ૯૫ કાંક્ષામોહનીય કર્મ ક્રિયા કરે કે નહીં? જે મોહ ઉપજાવે તે મોહનીય કહેવાય છે, અને કાંક્ષા એટલે બીજા નવા નવા દર્શન પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા. અહિં ઉપલક્ષણથી સંકલ્પિકનું પણ મહત્ત્વ કરવું, તે કાંક્ષાનું મોહનીય તે કાંક્ષા મોહનીય અર્થાત્ મિથ્યાત્વ મોહનીય, એવું કર્મ તે ક્રિયાનિષ્પાદ એટલે ક્રિયામાં મુકી શકાય તેવું છે કે નહીં. ? એ પ્રમ.

બીરભગવાન ઉત્તર આપે છે, -હે જ્ઞાતમ, તે કર્મક્રિયા કરે. કારણકે, જે કરેલું ન હોય-ક્રિયામાં મુકાયેલું ન હોય, તેને કર્મપણની પ્રાપ્તિ થતી નથી.

'કાંક્ષિક વસ્તુને કરવામાં ચતુર્થ'ી-ચારમાંના હોય છે, દેશવટે-૬.૫ વર્ગેથી વસ્તુના એક દેશ-એક ભાગને આરચાદન કરે, તે પહેલાં ભાગે.. અથવા હાથ વગેરેન. દેશથીજ સર્વ વસ્તુનું આરચાદન કરે તે બીજો ભાગે અથવા સર્વોત્તમપણે વસ્તુનું દેશનું આરચાદન કરે તે ત્રીજો ભાગે-અથવા સર્વોત્તમપણે સર્વ વસ્તુનું આરચાદન કરે તે ચોથો ભાગે.

એ ચતુર્થાંગીને કાંક્ષામોહનીય કરણમાં ઘટાવા પ્રશ્ન કરે છે;

જાતમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે. હે ભગવન્, ? તે કર્મને દેશે એટલે જીવના અંગેથી કાંક્ષામોહનીય કર્મનો અંશ કરેલો છે? અથવા ૨ જીવના અંગે સર્વ કાંક્ષામોહનીય કર્મ કરેલું છે, ૩ અથવા સર્વાત્માથી કાંક્ષામોહનીય કર્મનો અંશ કરેલો છે ૪ અથવા સર્વ-આત્માએ સર્વ કાંક્ષામોહનીય કર્મ કર્યું છે. ?

ભગવન્ ઉત્તર આપે છે, હે જાતમ, અને એક દેશે કાંક્ષામોહનીય કર્મ કર્યું નથી, જીવના દેશે સર્વ કાંક્ષામોહનીય કર્મ કર્યું નથી, સર્વ આત્માએ કરી કાંક્ષામોહનીય કર્મનો દેશ-કર્યો નથી પણ સર્વ-આત્માએ કરી સર્વ કાંક્ષામોહનીય કર્મ કરેલું છે, એટલે જીવના-સ્વભાવને લઇને પોતાના સર્વ પ્રદેશોમાં અવગાઢ થયેલા અને એક સમયે ખાંધવાના એવા કર્મોના પુણ્યગોળમાંથી બંધાય છે, ત્યારે જીવના સર્વ પ્રદેશોના વ્યાપાર થાય છે, તેથીજ સર્વ-આત્માએ એકી કાગે કરવા યોગ્ય કાંક્ષામોહનીય સર્વ કર્મ કરેલું છે; અર્થાત્ કર્મપણે ખાંધેલું છે, તેથી પહેલા ત્રણ ભાગ-આનો પ્રતિષેધ કરવામાં આવ્યો છે.

અહિં એટલું સમજવાનું છે કે, જીવની અપેક્ષાએ અને કર્મ-પ્રત્યની અપેક્ષાએ જ એક પ્રદેશ છે, તેઓનો અંદર અવગાઢ થયેલું, અને જીવના સર્વ પ્રદેશોના વ્યાપારપણને લઇને એક સમયે ખાંધવાને યોગ્ય એવું સર્વ કાંક્ષામોહનીય કર્મ કરેલું છે, અથવા સર્વ એટલે જ કાંઈ કાંક્ષામોહનીય કર્મ હોય તે બધું સર્વ-આત્માએ કરેલું છે—ખાંધેલું છે, એક દેશવ? નહીં.

ઉપર કહ્યું છે કે, જીવને તે કાંક્ષામોહનીય કર્મ કરેલું છે, તેમાં તે સામાન્ય જીવને ઉદ્દેશીને કહેલું છે. પણ તે 'કયા જીવે' એવું વિ-શેષ કહેવામાં આવ્યું નથી, તેથી તેને વિશેષપણે જણાવવાને નારકાદિ જી-વના દંડકવડે જાતમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જાતમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે કે, હે ભગવન્, નારકીના જીવે તે કાંક્ષામોહનીય કર્મ કરે ?

ભગવન્ કહે છે. હે જાતમ હા, તે નારકીના જીવે કાંક્ષામોહનીય કર્મ કરે છે. તે સર્વાત્માએ કરી સર્વ કાંક્ષામોહનીય કર્મ કરે છે. અહિં તે પ્રમાણે વૈમાનિક દેવતા સુધી ચોવીશ દંડક કહેવા.

જે કર્મનેા અનુભવ કરેા તે વેદન કહેવાય છે. એ તે ઉદીરણ પામેલા કર્મને ભૂતકાળે વેદા છે, તે વર્તમાનકાળે વેદે છે, અને તે અવિધ્ય-કાળે વેદવાનેા છે.

કર્મને અવના પ્રદેશોમાંથી નિર્જરાવે અર્થાત્ કર્મના પ્રદેશોનેા નાશ કરવામાં આવે તે નિર્જરા કહેવાય છે.

એ તે ઉદીરણ પામેલા કર્મની ભૂતકાળે નિર્જરા કરી છે, તે વર્તમાનકાળે નિર્જરા કરે છે, અને અવિધ્યકાળે નિર્જરા કરવાનેા છે;

તેની સંજ્ઞક આધા આ પ્રમાણે છે;

કર્મા, અથ કર્મા, ઉપચિત કર્મા, ઉદીરિત કર્મા, વેદા અને નિર્જરિત કર્મા, તેઓમાં પહેલા કૃત, ચિત અને ઉપચિત—એ સામાન્ય ક્રિયાના ત્રણ કાળને આશ્રીને તથા સમુચ્ચયને આશ્રીને ચાર ભેદવાળા છે. અને સામાન્ય ક્રિયા ન લઇએ તો તે ત્રણ ભેદવાળા અને પાછળના ઉદીરિત, વેદિત, અને નિર્જરિત એવા મોઢ પુદ્ગલો ત્રણ પ્રકારના છે. અહિં કદિ સંકાધાય કે, પહેલા ત્રણ સૂત્રોમાં કૃત, ચિત અને ઉપચિત કર્મા, અને ઉત્તર સૂત્રોમાં ઉદીરિત, વેદિત અને નિર્જરિત એ કેમ કલા ? તેના સમાધાનમાં કહે છે, કે, કૃત, ચિત અને ઉપચિત કર્મ ચિરકાલ સુધી રહે છે, એથી કરણ વગેરેને માત્ર ત્રિકાળ ક્રિયાથી છુદ્ ચિરકાલ રહેવાપણું છે, તેને આશ્રીને કૃત, ચિત, અને ઉપચિત કહેલા છે અને ઉદીરિત, વેદિત અને નિર્જરિત કર્મને લાંબો કાળ રહેવાપણું નથી, તેથી ત્રિકાળવર્તી એવી માત્ર ક્રિયાને લઇનેજ તે કહેલા છે.

‘અવ કાંક્ષામોહનીય કર્મને વેદે છે.’ એમ કહેવામાં આવ્યું છે, તો તે શા કારણથી વેદે છે? એ પ્રતિપાદન કરવાને જ્ઞાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન્, અવકાંક્ષામોહનીય કર્મ વેદે છે ?

ભગવાન્ ઉત્તર આપે છે. હે જ્ઞાતમ, હા, અવ કાંક્ષામોહનીય કર્મ વેદે છે.

અહિં કોઇ સંકા કરે કે, અવ કાંક્ષામોહનીય કર્મ વેદે છે, એ વિચેનેા નિર્ણય તો પહેલા કરેલો છે, છતાં જ્ઞાતમ સ્વામીએ પુનઃ શા માટે આ પ્રશ્ન કર્યો હશે ? તેના સમાધાનમાં કહે છે કે, પ્રથમ તો માત્ર કર્મને વેદવાનુંજ કહ્યું છે, પણ તે વેદવાનેા ઉપાય કલો નથી, તેથી તે કર્મને વેદવાના ઉપાયને પ્રતિપાદન કરવા માટે જ્ઞાતમ સ્વામીએ પુનઃ આ પ્રશ્ન કર્યો છે.

(૬૮)
 જોતમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, છવ મેરે પ્રકારે તે કાંસા
 મોડનીય કર્મ વેદે છે ?
 ભગવાન જિવે છે

જનવાનુ ઉત્તર આપે છે, હે જોતમ, ને જીવે અન્ય દર્શનનું જ-
વણ અને અન્ય કુલીયિક લોકોનો સંસર્ગ ઉત્પાદિ કારણેને લઇને સંકા-
વાળા થયેલા હોય એટલે શ્રીજિન જનવાને પ્રતિપાદન કરેલા પદાર્થો પ્રત્યે
સંવંધી અથવા દેશી સંસાર કરનારા હોય વળી ને જીવે કાંક્ષિતા એટલે
દેશી વા સંવંધી અન્ય દર્શનની આકાંક્ષાવાળા હોય તેમજ ને જીવે વિચિ-
કિરિસિતા એટલે ધર્મના રૂળને વિષે સંકાવાળા થયા હોય, એથી કરીને ભેદ-
ને પામેલા એટલે 'આ જિન સાસન આવું હશે કે આવું હશે' એમ
જન સાસનના સ્વરૂપ પ્રત્યે જે મતિ થઈ ગયેલા, અથવા અનિશ્ચયવાળા થઈ
ગયેલા વા મતિજનને પામી ગયેલા અને છેવટે 'આ એ પ્રમાણે નથી' એમ
પ્રદિજનને પ્રાપ્ત થયેલા તેવા જીવે કાંક્ષામાહનીય કર્મને વેદે છે.
જે કાંક્ષામાહનીય કર્મ જીવ વેદે છે.

કે, તે વાત શ્રી છન જનવાને પ્રશ્નેલી છે, તે સત્યતા બતાવાને માટે શ્રી-
ગમ સ્વામી કહે છે

જાતમ સ્વ.મી કહે છે, હું ભગવત, જે જન ભગવાને પ્રરૂપિત કરેલું છે, તે સ્વ. અને નિ. ની કહે અન્વ દર્શનના પુરવે મગાદિકથી હજુાધ મ-
યક છે તેથી તેમજ મગપેલું નામ અને નિ શક ન હોય પણ શ્રીવીત-
ન ભગવને જ નગપેલું તે સ્વ અને નિ શક હોય છે, અર્થ નિ શક
કહેવ નુ ક ના એ છે કે, ભગ અને મધુર તે કદિ અવલ રથી પણ હોય
સક છે - ના નગ પેલું મકે નહીં

॥ १ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ २ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ३ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ४ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ५ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ६ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ७ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ८ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ९ ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ १० ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

[illegible]

૧. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૨. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૩. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૪. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૫. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૬. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૭. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૮. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૯. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦
 ૧૦. જાન્યુઆરી ૨૦૨૦

પ્રશ્નની આજ્ઞાને આરાધક અને છે? એટલે જ્ઞાનાધિકની સેવા કરવા ૨૫
છન અમવાનના કુપદેશનો પાળક અને છે?

વીર ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાતામ, શા તેવોજ બને છે.

શ્રી જિન ભગવાને જે કહ્યું, તે સત્યજ્ઞ હોય એ શા માટે સમજવું? એવા પ્રશ્નના ઉત્તરમાં કહેવાનું છે, શ્રી જિન ભગવાને તેમાં અર્થોત્તર વસ્તુના પરિણામ કહેલા છે, તે વાત દર્શાવવાને જાતમસ્ત્રામી પુછે છે, કે ભગવદ્, જે અસ્તિત્વ એટલે વસ્તુનું સત્તાપણું-હોવાપણું છે તે અસ્તિત્વને વિષે એટલે વસ્તુના હોવાપણુંને વિષે પરિણામ છે, અને જે નાસ્તિત્વ એટલે જે વસ્તુનું હોવાપણું નથી, તે નાસ્તિત્વ વિષે પરિણામ છે?

[illegible]

અવર ના ના સ્થાન રહ્યું અર્થે છે કે, જે અસ્થિતિ—જે વસ્તુ
 છે તે વસ્તુ અન્ય વસ્તુના અભિવ્યક્તિ નહોતું—વિચારના કાલે જે અસ્થિ
 તિના—જે વસ્તુના અભિવ્યક્તિ, એકે તે વસ્તુ રહે છે, તે અસ્થિતિ-
 નાથી થતા નથી કે નહીં કે, જે વિનાશી છે તેનું કાલે અસ્થિતિ રહેવાના અભિવ્યક્તિ
 છે જેના કાલે છે તેના વિનાશ અભિવ્યક્તિ રહેવાના અભિવ્યક્તિ તેમજ
 અસ્થિતિ છે, ન કે વસ્તુ છે, તે અસ્થિતિ અભિવ્યક્તિ છે, જેમકે રહેવાના
 કાલે તે અસ્થિતિ—અસ્થિતિ અભિવ્યક્તિ છે, અર્થે જેમકે રહેવાના કાલે

દોચન નહીં તેમ જે અત્યંત અસત્ વસ્તુ છે, તેનું સત્વ—હોવાપણું હોયન નહીં. તેને માટે કહ્યું છે કે, “ નાસ્તો જાવતે માવો ચામાવો જાવતે સતઃ ” જે અસત્ છે, તેને ન હોવાપણું નથી. ”

અથવા એવો અર્થ થાય કે, જે અસ્તિત્વ-હોવાપણું છે, તે ધર્મની સાથે જોડે ધર્મી અસ્તિત્વ-હોવાપણામાં વર્તે છે, જેમ વસ્તુ તેના વસ્તુ-પણામાં વર્તે છે; અને જે નાસ્તિત્વ-ન હોવાપણામાં છે, તે નાસ્તિત્વમાં-ન હોવાપણામાં વર્તે છે, જેમ જે વસ્તુ નથી, તે વસ્તુ ન હોવાપણામાં વર્તે છે. હવે તે પરિણામ પામવાનો હેતુ જતાવવાને ગૌતમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

ગૌતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન, જે અસ્તિત્વ છે, તે અસ્તિત્વમાં પરિણમે છે અને જે નાસ્તિત્વ છે, તે નાસ્તિત્વમાં પરિણમે છે, એટલે જે વસ્તુ છતી છે, તે છતાંપણામાં પરિણમે છે, અર્થાત્ જે પશીય છે, તે બીજા પશીયને પ્રાપ્ત થાય છે, જે વસ્તુ છતી નથી, તે ન છતાંપણામાં પરિણમે છે, અર્થાત્ બીજાવસ્તુનો પશીય તેના બીજા પશીયને પ્રાપ્ત થાય છે, તો તે પ્રયોગથી પરિણમે છે કે સ્વભાવથી પરિણમે છે. ? અહિં પ્રયોગ એટલે જવનો બ્યાપાર બલુનો :

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે ગૌતમ તે પ્રયોગથી અને સ્વભાવથી પરિણમે છે.

પ્રયોગથી વસ્તુનું અસ્તિત્વ એવી રીતે પરિણમે છે કે, જેમ મુત્તિકાનો પિંડ કુંભારના બ્યાપારના પ્રયોગથી ઘડાયે પરિણમે છે; અને જેમ આગનીની સરળતા વક્રપણાને લઈને પરિણમે છે, તેવી રીતે વસ્તુનું અસ્તિત્વ પ્રયોગથી પરિણમે છે.

સ્વભાવથી વસ્તુનું અસ્તિત્વ કેવી રીતે પરિણમે ? તે વિશે દર્શાવ આપે છે. વદન સ્વભાવથી ધોતું હોય, પણ તે કાળા વાદળાને લઈને પરિણમે છે, તેવી રીતે વસ્તુનું અસ્તિત્વ સ્વભાવથી પરિણમે છે.

વસ્તુના નાસ્તિત્વ વિશે પણ પ્રયોગ અને સ્વભાવથી પરિણમવા માટે એમ ઉદાહરણો સમજાવવા કારણ કે, તેમની પૂર્વાવસ્થા અને ઉત્તરાવસ્થા સંગ્રપ છે. એ કે જે અભાવ છે, તે અભાવના હોય થકે, એમ બ્યાપ્યા કરવામાં આવી છે, તેમાં પણ પ્રયોગ વડે અને સ્વભાવ વડે જે અભાવ હોય તે અભાવ થઈ બચ છે, તેથી પ્રયોગ વગરની સંકળના નથી, એમ બ્યાપ્યા કરવી.

ઉપર કહેલા પ્રયોગ અને સ્વભાવના જોને હેતુઓની ઉત્પત્તિમાં સમતા છે, અને તેમાં ભગવાનની સંમતિ છે, એ વાત દર્શાવવાને જૈનત્વ સ્વામી પુછે છે,

જૈનત્વ સ્વામી પુછે છે.—હે ભગવન્, જોમ તમારે મતે પ્રયોગ અને વિશ્વાસ વડે જે અસ્તિત્વ અસ્તિત્વમાં પરિણમે છે; તેમ તમારે મતે જે નાસ્તિત્વ છે, તે નાસ્તિત્વમાં પરિણમે છે, અને જોમ તમારે મતે જે નાસ્તિત્વ છે, તે નાસ્તિત્વમાં પરિણમે છે, તેમ તમારે મતે જે અસ્તિત્વ છે, તે અસ્તિત્વમાં પરિણમે છે, તે વિષે શું છે ?

ભગવાન્ કહે છે. હે જૈનત્વ, મારા મતમાં જોમ અસ્તિત્વ અસ્તિત્વમાં પરિણમે છે, તેમ મારા મતમાં નાસ્તિત્વ નાસ્તિત્વમાં પરિણમે છે, અને જોમ મારા મતમાં નાસ્તિત્વ નાસ્તિત્વમાં પરિણમે છે, તેમ મારા મતમાં અસ્તિત્વ અસ્તિત્વમાં પરિણમે છે.

ઉપર જે દ્રવ્યનું સ્વરૂપ કહેવામાં આવ્યું, તેને સત્સ્વરૂપે જણાવાને જૈનત્વ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જૈનત્વ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન્, નિઃશયે કરીને જોમ અમારે મતે વસ્તુનું અસ્તિત્વ છે, તે અસ્તિત્વને વિષે પ્રકાશવા યોગ્ય છે, અર્થાત્ સદ્વસ્તુના હોવાપણાથી પ્રજ્ઞાપન કરવા યોગ્ય છે; તે જોમ પરિણમે, તેમાં બે આધાર છે, તેમ જમનીય—પ્રકાશવા યોગ્યમાં પણ બે આધાર જણવાના છે; પેહેલો આધાર પરિણામના ક્રેદને કહીને એવો છે કે, હે ભગવન્, નિઃશયે કરી જે અસ્તિત્વ છે, તે અસ્તિત્વમાં પ્રકાશવા યોગ્ય છે, તે પ્રકાર અને સ્વભાવથી છે, અને બીજો આધાર અસ્તિત્વ તથા નાસ્તિત્વના પરિણામની સમાનતાને કહેનારો છે, તે એવો છે કે, હે ભગવન્, તમારા મત પ્રમાણે જોમ જે અસ્તિત્વ છે, તે અસ્તિત્વમાં પ્રકાશવા યોગ્ય છે, ઇત્યાદિથી લઇને મારા મત પ્રમાણે જે અસ્તિત્વ છે, તે અસ્તિત્વમાં પ્રકાશવા યોગ્ય છે, ત્યાં સુધીનો છે.

ઉપર પ્રમાણે ભગવાનની વસ્તુને પ્રકાશ કરવા સંબંધી સમભાવના કહીને હવે શિષ્ય સંબંધી તે સમભાવના કહેવાને જૈનત્વ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે;

૧ કોઇવાર અતિશયવાળી વસ્તુમાં અન્યથા રીતે પણ બની જાય છે, અને શ્રી જિનભગવાન્ અતિશયવાળા છે, તેથી તેમને આશ્રય કરી પરિણામના અન્યથાપણની શંકા કરીને ‘ તમારે મતે ’ એમ કહેલું છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન; જેવી રીતે તમારે 'આ પોતાનો અને આ પારકો,' એવી અપેક્ષા રાખ્યા વગર સમાનભાવે જે વસ્તુ પ્રવૃત્તિથી કે લેપકાર બુદ્ધિથી મારા જેવા નાણક રહેલા શિષ્યની આગળ પ્રકાશવા યોગ્ય છે; તેવી રીતે સમગ્ર પ્રકારે કે લેપકાર બુદ્ધિએ તે વસ્તુ તૃદસ્ય પાખંડી મઃલુસની આગળ પ્રકાશવા યોગ્ય છે કે નહીં ?

અથવા એવો પણ અર્થ છે કે, જેવી રીતે સુખ પ્રિયત્વ-આદિ વસ્તુ સ્વાત્માને વિષે પ્રકાશ કરવા યોગ્ય છે, તેવી રીતે પરમાત્માને વિષે પ્રકાશ કરવા યોગ્ય છે કે નહીં ?

ભગવાન હંતરે આપે છે, હે જ્ઞાતમ, હા, જેમ અમારા મન પ્રમાણે સારા શિષ્યની આગળ જે વસ્તુ પ્રકાશવા યોગ્ય છે, તેમ અમારા મન પ્રમાણે પણ તે વસ્તુ પ્રકાશવા યોગ્ય છે.

પ્રથમ જે કાંક્ષા મોહનીય કર્મને વેદવાનું પ્રસંગ સાથે કહેતું છે, હવે તે કર્મનો બધ કહેવા માટે જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, છવ કાંક્ષામોહનીય કર્મ બાંધે છે ?

ભગવાન કહે છે. હે જ્ઞાતમ, હા, છવ કાંક્ષામોહનીય કર્મ બાંધે છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન છવ તે કાંક્ષામોહનીય કર્મ શા કારણથી બાંધે છે ?

ભગવાન હંતરે આપે છે. હે જ્ઞાતમ, પ્રમાદ અને મન વજેરેના અવધારના હેતુને લઈને છવ કાંક્ષામોહનીય કર્મ બાંધે છે.

અહિં પ્રમાદ એટલે મવ પ્રમુખ લેવા, અથવા પ્રમાદના ત્રહલુધી મિથ્યાત્વ, અવિરતિ અને કષાયરૂપ ત્રણ બાંધના હેતુ ત્રહલુ કરેલા છે, અથવા તે ત્રણ હેતુઓ એક પ્રમાદની અંદર આવી જાય છે; જેને માટે કહ્યું છે કે, 'મુનિશિષ્યે આઠ પ્રકારનો પ્રમાદ કહેલો છે; તે આ પ્રમાણે ૧ અસાન, ૨ સંશય, ૩ મિથ્યાત્વ, ૪ રાગ, ૫ ક્રોધ, ૬ મતિભ્રમ, ૭ કર્મમાં અનાદર, અને ૮ મન, વચન, કાયાના યોગનું દુ પ્રલિપ્તિ એ આઠ પ્રકારનો પ્રમાદ વર્ણવા યોગ્ય છે; યોગને કર્મબાંધનો યોગ્ય હેતુ પણ કહ્યો છે.

હવે પ્રમાદ વજેરેના હેતુ ક્ષણ અને જાવને બાંધવા માટે જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે. હે ભગવન. તે પ્રમાદ કોનાથી પ્રવર્તે છે ?

ભગવાન કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે પ્રમાદ મન વજેરેના વ્યાપાર રૂપ યોગથી પ્રવર્તે છે. કારણકે, મવાદિકનું સેવન અને મિથ્યાત્વ, અવિરતિ અને કષાયને લઈને મન વજેરેના વ્યાપાર ઉપજ થાય છે.

પ્રાતમ સ્વામી પુછે છે,—હે ભગવન, તે મન વગેરેના વ્યાપાર રૂપ
યોગ સેવાથી મન-તેં છે, ?

ભગવાન કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે મન વગેરેના વ્યાપારરૂપ શેષ
વીર્યમાયો પ્રવર્તે છે.

વીશોત્સવ કર્મના ક્ષય તથા કયોપશમથી કૃત્યન થયેયું એક જાનનું જીવનું પરિણામ તે વીશ કહેવાય છે.

ગાનમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન્ તે વીર્ય શેમાંથી પ્રવર્તે છે ?

અમવાનુ કહે છે, હે જાતમ, તે વીર શરીરમાંથી પ્રવન્તે છે.

વીર્ય એ પ્રકારનું છે: ૧ સકરણુ અને ૨ અકરણુ તેમાં જે સ્ત્રેષ્ઠા રક્તિત કેવળી સમગ્ર જેવ અને હરય પદાર્થની અંદર કેવળ જાન તથા રક્તનનેા ઉપયોગ કરનાં તેમનામાં જે સ્કરણુ તથા પ્રતિયાત રક્તિત આત્માનેા ઠામ પરિણામ ઉત્પન્ન થાય તે અકરણુ વીર્ય કહેવાય છે, તે અકરણુ વીર્ય આ સ્થળે સેવાનું નથી. જે સ્ત્રેષ્ઠાસમિત છાનને મન, વચન અને કલાના કમળના સાધન રૂપે છાવના પ્રદેશને સ્કરણુ રૂપ આપાર થાય તે સકરણુ વીર્ય કહેવાય છે, આ વીર્ય સરીરમાંથી પ્રવર્તે છે. શરીર વિના તે દોષ સકળ નથી.

‘કે જાન્યવાળી છિંછિ, કે બાવળ, મરીર સેનાથી ધવ-ને’ છ.’

અવગણ કરે છે કે દે.ગમ, સરીરે જીવથી પ્રવર્તે છે. અર્થાત્ એકે દર્શાવે એવું વચના શરીરનું કર્મ પણ કરે છે. કેવળ એકલા જીવ કર્મનું નથી પણ તે કર્મ છે, તે જીવથી કરી શકાય છે, તેથી જીવને વચના દર્શાવે જીવથી વચને છે, એમ કહી શકે.

૬૨ એ નવ મન શ્રીને શ્રીશ્રીજીનાં મન દર્શાવવા અમર.નૃ કરે છે.

૧૬ મે ૧૯૫૬, 'સંજીવી' ગીત જીવને કાજામીડનીવ કમીને બાપ થઈ
ગમે કુલ ૧-૩૫: થવ તુ થવ છે. કાજામીડ અને કાજામીડ ૨૫ કમ

[illegible]

‘સં’ શુભ કે અશુભ બન્નાર નિર્વાદ (સવા કાળ) ના બળથી
સવાને છે, ન સ.પૂ.ને અશુભ સવા વિના રહેતો નથી; મહાત્મ વચ્ચે
કાળના અંતે તો પણ સં કાળી ન હોય તે સત્ત્વ નથી અને સં કાળી
હોય તે મહાત્મ નથી ૧ ૨ કિલકે કોઈક, ૩ નીચે કોઈક.

યાય છે, શરીરના પ્રાણનું જગ યાય છે, જીવના ઉત્સાહ રૂપ વીર્ય ફોરે છે અને પુરુષાર્થના અભિમાન રૂપ હરિહન પ્રયોજનને સાધે તેનું પરાક્રમ પ્રગટે છે અથવા પરાક્રમ એટલે પુરુષની ક્રિયા:-કામ જે સ્રીની ક્રિયા:-કામથી ઉત્કર્ષવાળી હોય છે, તે યાય છે: નહીં તો પરાક્રમનો અર્થ યાત્રાનું નિરાકરણ કરવાનો યાય છે.

એવી રીતે કાંશામોહનીય કર્મનું વેદન અને ખમ હેતુસહિત કહીને કહે તેની ઉદીરણ: અને બીજું જે કંઈ તેમાં રહેલું હોય તે ખતાવવાને જ્ઞાનમ પ્રમ્ન કરે છે.

જ્ઞાનમ પ્રમ્ન કરે છે. જે અચર્ય, તે જીવ પોતેજ કે જે કાંશા-મોહનીય કર્મના ખમ વચ્ચેમાં મુખ્ય અધિકારી કહ્યો છે, બીજો કહ્યો નથી. તે જીવ તે કર્મની ઉદીરણ: કરે છે? એટલે કાંઈ કરણથી તેને આકર્ષી અભિધાનને વેદવા: યોગ્ય કરી તેને ખપાવાને ઉદ્દેશવલિકામાં પ્રવેશ કરાવે છે, ? તેમજ તે જીવ પોતેજ તે કર્મને નિંદે છે? એટલે અતીતકાળે કરેલા તે કર્મ સ્વરૂપને એક ને યવાના કારણોની નિંદા કરે છે? તથા તે કર્મનો સંવર કરે છે? એટલે જીવને વિશેષ ઓધ યવાથી વર્તમાનકાળના તે કર્મનું સ્વરૂપ એક તેના હેતુનો સંવર કરે છે?

અહિં મહી વચ્ચે કરવામાં એ કે તુર વચ્ચેની સકાય હોય છે, તથાપિ તેઓ તેમાં પ્રધાન ગણાતા નથી, કારણ કે, તેમાં એકલા જીવના વીર્યવૃદ્ધિ કારણ હોય છે અને તુર વચ્ચે તો માત્ર તેના વીર્યોદ્દાસના હેતુ અને છે.

અચર્ય ઉગર આપે છે, જે જ્ઞાનમ, ને જીવ પોતાના આત્માએ કરીનેજ કર્મકાય કરે, એમ જે પ્રથમ કહેલું છે, તે પ્રમાણે અર્થ-અર્થનું.

હવે ઉદીરણને આશીને જ્ઞાનમ સ્વામી પુછે છે.

જ્ઞાનમ સ્વામી પુછે છે.—જે અચર્ય, ને જીવ પોતાના આત્માએજ ઉદીરણ કરે, આત્માએજ મહી કરે અને આત્માએજ તેનો સંવર કરે, તો તે શું જે હિંદ અર્થ, તેની ઉદીરણ કરે? કે જે હિંદ ન અર્થ તેની ઉદીરણ કરે? કે જે હિંદ ન અર્થ હોય પણ હિંદ આપવાને

યોગ્ય થયું હોય તેવા કર્મની ઉદીરણા કરે ? અને ઉદય આગ્યા પછી તે સમયે પશ્ચાત્ કરેલા કર્મની ઉદીરણા કરે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જ્ઞાતાત્મ, જીવ ઉદય આવેલું કર્યે ઉદીરે નહીં, કારણ કે, જે ઉદીરણા પામ્યું હોય, તે ઉદીરણપણને લઈને તેની ઉદીરણા કરવામાં ઉદીરણાને વિગ્રમ પામવાનો પ્રસંગ આવે અને જે કર્યે ઉદય આગ્યું નથી, તે ઉદીરે નહીં, કારણ કે, જે ઉદય આગ્યું નથી, તે ભવિષ્યમાં ઉદય આવવાનું, તેથી તેને ઉદીરે નહીં. વળી તે વિષયની ઉદીરણાનો હાલ અથવા ભવિષ્યમાં અભાવ છે, જે કર્મ સ્વરૂપથી ઉદય આગ્યું નથી પણ જે પછીના અનંતર સમયે ઉદય આવવાને યોગ્ય છે, તે કર્યેને ઉદીરે છે, કારણ કે તે વિશેષ યોગ્યતાને પ્રાપ્ત થયેલું છે. અને ઉદય આગ્યા પછીના અનંતર સમયે પશ્ચાત્ કરેલું કર્મ ઉદીરે નહીં, કારણ કે, તે કર્મ અતીતકાળે કરેલું છે, અને જે અતીતકાળે કરેલું હોય, તે સત્-વિષમાન રહેતું નથી અને તેવા અસત્ની ઉદીરણા હોઈ શકે નહીં.

અહિં એ કે ઉદીરણા જન્મેમાં કાળ સ્વભાવ વગેરે કારણરૂપ છે, તોપણ તેમાં પ્રકૃષ્ઠના વીચંતુ કારણ પ્રધાન છે, તેથી તેને દર્શાવવાને જ્ઞાનમ સ્વામી પ્રથમ કરે છે.

૨ અહિં એવી સંકા માય કે, પ્રથમ ઉદીરણા, ગહી અને સંવર એવા ત્રણ પદનો ઉદ્દેશ કર્યો છે, તે છતાં અહિં ઉદિણાં કરીરેઈ ઇત્યાદિ એકલા આશ પદનોજ નિર્દેશ કેમ કર્યો ? તે સંકેતના સમાધાનમાં કહેવાનું કે, ઉદીરણાદિક કર્મ ના જે આર વિશેષણ આપેલા છે, તે ઉદીરણાનેજ આશ્રીને તે પહેલા વિશેષણનો સંકલ્પ છે, બીજા જે વિશેષણને તેનો અભાવ છે, તેથી એમ આપેલું છે, એમ સમજવું. ત્યારે વળી એવી સંકા યથા કે, 'ગદે છે અને મંવડ કરે છે.' એ બે પદ ઉદ્દેશ મૂલમાં સામાટિ થઈને કરેલા છે, કારણ કે, તેમનો ઉત્તર ભાગમાં નિર્દેશ કરવાનો નથી તેના સમાધાનમાં કહેવાનું કે, કર્મની ઉદીરણામાં ગહી અને સંવર એ ઉપર છે. એમ બતાવવાને માટેજ તે બંને પદ પ્રથમ કરેલા છે. એવી રીતે ઉત્તર ભાગમાં પણ 'સમજવું' અને આ પ્રકારે અર્થ ઉદ્દરના વ્યાખ્યાન ઉપરથી સમજાશે.

પ્રાતમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન્, જે કર્મ ઉદય આપ્યું ન હોય અને અનંતર કાળે જે ઉદીરણને યોગ્ય થવાનું હોય, તે કર્મને એવ ઉદીરે તે શું તે ઉત્થાનથી ઉદીરે ? જનનાદિક કર્મથી ઉદીરે ? શરીરના ખગથી ઉદીરે ? વીર્યથી ઉદીરે ? કે પુરુષાર્થ-પરાક્રમથી ઉદીરે ? મદોદના અભિમાનથી ઉદીરે ? અથવા તે જે પ્રકારે ઉદય નથી આપ્યું, તે ઉદીરણને યોગ્ય એવા કર્મને ઉદીરે ? તે ઉત્થાન વિના, કર્મ વિના, ખળ વિના, વીર્ય વિના અને પુરુષાર્થ-પરાક્રમ વિના ઉદય નહી આવેલા અને ઉદીરણને યોગ્ય એવા કર્મને ઉદીરે ?

ભગવાન્ કહે છે, હે પ્રાતમ, તે એવ ઉત્થાન, કર્મ, ખળ, વીર્ય અને પુરુષાર્થ-પરાક્રમથી પણ ઉદય નહી આવેલા અને ઉદીરણને યોગ્ય એવા કર્મને ઉદીરે છે, પણ નહી ઉત્થાન કર્મ, ખળ, વીર્ય અને પુરુષાર્થ-પરાક્રમ વિના પણ ઉદય નહી આવેલા અને ભાવી ઉદીરણ વિના પણ કર્મ પોતાની મેળે ઉદીરે છે, અર્થાત્ કર્મ પોતાની મેળે સ્વતઃ ઉદય આવે છે. એવી રીતે ઉત્થાન વગેરેથી સાધ્ય એવી ઉદીરણ થતાં ઉત્થાન, કર્મ, ખળ, વીર્ય અને પુરુષાર્થ-પરાક્રમવડે અનુદય એવા ભાવી કર્મને ઉદીરે છે.

ક્રપર પ્રમાણે કાંસામોહનીય કર્મની ઉદીરણ કલા પછી હવે તેનું ઉપશમન કહે છે.

પ્રાતમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન્, એવ પોતાના આત્માએ કરી તે કાંસામોહનીય કર્મને શમાવે છે, આત્માએ કરી તેને મર્દે છે, અને આત્માએ કરી તેનો સંવર કરે છે / તે વિષે શું છે ?

ભગવાન્ કહે છે, હે પ્રાતમ, હા તે વિષે પૂર્વોક્ત પ્રમાણે કહેવું. વિશેષમાં એટલું કે, એવ જે કર્મ ઉદય ન આપ્યું હોય, તે કર્મ ઉપશમાવે છે, પણ જે કર્મ ઉદય આપ્યું હોય તે તો અવરથ વેદવુંજ પડે છે, તેને ઉપશમ થવાનો અભાવ છે. ઉદય આવેલું અવરથ વેદાય છે, ઉદય આવેલું ઉપશમાવે, હત્યાદિ બાકીનાં ત્રણ ભાગો વચ્ચે દેવ.

૧ ઉદય આવેલા કર્મનો ઉપશમ થાય છે, ઉદય નહી આવેલા કર્મનો સ્વ થાય છે, અને ૧૫વાક ગયા પ્રદેશથી કર્મનો અનુભવ ન થવો અર્થાત્ સર્વથા તેના ઉદયને અટકાવવા તે આ ઉપશમ અનાદિ મિથ્યા-દષ્ટિવાળા પુરુષને ઔપશમક સમ્બંધરૂપના સાક્ષમાં અથવા ઉપશમ મેળીને પ્રાપ્ત થયેલાને થાય છે.

યોગ્ય થયું હોય તેવા કર્મની ઉદીરણા કરે ? અને ઉદય આગ્રહ પાત્રી તે સમયે પશ્ચાત્ કરેલા કર્મની ઉદીરણા કરે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જ્ઞાતાત્મ, જીવ ઉદય આવેલું કરે ઉદીરે નહીં, કારણ કે, જે ઉદીરણા પામ્યું હોય, તે ઉદીરણાપણે જાણે તેની ઉદીરણા કરવામાં ઉદીરણાને વિરામ પામવાનો પ્રસંગ આવે અને જે કર્મે ઉદય આગ્રહ નથી, તે ઉદીરે નહીં, કારણ કે, જે ઉદય આગ્રહ નથી, તે ભવિષ્યમાં ઉદય આવવાનું, નથી તેને ઉદીરે નહીં. વળી તે વિષયની ઉદીરણાનો હાસ અથવા ભવિષ્યમાં અભાવ છે, જે કર્મસ્વરૂપથી ઉદય આગ્રહ નથી પણ જે પાત્રીના અન્યતર સમયે ઉદય આવવાને યોગ્ય છે, તે કર્મેને ઉદીરે છે. કારણ કે તે વિરોધ યોગ્યતાને પ્રાપ્ત થયેલું છે. અને ઉદય આગ્રહ પાત્રીના અન્યતર સમયે પશ્ચાત્ કરેલું કર્મ ઉદીરે નહીં, કારણ કે, તે કર્મ અતીતકાળે કરેલું છે, અને જે અતીતકાળે કરેલું હોય, તે અત્ય-વિષયના રહેલું નથી અને તેવા અમતની ઉદીરણા હોઈ શકે નથી.

અર્થ એ કે ઉદીરણા વગેરેમાં કાળ સ્વભાવ વગેરે કારણરૂપ છે, તેવાનું તેમાં પુરુષના તીવ્રતા કારણ પ્રધાન છે, તેથી તેને જગતને નાશન સ્વભાવ માન કરે છે.

૧ આજ અવી રાત્રે થયે છે, નયમ ઉદીરણા, મહા અને સંવર અન્ય નહીં પણ તેના કિંદરી કરેલાં છે, તે જગત આદ્ય કલિનાં કારણરૂપ ધર્મ્યાદિ એકલા અથવા નહીં જાણેલાં કેમ જ્યાં તે સંકલ્પ મમાધાનમાં કરેલાં છે કે કલિનાં કલિ કરેલાં નહીં જાણેલાં વિશેષણો આપેલાં છે, તે ઉદીરણા નહીં એ જ્ઞાતાત્મ તે પહેલાં વિશેષણો સંકલ્પ છે, જીવ જે વિશેષણો ન તેને અન્યતર, નથી અન્ય આપેલું છે, એમ સમજવું. ત્યાં વળી અવી રાત્રે થયે છે, 'મહે છે અને મવર કરે છે,' એ બે પદ ઉદીરણા નયમો રાત્રીને કારણ કરેલાં છે, કારણ કે, તેમનો ઉત્તર ભાગમાં નિર્દેશ કરવાનો નથી, તેના અન્યધાનમાં કરેલાં છે, કર્મની ઉદીરણામાં નથી અને મવર એ ઉદય છે એમ જાણવાને માટેજ તે બે પદ રહેલાં કરેલાં છે એવી રીતે ઉત્તર ભાગમાં પણ 'સમજવું' અને આ પ્રસંગે, અર્થ ઉત્તરના અભાવના ઉપરથી સમજાવેલું.

પ્રેમથી સ્વામી પૂછે છે, હે ભગવાન, જે કર્મ ઉદય આપ્યું ન હોય અને ધનંતર હોયે જે જીરવણને યે.એ વધારું હોય, તે કર્મને છવ કહીને તે શું તે ઉત્થાનથી કહીને ? ગમનાદિક કર્મથી કહીને ? શરીરના બળથી કહીને ? વીર્યથી કહીને ? કે પુરુષાર્થ-પરાક્રમથી કહીને -મદાઈના અભિપ્રાયથી કહીને ? અથવા તે જે મહારે ઉદય નથી આપ્યું, તે જીરવણને યે.એ એવા કર્મને કહીને ? તે ઉત્થાન વિના, કર્મ વિના, બળ વિના, વીર્ય વિના અને પુરુષાર્થ-પરાક્રમ વિના ઉદય નહીં આવેલા અને જીરવણને યે.એ એવા કર્મને કહીને ?

ભગવાન કહે છે, હે પ્રેમી, તે છવ ઉત્થાન, કર્મ, બળ, વીર્ય અને પુરુષાર્થ-પરાક્રમથી પણ ઉદય નહીં આવેલા અને જીરવણને યે.એ એવા કર્મને કહીને છે, પણ નહીં ઉત્થાન કર્મ, બળ, વીર્ય અને પુરુષાર્થ-પરાક્રમ વિના પણ ઉદય નહીં આવેલા અને આવી જીરવણ વિના પણ કર્મ પાળાની મેળે કહીને છે, -અર્થાત્ કર્મ પાળાની મેળે સ્વયઃ ઉદય આવે છે. એવી રીતે ઉત્થાન વગરેથી સ્વયઃ એવી જીરવણ થતાં ઉત્થાન, કર્મ, બળ, વીર્ય અને પુરુષાર્થ-પરાક્રમવટે અનુદય એવા આવી કર્મને કહીને છે.

ઉપર પ્રમાણે કાશીઝાનનીય કર્મની જીરવણ કદાઃ પછી હવે તેનું ઉપદેશન કરે છે

પ્રેમથી સ્વામી પૂછે છે, હે ભગવાન, છવ પાળાના આત્મિક કરી તે કાશીઝાનનીય કર્મને ઉદય છે, આત્મિક કરી તેને મદ છે, અને આત્મિક કરી તેને સ્વયઃ હવે છે ? તે વિશે શું છે ?

ભગવાન કહે છે, હે પ્રેમી, હા તે વિશે પ્રવૃત્તિ પ્રમાણે કહેવું. વિદેશના અત્યુકે છવ જે કર્મ ઉદય ન આપ્યું હોય, તે કર્મ ઉપદેશ છે, પણ જે કર્મ ઉદય આપ્યું હોય તે તે. અવશ્ય વેદવુજ પડે છે, તેને ઉપદેશ થવનું અભવ છે, ઉદય આવેવું અવશ્ય વેદવુજ છે, ઉદય આવેવું ઉપદેશ. ૧-૧૨૨ અર્થાત્ સ્વયઃ આત્મા વર્ણ દેવ.

૧ ઉદય આવેલા કર્મને ઉપદેશ થવ છે, ઉદય નહીં આવેલા કર્મને કવ થવ છે અને ૧૧૧ નવ મોટથી કવને અનુભવ ન થવે. અર્થાત્ સર્વથા તેનું ઉદયન અત્યવશ. ૨ આ ઉપદેશ અર્થાત્ વિદેશના ઉપદેશ એ. ૧૨૨ માં સ્વયઃસ્વયઃ ઉદયના અવશ્ય ઉપદેશ એ. ૧૨૨ માં સ્વયઃસ્વયઃ ઉદયના અવશ્ય ઉપદેશ એ.

જે શંકા વગેરે કાંસામોહનીય કર્મને વેદવાના પ્રકારો છે, તે પચોદશી જીવેનેજ લાગુ પડી શકે છે, પણ એકોદશી વગેરેને લાગુ પડી શકતા નથી, તેથી તેમને વેદવાનો વિશેષ પ્રકાર જાણવા માટે જાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જાતમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, —જે પૃથ્વીસ્થ જીવો છે, તે કાંસામોહનીય કર્મને વેદે છે ?

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, હા, તેઓ વેદે છે.

જાતમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, તે કેવી રીતે વેદે છે ?

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, તે પૃથ્વીસ્થ જીવોને તક-વિચાર હોતો નથી, અર્થના રૂઢવુની સંજ્ઞા હોતી નથી, સમગ્ર વિષયનું વિશેષ જ્ઞાન થવાની પ્રજ્ઞા હોતી નથી, મનમાં સ્મરણ કરવા વગેરે ચિત્તે જાતિ-સ્મરણ વિશેષ મતિના ભેદરૂપ જ્ઞાન હોતું નથી, અને વાણી હોતી નથી, નથી 'અમ્ કાંસામોહનીય કર્મ વેદીએ છીએ' એમ તે જાણતા નથી, તે છતાં તે વગી કાંસામોહનીય કર્મ વેદે છે.

જાતમ કહે છે, હે ભગવન, જે ત્રિવિક્રમથી ભગવાને પ્રશ્ન્યું, તેજ સત્ય અને નિઃશંક છે. બાકીનું પુરુષર્થ-પરાક્રમ સુધીનું બધું એવીજ રીતે સમજાવું. તેમ વગી અકોદશી જીવો તથા પચોદશી તિર્યક-ચેત્તિના જીવોથી માટીને વૈભવિક સુધી જેમ વૈદિક જીવોના પ્રકરણમાં કહ્યું, તેમ સમજાવું.

બાકીના જીવોને ન. કાંસામોહનીય કર્મને વેદવાનું કાલે હાથ અને તે હાથું જોઈએ. પરંતુ જે નિર્વૃથ્ત મુનિઓ છે, તેમને તો એ કાંસામોહનીય કર્મ વેદવાને સંભવ નથી, કારણ કે, તેમની સુદ્ધિ મિત્તાગમના બાધને લીધે જીવનનાં હાથ છે. તેથી તે વિષય જાણવા માટે જાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જાતમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, જે તત્પ્રધારી અને બીજા તથા અલ્પવત્તર રૂપ વગેરેના નિર્વૃથ્ત-મુનિઓ હોય છે, તેઓ પણ કાંસામોહનીય કર્મને વેદે કે નહીં ?

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, હા, તેઓ પણ વેદે છે.

૧ અહિં 'મનિ' (પણ) સ્પષ્ટ સુકથો છે, તે ઉપરથી એમ સૂચવે છે કે, જોઈ વગેરેના સાધુઓ તો વેદે પણ નિર્વૃથ્ત એવા જૈન મુનિઓને તો તે વેદવાનો સંભવ નથી.

જાતમ સ્વામી પ્રથમ કરે છે, હે ભગવન. તેવા સમય નિર્ણય
અનિઓ. તે કાસામોદનીય કર્મને શા કાણુમી વેદે છે ?

અમવાનુ કહે છે. તે જાતમ, તેજા તે તે કારણને લઇને વેદ છે; જેવાં કે, જ્ઞાનાંતરથી એટલે એવી જાતના જ્ઞાનેને લઇને, દર્શનાંતરથી એટલે સામાન્ય જ્ઞાનેને લઇને, એવાં કોઈચારિત્રને લઇને, એવાં કોઈ સિદ્ધાંતને લઇને, એવાં કોઈ પ્રવચનોને લઇને, એવાં કોઈ પ્રવચનનાં પ્રાસંગિકને લઇને, એવાં કૃત્તિઓને લઇને, એવાં માર્ગોને લઇને, એવાં મતાંતરને લઇને; એવાં અર્થોને લઇને. એવાં નયોને લઇને, એવાં નિયમોને લઇને અને એવાં પ્રમાણોને લઇને સંકાપાળા થયેલા, કાંશા-વાંછાવાળા થયેલા, થયેલા કૃત્તિમાં સંદેશવાળા થયેલા, જિન શાસન તરફ એક બુદ્ધિ પામેલા, અને મનિને વિપરીત પામીલા એવાં તે અમવાનુ-નિર્દેશ મુનિશ્રી કાંશા-મોહનીય કર્મને વેદે છે.

જાનાંતર વગેરે કારણોના ત્રિગોપાર્થ.

જાનાગર બિટલે બિઠ્યા બીજા જાનો બિટલે હોમ જાગના જાનો,
તેને કાઢુન શુક્રવાળા ઘણા આ મળ્યો સર્વેન સંવા.

આણી મુકે એ જ કે, રાજાજી પાસે મળી ઉપી રાજ્યના અવસાન વિષયના સંકેત મળ્યાના બાદના અર્થાધિકારનો અમલ થયે રાજાજી છે, તો પછી બીજા બધા પૈકી રાજાજીની જીત થઈ જાય છે. કારણકે એક અવધિ જાન્યારી ૧૯૧૧, ૧૯૧૨ના બધા રાજ્ય એક મુકાય છે, તો બીજી આગમમાં મળવાથી જ નહીં મળે જુદા જુદા રાજા, આમાં બધા જુદા જુદા રાજાની જીત થાય છે એક બધી જીતના બાદ મુકાય છે.

[illegible]

હોય તેનો ક્ષય થાય છે, અને વિપાકના અનુભવની અપેક્ષાએ ઉપશમ છે, અને પ્રવેશના અનુભવથી તો ઉદયજ છે. ઉપશમની અંદર પ્રવેશનો અનુભવ હોતોજ નથી; તેને માટે અન્ય સ્થળે પણ પ્રમાણ છે.

હવે ચારિત્રાંતર વિષે કહે છે.

ચારિત્ર એટલે ચરણ તેમાં જે સામાયિકચારિત્ર છે, તેનું લક્ષણ સર્વ સાવધથી વિરમ પામવાનું છે, અને જે છિદ્રોપસ્થાપનીયચારિત્ર છે, તેનું લક્ષણ પણ તેવુંજ છે. કારણ કે, જે મહાત્મા છે, તે અવિરતિરૂપ છે તો પછી તે જને ચારિત્રની અંદર શો તકાવ? આવી શંકા ચારિત્રાંતર ને લઇને થાય છે.

આ શંકાનું સમાધાન આ પ્રમાણે છે. જે છિદ્રોપસ્થાપનીય-ચારિત્ર છે, તે પહેલાં અને છેલ્લા તીર્થંકરના સરળ જડ, અને વક્ર જડ એવા સાધુઓને આધ્યાસન આપવાને માટે કહેલું છે, કારણ કે, જે મન આરોપણ કરવામાં જરા સામાયિકની અશુદ્ધિ હોય તો પણ તેમનું મત ખડિત ન થાય, તેમજ “અમે ચારિત્ર વાળા છીએ અને ચારિત્ર એ મન રૂપ છે,” એવી તેમની બુદ્ધિ થાય, અને જો ફક્ત એકલું સામાયિક ચારિત્ર હોય તો તેની જરા અશુદ્ધિ થતાં “અમારું ચારિત્ર ભગ યદ્યંત્ર યયુ, કારણ માત્ર સામાયિકનેજ ચારિત્ર-પણું છે,” એમ પારી તેમને આધ્યાસન મળે નહીં. તેને માટે અન્ય સ્થળે પણ તેવુંજ કહ્યું છે.

હવે લિંગાંતર વિષે કહે છે.

લિંગ એટલે સાધુનો વેપ તેમાં એવી શંકા થાય છે કે, પહેલાં અને છેલ્લા તીર્થંકર શિવાયના વચ્ચેના તીર્થંકરોએ સાધુઓને માટે જેવા મળે તેવા વસ્ત્રનું લિંગ ધારણ કરવાનો ઉપદેશ કર્યો છે, અને પહેલાં અને છેલ્લા તીર્થંકરોએ અમુક પ્રમાણના ધોળા વસ્ત્રનું તેમજ લિંગ ધારણ કરવાનું કહ્યું છે, —સર્વજ્ઞના વચન વિરોધી ન હોય તે છતાં એમ જુદું જુદું કેમ કહ્યું હશે? આવી શંકા લિંગાંતરને લઇને થાય છે,

તેના સમાધાનમાં કહેવાનું કે, વચ્ચેના તીર્થંકરોના શિષ્ય સરળ જડ, વક્રજડ અને ઋણુપ્રજ હોય છે, તેથી તેઓએ આશ્રીને તેવા લિંગનો ઉપદેશ આપ્યો છે, કારણ કે તેથી તેમનો ઉપકાર થવાનો સંભવ છે.

આ શંકાનું સમાધાન એવું છે, તે બંને પ્રકારના કારણો અવ-
સ્થાભેદને કર્મક્ષયના હેતુરૂપ થાય છે, એમ જિનમાત્રવાને કહેવું
છે, કારણ કે, કદ અને અકષ્ટ તે વિશેષ ક્રમેના સ્વ કરવામાં કારણ રૂપ
હોઈ શકતા નથી.

“દેવે આર્જાંતર ત્રિષે કહે છે.

પૂર્વ પુરુષોના ક્રમથી ચાલી આવતી જે સમાચારી તે ભાગ કહેવાય છે. તેની આંદર એવી શંકા કરે કે, કેટલાએકની સમાચારીમાં બે વાર ચેત્યવંદના હોય છે અને અનેક પ્રકારના કર્મોત્સર્ગ કરવા વચ્ચે આવરયક કરવાના હોય છે, અને કેટલાએકની સમાચારીમાં તેવું હોતું નથી, તો પછી સત્ય શું છે? એવી શંકા માર્ગાતરને લાગે શકે છે. આ શંકાનું સમાધાન આ પ્રમાણે છે, જે સમાચારી ગીનાથ એવા સત્પુરુષોએ પ્રવર્તિત કરી હોય તે સર્વ સમાચારી વિરોધરહિત હોય છે. કારણ કે, તે આચરિત લક્ષણવાળી હોય છે. આચરિતનું લક્ષણ આ પ્રમાણે છે " જે મહધા વચરના પુરુષે-અથાવકે આચરેલું ન હોય, કોઇ પવ્ય રીતે હોયવાનું નહોય અને બીજાઓએ નિવારણ કરેલું ન હોય અને વળાંઓએ માનેલું હોય તે આચરિત કહેવાય છે.

હવે મતાંતર વિશે કહે છે.

મગ એટલે આચાર્યનો આગમમા સંખ્યા અભિપ્રાય ને વિશે સંકેત
નહીં હો, તોઈનેન દિવાકર એમ માને છે કે દેવગીને જ્ઞાન અને દર્શન
એટલે નય થાય છે, એ એમ માનાએ નો તેમને અવગણનો કે કાય થયો
છે, કે નવેક થઈ ગયો. જમ જમણે પદ્મજલકથી એમ માને છે કે,
જન અને દર્શન થવાનાં શુદ્ધ શુદ્ધ કાળે છે કાળે કે ને જીવ સ્વરૂપ છે.
જમજ નહાં અવગણનો થયે. રસમ સંખ્યા છે, તો જાત મારી તથા શુભ
મનન કેપરે કે કમચે, જ થાય છે, કાંઈ તેઓ જાનેનાથી એકનો કેપરે
થાય ન જાન. જાં પડેમન. કાંઈ અભાવ થતાં નથી. કાંઈ કે, તેના રાજે
રસમનુ કેપરે પ્રથમ નવમક સંજો રમનું છે ન મમ. એ શુદ્ધ
અ નવમ મક નવમુ છે એવી સંકેત મન, નવને સમને થાય છે.

[illegible]

વગેરે ખીજ નિયમો લેવાની શી જરૂર છે? એકલા સર્વ વિરતિ સામાયિકથીજ સર્વ ગુણોની પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે? આવી શંકા નિયમાંતરને લઈને થાય છે.

તેના સમાધાનમાં કહે છે કે, એ શંકા રહી શકતીજ નથી, કારણકે, સામાયિક લીધા છતાં પણ પૌરુષો પ્રમુખ નિયમ લેવાની આવશ્યતાજ છે, નહીં તો તે પ્રમાણની વૃદ્ધિનું કારણ બને છે, તેને માટે કહે છે કે, સાવધના ત્યાજ રૂપ સામાયિક ગ્રહણ કર્યા છતાં પણ પ્રમાણની વૃદ્ધિને ઉત્પન્ન ન કરે તેવા નિયમ લેવાની જરૂર છે."

હવે પ્રમાણાંતર વિષે કહે છે.

પ્રમાણ એટલે પ્રત્યક્ષાદિ. તેમાં એવી શંકા થાય છે, આજમ પ્રમાણ એવું છે કે, સૂર્ય પૃથ્વીનો ઉપર આકાશો શોળ્લને અંતરે ફરે છે અને ચક્રથી પ્રત્યક્ષ પ્રમાણે તે સૂર્ય પૃથ્વીમાંથી નીકળતો દેખાય છે. આ બંને પ્રમાણોમાં કયું પ્રમાણ સત્ય? આવી શંકા પ્રમાણાંતરથી ઉદ્ભવે છે.

આ શંકાનું સમાધાન આ પ્રમાણે છે. સૂર્ય જે પ્રત્યક્ષ પૃથ્વીમાંથી નીકળતો દેખાય છે, તે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ યથાર્થ નથી, કારણકે, યજ્ઞો દરેક દેશને લઈને તે વિભવથી દેખાય છે; તેમાં તો આજમ પ્રમાણજ સત્ય છે.

જાતમસ્વામી કહે છે, હે ભગવન, જે શ્રીગિન ભગવાનને પ્રશ્ન છે, તે સત્ય અને નિઃશંક છે."

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, તે સત્ય અને નિઃશંક છે. પુરુષાર્થ-પરાક્રમ મુખીનું તે બધું સત્ય અને નિઃશંકજ છે, એમ સમજવું.

જાતમ કહે છે, હા, શ્રી ભગવતે કહ્યું, તે સર્વ સત્યજ છે, અન્યથા નથી.

આ પ્રમાણે પ્રથમ સત્કનો ત્રીજો ઉદ્દેશ કહ્યો.

इति श्री प्रथम शतकनो त्रीजो उद्देश समाप्त.

ચતુર્થ ઉદ્દેશક.

કર્મની પ્રકૃતિના ભેદ.

મીઠા ઉદ્દેશમાં કર્મની ઉદારતા અને વેદના વચ્ચે કહેવામાં આવ્યા, હવે તેજ કર્મના ભેદ વચ્ચે કહેવા માટે આ ચોથા ઉદ્દેશમાં જ્ઞાતમ સ્વામી પ્રમ કરે છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી પુછે છે,—હે ભગવાન, કર્મની પ્રકૃતિના કેટલા પ્રકારની કહેલી છે ?

ભગવાન કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે કર્મની આઠ પ્રકૃતિ કહેલી છે, આઠ પ્રમાણના સૂત્રના નેવીશમાં 'કર્મ પ્રકૃતિ' નામના પદનો પ્રથમ ઉદ્દેશ અનુભાવ સુધીનો સમજવો. તેની સંગ્રહ તથા આ પ્રમાણે છે.—

‘ગદ્ વગદી’ ઇત્યાદિ.

સ ગ્રહ ગાથાનાં અર્થના પ્રશ્નોત્તર.

જ્ઞાતમ સ્વામી—હે ભગવાન કર્મની પ્રકૃતિ કેટલા પ્રકારની કહી છે ?

દ્વારે ૧.

ભગવાન—હે જ્ઞાતમ, કર્મની આઠ પ્રકૃતિ કહી છે.

દ્વારે ૨.

જ્ઞાતમ—અવ કર્મની કેટલી પ્રકૃતિ બાધે ?

ભગવાન—અવ, કર્મની આઠ પ્રકૃતિને બાધે છે. તે આ પ્રકારે,

જ્યારે અવને જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ઉદય થાય ત્યારે દર્શનાવરણીય કર્મ બાધે, એટલે અવ વિશેષ ઉદય આવેલું તે કર્મ પ્રાપ્ત કરે છે. જ્યારે દર્શનાવરણીય કર્મ ઉદય આવે ત્યારે દર્શનમેહનીય કર્મ બાધે છે, અર્થાત્ તેને વિષાકાવસ્થામાં કરે છે. જ્યારે દર્શનમેહનીય કર્મ ઉદય

અનવાનું કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે છવ વીર્યતાથી અંગીકાર કરે પણ અવીર્યતાથી અંગીકાર ન કરે, કારણ કે, તે પરણેલની ક્રિયા અંગીકાર કરવામાં વીર્ય તેનું કારણ હોય છે.

જ્ઞાતમ સ્વામી કહે છે, હે અનવાન, જો છવ વીર્યતાથી તે પરણેલની ક્રિયા કરે, તો તે બ્રાહ્મ વીર્યતાથી કરે, પડિત વીર્યતાથી કરે ? કે બ્રાહ્મ વીર્યતા તથા પડિત વીર્યતા—બંનેથી કરે ?

સમ્યક્ પ્રકારે અર્થનો જોશ ન હોવાથી અને સંજ્ઞોપનું કાર્ય ન વિરતિ, તેના અભાવ હોવાથી બાળ એટલે મિથ્યાદષ્ટિ છવ સમજવો. તે બાળછવની વીર્યતા એટલે તેનાં ઠોષ જાતના પરિણામ.

પડિત એટલે સર્વ સાવધને વર્જનારો છવ. તેજ ખરો પડિત કહેવાય છે, તે શિવાયનો જો પરમાર્થપણે જ્ઞાન રહિત હોય તે અપડિત સમજવો અર્થાત્ સર્વ વિરતિવાલો છવ.

મરા જ્ઞાનનું લક્ષણ આ પ્રમાણે છે.—

“તદ્ જ્ઞાનમેવ ન અવતિ

ચસ્મિન્નુદિતે વિમાલિ રાગગણઃ

લમમઃ કુલોડ્ઠિતિ દાક્ષિ

દિનકરકિરણાપ્તઃ સ્થાતુમ્ ॥ ૧ ॥”

ભાષાર્થ—જોનો હૃદય ચતાં રાગનો સમૂહ શોભે એટલે જ મેળ-બધાં છતાં પણ રાગાદિ હોયો રહે, તે જ્ઞાનજ ન કહેવાય. સૂર્યના કિરણોની આગળ રહેવાને અંધકારની સ્થિતિ ક્યાંથી હોય ?

દેશ વિરતિના અભાવથી બાળ અને દેશ વિરતિના હોવાથી પડિત અર્થાત્ બ્રાહ્મપડિત એટલે દેશવિરતિવાળો છવ.

મિથ્યાત્વનો હૃદય ચતાં છવ મિથ્યાદષ્ટિ થઇ જાય, એટલે તે બ્રાહ્મ વીર્યથીજ પરણેલની ક્રિયા કરે, પડિત વીર્ય અને બ્રાહ્મપડિતવીર્ય—જે બંનેથી ન કરે, તેવા આશ્ચર્યથી અનવાન ઉચ્ચર આપે છે.

અનવાનું કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે છવ બ્રાહ્મવીર્યતાથી પરણેલની ક્રિયા કરે, પડિતવીર્યતા અને બ્રાહ્મપડિતવીર્યતાથી કરતો નથી.

અનવાનું કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે છવ બ્રાહ્મવીર્યતાથી અપક્રમે-પાછો ફરે, એટલે મિથ્યાત્વ મોહનીય કર્મનો હૃદય ચતાં સમ્યક્ત્વથી,

અથવા સંયમથી અથવા દેશવિરતિથી અનિકમે અર્થાત્ મિથ્યા દષ્ટિ યાવ, પણ પડિતવીર્યતાથી ન અપક્રમે—ન પાછો ફરે—ઠારણ કે, પડિત પણના કરતાં અતિપ્રધાન એકું ઝુલ્ સ્થાન હોતું નથી, કે જેને લઇને તે પડિતવીર્ય વડે પાછો ફરે; અને કદાચિત્ ચારિત્રમોહનીય કર્મના ઉદયથી સંયમમાંથી પાછો ફરે પણ પાછો ખાલપડિતવીર્ય વડે ફેરુ વિરતિ થઇ શકે.

કેાઇ કેાલે બીજા પ્રકારની વાચના: પણ છે,—પાડાંતર છે. તેમાં એમ લખેલું છે કે. “હે જૈનમ, તે છવ જાણવીયપણથી અપક્રમે છે—પાછો ફરે છે, પડિતવીર્યતાથી કે ખાલપડિતવીર્યતાથી પાછો ફરતો નથી, તે ઉપરથી એમ સિદ્ધ થાય છે કે, મિથ્યાત્વ મોહનો ઉદય થતાં ખાલવીર્યજી હોય છે, પડિતવીર્ય અને ખાલપડિતવીર્ય એ બંનેનો નિષેધ છે.

હે જૈનમ, જેમ કહીલુંના જે આલાપ છે, તેમ તેની સામે ઉપસાંતન. પણ જે આલાપ જાણવા: કહીલુંના આલાપની અપેક્ષાએ ઉપસાંતના જે અ.લ.પમાં એકલું વિશેષ છે કે, પહેલાં આલાપમાં જ્યારે સંવેધ, મોહનીય ઉપસાંત થ.વ ત્યારે તે છવ પરણેલની ક્રિયા અંગીકાર કરે, કરણ કે, ક્રિયાએની અંદર પડિતવીર્ય વડે ઉપસાંત મોહાવસ્થામાં પડિતવીર્યનુજ હ.વ.પણું છે, અને બીજા જે વીર્યને અભાવ છે.

આર્થિ વૃક્ષો કોઈ વાચનાને આશ્રીને એમ પણ બ્યાખ્યા કરે છે કે, ઉપસાંત મોહનીયવડે છવ મિથ્યાદષ્ટિ ન થાય પરંતુ સંયમ અથવા કાવક થ.વ છે

બીજા અ.લ.પમાં તે: ઉપસાંતમોહનીયવડે સંયમીપણને લઇને ખાલપડિતવીર્યવડે અપક્રમ કરતો—પાછો છવ દેશસંવત્ થાય છે, ઠારણ કે તેને દેશથી મોહોપશમ હોય છે, પણ તે મિથ્યા—દષ્ટિ થતો નથી. કરણ કે, મિથ્યાદષ્ટિ તો મોહના ઉદયમાંજ હોય છે, અને આર્થિ તે: મોહોપશમનેજ અધિકાર છે.

હવે જે કહેવામાં આવ્યું કે છવ અપક્રમ કરે—પાછો નંચિ પડે. તે વિષે સ.મ.ન્ય પ્રશ્ન કરે છે.

જૈનમ સ્વ.મી પુછે છે, હે ભગવન, તે છવ પેતાના આત્માથી અપક્રમે—પાછો ફરે છે કે પેતાના આત્માથી અપક્રમ નથી કરતો? અર્થાત્ તે પેતાથી કે પરથી અપક્રમે છે?

છે, એક પ્રદેશકર્મ અને બીજું અનુભાગકર્મ. જે કર્મના પુદ્ગલો જીવના પ્રદેશમાં યોગ્યોત્તર—વ્યાપીને રહેલા છે, તે પ્રદેશકર્મ કહેવાય છે, અને તેજ કર્મના પ્રદેશોને અનુભવતાં તે સંબંધી જે રસ, તે રસ રૂપ કર્મને અનુભાગકર્મ કહે છે, એટલે જીવના પ્રદેશમાં વ્યાપી રહેલ તે પ્રદેશકર્મ અને તેના અનુભવ કરવા તે અનુભાગકર્મ. તેમાં જે પ્રદેશ કર્મ છે, તેને જીવ નિયમથી (અવશ્ય) વેદે છે એટલે વિપાકનો અનુભવ થતો નથી છતાં પણ કર્મના પ્રદેશોને તે પ્રદેશોમાંથી અવશ્ય ખપાવે તેથી તે જીવ તે પ્રદેશોને નિયમથી ખપાવે છે. અને જે અનુભાગકર્મ છે, તેને કેટલાએક જીવ વેદે છે અને કેટલાએક નથી વેદતા, એટલે મિથ્યાત્વને તેના ક્ષયોપશમને કાળે અનુભાગકર્મરૂપે વેદતા નથી અને પ્રદેશ કર્મરૂપે વેદે છે.

આ જે પ્રકારના કર્મ છે, તેથી તેના વેદવાના પણ એ પ્રકાર છે. તે અર્દત ભગવાન જાણે છે, તે દર્શાવવા વીરભગવાન કહે છે.

૬ જૈનમ, તે વેદવાન જે પ્રકાર આચળ કહેવાય, તે અર્દત ભગવાને સમન્વય પાત્ર જાણે છે, રમણ્યુ કરેલા છે, એટલે પ્રતિપાદન કરેલા છે, અથવા, વચ્ચેમાં છે અને દેશકાલદિકના વિભાગરૂપે વિવિધ પ્રકારે જાણ્યાં છે—

૧૨૨ ૨૬૬ ૧૦૦ નિષેધ કરવા કહે છે : એ જૈનમ, આ જીવ વ્યાજ્યુનામિકી રૂપ ને કર્મને વેદે છે. એટલે દીક્ષા મહત્ત્વ કર્મના સમન્વય પાત્ર જાણે છે, મિથ્યાચર અને કુશલાચ વગેરેની ક્રિયાને અનિષેધ કરી તે કર્મને રમણ્યુ કરેલા છે. એ વ્યાજ્યુની વેદતા વેદે વેદે એટલે કર્મ રહેલ નથી અને અચર : જે નથી એક જીવ આરેલા કર્મની ઉદીરણ : જીવના અચર વેદેલા કર્મના અનુભવથી વેદે છે. તેમજ યથા કર્મના અનુભવે તે કર્મને રમણ્યુ કરેલા છે. અનિષેધ કર્મો શિવાય અને વિપરીત નિયમના કર્મો આ નિયમના દેશકાલદિક કાળોનો અનિષેધ કરવા કરેલા નથી. એ જીવને અર્દત જીવને વિપરીત

૧૨૩ ૧૫૦ નિષેધ કરવાનું રહેતું નથી, છતાં જીવ સમન્વય—અર્દત કરેલા વચ્ચેના અનિષેધ નોનો નથી, તેથી રમણ્યુ કરેલા અર્દત છે.

૨ નિષેધ અને વચ્ચેના કર્મને જાણે પણ અનુભવ નાશ જાણી શકે પણ જે નિયમના નિયમના હોય તેજ ભગવાન જાણી શકે છે, તેના અર્દતથી અર્દત જીવને કર્મને વચ્ચે છે.

પરિપૂર્ણ વા અસાધારણ એવા સંયમ, સંવર, પ્રદાયક અને આઠ પ્રવચન
જ્ઞાતા એટલે પાંચ સમિતિ તથા વળુ યુક્તિવડે સિદ્ધ થયા છે, પ્રતિભેદ
પામ્યા છે, અને સર્વ દુઃખનો અંત કરવારૂપ મોક્ષ પામ્યા છે ?

અહિં છદ્મસ્થ એટલે અવધિજ્ઞાન રહિત સમગ્રજ્ઞો, પણ માત્ર ઠેવજ
જ્ઞાન રહિત ન સમગ્રજ્ઞો, કારણ કે, તે પછી અવધિજ્ઞાની વિષે કહેવાનું
આવશે. સંયમ એટલે પૃથ્વીકાય વગેરેનું રક્ષણ કરવું તે. સંવર એટલે
ઇન્દ્રિય તથા કથાયનો વિરોધ કરવો તે.

આ પ્રશ્ન કરવામાં જૈનમત્સ્વામીનો એવો અભિપ્રાય છે કે, જૈન-
શાંતમોક્ષપદિ અવસ્થામાં સંયમ વગેરે સર્વ વિશુદ્ધ થાય છે, અને વિશુદ્ધ
સંયમાદિ હોય તો સિદ્ધિ સાધી શકાય છે, તેવી સિદ્ધિ છદ્મસ્થને પણ હોઈ શકે.

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જૈનમ, તમે જે પુછ્યું, તે અર્થ
થતો નથી.

જૈનમ મ્વ મી કહે છે. હે ભગવાન, છદ્મસ્થ મનુષ્ય ઠેવજ સંય-
માદિ મુક્તિ કરી સિદ્ધિ પામ્યા અને તે મોક્ષ મયા, એમ જે કહેવાય છે,
તે અર્થ શા ક્રમથી થતો નથી, ?

ભગવાન કહે છે, હે જૈનમ, જે કોઈ આ સંસારનો અંત કરનાર
છે, અને નિમગ્નગરી છે, તેઆએ મર્વ દુઃખનો અંત કર્યો છે, અધીર
મોક્ષ મયા છે, રમ્મ સર્વ દુઃખનો અંત કરે છે—મોક્ષ ભવ છે અને
નર્વ દુઃખનો અંત કરશે મોક્ષ મેજમે.

વળી રમ્મ મર્વ ઉત્પન્ન થયેલા જ્ઞાન તથા દર્શનને ધારણ કરનાર
એવો અનાદિ નાદ જ્ઞાનવાળો નર્વ તથા, તેથીજ અર્ધજ પુણ્ય કરવાને
પ્રેમ્ય મનુષ્ય મોક્ષકન યતનાગા, અને કેવળી-સર્વજ ધર્મ સિદ્ધ થયા છે,
અને તદ્વ થય છે, અને નાદ થયે, પ્રાંતમોક્ષ પામે, મુક્ત થયા છે,
મુક્ત થય છે અને મુક્ત થયે.

નિમગ્ન અર્થે રમ્મના પુરુષસ્થનો સ્થ કરી શીતળ થયા છે,

૧ ધર્મ છાત્ર કરી કાદ સમાગ્નો ના અંગ થાય, તેથી અરમ-
શરીરો અને કદ્ય છે - આદિ નાદ થયા છે, સિદ્ધ થાય છે અને સિદ્ધ
થયે કાવચ વન કુત્ર, કાવચ કે, મિદ્ધપદિ થયા દિવાય સર્વ દુઃખનો
અંતને-મોક્ષને નમવ નુ બની શકતું નથી કે સત્યદિકને યતનાગ તો છદ્મસ્થ
પણ દેવ તેથી કેવળી-સર્વજ એ વિશેષજ્ઞ આપ્યું છે.

વળી હે ભગવન્, તેઓ ઉત્પન્ન જ્ઞાનદર્શનને ધારણ કરનારા, અર્ક-પૂજનને યોગ્ય, જિન—રાગદ્વેષને છૂટનારા, અને કેવળી થયા, તો પછી તેમને સર્વ પરિપૂર્ણ થાઓ, પછી તેનાથી બીજું કંઈ પ્રાપ્ત્ય જ્ઞાન તેને બાકી રહેતું નથી, એ વિષે કંઈ કહેવાનું રહે છે ?

ભગવાન્ કહે છે, હે જ્ઞાતાત્મ, તેઓ ઉત્પન્ન જ્ઞાનદર્શનને ધારણ કરનારા, અર્ક-પૂજન કરવા યોગ્ય, જિન—રાગદ્વેષને છૂટનારા અને કેવળી થયેલા હોય, તેમને પછી સર્વ પરિપૂર્ણ મહેલું છે, એમજ કહેવાનું રહે છે. અર્થાત્ એ સત્યજ્ઞ છે.

જ્ઞાતાત્મ સ્વામી કહે છે, ભગવાને જે કહ્યું, તે સર્વ સાત્ય છે, તે અન્યથા કોણેય નાહી

॥ इति प्रथम शतकनो चतुर्थ वरेण सप्ताप्त. ॥

प्रथिप्योना स्वइयनु प्रनियान.

જાતમ સ્વામી કહે છે, હે ભગવન, એ પ્રત્યક્ષ એવી પહેલી રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે કેટલા લાખ નરકાવાસ હશે?

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, તે રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે ત્રીસલાખ નરકાવાસ કહેલા છે.

બીજી ખાકીની જે પૃથ્વીઓ રહી, તેના સૂત્રો નીચેની માથાને અનુસારે જાણવા.

તે ગાથાનો અર્થ,-

પહેલી રત્નપ્રભા પૃથ્વીનેવિષે ત્રીસલાખ નરકાવાસ છે, બીજી ચક્રંક-પ્રભા પૃથ્વીને વિષે પચવીસલાખ નરકાવાસ છે, ત્રીજી વાલ્મીકીપ્રભા પૃથ્વીને વિષે પંદરલાખ નરકાવાસ છે, ચોથી પંકપ્રભા પૃથ્વીને વિષે દસલાખ નરકાવાસ છે, પાંચમી પૂમપ્રભા પૃથ્વીને વિષે ત્રણલાખ નરકાવાસ છે, છઠી તમઃપ્રભા પૃથ્વીને વિષે પાંચ હજાર એક લાખ નરકાવાસ છે, અને સાતમી હમસ્તમ પ્રભા પૃથ્વીને વિષે પાંચ નરકાવાસ છે. એકંદરે તે નારકીના ચારાસીલાખ નરકાવાસ ક્યાં છે.

જાતમસ્વામી પૂછે છે, હે ભગવન, અસુરકુમાર દેવતાના આવાસ કેટલા લાખ ક્યાં છે ?

તે વિષે ગાથાનો અર્થ,

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, અસુરકુમારોના ચોસઠલાખ ભવનો છે. તેમાં ચોત્રીસલાખ દક્ષિણમાં અને ત્રીસલાખ ઉત્તરમાં રહેલા છે. નાગકુમારના ચારાસીલાખ ભવનો છે, તેમાં સુમાલીશલાખ દક્ષિણએણીમાં અને ચાલીશલાખ ઉત્તરએણીમાં રહેલા છે. સુપર્ણકુમારના બોહોતેરલાખ ભવનો છે, તેમાં આઠત્રીસલાખ દક્ષિણએણીમાં અને ચોત્રીસલાખ ઉત્તરએણીમાં રહેલા છે. છન્ડુલાખ વાયુકુમારના ભવનો છે; તેમાં પચાસલાખ દક્ષિણએણીમાં અને છતાંત્રીસલાખ ઉત્તરએણીમાં રહેલા છે. ક્રીપકુમાર, દિક્કુમાર, ઉદધિકુમાર, વિષુતકુમાર, સ્તાનિકુમાર અને અગ્નિકુમાર-એ પ્રત્યેક દેવતાને દક્ષિણએણિ તથા ઉત્તરએણિ ખને મળીને છોતેરલાખ ભવનો છે, -એ અસુર કુમારદિ સર્વના મળીને સાત-ઠાટી અને બોહોતેરલાખ ભવનો થાય છે, તેમાં ચારકોટી અને ■ લાખ ભવનો દક્ષિણએણીમાં અને ત્રણકોટી અને છાંસઠલાખ ભવનો ઉત્તર-એણીમાં રહેલાં છે.

હવે પૃથ્વીકાચ વગેરે જીવોના આવાસ વિષે દર્શાવવાને જાતમ સ્વામી પ્રમ કહે છે,—

જાતમ સ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, પૃથ્વીકાચ જીવોને રહેવાના આવાસ કેટલા લાખ કહેલા છે ?

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, પૃથ્વીકાચ વગેરેને રહેવાના આવાસ-સ્થાન અસંખ્યાતા લાખ કહેલા છે. તે પૃથ્વીકાચથી મીઠીને જ્યોતિષક દેવતાના વિમાનોના આવાસસ્થાન પણ અસંખ્યાતા લાખ કહેલા છે.

ખારદેવલોક, નવત્રેવેયક અને પાંચ-અનુતર વિમાનને આશ્રીને જાતમસ્વામી પ્રમ કહે છે.

જાતમ કહે છે,—હે ભગવન,—સૌધર્મદેવલોકમાં આવાસસ્થાનો કેટલા લાખ કહેલા છે ?

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, સૌધર્મદેવલોકમાં ખત્રીશલાખ વિમાન-આવાસ સ્થાનો કહેલા છે.

સર્વ દેવલોકના વિમાનોની સંખ્યાની ગાંધા કહે છે.

સૌધર્મદેવલોકમાં ખત્રીશલાખ વિમાન, ઇશાન દેવલોકમાં ખાત્રીશ-લાખ વિમાન, સનાતકુમાર દેવલોકમાં ખારલાખ વિમાન ખાત્રીશ દેવલોકમાં આઠલાખ વિમાન, જન્મેન્દ્ર દેવલોકમાં ચારલાખ વિમાન,—એમ એ પાંચ દેવલોકના સર્વ વિમાનો મળીને ઘોરાશીલાખ વિમાનો થાય છે. લાંતક દેવલોકમાં પચાસહસ્રર વિમાન, શુકદેવલોકમાં ચાલીસહસ્રર વિમાન, સહસ્રર દેવલોકમાં છહસ્રર વિમાન, આનત અને પ્રાણુત-એ બંને દેવ-લોકમાં ચારસો વિમાન, આરણ નથા અચ્યુત-એ બંને દેવલોકના મળીને ત્રણસો વિમાન, એમ આ દેવ લોકના મળીને સાતસો વિમાન થાય છે. નીચેના ત્રેવેયકમાં એટલે પહેલા, બીજા અને ત્રીજા ત્રેવેયકમાં એકસોને અગીયાર વિમાનો છે મધ્યમત્રેવેયકમાં એટલે ઘોઘા, પાંચમાં અને છઠા ત્રેવેયકમાં બધામળીને એકસોસાળ વિમાનો છે, અને ઉપરના ત્રેવેયકમાં એટલે સાતમ, આઠમા અને નવમાં ત્રેવેયકમાં બધા મળી એકસો વિમાન છે અને અનુતર વિમાનમાં પાંચ વિમાન છે. પૂર્વાદિ વિજય, વૈજયંત, જયંત, અપરાજિત અને વચ્ચેના સર્વોર્ધ સિદ્ધ-એ પાંચમાં પાંચ વિમાનો છે, એમ સર્વ મળી-ઉર્ધ્વલોકમાં (૮૮૬-૭૦૦૩) વિમાનો આવેલા છે—

હવે જે આ ઉદ્દેશનો અધિકાર ચાલે છે, તેના અર્થની સંગ્રહ માથા કહે છે.

પૃથ્વી વગેરે જે છત્રોના વાસસ્થાન છે, તેમની અંદર ૧ સ્થિતિ-સ્થાન, ૨ સ્થવગાહના, ૩ સરીર, ૪ સંઘવનુ, ૫ સંસ્થાન, ૬ લેશ્યા, ૭ દષ્ટિ, ૮ જ્ઞાન, ૯ યોગ, અને ૧૦ ઉપયોગ એ દશ દ્વાર કહેવા એટલે આ ઉદેશ-શમાં આ દશ વસ્તુનો વિચાર કરવાનો છે.

પ્રથમ રત્નપ્રભા પૃથ્વીની અંદર જે સ્થિતિ સ્થાન છે, તેની પ્રરૂપણ કરવાને જ્ઞાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જ્ઞાતમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, રત્નપ્રભા પૃથ્વીની જે ત્રીણ લાખ નરકાવાસ છે, તેમાં એકેકા નરકાવાસમાં નારકીના કેટલા સ્થિતિ સ્થાન કયા છે? એટલે તેમના આયુષ્યના કેટલા વિભાગ કયા છે?

ભગવાન કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે નારકીના એકેકા નરકાવાસમાં અસંખ્યાતા સ્થિતિ સ્થાન છે, તે શી રીતે અસંખ્યાતા કયા છે? કે પ્રથમ પૃથ્વીની અપેક્ષાએ તેમની જઘન્ય સ્થિતિ દશહજાર વર્ષની અને જીતકૃષ્ટ સ્થિતિ સાતરોપમની છે. એ સ્થિતિમાં એકેકા સમયની વૃદ્ધિ થવાથી અસંખ્યાતા સ્થિતિસ્થાન થાય છે, કારણકે, સાતરોપમતા સમય અસંખ્યાતા છે, એવી રીતે નરકાવાસીની અપેક્ષાએ પણ તે સ્થિતિસ્થાન અસંખ્યાતા થાય છે; માત્ર તેની અંદર જઘન્ય અને જીતકૃષ્ટનો વિભાગ બીજા ત્રંધમાંથી ભણી લેવો. જેમ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના પહેલા પ્રસ્તર (પાથરા)ના નરકોમાં દશહજાર વર્ષની જઘન્ય સ્થિતિ અને નેત્રુ હજાર વર્ષની જીતકૃષ્ટ સ્થિતિ છે. એ દર્શાવવાને માટે ભગવાન કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તેની જઘન્ય સ્થિતિ જે દશ હજાર વર્ષ પ્રમુખની છે તે સમયથી અધિક છે એટલે જે દશહજાર વર્ષની જઘન્ય સ્થિતિ કહી, તે એક સ્થિતિસ્થાન સમજવું. તે સ્થિતિસ્થાન પ્રત્યેક સમય ભિન્ન રૂપવાળું છે; અને તેજ સ્થિતિ જે સમયાધિક કહી, તે બીજું સ્થિતિસ્થાન, તે પણ વિચિત્ર-અનેક પ્રકારનું છે. એવી રીતે તે અસંખ્યાતા સમયથી અધિક છે.

હવે તે સર્વથી ઉચ્છુ સ્થિતિસ્થાન બતાવવાને કહે છે.

તે નરકાવાસને યોગ્ય એવું જીતકૃષ્ટ સ્થિતિસ્થાન પણ અનેક પ્રકારનું છે, કારણકે, જીતકૃષ્ટ સ્થિતિનું વિચિત્રપણું છે,

ઉપર પ્રમાણે સ્થિતિસ્થાન પ્રશ્ની હવે તે સ્થિતિસ્થાનમાં નારકીનો કોધાદિકનો ઉપયોગ વિભાગ વડે દર્શાવવાને જ્ઞાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે.

જ્ઞાતમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, જે રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ત્રીણ લાખ નરકાવાસ છે, તે પ્રત્યેક નરકાવાસમાં જે નારકીયો જઘન્ય સ્થિતિમાં રહેલા

ઉ, તેઓમાં કોધવાળા ઘણાં છે, કે માનવાળા ઘણાં છે? કે માયાવાળા ઘણાં છે, કે હોમવાળા ઘણાં છે?

પ્રત્યેક નરકમાં જલ્પ-સ્થિતિવાળા નારકી ઘણાં હોય છે, અને તેઓને નારકીમત્તને વિશે ક્રોધનો કાંઈક પલ્લુ ઘણાંઓને હોય છે, તેથી તેઓના સત્તાવીસ ભાંગા છે, અને એક બે વર્ગે સંજ્ઞાના સમયથી અધિક વ્યવસ્થિતિવાળા ક્રોધ ક્રોધ હોય તેથી તેઓમાં ક્રોધવિહીન ઉપયોગ કરનારા બે એક તથા અનેક ઘવાનો સંભવ છે, તેથી તેમના એકી ભાંગા થાય છે, અને એ એકદિગ્ધ છે, તેઓમાં સર્વ કપાયોનો ઉપયોગ હોવાથી પ્રત્યેક ઘણાં નારકીયો હોવાનો સંભવ છે, તેથી તેમને ભાંગો થતો નથી, તેને માટે બીજા સ્થળે પલ્લુ લખેલું છે, આ ભાંગા વિરહની અપેક્ષા થાય છે; તે વિરહ તેમની તે સન્નાની હોવાની અપેક્ષા રાખે છે, પણ ઉત્પાદ-ઉત્પાદ ઘવાની અપેક્ષા રાખતો નથી, કારણ કે, રત્નમળા પૃષ્ઠીમાં ઉત્પાદ-ઉત્પાદના વિરહનો કાળ ચોવીસ મુદ્દરોના કહેલો છે, તેથી એમ સમજવું કે, જ્યાં સત્તાવીસ ભાંગા કહેલા છે, ત્યાં વિરહ ભાવને લઇને એકી ભાંગા થાય છે; અને સત્તાવીસ ભાંગાનો અભાવ છે.

૧. સમવાય ઉપર આપે છે, હે સૈવમ. તેના આત્મ ભાંગા છે? સર્વ નારકીયો ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા છે કારણ કે પ્રત્યેક નરકે પાયાની સ્થિતિની અપેક્ષાથી ઘણાં સ્થિતિવાળા નારકીયો સદા ખર્ચ હોવાથી તેમજ નારકીયા ભવમાં ક્રોધનો કાંઈક ઘણાં હોવાથી સર્વ ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા હોય છે.

ત્રિકસંશોધીના ૭ અંગા.

૧. અથવા ક્રોધને ઉપયોગ કરનારા ઘણાં હોય અને માનને ઉપયોગ કરનારા એક હોય છે એ પહેલો ભાગો.

૨. અથવા ક્રોધને ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માનને ઉપયોગ કરનારા પણ ઘણા હોય એ બીજો ભાગો.

૩. અથવા ક્રોધને ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માનને ઉપયોગ કરનારા એક હોય એ ત્રીજો ભાગો.

૪. અથવા ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માનનો ઉપયોગ કરનારા પણ ઘણા હોય એ ચોથો ભાગો.

૫. અથવા ક્રોધને ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માનને ઉપયોગ કરનારા એક હોય એ પાંચમો ભાગો.

૧ અથવા ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનારા પણ ઘણાં હોય, એ છકો ભણે.

ત્રિક સંયોગી બાર ભાગા.

૧ અથવા ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માનનો તથા માયાનો ઉપયોગ કરનાર એક એક, એ પહેલો ભણે.

૨ ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, માનનો ઉપયોગ કરનાર એક અને માયાનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, એ બીજો ભણે.

૩ ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, માનનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માયાનો ઉપયોગ કરનાર એક, એ ત્રીજો ભણે.

૪ ક્રોધ, માન અને માયાનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, એ ચોથો ભણે.

બીજી રીતે ક્રોધ, માન અને સ્ત્રોતના ચાર ભાગા યજુર્નાં સર્વ મળીને બાર ભાગા થયા. ત્રિકમયોગીના સાત અને ત્રિકસંયોગીના છ સાથે યજુર્નાં સર્વ મળીને આઠમીયો ભાગ થયા.

ચતુઃસંયોગી આઠ ભાગા.

૧ અથવા ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, અને માન, માયા અને સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનાર એક એક—એ પહેલો ભણે.

૨ અથવા ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, માન તથા માયાનો ઉપયોગ કરનાર એક એક અને સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં એ બીજો ભણે.

૩ અથવા ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માનનો ઉપયોગ કરનાર એક અને માયાનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનાર એક એ ત્રીજો ભણે.

૪ અથવા ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, માનનો ઉપયોગ કરનાર એક, અને માયા તથા સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, એ ચોથો ભણે.

૫ અથવા ક્રોધ અને માનનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માયા તથા સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનાર એક એક એ પાંચમો ભણે.

૬ અથવા ક્રોધ અને માનનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં, માયાનો ઉપયોગ કરનાર એક અને સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં—એ છઠ્ઠો ભણે.

૭ અથવા ક્રોધ, માન અને માયાનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનાર એક એ ત્રીજો ભણે.

૮ ક્રોધ, માન, માયા અને સ્ત્રોતનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં—એ આઠમો ભણે.

જે પ્રમાણે જ્ય-ય સ્થિતિવાળા નારકીઓના કુલ મંત્રીને સત્યાવીર્ય
ભાંગા અણુવા.

જ્ય-ય સ્થિતિમાં વર્ણ નારકીઓ હોય છે, તેથી ક્રોધના ઉપયોગને
વિશે સર્વે બદ્ધવચનમાં કહેલા છે.

જ્ઞાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે, કે ભગવાન, રત્નમય પૃથ્વીના ત્રીસ
લાખ નરકાવાસમાં પ્રત્યેક નરકાવાસની અંદર સમઘથી અધિક જેવી જ્ય-ય
સ્થિતિમાં રહેલા નારકીઓમાં શું ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે? કે
માનનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે? કે માયાનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે? કે
લોભનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે?

ભગવાન કહે છે, કે જ્ઞાતમ, ક્રોધ, માન, માયા અને લોભનો ઉપ-
યોગ કરનાર એક છે, અને ઘણાં પણ છે; અથવા ક્રોધનો અને માનનો
ઉપયોગ કરનાર એક છે. અથવા ક્રોધનો ઉપયોગ કરનાર એક અને મા-
નનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે, જેવી રીતે ચોરશી ભાંગા થાય છે. અહિં
ચોરશી ભાંગા જેવી રીતે થાય છે કે, સમઘથી અધિક જેવી જ્ય-ય સ્થિ-
તિને માંડીને સંખ્યાના સમઘથી અધિક જેવી જ્ય-ય સ્થિતિ સુધીમાં નાર-
કીઓ હોતા નથી, તો પણ જો કદિ હોય તો એક અથવા અનેક હોઈ શકે
છે, તેથી ક્રોધાદિકના ઉપયોગમાં એક નારકીને લઈને ચાર વિકલ્પ થાય
અને બીજા ક્રોધાદિકના ઉપયોગમાં ઘણાં નારકીઓને લઈને પણ ચાર ભાંગા
થાય, તે ચાર ભાંગાને ઢિંકોના સંયોગ કરતાં ચોવીસ ભાંગા થાય, તે આ
પ્રમાણે, ક્રોધ તથા માનના ઉપયોગમાં એક અને ઘણાં પછે ચાર ભાંગા તેવી
રિતિ ક્રોધ તથા માયાના ચાર ભાંગા, ક્રોધ તથા લોભના ચાર ભાંગા, માન
તથા માયાના ચાર ભાંગા, માન તથા લોભના ચાર ભાંગા અને માયા તથા
લોભના ચાર ભાંગા એમ ઢિંકોના સંયોગમાં ચોવીસ ભાંગા થાય છે.

તેને ન્યારે ત્રિકોના સંયોગ કરીએ ત્યારે જત્રીસ ભાંગા થાય છે.
તે આ પ્રમાણે, ક્રોધ, માન, તથા; માયાને એકના ઉપયોગમાં એક ભાંગો
અને તેઓમાં માયાના ઉપયોગમાં ઘણાંઓને લેતાં બીજા ભાંગો એ જને
ભાંગાને માનના ઉપયોગમાં એકને લઈને બે ભાંગા અને તેમના ઉપયોગમાં
ઘણાંઓને લઈ બીજા બે, એમ ચાર ભાંગા થાય, પછી ક્રોધના ઉપયોગમાં
એકને લઈને ચાર અને બીજા ક્રોધના ઉપયોગમાં ઘણાં લઈને ચાર એ-
ટલે ક્રોધ, માન અને માયાના ત્રિક સંયોગથી આઠ ભાંગા થયા તેવી રીતે
ક્રોધ, માન અને લોભના ઉપયોગમાં બીજા આઠ ક્રોધ, માયા અને લોભના

ઉપયોગમાં બીજા આઠ અને તેવીજ રીતે માન, માયા અને લોભના ઉપયોગમાં આઠ—એમ કુલ મળી બીસ આઠ થાય છે,

પછી ચાર સયોગે સોળ આઠ થાય તે આ પ્રમાણે ક્રોધાદિકના ઉપયોગમાં એકને લઇને એક આઠિયા અને લોભના ઉપયોગમાં વૃણાદિને લઇને બીજે આઠિયા તે બે આઠિયા માયાના ઉપયોગમાં એકને લઇને અને બીજા બે માયાના ઉપયોગમાં વૃણાદિને લઇ એમ ચાર આઠિયા થાય, તે ચારે આઠિયા માનના ઉપયોગમાં એકને લઇને અને બીજા ચાર માનના ઉપયોગમાં વૃણાદિને લઇને એમ એ આઠ આઠિયા થાય, તે આઠ આઠિયા ક્રોધના ઉપયોગમાં એકને લઇને અને બીજા આઠ આઠિયા ક્રોધના ઉપયોગમાં વૃણાદિને લઇ તેના બે મળીને સોળ આઠિયા થાય, પછી કુલ બધા મળીને બીસ આઠિયા થાય છે.

એ આઠિયા નારકીની જીવન્ય સ્થિતિ છે, જે એક વચ્ચે સંખ્યાતા સમયથી અધિક છે, તેની જરૂર થાય છે, અને અસંખ્યાતા સમયથી અધિક એવી નારકીની જીવન્ય સ્થિતિને માંડીને લઇએ તો સરવાળીશ આઠિયા થાય છે, કારણ કે, તેમાં નારકીયા વૃણા હોય છે.

સરવાળીશ માંગાનો યંત્ર.

અર્થયોગી ૧

ક્રોધનો ઉપયોગ કરનાર અને તે વૃણાદિ ૧

દ્વિતીય સયોગી ૧

ક્રોધનો ઉપયોગ કરનાર વૃણા	કરનાર સયોગી	માનનો ઉપયોગ કરનાર એક ૧
૩	.. .. .	૨
૩	.. .. .	માનનો ઉપયોગ કરનાર એક ૩
૩	.. .. .	માનનો ઉપયોગ કરનાર વૃણા ૪
૩	.. .. .	તે અને ઉપયોગ કરનાર એક ૫
૩	.. .. .	લોભનો ઉપયોગ કરનાર વૃણા ૬

ત્રિક સંયોગી ૧૨

કોષ.	માન.	માયા	ભાંગા-અંક
૩	૧	૧	૧
૩	૧	૩	૨
૩	૩	૧	૩
૩	૩	૩	૪
કોષ	માન	ભાંગ	૫
૩	૧	૧	૬
૩	૧	૩	૭
૩	૩	૧	૮
૩	૩	૩	૯
કોષ	માયા	ભાંગ.	૧૦
૩	૧	૩	૧૧
૩	૧	૧	૧૨
૩	૩	૩	

ચતુઃ સંયોગી. ૮

કોષ	માન	માયા	ભાંગ
૩	૧	૧	૧
૩	૧	૧	૨
૩	૧	૩	૩
૩	૧	૩	૪
૩	૩	૧	૫
૩	૩	૧	૬
૩	૩	૩	૭

અવી રીતે ૨૭

કોષ	માન	માયા	ભાંગ
૧	૧	૧	૧
૩	૩	૩	૪

હવે બીજું અવગાહના દ્વાર કહે છે.

જાતમ સ્વામી પુછે છે, કે ભગવત્, રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ત્રીસ લાખ નરકાવાસમાં પ્રત્યેક નરકાવાસને વિષે નારકીના અવગાહના^૧ સ્થાન કેટલા કયા છે ?

ભગવત્ કહે છે—હે જાતમ, તે નારકીને અવગાહના સ્થાન અસંખ્યાતા કયા છે. તેમાં જે જઘન્ય અવગાહના છે, તે સર્વ નરકની અંદર અંતરંગના અસંખ્યાતા ભાગ છે. તે જઘન્ય અવગાહના એક પ્રદેશે અધિક અને જે પ્રદેશે અધિક તેમ અસંખ્યાતા પ્રદેશ સુધી અધિક હોય છે. તે જઘન્યા અવગાહના નારકીને યોગ્ય એવી ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના શુદ્ધી શુદ્ધી છે. જેમ તેને પહેલે નરકે ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના તે તેને પાંચ કે સાત ધનુષ્ય, ત્રણ હાથ અને છ આંગળ છે.

જાતમ સ્વામી પુછે છે, કે ભગવત્, જે રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ત્રીસ લાખ નરકાવાસમાં એક એક નરકાવાસે જઘન્ય અવગાહનામાં વર્તતા એવા નારકી શું ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં હોય છે ?

ભગવત્ ઉત્તર આપે છે—હે જાતમ, તે જઘન્ય અવગાહનાને વિષે એટલે તે એકાદિ સંખ્યાતા પ્રદેશથી અધિક એવી જઘન્ય અવગાહનાને વિષે વર્તતા એવા નારકી ઘણાં હોય છે, તેથી ક્રોધાદિકનો ઉપયોગ કરનાર એક પણ હોય તેથી તેના એટલી ભાંગા થાય છે; અને ચાવત્ સંખ્યાતા પ્રદેશથી અધિક જઘન્ય-અવગાહનામાં અને અસંખ્યાતા પ્રદેશથી અધિક જઘન્ય અવગાહનાને વિષે અને તેને યોગ્ય એવી ઉત્કૃષ્ટ અવગાહનાને વિષે વર્તતા એવા અને નારકીઓ ઘણાં હોય છે. તેઓમાં ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને માન, માયા, અને લોભનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં અને એક હોવાના સંભવથી સત્યાવીર્ય ભાંગા થાય છે.

કદિ અહિં સંકા થાય કે, જે જઘન્ય સ્થિતિવાળા અને જઘન્ય અવગાહનાવાળા છે, તેઓને જઘન્ય સ્થિતિપણે સત્યાવીર્ય ભાંગા પ્રાપ્ત થાય અને જઘન્ય-અવગાહનાને લક્ષને એટલી ભાંગા થાય જે વિરોધ આવે છે ? તેના સમાધાનમાં કહેવાતું કે, જઘન્ય સ્થિતિવાળાને પણ જઘન્ય અવગા-

૧ જેમાં શરીર અવગાહના કરે—રહે તે અવગાહના અર્થાત્ તે શરીરના આધારરૂપ હોય, તેના સ્થાન એટલે પ્રદેશની વૃદ્ધિથી થયેલા વિભાગ તે અવગાહના સ્થાન કહેવાય છે.

હનાને કાળે એટલીજ ભાંગા થાય, તે સુકત છે, કારણ કે, ઉત્પત્તિ કાળના ભાવીપણને લઈને જ્યન્ય અવગાહનાઓ થોડી હોય છે. વળી જે જ્યન્ય સ્થિતિવાળાઓના સત્યાવીશ ભાંગા કયાં છે, તે જ્યન્ય અવગાહનાને જેઓ ઉદ્દલંઘન કરી ગયા હોય તેમના સમજવા.

હવે શરીરદ્વાર કહે છે.

જાતમસ્વામી કહે છે, હે ભગવન, સ્તનપ્રભા પૃથ્વીના ત્રીસ ભાગ નરકાવાસમાં પ્રત્યેક નરકાવાસે નારકીના જીવોને કેટલા શરીર^૧ કયા છે ?

ભગવાન કહે છે-હે જાતમ, તેમને વૈકલ્ય, તૈજસ અને કાર્મણુ એવા ત્રણ શરીરો કયાં છે.

જાતમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, તેજ સ્તનપ્રભા પૃથ્વીને વીસે વૈકલ્ય શરીરમાં રહેલા એવા નારકીઓ સુ' કોપનો ઉપયોગ કરનારા થણા ?

અહીં વૈકલ્ય, તૈજસ અને કાર્મણુ-ત્રણે શરીરને વિષે સત્યાવીશ ભાંગા કહેવા-(જાણી લેવા.)

જે કે મૂળ પાઠમાં વૈકલ્ય શરીરને વિષે સત્યાવીશ ભાંગા કયા છે, તથાપિ જે ભાંગાની પ્રરૂપણા સ્થિતિને આશ્રીને અને અવગાહનાને આશ્રીને તેવીજ રીતે બેધ લેવી-સમજી લેવી. કારણ કે, તે પ્રરૂપણાનો અહીં અવ-કાશ નથી અને જે શરીરને આશ્રીને ભાંગાની પ્રરૂપણા છે તેનો અહિં અવકાશ છે; એવીરીતે બીજા પળ વિચારી લેવું. એકલા વૈકલ્ય શરીરના મૂળ પાઠ ઉપરથી વૈકલ્ય, તૈજસ અને કાર્મણુ એ ત્રણ શરીરો લેવા અને ત્રણેની અંદર સત્યાવીશ ભાંગા કહેવા.

અહિં સકા થાય છે કે, વિવદ-શરીરની ગતિમાં કેવળ જે તૈજસ અને કાર્મણુ શરીર છે, તેઓ અદ્ય હોય છે, તો તેમના પળ એટલી ભાંગા છે એમ કેમ કહયું ?

તેના સમાધાનમાં કહે છે, તે કહેયું સત્ય છે, પરંતુ જે તૈજસ અને કાર્મણુ શરીર કેવળ વૈકલ્ય શરીરને અનુસરીને રહેલા છે, તે શરીરને

૧ શરીર પાંચ પ્રકારના હોય છે. તેઓમાંથી કેટલા કરી હોય છે? એ પ્રશ્ન.

અહિં આશય લેવાનો છે, પણ જે વૈદિક શરીરને અનુસરીને રહેલા નથી, તેમનો આશય લેવાનો નથી, એટલે સત્યાવીર્ય બાંધાજી પણ કહે.

અહિં જે શરીરનેજ નિર્દેશ કરવો એકાએક છતાં પણ શરીર ક્યાં છે, તે વહેની આશય સમાનતા દર્શાવાને કહેલ છે.

હવે સંહનનદ્વાર કહે છે.

કેળમ રણમી પુછે છે, હે ભગવન, સ્ત્રિયા પૃથ્વીને વિષે જાણી નથી છે, તેમના શરીર કેવા સંહનન (સંઘસળ) વાળા ક્યાં છે ?

ભગવાન કહે છે, હે માતમ, વનસ્પતિ, નાશય આદિ છ સંઘસળ કહેવાય છે, તે બધામાંથી એક પણ સંઘસળ તે નરકીને ઢોલી નથી, તેથી તે અસંહનની છે, અસ્થિનો જે સંઘસળ તે સંહનન કહેવાય છે, તે નરકીને અસ્થિ ઢોળા નથી સિરા-નાડી ઢોલી નથી અને નસો ઢોલી નથી. જે પુદ્ગળો અનિષ્ટ, કુદૃષ્ટ, અગ્નિષ્ટ, અશુભ મનને સારા ભાવે નથી તેવા અને વારંવાર સંભારતા જે ગમે નહીં તેવા હોય છે, તેવા પુદ્ગળોના સંઘાત રૂપે તેમના શરીર બધામિલા હોય છે.

ઉપર પ્રમાણે પુદ્ગળોને આપેલા વિશેષણો પ્રાયઃ એક અર્થવાળા છે, તે પુદ્ગળોની કલ્પેષ્ટ અનિષ્ટતાને પ્રતિપાદન કરવા મટે આપેલા છે, તે નાશીના પુદ્ગળો અનિષ્ટ છે. કદિ અનિષ્ટ હોય પણ જ્યાં સુદૃષ્ટ હોય તો તે સારા ભાવે છે, તેથી કહે છે કે, તે અહાં ઉત્સુદૃષ્ટ નથી. કદિ સુદૃષ્ટ ન હોય તો પણ કદિ કલ્પેષ્ટ શરીરને પ્રતિપાદક ર.સ. પણ તે 'અગ્નિષ્ટ' છે. એટલે અગ્નિષ્ટ વચના કરેજી રૂપ છે, તેવા દા. મટે છે ? તેથી કહે છે કે તે 'અશુભ' છે, એટલે તેમનો સ્વભાવજ અશુભ છે. તથા તેજ. અશુભ તે. જા.મ.વ રીને પણ હોય તેથી કહે છે કે તે 'અમને.ક' છે એટલે તેને મનમાં અનુભવ કરના તે વળા અશુભ કહે છે. તેજ. તે કદિ કે હવે જા.મ.વ હશે તેથી કહે છે કે તે 'અમને.મ' છે, એટલે તેમને વરંવર મનમાં સંભારત તે અનુભવજ તેજ. છે. આ. પ્રમાણે તે નરકીના પુદ્ગળ કલ્પેષ્ટોને અનિષ્ટતાને દર્શાવના છે. તેજ. પુદ્ગળે તે નરકીના રાગમાં કલ્પેષ્ટ વધને રહેલ છે.

હવે સંસ્થાન દ્વાર કહે છે

કેળમરણમી પુછે છે હે ભગવન, તે નરકીના પૃથ્વીના નરકાદિમાં શરીર કેવું સંસ્થાનવળ કહે છે ? એટલે તે નરકીના શરીરને બહાર કેવું હોય છે ?

ભગવાન જિતાર આપે છે, હે જાતમ, તે નારકીના શરીર જે પ્રકારે
કયા છે, એક ભગવાનપ્રીય એટલે જ-મતાં વેતજ ધારણ કરી શકાય તેવાં
અર્થાત્ જન્મ લાઈ શકાય તેવા અને બીજા ઉત્તરેન્દ્રિય એટલે પદેશ
પૈશ્વિક શરીરની અપેક્ષાએ જગત્કાળે આગળે કાળે થાય તેવા. તેમાં જે ભગ-
વાનપ્રીય શરીરવાળા છે, તે સર્વરીને અશુભ સંસ્થાનવાળા કહેવા છે, અને
જે જિતાર પૈશ્વિક શરીરવાળા નારકો છે, તે પણ અશુભસંસ્થાનવાળા કયાં છે.

ત્રાગમ સ્વામી પૂછે છે, હે ભગવન, જે નારકીએ અશુભ સ્થાને
મેલ્યા છે, તેઓ શું કોપનો ઉપયોગ કરનારા છે ?

ભગવાન કહે છે— હે ત્રાગમ, તેમના સંબંધમાં પણ સત્યાવીર્ય
ભાવ કહેવા.

લેશ્યા દ્વાર કહે છે.

ત્રાગમ સ્વામી પૂછે છે, હે ભગવન, તે સ્વપ્નમાં પૃથ્વીને વિને મેલ્યા
નારકીને કેટલી સંખ્યાઓ કહી છે ?

ભગવાન કહે છે, હે ત્રાગમ, તે સ્વપ્નમાં પૃથ્વીને વિને રોશા
નારકીને એક કોપિત લેશ્યા જ કહેલી છે.

ત્રાગમ ન્યામી કહે છે, હે ભગવન, શું કોપિત સંખ્યામાં મેલ્યા
નારકીએને કૌતિલ્ય ઉપયોગ કરનારા કયા છે ?

ભગવાન કહે છે, હે ત્રાગમ, તેમાં પણ સત્યાવીર્ય ભાવ સમજવા.
હવે દહિદ્વાર કહે છે.

ત્રાગમ સ્વામી. કહે છે હે ભગવન તે સ્વપ્નમાં નારકીને વિને
મેલ્યા નારકીને કેટલી સંખ્યાઓ કહેલી છે ? કે શું ?
ભગવાન કહે છે.

ભગવાન જિતાર આપે છે હે ત્રાગમ તેમાં કહેલ દહિદ્વાર છે.

ત્રાગમ ન્યામી કહે છે હે ભગવન તેમાં જે સ્વપ્નમાં નારકીને
મેલ્યા નારકીને કેટલી સંખ્યાઓ કહેલી છે ?

ભગવાન કહે છે હે ત્રાગમ તેમાં પણ સત્યાવીર્ય ભાવ સમજવા.
હવે કૌતિલ્ય ઉપયોગ કરનારા કયા છે, અને સંખ્યા
કેટલી કહેલી છે.

મિથ્યાદિ-મિથ્યાદિના એથી ભાંગા થાય છે. કારણ કે, મિથ્યાદિ
 થવાં થોડાં હોય છે, અને તેના ભાવ પણ કાળને લાગે અદ્ય હોય છે,
 એટલે થોડું એક મળી આવે છે, એટલે એથી ભાંગા થાય છે.
 હવે જ્ઞાનદ્વાર કહે છે.

પ્રાગમ સ્વામી પ્રથમ કહે છે, કે ભગવત્, તે રત્નપ્રભા પૃથ્વીને
 વિષે રહેલા નારકીઓ શું જાની છે કે અજ્ઞાની ?
 ભગવાન જણાવે છે, કે પ્રાગમ, તેઓ જાની પણ છે, અને
 અજ્ઞાની પણ છે. તેમાં પણ જ્ઞાન નિષ્કમિત થયે છે અને પણ અજ્ઞાન
 વિકસે છે.

કે સમક્રિયાવાળા એવ નારકીમાં જન્મના થાય છે, તેઓને પ્રથમ
 સમયથી આરંભીને ભગવાનથી એટલે ચોળાના ભવની પ્રતિષ્ઠિ આપનાર
 અદિ જ્ઞાન હોય છે, તેથી તેઓને પણ જ્ઞાન નિષ્કમિત થાય છે, અને
 કે મિથ્યાદિ એવ હોય તેઓ સંસાર તથા અસંસારીથી ઉપજે છે, તેઓમાં
 જેઓ સંસારીથી ઉપજે છે, તેઓને ભગવાનથી જ્ઞાનથી વિમુક્ત થાય છે,
 એટલે તેઓ અજ્ઞાની હોય છે, અને જે અસંસારીથી ઉપજે છે, તેઓને પહેલા
 અંતર્મુદ્ધતથી પર વિમુક્ત જ્ઞાનની કૃપાથી છે. એથી કયોને તેમને પૂરે જે
 અજ્ઞાન હોય છે. અને પાછળથી વિમુક્તની કૃપાથી થતાં પણ અજ્ઞાન
 હોય છે. તેથીજ કહ્યું છે કે, તે નારકીને થોડાવાર વિકસે અજ્ઞાન હોય છે,
 એટલે થોડાવાર જે અજ્ઞાન અને કે પણ પણ અજ્ઞાન હોય છે, તેને માટે
 અન્ય સ્થાને પણ કહેવું છે.

પ્રાગમસ્વામી પુછે છે, કે ભગવત્ તે રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે રહેલા
 નારકી અભિનિર્માણક જ્ઞાનના રસ કે જે તેને તેઓ કે પને કપાયે ન
 કરનારા હોય છે કે નહીં ?

ભગવાન કહે છે કે પ્રાગમ, તેઓને પણ સત્ત્વગીત ભાગ્ય અભુવત્
 અર્થ અભિનિર્માણક જ્ઞાનની પેઠે મનુષ્યથી ભાગ્યે સારિત
 પહેલાં પણ જ્ઞાન અગત્ય અજ્ઞાન કહેવું તેમાં જે અર્થ પણ જ્ઞાન કહેવામાં
 નથી છે, તે અભિનિર્માણક જ્ઞાનને કહેવું મનુષ્યને કહેવું છે, નહીં તે
 જ્ઞાન જ્ઞાન કહેવું. અને જે જે અજ્ઞાન હોય છે તેમાં જ્ઞાન-અજ્ઞાન અને
 જ્ઞાન-અજ્ઞાન કે જે વિમુક્ત પાછળે પાછળ છે તે સમજવું. ત્યારે તેના
 થોડા ભાગ થાય છે કે નહીં, તેઓ જે જે છે તેમકે, તેઓ

જ્યન્ય અવગાહનાવાળા હોવાથી જ્યન્ય અવગાહનાના આશ્રયથીજ તેમના એથી ભાંગા સમજવા.

હવે યોગદ્વાર કહે છે.

જાતમસ્ત્રવામી પુછે છે, હે ભગવન્, રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે રહેલા નારકીના છવે શું મનોગી છે, વચનયોગી છે, કે કાયયોગી ?

ભગવાન્ કહે છે, હે જાતમ, તેઓ ત્રણે યોગવાળા છે, એટલે, મનોયોગી પણ છે, વચનયોગી પણ છે, અને કાયયોગી પણ છે, તેઓ જ્યારે મનોયોગમાં રહેલા હોય ત્યારે તેમના સત્યાવીસ ભાંગા કહેવા અને કાયયોગમાં રહેલા હોય ત્યારે પણ તેના સત્યાવીસ ભાંગા કહેવા.

અહિં એકે કેવળ કામંજુ કાશના યોગમાં તેના એથી ભાંગા થવાને સંભવ છે, તથાપિ તે અહિં કહેવાની ધર્યા ન હોવાથી અને જે આ કહેલ છે, તે એક સામાન્ય કાયયોગને આશ્રીને કહ્યું છે, તેથી કાયયોગના પણ સત્યાવીસ ભાંગા કહેલા છે.

હવે ઉપયોગદ્વાર કહે છે.

જાતમસ્ત્રવામી પુછે છે, હે ભગવન્, તે રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે રહેલા નારકી સાગરોપયોગી છે કે અનાગરોપયોગી છે ?

આકાર એટલે વિશેષ અંશને ગ્રહણ કરવાની જે શક્તિ, તે શક્તિથી યુક્ત તે સાકાર અર્થાત્ જાનોપયોગે સહિત અને તેનાથી રહિત તે અનાકાર એટલે સામાન્યગ્રાહી અર્થાત્ કેવળદર્શનોપયોગી.

જાતમસ્ત્રવામી પુછે છે, હે ભગવન્, તે રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે રહેલા સાગરોપયોગી નારકી ક્રોધાદિકનો ઉપયોગ કરનારા કે નહીં ?

ભગવાન્ કહે છે, હે જાતમ, તેના પણ સત્યાવીસ ભાંગા કહેવાના છે; અને એવી રીતે અનાગરોપયોગી નારકીના પણ સત્યાવીસ ભાંગા કહેવાના છે.

આ પ્રમાણે સ્થિતિ વચ્ચે જે દશ દ્વાર રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકીને કલા છે, તેજ પ્રમાણે બાકીની પૃથ્વીઓના દશ દશ દ્વાર સમજવા.

માત્ર તેઓમાં ભેદનાદારની અંદર કાંઈક વિશેષ છે. કારણકે, ભેદનાદારની અંદર બેઠ રહેલા છે, તેથી તે બનાવા માટે નીચે પ્રમાણે ગાથાને અર્થ આપે છે.

ભગવાન કહે છે, હે જ્ઞાતમ, તે પૃથ્વીકાય જીવોના અસંખ્યાતા સ્થિતિ સ્થાન કહેલા છે. તે જઘન્ય સ્થિતિથી તે ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ સ્થાન સુધીના જઘ્નવા.

જ્ઞાતમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે, હે ભગવન, તે પૃથ્વીકાયના અસંખ્યાતા લાખ આવાસો છે, તે પ્રત્યેક આવાસમાં જઘન્ય સ્થિતિમાં રહેનારા પૃથ્વીકાય જીવો શું ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે, કે માનનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે, કે માયાનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે કે, ક્રોધનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જ્ઞાતમ, તે પૃથ્વીકાય જીવો ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ-એ બધાનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં છે. તેથી તે પૃથ્વીકાય જીવો એક એક કયાયનો ઉપયોગ કરનારા ઘણાં મળી, તેથી તે સર્વ સ્થાનોમાં એટલે દરે સ્થાનોમાં અભંગ છે. વિશેષમાં માત્ર તે લેશમાં તેમના એંશી ભાગા થાય છે.

પૃથ્વીકાય જીવોને લેશ્યાદ્વારમાં માત્ર તેજોવેશ્યાજ હોય છે. તે આ પ્રમાણે:-જ્યારે દેવલોકમાંથી સ્વર્ગને ક્રોધ દેવતા એક અથવા અનેક પૃથ્વીકાય જીવોની અંદર ઉત્પન્ન થાય છે, ત્યારે તે એકપણે રહેવાથી તેના એંશી ભાગા થઇ રહે છે.

આ પૃથ્વીકાય જીવોના દરે નારમાંથી અહિં માત્ર એકજ દ્વાર લંબિતું છે, તે પાણી ગાડીના નવ નાર નારેડીની જોમ સમગ્ર લેવા. તેમાં એટલું વિગ્રહ કે, તેમનું નાનાત્વ એટલે ત્રિવિધપક્ષ પણુ પ્રથમ તથા ઉત્તરથી જાણી લેતું તે પૃથ્વીકાય જીવોના શરીર વગેરે સાત દ્વારો પણુ સમગ્ર લેવા તે અશક્ય -

શરીરદ્વાર-તે પૃથ્વીકાય જીવોને આદ્યારક, તૈજસ અને કાર્મણુ-એ ત્રણે શરીર હોય છે. કેવં તથા માનનો ઉપયોગ વગેરે કહેવાનું છે. તેમનું પુદગંગા શરીર એ પૃથ્વીકાય માનવાનું પણુ પૂર્વવત્ છે.

સંસ્થા દ્વાર-પૃથ્વીકાય જીવોને ભવવારણીય પ્રમુખ બે પ્રકારના શરીરનો અભાવ છે. તેથી તેમાં જુડસક્રિયા એટલુજ કહેવાનું છે.

લેશ્યાદ્વાર-પૃથ્વીકાય જીવોનેકૃષ્ણ લેશ્યાથી તેજોલેશ્યા સુધીની લેશ્યાઓ કહેલી છે; અને ત્યાં સુધી અભંગ છે, અને તેજોલેશ્યામાં એંશી ભાગા થાય છે,

મિશ્રદષ્ટિને વિષે ચાર-એક નારકીના એ'શી ભાંગા કહેલા છે; અને જે વિકલેન્દ્રિય જીવોને તેઓના પશુ મિશ્રદષ્ટિને વર્ણને એ સ્થાનોમાં એ'શી ભાંગા કહેલા છે; કારણકે તેઓ ઘણાં અદ્ય છે અને તેમને એક એક પશુ કોષાદિકના ઉપયોગનો સંભવ છે; અને વિકલેન્દ્રિય અને એકેન્દ્રિય જીવોની અંદર મિશ્રદષ્ટિ હોતી નથી, તેથી વિકલેન્દ્રિય જીવોને અશીતિ-ભાંગાનો સંભવ પણ નથી. કેટલાએક વૃદ્ધ પુરુષોએ આ સૂત્રની કોઈ વાચનાથી જ્યાં અશીતિ સંબંધ છે, ત્યાં અભંગક એવી વ્યાખ્યા કરેલી છે.

આ વિષે વિશેષ કહેવા માટે કહે છે:-

એમાં એટલું વિશેષ છે કે, તેમને સમ્યક્ત્વમાં, આભિનિર્ણાયિકમાં અને મુતજ્ઞાનમાં અધિક એ'શી ભાંગા થાય છે.

કહેવાનો આશય એવો છે કે, દષ્ટિદ્વારમાં અને જ્ઞાનદ્વારમાં નારકીના સત્યાવીર ભાંગા કહેલા છે અને વિકલેન્દ્રિયના અધિક એવા એ'શી ભાંગા કહેલા છે; તે સમ્યક્ત્વ, આભિનિર્ણાયિક અને મુતજ્ઞાનમાં થાય છે, કારણ કે, ઘણાંજ એવા વિકલેન્દ્રિય જીવોને સાસ્વાદન ભાવવડે સમ્યક્ત્વ થાય છે, અને તેઓ અદ્ય હોય છે એટલે તેમને એકપણનો સંભવ હોવાથી તેમના અશીતિ ભાંગા થઈ શકે છે. એવી રીતે આભિનિર્ણાયિક અને મુતજ્ઞાનમાં સમજ સેવુ.

કે જાગમ, જે સ્થાનોમાં નારકીના સત્યાવાર ભાંગા કલા છે, તે સ્થાનોમાં એકેન્દ્રિય, તેજદ્રિય અને ચાક્ષુરિય જીવોને અભંગક છે એટલે ભાંગાનોજ અભાવ છે.

અહિં એમ સમજવાનું છે કે, આજ જે સ્થાનો કલા છે, તે પ્રથમ કહેલા એ'શી ભાંગાના સ્થાનોમાંથી બાકી રહેલા સ્થાનો સમજવા અને જે અભંગક-ભાંગાનો અભાવ હોય તે કોષાદિકનો ઉપયોગ કરનારાઓ એકા સાથે ઘણાં હોવાના નભવને સંબંધ કહેવા છે.

આ સ્થાને વિકલેન્દ્રિય અથવા વલોકાય જીવોના સૂત્રોની જેમ નુન બંધ ના એટલું વિશેષ છે કે, સ્વચક્ષુદ્વારમાં તેજોત્તરના અભવો.

દષ્ટિદ્વારમાં વેદન્દ્રિય જીવના સ્વભાવ એક ઉપર છે કે, તે એકેન્દ્રિય જીવો સમ્યક્દષ્ટિ પણ છે અને મિશ્રદષ્ટિ પણ છે, પરંતુ સમ્યક્મિશ્રદષ્ટિ નથી.

મિશ્રદષ્ટિને વિષે આર-એમ નારાયણા એ'શી ભાંગા કહેલા છે; અને એ વિક્ષેપ્રિય જીવાને તેઓના પપ્પુ મિશ્રદષ્ટિને વર્ણને એ સ્થાનોમાં એ'શી ભાંગા કહેલા છે; કારણકે તેઓ ધણાં અદ્ય છે અને તેમને એક એક પપ્પુ ક્રોધાદિકના કેપંગોજનો સંભવ છે, અને વિક્ષેપ્રિય અને એકેન્દ્રિય જીવાની અદર મિશ્રદષ્ટિ હોતી નથી, તેથી વિક્ષેપ્રિય જીવાને અસંતિ-ભાંગાનો સંભવ પપ્પુ નથી. કેટલાએક વૃદ્ધ પુરુષોએ આ સૂત્રની કોઈ વાચનાથી જ્યાં અસંતિ શરૂ છે, ત્યાં અમંગલ એવી વાચના કરેલી છે.

આ વિષય લેખન કરેલા માટે કહે છે.-

જિના ઇલકુ વિશેષ છે કે, તેમને સમ્યક્ત્વમાં, આભિનિર્ણયધિકારમાં અને મનગ્રાનમાં અધિક મિંશી ભાગા થાય છે.

કહેવાનો આશય એવો છે કે, દર્શનમાં અને જ્ઞાનમાં નાસ્ત્રીના સ્ત્રવાપીશ ભાગા કહેલા છે અને વિકલ્પત્રિવિધના અધિક એવા એથી ભાગા કહેવા છે, તે સમ્બંધસ્ત્રવ, આભિનિર્ગમિક અને મુગજાનમાં થાય છે, કાગ્યુ કે, કજાજ એવા વિકલ્પત્રિવિધ યોગેને શાસ્ત્રવાદન બાવવડે સમ્બંધસ્ત્રવ થાય છે, અને તેમને બહુપ હોય છે એટલે તેમને એકપદ્યનો સંભવ નહીં. વાલી તેમના બહુમાં ભાગા થઈ શકે છે. એવી રીતે આભિનિર્ગમિક અને મુગજાનમાં મગજ થાય.

હે મંત્રમ, જે સ્થાનોના નામનીના સંખ્યાવાસી ભાંગા હતા છે, તે સ્થાનોના બિહારિય, ગેહારિય અને સંખ્યાનાં છત્રેને અખંચક છે બિહારે ભાંગે.ને.જા અખ.વ છે.

[illegible]

॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିବା କିନ୍ତୁ ଏହା ଉପରେ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ
ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ସମର୍ଥନ ଦେବାକୁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିବା କିନ୍ତୁ ଏହା ଉପରେ କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ

અર્થ સમજવાનું કે, તે નારકીએને એકાદિ સંજ્ઞાના અંત સખે અધિક એવી જગત્ સ્થિતિની અંદર તેમજ જગત્-અવગતના કે જે સંજ્ઞાના અંત પ્રદેશથી અધિક છે, તેની અંદર તેમજ મિથ્યની અંદર એથી ભાંગા કહેવા છે. તેની રીતે મનુષ્યોને પણ તેઓની અંદર એથી ભાંગા થાય છે.—કારણ કે, તેઓ અજ્ઞ છે.

નારકી અને મનુષ્યોની મર્વ રીતે તુલ્યતા નથી, એ વાત મનાવને અવગત કહે છે—

કેમાં નારકોને સરવાળીય ભાંગા કહેલા છે, તેમાં મનુષ્યોને અર્થ નક છે—ભાંગાનો અભાવ છે.

એટલે નારકીએને જે મરવાળીય ભાંગાના સ્થાન, તેમની જગત્ સ્થિતિ તથા અર્થજ્ઞાના સમયથી અધિક એવી જગત્ સ્થિતિ થતે છે, તેઓની અંદર જગત્ સ્થિતિમાં વિમેષ કહેવાની ધ્રુવતાને લઈને તે મિથાવતા સ્થ.ને.માં મનુષ્યોને અર્થજ્ઞ છે. કારણ કે, નારકીએને વળી રીતે કોપને કદવ થવા કહે છે; તેથી તેમના મરવાળીય ભાંગા તે સ્થાનોમાં થટે છે તથા મનુષ્યો કે જેઓ પ્રવેશ કોપાદિકનો કુપયોગ કરનારા વર્ગીકારની વચન કથાવનો કદવ થવામાં કાઠ વિમેષપાત્ર નથી, તેની જગત્ સ્થિતિની અંદર અર્થ નક છે.

તેમજ નારકી કહે છે—

કે જે 'ન', વચનમાં એટલું છે કે, મનુષ્યોને એટલું અધિક છે કે જે 'ન' જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે.

અર્થ જગત્ સ્થિતિ કે, જે સ્થ.ને.માં નારકોને એમાં ભાંગા થાય છે તે જગત્ સ્થિતિને જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે, અને જે સ્થ.ને.માં જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે, તે જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે. કે જે જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે, તે જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે.

તેમજ મનુષ્યોને અર્થ નક મળી જાય છે, કે જે જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે, અને જે જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે, તે જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે. કે જે જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે, તે જગત્ સ્થિતિમાં અર્થ નક મળી જાય છે.

જ્ઞાનદ્વારમાં-અયોતિષી દેવતાને ત્રણ જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાન કહેલા છે, કારણ કે, -તેમને અસંસીપ્તમાં ઉપપાતનો અભાવ હોવાથી અપર્યાપ્ત અવસ્થામાં પણ વિભજ થાય છે.

વૈમાનિક દેવતાઓને લેશ્યાદ્વારમાં-તેઓલેશ્યા વગેરે ત્રણ લેશ્યાઓ કહેલી છે, અને જ્ઞાનદ્વારમાં ત્રણ જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાન કહેલા છે.

વૈમાનિક દેવતાના સૂત્રો તે પ્રમાણે સમજ લેવા.

જ્ઞાતમ સ્વામી કહે છે, હે ભગવન, આપે જ કહ્યું તે સાચ છે.

પ્રથમ શ્લોકનો પાંચમો ઉદ્દેશ સમાપ્ત.

રિગ્ વિા અને ગિદિશાઓનો ચારે તરફ તે આવમતો મૂકી પાત્ર જરા પ્રકાશિત કરે છે, વધારે પ્રકાશિત કરે છે, અને તપાસે છે:

જોઈ 'જગ પ્રકાશ કરે છે,' તે ઉપરથી ભૂમી રમણ-મોહી વગુને પ્રકાશ કરે છે, એમ મનમજુ અને 'વધારે પ્રકાશિત કરે છે' તે ઉપરથી આ 'નકમ દોષી' વગુને પ્રકાશ કરે છે, એમ મનમજુ અને જો ૧૧ છ એમ કહી, તેના અર્થ વગુને સીતવચગની કરે છે, પ્રમીવગી ૧૦ છે અથવા જે વગુ પાડી નકમ હોય તે ઝાંઝ શકાય એવી કરે છે.

મન ૧૧ ૬૬ છે કે નૌમ ૩૧, નૌમજ છે.

૧૬૪ માનમ ને યોગને આશીને પુછે છે.

ભગવાન કહે છે, હે જૈનમ, તે યાવત્ છ દિશાને સ્પર્શે છે એમ કહેવું.

કહેવાની ભાવના એવી છે કે, સ્પર્શ કરેલા અક્ષોક્તાંતને સ્પર્શે છે અહિં કોઇ શંકા કરે કે, દૂર રહેલી વસ્તુને પણ વ્યવહારથી સ્પર્શ થયેલું ગણાય છે. જેમકે નેવનો સ્પર્શ તેથી અહિં અવગાદ એટલે નજીક સ્પર્શ. સમજવો. તેમાં પણ કદિ એમ કહે કે, તે તો આસત્તિ-આસંગમાત્રથી પણ થાય છે, તેથી અહિં તે સ્પર્શ અનંતરાવગાદ એટલે વચ્ચે વ્યવધાન વગર સંપર્ધવાળો પણ પરંપરાએ અવગાદ નહીં એટલે સાંકળની કડીની જેમ પરંપરાયે સંપર્ધ વગરનો તે સ્પર્શ અણુને સ્પર્શી શકે છે. કારણ કે, કોઇ સ્થળે અક્ષોક્તાંતને પ્રદેશ માત્રવડે મૂલ્ય કહેલો છે. તે બાદરનો પણ સ્પર્શ કરે છે, કારણ કે, કોઇ સ્થળે બહુ પ્રદેશવડે તેને બાદર પણ કહેલો છે, વળી તે હોથે, નીચે અને તિરછો પણ સ્પર્શ કરે છે; કારણ કે તે હોથી નીચી વગેરે દિશાઓમાં ક્ષોક્તાંત અને અક્ષોક્તાંત રહેલા છે; તે આદિ, મધ્ય અને અતિ સ્પર્શ કહે છે, કાગ્ન્ય કે નીચા, તિરછા અને હોથા ક્ષોક્તાંત પ્રાંત ભાગોને આદિ, મધ્ય અને અતિ કહેપેલા છે. તે સ્વવિષયનો સ્પર્શ કરે છે એટલે જે સ્પર્શેલા અને અવગાદ કહેલા ઇત્યાદિકમાં સ્પર્શ કરે છે, પણ જે સ્પર્શ વગરે થયો નહોતો તેવા અવિષયનો સ્પર્શ કરતો નથી; વળી આનુપૂર્વિકા સ્પર્શ કહે છે, એટલે આંસ આનુપૂર્વિકા એવી છે કે પહેલા સ્થાનમાં ક્ષોક્તાંત અને ત્રીજા સ્થાનમાં અક્ષોક્તાંત એવી અવસ્થાન-પણે સ્પર્શ કહે છે, તે શિવાય સ્પર્શ થઇ શકેલ નહીં. તે છ દિશાઓમાં સ્પર્શ કહે છે કાગ્ન્ય કે ક્ષોક્તાંતની પ.ખિ અને સર્વ તરફ અક્ષોક્તાંત રહેલ છે. આહ વિદિશાઓમાં સ્પર્શ થતો નથી, કારણ કે દિશાઓનું પ્રમાણ ક્ષોક્તાંતના વિષ્કંભ ઉપર હોય છે અને ત્યાં વિદિશાઓને પ્રમાણ હોતું નથી.

જૈનમસ્વામી પૂછે છે, હે ભગવન, તે નૃપી કીપના અંતને વિષે સાગરના અંતને સ્પર્શ અને સમગ્રના અંતને વિષે કીપના અંતને સ્પર્શ કે નહીં ?

ભગવન કહે છે, હે જૈનમ, તે નૃપી યાવત્ નિયમથી છ દિશા-ઓને સ્પર્શે છે.

અહિં સમજવાનું કે, કીપાન નથા સાગરાત વગેરે સૂત્રોમાં સ્પર્શ-સ્પર્શ કરેલાના અર્થવાળા પદોની ભાવના કરવી, તેમાં એટલું વિશેષ કે કીપ સાગરાદિ સૂત્રોમાં છ દિશાની ભાવના કરવી તે આ પ્રમાણે કીપ અને સમુદ્રો એક હજાર ચોજન અવગાદ થયેલા કીપ છે. તેથી તેમની ઉપરના

અને નીચેના ઝીપ સમુદ્રના પ્રદેશને આશીને ઉચે તથા નીચે એમ બે દિશાની સ્પર્શના થાય છે, અને પુર્વાદિ દિશાઓની સ્પર્શના તો થયે-લીજ સમજવી, કારણ કે તે ઝીપ સમુદ્ર તેની આસપાસ રહેલા હોય છે.

એ પ્રમાણે એ અભિલાષથી એમ સમજવું કે તે સૂર્ય નદીના જગતી અંદરથી વહાવવા છેડાને સ્પર્શે છે. આ ઉપરથી જગતી જાડે મળ થઈ તેની ઉચાઈની અપેક્ષાએ જોઈ દિશા ઉર્ધ્વ દિશાનો સ્પર્શ સમજવો અને તે છિન્ની અંદર પેશી વસ્ત્રના અંગને સ્પર્શે છે. અર્ધ પલ્લુ વસ્ત્રની ઉચાઈની અપેક્ષાએ છ દિશાની આવના કહેલી છે; અથવા કાંત્ર વસ્ત્રની પાટલીમાં મધ્યે ઉત્પન્ન થયેલા ઇવનું ભક્ષણ કરવા વડે તેની વસ્ત્રના છિન્નો અપેક્ષાએ લોકાંગની સૂચની પેઠે દિશાઓના સ્પર્શની આવના કહેલી છે. વગી તે છાંયાની અંદર આતપ તડકાના એ અંગને સ્પર્શે છે, અર્ધ છાંયાના ભેદથી એટલે જાતિ વસ્ત્રમાં જે છાંયા થતો કુતરનો દેખાય છે, તે ભેદથી છ દિશાની આવના કહેલી છે. તે આ પ્રમાણે-એમ સૂર્યના તડકામાં આકાશે જડતા પક્ષી વગેરે પદાર્થની જે છાંયા તડકાની અંદર ચાલે દિશાઓમાં સ્પર્શે છે, તેજ છાંયાની જમીનથી તે જડતા પદાર્થની જેટલી કચાઈ હોય ત્યાંથી છાંયાને અંતે તડકાની અંદર જાય તથા નીચે તે સ્પર્શે. અથવા કોઈ પ્રાણીની હીવાસ વગેરેની છાંયા કે જે તેની દિવાલ ઉપરથી કુતરતી અને ચડતી હોય તેને અંતે તડકાની અંદર કચે તથા નીચે તે સ્પર્શે એમ સમજવું; અથવા તેજ છાંયા તથા તડકાનું પુરસ્કારે અસખ્યતા પ્રદેશમાં અવગણન કરી રહ્યા હોય તેને છાંયાને તેની કચાઈ કે છાંયાને, અને તે કારણથી જાય તથા નીચે જે વિષય વડે તેથી પલ્લુ છાંયાને અને તડકાની અંદર કચે નીચે સ્પર્શે છે. આ ઉપરથી જાણવાને કહ્યું છે કે, તે સૂર્ય જગતે અંતે વહાવવા અંગને, છિન્ને અને વસ્ત્રના અંગને અને છાંયાને અંતે તડકાના અંગને સ્પર્શે છે.

અ. સ્પર્શન ચાલવા આધિકારથી પ્રાણીનિપાત (દિશા) પ્રમુખ પાપ સ્થાન વડે ઉત્પન્ન થતા જાયના કારણે સ્પર્શ પલ્લુ થાય તેથી તેને આશીને જાગમ સ્વામી પ્રમુખ કહે છે.

જાગમ સ્વામી પુછે છે, કે જાગમ, ઇવને પોતે કહેલી પ્રાણીનિપાત ક્રિયા કાણુ વડે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે જોનમ, હા, તે સાચુ પડે છે.

જોનમસ્વામી પુછે, હે ભગવન, જો જીવને તે ક્રિયા સાચુ પાતી હોય તો તેને તે સ્પર્શથી સાચુ પડે છે, કે અસ્પર્શથી સાચુ પડે છે ?

અર્થે એમ કહેવું કે ચાલુ અજોકનો છોડા નથી ત્યાં છ દિશાને સ્પર્શિને ક્રિયા સામે છે, અને જ્યાં વ્યાપાત એટલે અજોકનો છોડા છે. ત્યાં એક શેષ ત્રણ દિશા, કેાઈવાર ચાર દિશા અને કેાઈવાર પાંચ દિશા એ મળે આધારની પેઠે વિચારીને કહેવું.

જોનમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, જીવને પ્રાણતિપાતિથી ક્રિયા સાચુ પડે તે ક્રિયા કરેલી મળાય કે ન કરેલી મળાય ?

કહેવાનો આશય એવો છે કે, જીવને તે ક્રિયા કરેલી મળાય. કારણકે, જે કર્મ કયું ન હોય તે કર્મ હોય શકેજ નહીં, અને કરેલી ક્રિયા ન મળતી હોય તો જે કર્મ પાને કરેલું હોય તો જીવને કરેલું મળાય છે, તે શિવાય કહેલું નજાનું નથી.

ભગવન જીવન આપે છે, હે જોનમ, જે ક્રિયા કરેલી હોય તેજ ક્રિયા કરે છે જે ક્રિયા કરેલી ન હોય તે ક્રિયા જાતની નથી.

જોનમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, જીવને જે કરેલી ક્રિયા સામે તે અને કરેલી ક્રિયા કે નીજાત કરેલી કરે છે કે પાને અને બીજાએ બનેલ કરેલી ક્રિયા જ ન ?

ભગવાન કહે છે, હે જોનમ, તે પાને કરેલી ક્રિયા સામે, બીજાએ કરેલી કે બનેલ કરેલી ક્રિયા જ ન જાય ?

જોનમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, તે આનુકૂળિયે ક્રિયા સામે કે અનુકૂળિયે ક્રિયા જ કહેવું ?

જોનમ પુછે રહેલો કે પથ ન-પથને અર્થ વિભાજ ન હોય તે અનુકૂળિયે કરેલ જ છે એટલે રહેલ. ક્રિયા કરે અને પછી પાપ સામે તે અનુકૂળિયે અને રહેલ ન જાય અને પછી ક્રિયા કરે તે અનુકૂળિયે-અનુકૂળિયે ક્રિયા કરેલ જ છે.

ભગવન જીવન આપે છે, હે જોનમ, તે અનુકૂળિયે કરેલી ક્રિયા સામે જે અનુકૂળિયે જાય જાય નહીં. જે ક્રિયા કરેલી છે, જે ક્રિયા કરે છે અને જે ક્રિયા કરે તે મર્ચ ૧૦૪. અનુકૂળિયે કરેલી મધ્યમી મળુ અનુકૂળિયે કરેલ. મધ્યમી નહીં, એમ કહેવું.

મકારની વ્યથા-પીડાનું કારણરૂપ એવું મિથ્યા દર્શન. આ અટાર પાપ સ્થાન કહેવાય છે.

પછી જ્ઞાતમસ્વામીએ કહ્યું, હે ભગવન્, આપે જે કહ્યું તે સર્વ સત્ય છે આનું કહી શી જ્ઞાતમ મુનિ ભગવાન, મહાવીર પ્રભુને વંદના કરી વિચરવા લાગ્યા. આ પ્રમાણે જ્ઞાતમસ્વામિદ્વારા શ્રી વીર ભગવાને કર્મની પ્રરૂપણા કરી.

શ્રી રૌદ્રક મુનિનો પ્રસંગ.

આ પ્રમાણે શ્રી જ્ઞાતમસ્વામિદ્વારા જે કર્મની પ્રરૂપણા કરવામાં આવી, તે કર્મ પ્રવાહથી સાશ્વત-હર્ષસા રહેનાર છે, તેથી હવે સાશ્વત એવા શ્લોકાદિ પદાર્થોની રૌદ્રક ગામના એક મહાન્ મુનિદ્વારા પ્રરૂપણા કરવાને તેની પ્રસ્તાવના કરે છે.

તે કાલે અને તે સમયે શ્રમણ ભગવાન્ મહાવીર પ્રભુના રૌદ્રક ગામ એક અનગાન ગિરિ હતા, જેઓ સ્વભાવે કેમળ અને વિનયવાળા હતા. તેમન માં કોળનો ઉદા યતો નર્હા, તેથી તેઓ સ્વભાવે શાંત હતા. કાંઈ તેમને કાપ, માગ, માયા અને લોભ એ કષાયનો ઉદય થઈ આવે તે પણ તે કષાય ઘણાજ નુકસાનકારક હતા, તેમનામાં મૃદુતા અત્યંત હતી. એટલે ગુરના ઉપદેશથી તેમણે અહંકારનો જય કર્યો હતો. તેઓ ગુરને અશિષ્ટ થઈને રહેતા હતા, તેઓ ગુરની શિક્ષાના ગુણથી ભરક હતા, એટલે કાંઈને પરિગ્રાહ કરનાર નહતા અને તેઓ ગુરની સેવા કરવાના ગુણથી રિનીત હતા. એવા તે રૌદ્રકમુનિ ભગવાન્ વીરપ્રભુની અનિસમીપ નહીં તેમ અગિર નહીં તેવી રીતે રહી પોતાના જાનુ ક્રિયા અને મસ્તક નીચું કરી શ્વાનરૂપી કાંદામાં રહી એટલે ધર્મધ્યાનમાં ચિત્તને સ્થિર કરી સંયમની નવા કર્મને અટકાવતા અને તપથી સમૂચર કર્મની નિર્મલ કરતા અને પોતાના આત્મા પ્રત્યે સારી બાવના બાવના વિચરતા હતા, તે સમયે તે રૌદ્રકમુનિ શ્રદ્ધાવાળા અને સેવા કરતા નીચે પ્રમાણે ત્રીવીર ભગવાન પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા.

રૌદ્રકમુનિ પુછે છે, હે ભગવન્, પડેલા સોક અને પછી અસોક છે કે પડેલા અસોક અને પછી સોક ?

ભગવાન કૌતર આપે છે, જે રાહક, તે લોક અને અલોક પડેલા પવ્વ
 છે અને પાત્રી પવ્વ છે. ને લોક અને અલોક—જને શાશ્વત પદાર્થો છે. અને
 અનુપૂર્ણ વચર છે એટલે તેઓમાં પડેલા કે પાછળ—એવો અંતર નથી, તે
 જાને ભગવાન છે, તેને માટે અમુક પડેલા અને અમુક પાછળ એમ કહી
 શકાય નહીં.

રાહકાનુનિ પુછેછે—હે ભગવાન, પડેલા છવ અને અછવ કે પડેલા
 અછવ અને પાત્રી છવ ?

ભગવાન કહે છે, હે રાહક, જેમ લોક અને અલોક પડેલા અને પાત્રી
 કહી શકાતા નથી, તેમ છવ અને અછવ પવ્વ પડેલા અને પાત્રી કહી શકાતા
 નથી. તે છવ અને અછવ—જને શાશ્વત છે. એવી રીતે ભવસિદ્ધિ એટલે
 જેમને સિદ્ધિ થવ ની છે, એવ. અથવા ભગ્ન અને અભવસિદ્ધિ એટલે જેમને
 સિદ્ધિ થવ ની નથી. અર્થાત્ અભ ૪ જે મિદ્ધિ—મુક્તિ અને અસિદ્ધિ—સતત
 તે લોકને સિદ્ધિ અને અભ ૫ જે મિદ્ધિ—મુક્તિ અને અસિદ્ધિ—સતત

કે પડેલા કહેવામાં આવે છે. અને પાત્રી કહેવામાં આવે છે.

ભગવાન કહે છે, હે રોહક, લોકનો અંત અને સાતમી પૃથ્વીના આકાશનું અંતર તે બંને આનુપૂર્વી નથી, એટલે અમુક પહેલાં અને અમુક પછી એમ કહી શકાય નહીં. અહિં લોકાંત, સાતમી પૃથ્વીનો તનુ વાત, ઘનવાત, ઘનોદધિ, અને નારકીની સાતે પૃથ્વીઓ તેઓ એક એક સ્થાન સાથે બેઠા.

તે સ્થાનોની સંગ્રહ ગાથા આ પ્રમાણે છે;

સાત આકાશના અંતર, તનુવાત, ઘનવાત, ઘનોદધિ, સાત નારકીની પૃથ્વીઓ, ઝ/ખૂઝીપ વગેરે અસંખ્યાતા ઝીપ, લવણ વગેરે સમુદ્રો, ભરત વગેરે સાત ખંડ, નારકી વગેરે ચોવીસ દંડક, પાંચ અસ્તિકાય, સમય-કાળના વિભાગ, આઠ કર્મ, છ ભેદ્યાઓ, મિથ્યાદષ્ટિ વગેરે ત્રણ દષ્ટિઓ, ચાર દર્શન, પાંચ જ્ઞાન, ચાર સંજ્ઞા, પાંચ શરીર, ત્રણ યોગ, બે ઉપયોગ, છ ધર્મો, અનંત પ્રદેશ, અનંત પર્યાય અને અદ્ધા-એટલે અતીતકાળ, અનાગતકાળ અને સર્વકાળ-એટલાસ્થાનોના પ્રત્નો કરવા.

આ પ્રમાણે સૂત્રના અભિલાપનો નિર્દેશ છે, તેમાંથી હવે પાછળના છેલ્લા સૂત્રનો અભિલાપ દર્શાવવાને કહે છે.

રોહકમુનિ પુછે કે, હે ભગવન, પહેલાં લોકાંત અને તે પછી સર્વોદ્ધા સર્વકાળ છે ? અહિં લોકાળની સાથે બધા સ્થાનો બેઠી હેવા તેમજ અલોકાંતની સાથે પણ બધા સ્થાનો બેઠી હેવા.

રોહકમુનિ પુછે કે, હે ભગવન, પહેલાં સાતમી પૃથ્વીના આકાશનું અંતર અને પછી સાતમી પૃથ્વીનો તનુવાત કે પહેલાં સાતમી પૃથ્વીનો તનુવાત અને પછી સાતમી પૃથ્વીના આકાશનું અંતર ?

એવી રીતે સાતમા આકાશાંતરની સાથે સર્વોદ્ધામુખી સર્વ સ્થાનોને બેઠી હેવા.

વળી રોહક પુછે છે, હે ભગવન, પહેલાં સાતમી પૃથ્વીના આકાશનું અંતર અને પછી સાતમી પૃથ્વીનો ઘનવાત ? કે પહેલાં સાતમી પૃથ્વીનો ઘનવાત અને પછી સાતમી પૃથ્વીના આકાશાંતર ?

અહિં ભગવાન ઉત્તર આપે છે કે, ને સર્વમાં કોઈ પહેલું કે કોઈ પછી એમ કહી શકાય નહીં-એવી રીતે સર્વોદ્ધા-સર્વકાળ મુખી ભગવાનનો ઉત્તર સમજ લેવો. એ પ્રમાણે ઉપરનો લોક પણ એક એક છેડો અને તે પછીનો એક એક નીચેનો લોક પણ છેડો. તે સર્વોદ્ધા-સર્વકાળ મુખી કહેવું.

ચોથી લોકસ્થિતિ પૃથ્વીપ્રતિષ્ઠિત-ત્રસસ્થાવરાભાષા. એટલે પૃથ્વી ઉપર રહેલ ત્રસ તથા સ્થાવર જીવ એ કે ત્રસ તથા સ્થાવર જીવો આકાશ, પર્વત અને વિમાન ઉપર રહેલા હોય છે, પણ પ્રાયે ઠરીને તેઓ પૃથ્વી ઉપર રહેલા કહેવામાં આવ્યા છે.

પાંચમી લોકસ્થિતિ અજીવાજીવપ્રતિષ્ઠિતા એટલે શરીરાદિક પુદ્ગલ રૂપ અજીવો જીવ ઉપર રહેલા છે તે, કારણ કે, અજીવ પુદ્ગલો હંમેશા જીવ ઉપરજ રહે છે.

છઠી લોક ત્રિયનિ-જીવાકર્મ પ્રતિષ્ઠિત એટલે જીવ કર્મની ઉપર રહેલા છે, તે જીવની ઉદય આવવાની સ્થિતિ હતી થઈ નથી એવા પુદ્ગલના સમુદાય રૂપ જે કર્મો, તેમની ઉપર સંસારી જીવો આશ્રિત થઈને રહેલા છે.

અહિં કેટલાકીક એવો અર્થ કરે છે કે, જીવો કર્મવડે પ્રતિષ્ઠિત છે, એટલે કર્મને લઈને નારકાદિ ભાવે રહેલા છે.

સાતમી લોક સ્થિતિ-અજીવાજીવસંવૃણીના એટલે જે અજીવો તે મન-ગાયા વગેરે પુદ્ગલોના જીવોનો સાથે એકત્ર થઈને રહેલા છે.

અહિં એવી સંકા થાય કે, પાંચમી લોકસ્થિતી કે જે જીવો જીવ ઉપર રહેલા છે તે અને આ સાતમી લોક સ્થિતિ કે જે અજીવો જીવની સાથે સંવૃણિત થઈ રહેલા છે. એ બંનેનો અંદર શો ભેદ? તેઓ બંને સંખ્યાત્મક છે, તેનું સમાધાન આ પ્રમાણે છે. પાંચમી લોક સ્થિતિમાં ૨૫૦૦ અધિભાવ છે. એટલે અજીવો જીવને આધારે રહેલાં છે, એવો અર્થ થાય છે. અને માનનાં લોક સ્થિતિમાં સંખ્યા સંખ્યાક ભાવ એટલે એક સંખ્યાક કંઈ ના થાય છે અને બીજા સંખ્યાક કરનારા છે, અર્થાત્ અજીવ સંખ્યાક-કંઈ થાય છે. અને જીવ તેમને સંખ્યા કરનારા છે, જે જીવો સંખ્યા-કંઈ કરના થાય છે તે તેનું અર્થોપતિથી આધિય પણ થાય છે, જેમ ઠરીને તેજ એવી ગતિ ઉત્તર વંકચમાં પણ આધારાધિય ભાવ સમજાવે.

અઠમી લોક સ્થિતિ-જીવાકર્મસંવૃણીના એટલે સંસારી જીવ કર્મથી સંવૃણિત થયેલા છે કારણ કે, તેઓ ઉદય આવેલા કર્મોને વશ રહેનાર છે. જેઓ જેમને વશ રહેનાર થાય, તેઓ તેમાં રહેલા હોય છે. જેમ ધારાનો અંદર દરિયા જાય છે. અહિં પણ આધારાધિય ભાવ સમજાવે.

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, એવી રીતે આઠ પ્રકારે લોકસ્થિતિ ઠીક છે. તે 'જીવ કર્મ' સંતુષ્ટિનું છે ત્યાંસુધી સમજવું.

વળી આસતા આ લોકસ્થિતિના અધિકારથી જાતમસ્વામી પુછેછે.

જાતમસ્વામી પુછેછે, હે ભગવન, જીવ અને પુદ્ગલો પરસ્પર બધા-એકા છે. એટલે જીવપુદ્ગલોની સાથે અને પુદ્ગલો જીવોની સાથે બધાએકા છે, તે પરસ્પર સ્પર્શ કરીને રહેલા છે એટલે પ્રથમ માત્ર સ્પર્શથી પરસ્પર બધાએકાને પછી અતિગાદપણે બેડાએકા છે, તે પછી પરસ્પર લોડીબાવને પામેલા છે એટલે દૂધ અને જળની જેમ મળી ગયા છે, અને જેમ શરીર ઉપર રેણું થાટી બધ તેમ રાગાદિ સ્નેહે બધાએકા છે, તે જીવ અને પુદ્ગલો પરસ્પર સમુદાયબાવે રહે છે કે કેમ ?

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, તેવી રીતે રહે છે.

જાતમસ્વામી કહે છે, હે ભગવન, તે જીવ અને પુદ્ગલો શા કારણથી તેવી રીતે રહે છે ?

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, જેમ કોઈ પાણીના ધરો પાણીથી ભરેલો અને તે માપ પ્રમાણે જરાપણ ઊંચો ન રહે તેમ પૂરેપૂરો ભરેલો હોય, તેમાં પછી અતિ જળ ભરવાથી તે છલકાઈ જતો હોય અને ઘણું જળથી ઉછળતો હોય તે ધરો સર્વ રીતે જસથી ભરેલા ઘડાની જેમ રહે છે. તેવા તે ધરાની અદર કોઈ પુરુષ જેમાંથી પાણી આવી શકે એવા સેકડો છિદ્રવાળી અને ભેટી નાવિકા બુકે.

હે જાતમ, પછી તે નાવિકા તે છિદ્રોના જળથી પૂરાતી, જરાપણ ઊંચી ન રહેતી, અને પાણીથી છલકાતી ધરામાંથી સર્વ રીતે ભરેલા ઘડાની જેમ તે ભગવાને કુળી બધ એટલે ધરાના નીચેના જળ સાથે રહે તેમ થાય કે ?

જાતમસ્વામી કહે, હે ભગવન તેમ થાય.

ભગવાન કહે છે, હે જાતમ, તે પ્રમાણે જેમ નાવિકા અને પાણીના ધરાનું જળ પરસ્પર અવચાલન કરીને રહે છે, તેમ જીવ અને પુદ્ગલો પણ તેવી રીતે રહે છે.

૧ જીવ સમજેથી ચીકણા થાય ત્યારે તેને કર્મનો બધ થાટી બધ છે.

ભગવાન કૃપા આપે છે, જે જ્ઞાનમ, તે નારજી છવ દેમે કરીને આધારના હેસનો આધાર કરે નહી, તેમ હેસે કરી સર્વ આધાર કરે નહી, પણ તે સર્વ આધારના દેમે કરી આધાર કરે તેમજ મહા આધારનો સર્વ આધાર કરે.

(કર્ણાવનો) ભગવત બોલે છે કે ને નારજી છવ શીત્પતિ થયા પછીના સમયમાં આત્માના મહા પ્રદેશો વડે કેટલાંક આધારના પુરુષોને કહ્યું કરે છે અને કેટલાંકને છોડી દેછે. તે વિષે આ પ્રમાણે સંજ્ઞા છે. જેમ તપેલી તપાસીમાં મંદગા નેલમાં પુરુષો નાંખ્યો સોય તે કે ૧૩ ૧૪ ૧૬ જે આન કરીને રહે છે. તેવી રીતે છવ દેમે કરી આત્મ કરી તેમજ નારજી છવ મહા આત્મ પ્રદેશ વડે શીત્પતિને નમતે આત્માના કૃપા કરીને તે વિષે આ પ્રમાણે કહ્યું છે. તેમજ નારજી છવ મહા આત્મ પ્રદેશ વડે શીત્પતિને નમતે આત્માના કૃપા કરીને તે વિષે આ પ્રમાણે કહ્યું છે. તેમજ નારજી છવ મહા આત્મ પ્રદેશ વડે શીત્પતિને નમતે આત્માના કૃપા કરીને તે વિષે આ પ્રમાણે કહ્યું છે. તેમજ નારજી છવ મહા આત્મ પ્રદેશ વડે શીત્પતિને નમતે આત્માના કૃપા કરીને તે વિષે આ પ્રમાણે કહ્યું છે.

આ ઠેકાણે જેમ ક્રિપાળા માંડયો અને ત્યાં આહાર અને નર્મ
 ૨૪૧૧ માંડયો ત્યાં આહાર જેમ ચાર દંડક કદા છે, તેમ ક્રિપાળા થયો
 ત્યાં આહાર અને ત્યાં વધારો ત્યાં આહાર-જેમ ચાર દંડક કહેવા તેમાં
 ક્રિપાળા થયો અથવા થયો-જે બે દંડકને વિષે ચાર ભાંગા છે. તેમાંથી
 ૨૪ ભાંગાનો નિષેધ અને યોગ્ય ભાંગાનો સ્વીકાર છે, તે કહે છે, -૯૪
 મને અને નરકપણ સર્વ ક્રિપાળા થયા એ દંડક, તથા આહાર દંડકને
 વિષે પાછળા બે ભાંગા નિષેધવા અને બે ભાંગા વધારુ કરવા. મને ૯૪
 આહારનો દેશ આહાર કહે અને સર્વ ૯૪-આહાર સર્વ આહાર કહે-એ
 વિષે પૂર્વની જેમ પૂઠા અને તેણી દર્શાવ લાગુ કરવો.

જે રીતે જેમ બે આશાપ ક્રિપાળા સંબંધ કદા, તેમ વધવાને
 સંબંધ પણ બે આશાપ અણવા;

જેવી રીતે દેશ અને સર્વથી આઠ આશાપ કદા તેવીજ રીતે હરે
 વાપ અને સર્વથી આઠ-આશાપ કહે છે.

જેમજવામી પુછે છે, હે ભગવાન, નારહીને વિષે ક્રિપાળો ૯૪
 હું પોતાના (૯૪ના) અર્થ અને નારહીને અર્થ ક્રિપાળા, અથવા ૯૪
 અર્થ અને નારહી સર્વ જેવી રીતે ક્રિપાળા, અથવા ૯૪ અને નારહી અર્થ
 જેમ ક્રિપાળા, અથવા ૯૪ સર્વ અને નારહી સર્વ જેમ ક્રિપાળા.

(અર્થ) કદિ કદા સાવ કે, દેશ અને અર્થ અર્થમાં કે. ૧૨.૧૧ છે.
 તે. તેમ. મધ્ય.ધનમાં કદા છે કે, દેશ અર્થમાં ત્રીજો ભ.વ. અર્થ, તે દેશ
 અને અર્થ કે.૧ છે અને અર્થ તો અર્થ ભ.વે કદા કહે છે.)

અર્થ પાંચના જેમ દેશ કરી આઠ દંડક કદા છે તેમ અર્થ
 ભાંગી આઠ દંડક કહેવા તેમાં અર્થ વિષે છે કે. જે દંડકમાં 'દેશ
 શો દેશ ક્રિપાળા' જેમ કદા છે તે દંડકે 'અર્થ અર્થ ક્રિપાળા' જેમ
 કદા. અર્થમાં કદા છે, જેવી રીતે સમજાવે. અને એક દંડક ૧૧૪.૧૧
 કદા ૨ અર્થ કદા.

ક્રિપાળા થયું અને વધારું જે રીતે ૨૪૧.૧૧ દંડક કદા છે. તથા ૧૧
 દંડકે. કદા છે.

જેમજવામી પુછે છે, હે ભગવાન, ૯૪ વાળી રીતે ૧૬૬
 ૧.૧ ૧૧ છે કે એવી રીતે સમજાવવા થયું છે.

આ ઠેકાણે જેમ જીવજવા માંડ્યો અને ત્યાં આહાર અને જ્યાં
ચલવામાંડ્યો: ત્યાં આહાર જેમ ચાર દંડક કઢ્યા છે, તેમ જીવનન થયો
ત્યાં અ.દ.ર અને ત્યાં ચલ્યો ત્યાં આહાર-જેમ ચાર દંડક કહેવા તેમાં
જીવન થયો અથવા ચલ્યો-જે જે દંડકને વિષે ચાર ભાંગા છે. તેમાંથી
દસ ભાંગનો નિષેધ અને ચોથા ભાંગનો સ્વીકાર છે, તે કહે છે, -અવ
સર્વ અને નરકપણુ સર્વ જીવનન થયા જે દંડક, તથા આહાર દંડકને
વિષે પાછળા જે ભાંગા નિષેધવા અને જે ભાંગા ચલણુ કરવા. મુર્વ અવ
આહારનો દેશ આહાર કરે અને સર્વ અવ-આહાર સર્વ આહાર કરે-જે
વિષે પૂર્વનો જેમ પૂઠા અને તેલનો દબાંગ લાગુ કરવો.

જે રીતે જેમ જે આશાપ જીવતિના સમર્થ કહવા, તેમ ચલવાને
સંબંધ પણ જે આશાપ અવગણ:

જેવી રીતે દેશ અને સર્વથી આઠ આશાપ કહયા તેવીજ રીતે હવે
અર્થ અને સર્વથી આઠ-આશાપ કહે છે.

જે નમસ્વામી પ્રકે છે, હં અમરના, નારજીને વિષે જીવનનો અવ
મું પોતાના (અવના) અર્થ અને નારજીને અર્થ જીવન? અથવા અવ
અર્થ અને નારજી સર્વ જેવી રીતે જીવન? અથવા અવ અને નારજી અર્થ
જીવ જીવન? અથવા અવ સર્વ અને નારજી સર્વ જેમ જીવન?

(અર્થ કહિ સંકા યાવ કે, દેશ અને અર્થ અર્થમાં શે નારજી છે?
તે નાના સમ.ધનમાં કહ્યું છે કે, દેશ એટલે તોલે ભાવ અર્થ, તે દેશ
અને અર્થ એક છે અને અર્થ તો એક જ બાજે લોઈ સંકે છે.)

અર્થ પદના જેમ દેશ કરી આઠ દંડક કહવા છે, તેમ અર્થ
અર્થથી આઠ દંડક કહેવા: તેમાં એટલું વિશેષ છે કે, જે દેશને 'દેશ
વે દેશ જીવન' એમ કહ્યું છે તે દેશને 'અર્થ અર્થ જીવન' એમ
કહ્યું, એટલે એક છે, જેવી રીતે સમજ. રીતે એક દંડક વિષયીને
કેવડે અર્થ કહેવ-

જીવનન પણ અને અવગણ જે રીતે અવગણ દે.ક દો છે. તેથી હવે
અનુસાર કહે છે.

જે નમસ્વામી પ્રકે છે, હં અમરના, અવ વાજી અર્થથી અર્થ
અ.ન અ.વ છે કે અર્થી અર્થથી અર્થ અર્થન થવ છે ?

(નારકીના છવો અટક છે, તેથી તેઓ નરકાદિક સ્થાનમાં વાંકી અતિવાસા હોવાનો સંભવ નથી અને કદિ સંભવ હોયતો તે નારકી નરકમાં એકાદિ જીપજ છે તો તેમને વાંકી ગતિનો નિષેધ આવે, કારણકે તેઓ ઘણાં હોય છે.)

ભગવાન જિહ્વર આપે છે-હું જાતમ, કોઇવાર કોઇ એવ વાંકી અતિવાસા હોય છે, અનેકવાર કોઇ એવ સીધી અતિવાસા હોય છે. એવી રીતે દેશાનિક દેવ સુધી ચોવીસ દંડક કહેવા.

ભગવાન જિહ્વર આપે છે, હું જાતમ, એવ અનંતા છે, તેથી પ્રત્યેક સમયે વાંકી અતિવાસા પણ ઘણાં છે. અને પ્રત્યેક સમયે સીધી અતિવાસા પણ ઘણાં છે.

જાતમસ્વામી પુછે છે, હું ભગવન, તે નારકી એવ શું વાંકી અતિવાસા છે અને સીધી અતિવાસા પણ? છે?

ભગવાન કહે છે, હું જાતમ, નારકીને વિષે સીધી અતિવાસા સર્વ હોય છે, કારણકે સીધી અતિવાસા હંમેશા ઘણાં હોય છે, તેથી તેમને માટે બધું વચન છે, અને વાકી અતિવાસા થોડા હોય છે, તેથી તેમને માટે એક વચન છે તેથી કહે છે કે, અથવા સીધી અતિવાસા ઘણાં અને વાકી અતિવાસા કોઈએક હોય છે, અથવા સીધી અતિવાસા પણ ઘણાં હોય છે, અને વાંકી અતિવાસા પણ ઘણાં હોય છે, એમ ત્રણ ભાગા સમજવા.

એવી રીતે વિશેષ ગદિત એવા એવ અને એકેન્દ્રિય એવ-ને ખનેને વિષે વાકી અતિવાસા અને સીધી અતિવાસા એવ ઘણાં હોય છે, તેથી તેમના ત્રણ ભાગા હોવા નથી, તેટલા માટે એકેન્દ્રિય એવને વચને બીજા સર્વ દંડકમાં ત્રણ ભાગા થાય છે.

હવે ગતિના અધિકારથી સ્વયંવાનું સૂચ કહે છે.

જાતમ સ્વામી પુછે છે, હું ભગવન, જે વિમાનના પરિવાર વગેરેની અપેક્ષાએ મોટી પાવત્રો છે, ગરીબના આશ્રયણ વગેરેની અપેક્ષાએ મોટી કાર્યાવાસો છે, ગરીબ પ્રાણની અપેક્ષાએ મોટા બજારો છે, મોટી જ્યોતિવાસો છે મદન હથ છે-મોટા સુખના સાધનોવાસો છે. અને

૧ જે એવ એક ભવમાથી બીજા ભવે વાંકી ગતિએ જાય તે વિગત પાંડ અને જે છા સીધી ગતિએ જાય તે અવિગત ગતિ કહેવાય છે.

છે, તે દ્રવ્ય ઇન્દ્રિય-શ્રેણીને જાણ ઇન્દ્રિયને આશ્રીને ઇન્દ્રિય રૂપે જાણે છે, અને લક્ષિણના ઉપયોગ લક્ષણ જે અનર્થત સાનરૂપ ઇન્દ્રિય કે જે સંસારી જીવને સર્વ અવસ્થામાં હોય છે. તે ભાવઇન્દ્રિયને આશ્રીને ઇન્દ્રિય સંદિગ ઉપજે છે, જે કારણથી તે ઇન્દ્રિય સંદિગ અને ઇન્દ્રિય રૂપે જાણે એમ કહ્યું છે.

જોગમ સ્વામી પૂછે છે, હે ભગવન, જે જીવ સર્જનને વિષે ઉત્પન્ન થતો હોય, તે શરીરસંદિગ ઉત્પન્ન થાય છે કે શરીરસંદિગ ઉત્પન્ન થાય છે ?

ભગવન ઉત્તર આપે છે, હે જોગમ, કોઇવાર તે શરીરસંદિગ ઉત્પન્ન થાય છે, અને કોઇવાર તે શરીર સંદિગ ઉત્પન્ન થાય છે.

જોગમસ્વ મી પૂછે છે હે ભગવન, તેમ શા કારણથી થાય છે ?

ભગવન કહે છે, હે જોગમ, આંહારિક, વૈકલ્પિક અને અદ્યક્ષિક એ ત્રણ પ્રકારના શરીરની અપેક્ષાને તે શરીર સંદિગ ઉપજે છે કારણ કે જે વસ્તુના અવ્યવસ્થિત અને અસંગત અભાવ છે, અને તેજસ અને કાર્મણ્ય એ શરીર જીવને અનર્થની નવ અવસ્થામાં હોય છે, તેની અપેક્ષાને તે શરીરસંદિગ ઉત્પન્ન થાય છે, તે કારણને કારણે જીવ કોઇવાર શરીર સંદિગ અને કોઇવાર શરીર નાશી ઉત્પન્ન થવાનું કહ્યું છે.

જોગમ સ્વામી પૂછે છે, હે ભગવન, જીવ સર્જનને વિષે ઉત્પન્ન થતો જીવ પવન કવે આ જીવ સંદિગ કરે છે ?

ભગવન જોગમ આપે છે, હે જોગમ, જે માતાનું શિર અને પિતાનું શુક્ર-વીર જીવને મિશ્ર થઇ ફિલિપરૂપ અને છે, તેનો અધાર જીવ પ્રથમ સંદિગ કરે છે.

જોગમ સ્વામી પૂછે છે હે ભગવન, તે જીવ સર્જનમાં ઉત્પન્ન થતા શરીર કયા અધાર પર છે ?

જોગમ કહે છે હે જોગમ, તે સર્જનમાં સંદેશા જીવની માતા દુષ્યંતી જે જીવન અને પદ્મની વિદુરિને આધાર કરે, તે જીવની વિદુરિને આધાર પર જીવન અને પદ્મને તે જીવ અધાર કરે છે.

જોગમ સ્વામી પૂછે છે, હે ભગવન, તે સર્જનમાં સંદેશા જીવ વિદુર કરે, પદ્મને કરે, શુક્ર, વિક્રમમાંથી લીટ કરે, વચન કરે અને પિતા કરે કે નહીં ?

સંજયઃ સમગ્રોઽઽ કારણકે તે તેના અંશ રૂપ નથી, અથવા અહિં માતૃ-
જીવરસહરણી અને પુત્રજીવરસહરણી એટલે માતાના જીવરસને હરનારી
અને પુત્રના જીવરસને હરનારી જે નાડીઓ છે, તેમાં જે પહેલી માતૃ જીવની
સાથે પ્રતિબદ્ધ થયેલી છે તે પુત્રના જીવને સ્પર્શનારી છે, તેથી તે માતૃ-
જીવની સાથે પ્રતિબદ્ધ થયેલી રસહરણી નાડી વડે પુત્રજીવને સ્પર્શને
આહાર કરી શકે છે. અને પુત્રજીવની રસહરણી નાડીવડે પુત્રજીવને સ્પર્શને
માતૃજીવને સ્પર્શે છે, જેને લઇને ગર્ભનો જીવ પોતાના શરીરને પુષ્ટ કરી
શકે છે. તેને માટે બીજા તંત્રમાં પણ કહ્યું છે કે:-

“ પુત્રસ્ય નાભૌ માતૃધ્વ દ્વિ નાડી નિવચ્યતે ।

યયાસૌ પુષ્ટિમાપ્નોતિ કેદાર દ્વ્ય કુલ્પયા ” ॥ ૧ ॥

“ બાળકની નાભિમાં અને માતાના હૃદયમાં એક નાડી બધાય છે,
જે નાડીવડે તે બાળક જેમ પાણીની નીકથી ઊડવાનો ક્યારેક પુટ થાય
તેમ પુષ્ટિ પામે છે. ” ૧

હવે આસતા ગર્ભના આધિકારથી કહે છે.

ત્રૈતમસ્વભી પુછે છે, કે ભગવત્, તે ગર્ભના જીવને માતાના
અંગ કેટલા કહેલા છે ?

(અહિં આર્ગવ-ઋતુ સંજયી ઘણાં વિકારોને લઇને ઘણાં અંગ
કહેલા છે.)

ભગવત્ કહે છે, કે ત્રૈતમ, મામ, ગરિર અને માધાની મીશ્વ.
(અહિં કેટલાએક અંગો અને કેટલાં પણ કહે છે.) તે પણ અંગો
માત્રના કહેવાં છે.

ત્રૈતમસ્વભી પુછે છે, કે ભગવત્, તે ગર્ભના જીવને પિતાના
અંગ કેટલા કહેલા છે ?

(અહિં વીર્યના વિકરેને લઇને ઘણાં અંગો કહેલા છે.)

ભગવત્ કહે છે, કે ત્રૈતમ, ક્ષાત્રની અંદરની મીશ્વ, વચ્ચેના અવ-
યવનો, ભગ અને કેશ, દંડીમંજ, કેમ તથા નખ-એ પણ અંગો પિતાના
કહેલાં છે.

અને તે સિવાયના ખાકીના જે અંગો છે, તે શુક અને શેણિતના કામ વિહાર રૂપે હોવાથી માન્યપિતાના સાધારણ અંગો છે.

પ્રાગમરૂપાંમી પુછે છે, હે ભગવત, તે માતા અને પિતાના અવરો વડે ઉત્પન્ન થયેલું તે શરીર કેટલા કાળ રહે છે ?

ભગવાન કહે છે, હે પ્રાગમ, હવે ભવંચારણ્યોવ એટલે ભવોપ-
રણ્ય મનુષ્યોદિ શરીર અર્થાંત્રી નાશ પામે નહીં, ત્યાંમુથી તે માતા-
પિતા સંપત્તિ ભજ રહે છે. અર્થાત્ મરણ પર્વત રહે છે: તે શરીરના
કાલકાળ પામના-વધવાના ઉદ્ધા સમય પછી તે માન્યપિતાથી થયેલું
શરીર કલ્પ પામતું પામતું તે હવના આકુષ્મને ઉદ્ધે સમયે ભય છે.

પ્રાગમરૂપાંમી પ્રશ્ન કરે છે, હે ભગવત, તે હવ મર્ત્યમાં રહેતા
થોડા નારજીને વિષે ઉત્પન્ન થાય કે નહીં ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે, હે પ્રાગમ, કોઈ હવ નારજીને વિષે
ઉત્પન્ન થાય અને કોઈ હવ ન થાય.

પ્રાગમરૂપાંમી પુછે છે, હે ભગવત, શા કારણથી જન્મ અને ?

ભગવાન કહે છે, હે પ્રાગમ, કોઈ હવ શુદ્ધની મનુષ્યોના મર્ત્યમાં
અર્થાંત્રી હોય, તે હવ સંજો પર્વોદિવપર્વની જે પાતાની સર્વ પર્વાર્થમ,
તેને પ્રામ થવાથી વીર્ણકાંધિ નથા વિકિલકાંધિવરે કરી અથવા વીર્ણ-
કાંધિવરે તથા વિકિલકાંધિવરે થઈ શુદ્ધની નેત્રને આરેલી સંકળી
અને મનમાં અવધાની હવન મર્ત્ય પ્રવેશથી બાંધે છે અને બાંધે
કારણે અને વિકિલ સમુદાય વરે ભગવત સર્વ મર્ત્ય મનુષ્યોના કાથી,
કે ૧૧, ૧૨ અને પેદાશ પ મનુષ્ય નેત્રને મનુષ્ય અને નાવકુળને મનુષ્ય
મનુષ્યની સર્વ મનુષ્ય કાં નેત્રને મનુષ્ય નેત્રને મનુષ્યની કામના
કે ૧૩ છે કે ૧૪ છે કે ૧૫ છે કે ૧૬ છે કે ૧૭ છે કે ૧૮ છે કે ૧૯ છે કે ૨૦ છે
કે ૨૧ છે કે ૨૨ છે કે ૨૩ છે કે ૨૪ છે કે ૨૫ છે કે ૨૬ છે કે ૨૭ છે કે ૨૮ છે કે ૨૯ છે કે ૩૦ છે
કે ૩૧ છે કે ૩૨ છે કે ૩૩ છે કે ૩૪ છે કે ૩૫ છે કે ૩૬ છે કે ૩૭ છે કે ૩૮ છે કે ૩૯ છે કે ૪૦ છે
કે ૪૧ છે કે ૪૨ છે કે ૪૩ છે કે ૪૪ છે કે ૪૫ છે કે ૪૬ છે કે ૪૭ છે કે ૪૮ છે કે ૪૯ છે કે ૫૦ છે
કે ૫૧ છે કે ૫૨ છે કે ૫૩ છે કે ૫૪ છે કે ૫૫ છે કે ૫૬ છે કે ૫૭ છે કે ૫૮ છે કે ૫૯ છે કે ૬૦ છે
કે ૬૧ છે કે ૬૨ છે કે ૬૩ છે કે ૬૪ છે કે ૬૫ છે કે ૬૬ છે કે ૬૭ છે કે ૬૮ છે કે ૬૯ છે કે ૭૦ છે
કે ૭૧ છે કે ૭૨ છે કે ૭૩ છે કે ૭૪ છે કે ૭૫ છે કે ૭૬ છે કે ૭૭ છે કે ૭૮ છે કે ૭૯ છે કે ૮૦ છે
કે ૮૧ છે કે ૮૨ છે કે ૮૩ છે કે ૮૪ છે કે ૮૫ છે કે ૮૬ છે કે ૮૭ છે કે ૮૮ છે કે ૮૯ છે કે ૯૦ છે
કે ૯૧ છે કે ૯૨ છે કે ૯૩ છે કે ૯૪ છે કે ૯૫ છે કે ૯૬ છે કે ૯૭ છે કે ૯૮ છે કે ૯૯ છે કે ૧૦૦ છે

અને અનુભવે, એ ત્રણ ક્રિયાઓ આચરે છે, તેનીજ ભાવના તે ભાગ્ય કહે છે. તે જીવ એમ કરનાં તે સંત્રામ કરવાને અવસરે અંતરમાં કાળ કરે છે એટલે મૃત્યુ પામે છે, અને મૃત્યુ પામ્યા પછી તે નારણીને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે, હે જ્ઞાતમ, તે કારણથી કોઈ જીવ ગર્ભમાંથી નરકે ઉત્પન્ન થાય છે અને કોઈ જીવ નથી થતા એમ કહ્યું છે.

જ્ઞાતમસ્વામી પૂછેછે, હે ભગવન્, ગર્ભમાં રહેલો જીવ દેવપણમાં ઉત્પન્ન થાય કે નહીં ?

ભગવાન્ કહે છે, હે જ્ઞાતમ, કોઈ જીવ ગર્ભમાં રહેલો થકા દેવપણમાં ઉત્પન્ન થાય છે અને કોઈ જીવ નથી ઉત્પન્ન થતા.

જ્ઞાતમસ્વામી પૂછેછે, હે ભગવન્ એમ શા કારણથી બને છે ?

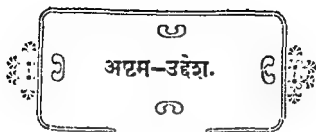
ભગવાન્ ઉત્તર આપે છે, હે જ્ઞાતમ, જે જીવ જે સંસારી પદે ત્રિય જીવ સઘળી પયોમિઓ તે પ્રાપ્ત કરી તેણે સાધુ કે જે દેવલોકમાં જીતપન્ન થવાને યોગ્ય હોય છે અથવા સ્વર્ગ પ્રાપ્તિપાત્ર વગેરેથી નિવૃત્ત થયેલા થાવક અથવા દેશથી વિરત જલ્લથર્થ પાળનાર બ્રાહ્મણ હોય તેની સમીપે અનેક આર્થ અને ધાર્મિક વચનોને સાંભળી આ સંસારના ભય વડે સંવેન જીતપન્ન થવાથી ધર્મોદિકમાં તેને શ્રદ્ધા જીતપન્ન થાય છે, પછી તેનું મન ધર્મના તીવ્ર અનુરાગમાં લાગે છે એટલે તે જીવને શ્રુતચારિત્ર રૂપ ધર્મ અને તેના કલ્પરૂપ શુભ કર્મની, સ્વર્ગની અને માનની વાંછા થાય છે, તેમાં આસક્તિ થાય છે, અને તેમને માટે અનુભૂતિ રહે છે, એટલુંજ નહીં પણ તે પદાર્થોની અંદર તેનું મન રહ્યા કરે છે તેમનીજ ક્ષેપણો થાય છે, અને તેમનોજ અધ્યાસ થાય છે, પાતાની ઇન્દ્રિયો તેમને માટેજ અપણુ કરે છે, સર્વદા તેમનોજ ભાવના ભાવે છે, એમ કરનાં મૃત્યુ પામીને તે દેવતામાં જન્મત થાય છે, -હે જ્ઞાતમ, આ કારણને લઈને કહ્યું છે કે, કેટલાએક જીવ ગર્ભમાં રહ્યા થકા દેવતામાં જીતપન્ન થાય છે અને કેટલાએક જીતપન્ન નથી થતા.

જ્ઞાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે, હે ભગવન્, માતાના ગર્ભમાં રહેલો જીવ કેવી રીતે રહે છે ? તે જોતો રહે છે, પડખાભેર રહે છે, આંખાના ફળની નજમ કુખડે રહે છે, માન ન્ય રિપ્ત ખેડો રહે છે, કોર્ણસ્થાને ખડો રહે છે, મરો રાતે આસન કરીને જાગે છે, સુતા રહે છે, અથવા તેની માતા સુવે ત્યાં સુવે છે, તેની માતા અંગે ત્યારે જાગે છે, તેની માતાના સુષ્પે તે સુષ્પી રહે છે, કે તેની માતાને દુષ્પે તે દુષ્પી રહે છે ?

[illegible]

इति प्रथमं चतुर्कनां सातयां वदन्तु समाप्त.

જીવના આયુષ્યની પ્રકૃપણા.

પ્રાણમાં ઉદ્દેશને અર્થ તરીકે વિશેષ કરેલામાં આપણું છે, તે તે પ્રાણમાં આયુષ્યને સમીપે લેવા મોકલે છે, તેથી આ આપણા ઉદ્દેશમાં જીવના આયુષ્યની પ્રકૃપણા કરે છે.

પ્રાણમયમાંથી પ્રકૃત કરે છે, જે અવગણ, 'અર્થકાંક્ષા'ના અર્થે મિથ્યા-દાષ અથવા અવિચાર અથવા મનુષ્ય મુલ્ય નારાજીની આયુષ્ય કરે ? કે નિર્વિચારની આયુષ્ય કરે ? કે મનુષ્યની આયુષ્ય કરે ? કે દેવતાની આયુષ્ય કરે ? અથવા નારાજીનું આયુષ્ય કરીને નારાજીમાં પ્રાપ્ત થાય, નિર્વિચારનું આયુષ્ય કરીને નિર્વિચારમાં પ્રાપ્ત થાય, મનુષ્યનું આયુષ્ય કરીને મનુષ્યમાં પ્રાપ્ત થાય, અને દેવતાનું આયુષ્ય કરીને દેવતામાં પ્રાપ્ત થાય ?

અવગણ પ્રાપ્ત કરે છે, તે પ્રાણ, જે જીવ અર્થકાંક્ષાના અર્થે મિથ્યા-દાષ જીવ છે, તે નારાજીનું આયુષ્ય પણ કરે છે, નિર્વિચારના મનુષ્યનું આયુષ્ય પણ કરે છે, તેમજ તે નારાજીનું આયુષ્ય કરીને નારાજીમાં પ્રાપ્ત થાય છે, અને નિર્વિચારના મનુષ્યનું આયુષ્ય કરીને નિર્વિચારમાં પ્રાપ્ત થાય છે.

અર્થકાંક્ષાના અર્થે મિથ્યા-દાષ જીવ પ્રાપ્ત કરે છે, તે પ્રાણ, જે જીવ અર્થકાંક્ષાના અર્થે મિથ્યા-દાષ જીવ છે, તે નારાજીનું આયુષ્ય પણ કરે છે, નિર્વિચારના મનુષ્યનું આયુષ્ય પણ કરે છે, તેમજ તે નારાજીનું આયુષ્ય કરીને નારાજીમાં પ્રાપ્ત થાય છે, અને નિર્વિચારના મનુષ્યનું આયુષ્ય કરીને નિર્વિચારમાં પ્રાપ્ત થાય છે.

અર્થકાંક્ષાના અર્થે મિથ્યા-દાષ જીવ પ્રાપ્ત કરે છે, તે પ્રાણ, જે જીવ અર્થકાંક્ષાના અર્થે મિથ્યા-દાષ જીવ છે, તે નારાજીનું આયુષ્ય પણ કરે છે, નિર્વિચારના મનુષ્યનું આયુષ્ય પણ કરે છે, તેમજ તે નારાજીનું આયુષ્ય કરીને નારાજીમાં પ્રાપ્ત થાય છે, અને નિર્વિચારના મનુષ્યનું આયુષ્ય કરીને નિર્વિચારમાં પ્રાપ્ત થાય છે.

જ્ઞાતમસ્વામી પુછે છે કે ભગવાન, જે એકાંત પડિત એટલે સાધુ પુરુષો, તે શું નારકીનું આયુષ્ય કરે છે તિર્થ ચ મનુષ્ય તથા દેવતાનું કરી નારકીને વિષે જિત્વન થાય ? તેમજ તિર્થ ચ મનુષ્ય તથા દેવતાનું આયુષ્ય કરી દેવતાકોને વિષે જિત્વન થાય ?

ભગવાન કહે છે, હું જ્ઞાતમ, એકાંત પડિત-સાધુ મનુષ્ય કોઈવાર આયુષ્ય ખાંધે છે અને કોઈવાર નથી ખાંધેના કારણકે તે સમ્યક્ત્વનું સમક એટલે અનનાનુભવી ક્રોધ, માન, માયા, ક્લેશ, મિથ્યાત્વ ઓદનીય, મિત્ર-મેદનીય અને સમકિત ઓદનીય-એ સાત પ્રકૃતિ ખપાવતાં આયુષ્યને ન ખાંધે અને તે દર્શનના સપ્તકને ખપાવ્યા પહેલાં આયુષ્ય ખાંધે એ તે આયુષ્ય ખાંધે તો નારકીની આયુષ્ય ખાંધે નહીં, તિર્થ ચનું આયુષ્ય ખાંધે નહીં, અને મનુષ્યનું આયુષ્ય ખાંધે નહીં, પણ તે દેવતાનું આયુષ્ય ખાંધે છે, તે નારકીનું આયુષ્ય ખાંધીને નારકોને વિષે જિત્વન થતો નથી તેમ તિર્થ ચ-ને વિષે તથા મનુષ્યને વિષે જિત્વન થતો નથી પણ તે દેવતાનું આયુષ્ય ખાંધીને દેવતાને વિષે જિત્વન થાય છે.

જ્ઞાતમસ્વામી પુછે છે, કે ભગવાન, તેમ થવાનું શું કારણ છે ?

ભગવાન કહે છે, હું જ્ઞાતમ, તે એકાંત પડિત સર્વ વિરતિ સાધુની જે શ્રતિ બ્રહ્મવામાં આવે છે, તે કેવલીય બને છે-તે શ્રતિ અંત ક્રિયા અને કક્ષોપપત્તિકા એવા નામની છે-જે સર્વ ક્રીંના સ્વકરી માટેશ્વરને અંતક્રિયા શ્રતિ કહેવાય છે. અને અનુત્તર વિમાન સુધીના સામન્ય દેવલોકમાં જિત્વન થતું તે કક્ષોપપત્તિકા શ્રતિ કહેવાય છે. તે જે શ્રતિઓમાં જિત્વન થવાના કારણને લઈને કહેવામાં આવ્યું છે કે તે દેવતાનું આયુષ્ય ખાંધીને દેવતાને વિષે જિત્વન થાય છે.

જે એકાંત પડિત મનુષ્ય છે. તેને જીવ સ્થાને વર્તવાપાછું છે, તેથી જો બાળપણે જોઈને જ્ઞાતમ સ્વામી પણ કહે છે,

જ્ઞાતમસ્વામી પાંચ છે. કે ભગવાન જે બ્રહ્મપરિણ મનુષ્ય એટલે

૧ મનુષ્ય - પશુપત્ત સ્વરૂપ જ્ઞાનને મારે બંધાયેલું, કારણકે, મનુષ્યશ્વ સિવાય બીજાને એકાંત પડિતપણે જોઈને ન હોય અને તે જોઈને અસ્વાય બીજા સર્વ વિરતિ ને હોઈ શકે નહીં સમ્યક્ત્વનું સમક ખપાવતાં પછ. સાધુ આયુષ્યને ખાંધેના નથી પણ તેની પહેલાં ખાંધે છે, તેથી આમ કહેવામાં આવ્યું છે.

દેશવિરતિ પાંચમે ગુણસ્થાને રહેલા આવક મનુષ્ય છે તે નારકીની આયુષ્ય કરે અને ચાવનદેવતાનું આયુષ્ય કરી દેવતામાં જિત્વન થાય ?

ભગવાન જિત્તર આપે છે, હે જાતમ, તે બાલપદિત મનુષ્ય નારકીની આયુષ્ય બાંધતો નથી તેમ તિર્થંચ તથા મનુષ્યની આયુષ્ય બાંધતો નથી પણ તે દેવતાની આયુષ્ય બાંધીને દેવતાને વિષે જિત્વન થાય છે.

જાગમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન, તે બાલપદિત મનુષ્ય દેવતાની આયુષ્ય બાંધીને દેવતામાં જિત્વન થાય છે, તેનું શું કારણ છે ?

ભગવાન જિત્તર આપે છે, હે જાતમ, તે બાલપદિત મનુષ્ય-અર્થાત્ દેશ વિરત આવક તેવા ઠાઠ શ્રમણ તપસ્વી કે બ્રહ્મચર્યપાળનારા બ્રાહ્મણની સમીપે આર્ય-જાતમ ધર્મના વચન સાંભળીને અને તેને તે પોતાના મનમાં અવધારીને દેશથી વિગ્ન થાય છે અને નવી યત્ના દેશથી રમૂય પ્રાણાતિપાત વગેરેના પરચખણ કરે છે અને નથી કરતા, તેથી તે બાલપદિત મનુષ્ય જે કારણથી દેશથી રમૂય પ્રાણાતિપાતના પરચખણ કરે, તે કારણથી તે નારકીની આયુષ્ય બાંધે નહીં, પણ દેવતાનું આયુષ્ય બાંધીને દેવતાને વિષે જિત્વન થાય, તે કારણથી બાલપદિત દેવતાની આયુષ્ય બાંધીને દેવતાને વિષે જિત્વન થાય એમ કહ્યું છે.

હવે આયુષ્ય બાંધવાની ક્રિયાના કારણ રૂપે પાંચ ક્રિયા સૂત્રો કહે છે.

જાગમસ્વામી પુછે છે, હે ભગવન કેટલું પુરુષ કર્મ એટલે નદીના જલથી વીંટાળેલા ભાગમાં, પાણીના ક્રોમાં, જલમયમાં થામ વગેરે દ્રવ્યના જલ્પમાં ગાંધારાકારે નદી વગેરેના જગની વક્ર ગતિવાલ, પ્રદેશમાં, માઠ અધકારમાં, વૃક્ષો, વેણાઓ, જાતો તથા શાખાઓના મુંઢવાણા પ્રદેશમાં પર્વતના એક ભાગમાં રહેલા વૃક્ષો તથા વેણાઓના સમુદાયમાં, પર્વતમાં પર્વતોના સમુદાયમાં એક ભાગના વૃક્ષોના વનમાં, અને વિવિધ જાતના વૃક્ષોના જલ્પમાં મૃગજાતિથી આજીવિકા કરનારો દોષ, મૃગજાતિ ગ્રિપરગ સંકલ્પ કરનારો એટલે મૃગને મારવાનો અધ્યવસાય કરનારો દોષ અને મૃગને

૧ મૃગનું રક્ત કરનારો પણ ને ગ્રિપર અજીવિકા કરે છે, તેથી આ વિગેવળ અ.૧૫૩.

૨ મૃગમર્યાદામાં ચિત્તને ધિચ્છ કરનારો.

કરનામાં એકાદ ચિત્રવાળો હોય, તે પુરુષ તે મૃતનો વધ કરવાને માટે ઉપર હોવા પ્રેરેલામાં લઈને 'તેમાં મૃત છે,' એવું બાણી ને મૃતનો વધ કરવાને તેને પકડવા સાથે જાગે અને પાસલા રહે છે. હે ભગવન, તેના દુટપાસ કરવાથી તે પુરુષને શાંતિથી વચેરે કેટલી ક્રિયાઓ લાગે છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. ને જાતમ, તે પુરુષને કોઈવાર વળ ક્રિયાઓ લાગે, કોઈવાર ચાર ક્રિયાઓ લાગે અને કોઈવાર પાંચ ક્રિયાઓ લાગે.

જાતમસ્વામી પૂછે છે, હે ભગવન ! તેનું શું કારણ હશે ?

ભગવાન જિતાર આપે છે, હે જાતમ, જે બન્ધ એટલે એવું અર્થાત્ કર્યાં છે, તે મૃતને પકડવા માટે જેટલો વખત દુટપાસ કરનારો હોય પણ તેને બંધન કરનારો કે મારનારો ન હોય, તેટલો કાળ તે પુરુષને મનપ્રાપ્તિની શ્રદ્ધા કરવા રૂપ કપિષ્ઠી ક્રિયા દુટપાસ કરવાના અધિકરણપે અધિકરણક્રી ક્રિયા અને તે મૃત ઉપર રૂપ કરવાથી પ્રાપ્તિક્રી ક્રિયા-એમ તેને ત્રણ ક્રિયાઓ લાગે છે, જે કર્યા પુરુષ જેટલો વખત દુટપાસ કરે અને બંધન કરે પણ મારે નહીં, તો તેટલો તેને શાંતિથી, અધિકરણક્રી પ્રાપ્તિક્રી અને મૃતને પરિણામ કરવાને લઈને પરિણામક્રી-એ ચાર ક્રિયાઓ લાગે છે. જે કર્યા પુરુષ જેટલો કાળ દુટપાસ રહે, બંધન કરે અને મારે, તેટલો કાળ તેને શાંતિથી, અધિકરણક્રી, પ્રાપ્તિક્રી, પરિણામ-ક્રી અને પ્રાણનિષ્પાન ક્રિયા-એ પાંચ ક્રિયાઓ લાગે છે, હે જાતમ, તે તે કારણને લઈને કોઈવાર બે, કોઈવાર ત્રણ, કોઈવાર ચાર અને કોઈવાર પાંચ ક્રિયાઓ લાગે, એમ કહ્યું છે.

જાતમ ભગવાન પૂછે છે, હે ભગવન, જે પુરુષ મધ્યમ કરેલા નદીનું બરણી પીટાંચલા જુલિન પ્રેરેથી ને વિવિધ પ્રકારના જુલિન સમુદાય પ્રેરેમુખીના રથાનેમાં જેટલો કાળ રહીને મરતો હોય અને જિવે, તેની અરેકાંથી અંદર કે હોટે, તેટલો કાળ તે પુરુષને કેટલી ક્રિયાઓ લાગે ?

ભગવાન કહે છે હે જાતમ, તે પુરુષને કે હોતે ત્રણ ક્રિયા, કે હોતે ચાર ક્રિયા અને કે હોતે પાંચ ક્રિયાઓ.

જાતમ પૂછે છે હે ભગવાન, તે કયું કારણ છે ત્રણ ક્રિયા અને પાંચ ક્રિયાઓ લાગે ?

ભગવાન કહે છે હે જાતમ, જે પુરુષ જેટલો કાળ રહીને મરે અને તેટલો કાળ તેને કે હોતે બે, કે હોતે ત્રણ, કે હોતે ચાર, કે હોતે પાંચ ક્રિયાઓ લાગે.

કરણિકો અને પ્રાણેષિકો એમ ત્રણ ક્રિયા લાગે. પછી જ્યારે તે તે જાગૃત્વ શિ રૂઢે પછુ ખાળે નહીં, તેટલા કાળમાં તેને કાયિકી વગેરે ક્રિયા લાગે; જે પુરુષ તે ઘાસ કીચા કરે. તેની અંદર અગ્નિ નાખે અને તે ખાળે પછુ ખરે તેટલોકાળ તેને કાયિકીથી તે પ્રાણાતિપાતકીમુધી પાં ક્રિયા લાગે, તે કારણુને લાધને ત્રણ, ચાર અને પાંચ ક્રિયા લાગવાનું કહ્યું છે.

જાતમસ્વામી પુછેછે, હે ભગવન્, પ્રથમ કહેલા નદીના જલથી વીંટાએલા વૃક્ષોના પ્રદેશથી તે વિવિધ પ્રકારના વૃક્ષોના સમૃદ્ધમુધીના પ્રદેશ જે પુરુષ મૃગની આશ્વિકાવાગે! મૃગને હું જંગમમાં ફસાવીશ અથવા ખાણુથી મારીશ એવો સંકલ્પ કરનારો મૃગને મારવાને અધ્યવસાય કરનારો મૃગને મારવામાંજ એકાગ્ર ચિત્ત રાખનારો એવો તે પુરુષ આ મૃગ કીરો છે, એમ ધારી મૃગને મારવા માટે પ્રત્યંચા ચડાવી તીરકાઢે તેવા પુરુષને કેટલી ક્રિયા લાગે?

ભગવાન્ ઉત્તર આપેછે, હે જાતમ તેવા પુરુષને ડોઘવાર ત્રણ ક્રિયા ડોઘવાર ચારક્રિયા અને ડોઘવાર પાંચ ક્રિયા લાગે છે.

જાતમસ્વામી કહેછે, હે ભગવન્ એવીરીતે જુદી જુદી ક્રિયા શાકારણથી લાગે ?

ભગવાન્ કહે છે, હે જાતમ, જે પુરુષ ખાણુકાઢે પછુ પછુચ સાથે ચડાવે નહીં અને મારે નહીં તેને કાયિકી વગેરે ત્રણ ક્રિયા લાગે અને તે ખાણુ કાઢે પછુચ કુપર ચડાવી બિલરાવે પછુ મારે નહીં તેને કાયિકી વગેરે ચારક્રિયા લાગે અને જે પુરુષ કોટસો વખત ખાણુકાઢે પછુચ કુપર ચડાવે અને મારે તેટલા વખતમાં તેને પાંચ ક્રિયા લાગે તે કારણુને લાધને જુદી જુદી ક્રિયા લાગવાનું કહ્યું છે.

જાતમસ્વામી પ્રશ્ન કહેછે, હે ભગવન્, જે પુરુષ પ્રથમ કહેલા નદીના જંગમથી વીંટાએલા કચ્છાદિ પ્રદેશનેવિષે ડોઘ મૃગને મારવા માટે કાનમુગિ સાંજુ તીર ખેંચી લક્ષ્યરહે અને ત્રીજી ડોઘ પુરુષ પાછગથી આવીને પાતાને હાથે તરવારવડે તે પુરુષના મસ્તકને છેદે તે વખતે પેણા તીર તેના હાથમાંથી છુટી જાય અને તે વડે પેણા મૃગ વીંધાઈ જાય, તેા હવે પેણા જે પુરુષના મસ્તકને છેદનારો તેને મૃગના વધનું પાપ લાગે કે જે મૃગને મારવાને તૈયાર થયો હોય, તે પુરુષને મૃગના વધનું પાપ લાગે?

ભગવાન્ ઉત્તર આપેછે, હે જાતમ જે પુરુષે મૃગને મારવાનેમાટે તીર ચડાવ્યું હતું, તે પુરુષને તે મૃગના વધનું પાપ લાગે કારણુકે અહિં

જે મૃત્યો વધ થયો છે, તે વૃત્તો હેતુ તે પુરુષ હતો અને જોયું તે ખાસ-
કરી પુરુષને માર્યા, તે પુરુષને તે ખાસધારીના વધનું પાપ લાગે કારણકે તેને
ખાસધારીની સાથે વેર હતું.

જેનામરનામી પ્રાપ્ત છે, હે ભગવન, તે મૃત્યુના મારનાર વૃત્તોને ને
ફેરના વધનું પાપ લાગે, અને પુરુષના મારનારને પુરુષનું પાપ લાગે, એમ
જે કહ્યું, તે સાકારવૃત્તો ?

ભગવન કહે છે, હે જ્ઞાતમ, જે ધનુષ્યો તીર કરવા માંડ્યો હોય
ને કરેલો કહેવાય છે, તે તીરને પશુચ કુપર ચડાવવા માંડ્યો, તે ચડા-
વેલો કહેવાય છે, તે પશુચ કુપર ચડાવ્યા પછી પશુચને મિચી ધનુષ્યને
વળુંઠાકારે કરવા માંડ્યું, તે મરિચું કહેવાય છે અને જ્યારે તે ખાસ
છેડવામાં આવતો હોય તેને છેડવામાં આવ્યો કહેવાય છે.

જ્ઞાતમ કહે છે, હે ભગવન, ધનુષ્યો તીર કરવા માંડ્યો તેને
કરેલો કહેવાય છે. ત્યાંથી તે તીર નીકળે તે હોય તે નીકળેલો કહેવાય છે,
તાંબુધી સમજવું ધનુષ્યમાથી તીર નીકળવાની કિયાનો કરનાર ધનુષ્યો
પુરુષ છે, તેથી તેજેજી અને માર્યા, તે ક.વૃત્તો કહ્યું છે. તે મૃત્યુના
વૃત્તોને મૃત્યુના વધનું પાપ તે ધનુષ્યોને લાગે અને જે ખાસધારી
પુરુષ વૃત્તો ધનુષ્યોને માર્યા તે પાપ ખાસધારી પુરુષને લાગે.

અહિં વિશેષ સમજાવવાનું કહ્યું છે કે, તે મૃત્યુના મ.સમુધીમાં
પુરુષ પામે તે ને પુ.વને પામે કિયકે જાગે, ક.વૃત્તો, હમ.મસુધી
જેના મરણનું પાપ તે નાનકેલા મૃત્યુ કરે છે, અને મ.સ.વીત્યા
પ્રી જે પ્રીતિ પામે મર્યા તે નાનકેલા મૃત્યુ કરે છે તે નાનકેલા પુરુષને
જીવિતપાતકો કિયકે નાનકેલા મૃત્યુ કરે છે એ અવધારવધારો
કિયકે મ.સમુધીમાં મૃત્યુના નાનકેલા મરણને કહ્યું છે નરિતિ
જે મરણ નાનકેલા મૃત્યુના નાનકેલા મરણ કરે છે તે નાનકેલા પુરુષો કિયકે
જે મરણ નાનકેલા મૃત્યુના નાનકેલા મરણ કરે છે તે નાનકેલા પુરુષો, એમ
જે મરણ નાનકેલા મૃત્યુના નાનકેલા મરણ કરે છે તે નાનકેલા પુરુષને કથિવકો
જે મરણ નાનકેલા મૃત્યુના નાનકેલા મરણ કરે છે તે નાનકેલા પુરુષને કારણકે,
જે મરણ નાનકેલા મૃત્યુના નાનકેલા મરણ કરે છે તે નાનકેલા પુરુષને કારણકે
નહા.

વળી, નાનકેલા મૃત્યુના નાનકેલા મરણ કરે છે પુરુષ પ્રીતિ
સાંકળે નાનકેલા મૃત્યુના નાનકેલા મરણ કરે છે પુરુષ પ્રીતિ

અથવા તે પુરુષ પોતાને હાથે તરવારથી મરતક છે, તે પુરુષને કેટલી કિંમત સાધે ?

જનસાન કરે છે, એ જાનમ, તે પુરુષ જેટલો જાન તે પુરુષને મરિયાથી મળી નામે અથવા પોતાને હાથે મરતક છે, તેટલો જાન તે પુરુષને શરીર અથવાતરુપ કાઢવડો કિંમત, સજાનો વ્યાપાર કરવારુપ આધિ કરવડો કિંમત, મનમાં જરાજા સિતવજાગ્ય મરિયાકો દિવા, ધર્મિયા કર્મ-વજાગ્ય પાપાન્યાનકો કિંમત અને મારવડ્ય પ્રાણાન્યાસ કિંમત એમ પાંચ કિંમત સધાને સાધે છે. કારણકે, તે પુરુષ પૈરથી નચકે વધવાથી છે તેમ જળી પીજન, કમળા અંદર વનનું તરવાર છે અથવા પોતાના નામને કદ કરવ, મરતક, એ છે.

હવે આ આલેખા કિંમતધિકારને લઈને પુનઃ જાનમ
સ્વામી પ્રસ્ત કરે છે.

જાતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે, હે ભગવન્, જે નારકીના જીવ છે, તે સર્વીય-વીર્યસહિત છે કે અવીર્ય-વીર્ય સહિત છે ?

ભગવાન્ જિજ્ઞાસુ આપે છે, હે જાતમ, જે નારકીના જીવ છે, તે પણ જાતિધર્મીયે કરીને સર્વીર્ય-વીર્ય સહિત હોય છે, અને કર્મજીવીયે કરીને અવીર્ય-વીર્યસહિત પણ હોય છે.

જાતમસ્વામી પુછે છે હે ભગવન્, નારકીના જીવો જાતિધર્મીયે કરી સર્વીર્ય અને કર્મજીવીયે કરી અવીર્ય હોય છે તે શા કારણથી ?

ભગવાન્ કહે છે હે જાતમ જે નારકીને જિજ્ઞાસુ કર્મ, બળ, વીર્ય પુરુષકાર અને પરાક્રમ હોય છે, તેનાથી નારકીના જીવ જાતિધર્મીયેવડે સર્વીર્ય હોય છે અને કર્મજીવીયેથી પણ સર્વીર્ય છે, અને જે નારકીના જીવને ઉત્થાન કર્મ, બળ, વીર્ય, પુરુષકાર અને પરાક્રમ નથી, તે નારકી જાતિધર્મીયેવડે કરીને સર્વીર્ય અને કર્મજીવીયેવડે કરીને અવીર્ય હોય છે, તે કારણથી નારકીના જીવ જાતિધર્મીયેથી સર્વીર્ય અને કર્મજીવીયેથી સર્વીર્ય અને અવીર્ય પણ કહેલા છે,

હે જાતમ, જેવી રીતે નારકીના જીવ કલ્યાણ, તેવીર્ય પદ્ધતિય નિર્ધન યોગિના જીવ સમજવા અને મનુષ્યને વિષે જેવી રીતે ઓષ જીવો કહેલા છે, તેમ સમજવું, પણ તેમાંથી સિદ્ધિના જીવોને ખાદ્ય કરવા. અને જાનમ્યંતર જ્યોતિષી અને દેમાનિક એ મળુ દંડક નારકીનો જેમ સમજવા.

જાતમસ્વામી કહે છે, હે ભગવન્, આપે જે કહ્યું છે, તે સાચું છે.

इति प्रथमं शतकं नो आठमो उद्देश समाप्त.

૧-સદુત્તવ-હસકાપણું, ૨-પરીતત્તવ-ચોડા કરવાપણું ૩-હસ્તવત્-દુકાપણું, અને ૪-હિલ્લંધનપણું—એ ચાર મોક્ષના અંગ હોવાથી મેષ્ટ ગણાય છે અને ૧ ગુરત્તવ-ભારેપણું, ૨ આકુલપણું, ૩ દીર્ઘપણું અને ૪-અનુપ્રવત્તન એ ચાર મોક્ષના અંગ ન હોવાથી મેષ્ટ ગણાતા નથી.

હવે ગુરત્તવ અને લઘુત્તવના ચાત્રતા અધિકારથી
ગૌતમસ્વામી તે સંબંધે વિશેષ પુછેછે.

ગૌતમસ્વામી પુછેછે, હે ભગવન, જે સાતમી પૃથ્વીને નીચેનો અવકાશાંતર છે, તે શું ગુરુ છે ? કે લઘુ છે ? કે ગુરુલઘુ છે કે અગુરુલઘુ છે ?

ભગવાન કિત્તર આપે છે, હે ગૌતમ, તે સાતમી પૃથ્વીની નીચેનો અવકાશાંતર ગુરુ નથી, તેમ લઘુ નથી, તેમ ગુરુલઘુ નથી પણ તે અગુરુલઘુ છે.

ગૌતમસ્વામી પુછેછે, હે ભગવન, સાતમી પૃથ્વીની નીચેના તનુવાન શું ગુરુ છે, લઘુ છે, ગુરુલઘુ છે કે અગુરુલઘુ છે ?

ભગવાન કિત્તર આપે છે, હે ગૌતમ, તે સાતમી પૃથ્વીની નીચેના તનુવાન લઘુ નથી, ગુરુ નથી અગુરુલઘુ નથી પણ તે ગુરુલઘુ છે.

એવી ગતિ સાતમાં થતવાળા, સાતમી ધનોદધિ, સાતમી પૃથ્વી અને સર્વે અવકાશાંતર—એ બધા મળતા અવકાશાંતરની પેઠે અને સાતમા તનુવાતના પેઠે સમજવા, એટલે તે ગુરુ નહીં, લઘુ નહીં પણ અગુરુલઘુ અગુરુલઘુ એવીજ ગતિ ગુરુલઘુ થતવાળા, ધનોદધિ, પૃથ્વી, ક્રીપ, સાગર, ના આવાસ તથા બનનાર સંત-અંત મર્વે ગુરુલઘુ સમજવા.

ગૌતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે, હે ભગવન જે નારકી છે, તે ગુરુ છે, લઘુ છે, ગુરુલઘુ છે કે અગુરુલઘુ છે ?

ભગવાન કિત્તર આપે છે, હે ગૌતમ, તે નારકી ગુરુ નથી અને લઘુ નથી પણ તે ગુરુલઘુ છે અને અગુરુલઘુ પણ છે.

ગૌતમસ્વામી પ્રશ્ન કરે છે હે ભગવન, શાકાન્તુથી નારકી ગુરુલઘુ છે, અને અગુરુલઘુ પણ છે ?

ભગવાન, કિત્તર આપે છે, હે ગૌતમ, તે નારકીને વૈદ્ય અને તંત્રસ શરારને આશ્રીને ગુરુલઘુ નથી, લઘુપણું નથી અને અગુરુલઘુપણું

શાળક ૧ છું.

તે જી સુરલુપ હોય છે; કારણકે, વૈકલ્ય તથા તૈજસ્ય વર્ગભૂતમક
 સુરલુપ કહેવાય છે; તેથી હવની અપેક્ષાએ અને કાર્મણ શરીરની અપે-
 ક્ષાને ને નગ્ની અતુરલુપ છે; કારણ હવ અરપી હોવાથી તેનું અતુર-
 લુપ કહેય છે, અને કાર્મણ શરીર કાર્મણવર્ગભૂતમક હોવાથી તેનું
 અતુરલુપ છે. તે કારણને લધને હ જાતમ, નારકી સુરલુપ છે અને
 અતુરલુપ પણ છે. એવીરીતે વૈમાનિક દેવનામુધીના ચોવીસ દંડક સમલ
 છે. તેમાં વિશેષ એટલું કે, શરીરનું વિવિધપણ જાણીને તે પ્રમાણે જાણી
 છે. એટલે જોના જોવાં શરીર હોય તેને તે જાણીને અતુર પ્રમુખના સુર-
 લુપ સમજવા. તેમાં અતુરલુપ દેવો નારકીની જોમ સમજવા. પૃથ્વીકાય
 પદે આદિક અને તૈજસ્ય શરીરને આશ્રીને સુરલુપ છે અને હવ તથા
 કાર્મણ શરીરને આશ્રીને અતુરલુપ છે. વાયુકાય, આદારિક, વૈકલ્ય અને
 તૈજસ્ય શરીરને આશ્રીને સુરલુપ છે. એવી રીતે પર્વોદ્રવ્ય મનુષ્ય આદા-
 રિક, વૈકલ્ય, તૈજસ્ય, અને આદારિક શરીરને આશ્રીને સુરલુપ અને કાર્મ-
 ણશરીરને અતુરલુપ છે અને ધર્મસ્થિતકાય, અધર્મસ્થિતકાય, આકાશસ્થિ-
 તકાય અને હવસ્થિતકાય એ અરપીપણને લધને અતુરલુપ છે અને કાર્મ-
 ણ પાનો એટલે સુર, લુપ અને સુરલુપનો નિર્ધેય સમજો.

જેનમસ્વામી પુછેછે, હે ભગવાન, જે પુદ્ગલસ્થિતકાય છે, તે સુર છે,
 લુપ છે, સુરલુપ છે કે અતુરલુપ છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે. હે જાતમ, તે પુદ્ગલસ્થિતકાય સુર નથી,
 લુપ નથી, પણ તે સુરલુપ પણ છે, અને અતુર લુપ પણ છે.

જાતમસ્વામી કહેછે, હે ભગવાન. તે શાકારલુપી ?

ભગવાન કહે છે. હે જાતમ, આદારિક વૈકલ્ય, આદારિક અને તૈજસ્ય
 અને અતુરલુપ નથી અને કાર્મણ. નગ નય. ભવ - એ નળને અપાનેને પદ-
 મસ્થિતકાય સુર નથી. લુપ નથી સુરલુપ નથી પણ અતુરલુપ છે અને
 જે કાળ અને કાર્મ છે. તેમાં કાળ અતુરલુપ છે અને કાર્મ નગ વર્ગભૂતમક
 છે, તેથી તે અતુરલુપ છે.

જેનમસ્વામી પ્રશ્ન કહે છે. - હે ભગવાન, જે પુદ્ગલ છે તે સુર છે,
 લુપ છે, સુરલુપ છે કે અતુરલુપ છે ?

ભગવાન ઉત્તર આપે છે હે ભગવાન, જે પુદ્ગલ છે તે સુર નથી, લુપ
 નથી, પણ સુરલુપ છે અને અતુરલુપ પણ છે.

ગાનમધ્યામો કહે છે કે જાન, તેનું સુ કારણ છે ?

અવગણ કરે છે. તે જ્ઞાનમ, જ્ય આશીને જે કૃષ્ણવેગ્યા છે તે
 આદ્યાર્થકાંદ સર્ગીય વર્ણ છે. અને આદ્યાર્થ મુરવણુ છે, માટે તે કૃષ્ણવેગ્યા
 તરીકે પડે છે એવું મુરવણુ છે અને જે ભાવવેગ્યા છે, તે જીવની પશ્ચિમનિષ્પત્તિ,
 નથી તથા મુરવણુ ન જાણે એવું છે એટલે અમુરવણુ છે. આજ પ્રમાણે સાધ-
 નેશ્યમુખી મમજી દાદ, દર્શન, જ્ઞાન, અજ્ઞાન અને સંજ્ઞા એ જીવના
 પર્ણોપ દેવતાથી તે એવું પડે છે એટલે અમુરવણુ છે. અર્થ જે અજ્ઞાનને
 મુરવણુ છે, તે જ્ઞાનના વિભાગવણી કરેલું છે, નહીતો જાગે વિષે તે
 જ્ઞાનનજ વર્ણવું છે

[illegible]

કરવ.ને સમયે આ ભવની આયુષ્ય કરવી એ નિશ્ચયિત છે, અર્થાત્ જીવ
જે સમયે વર્ગમાનભવનું આયુષ્ય પામિ, તે સમયે આગામીભવનું આયુષ્ય
પામિ અને જે સમયે આગામીભવનું આયુષ્ય પામિ તે સમયે વર્ગમાન-
ભવનું આયુષ્ય પામિ.

એવીગતે એક સમયના કારણે અને ને કહીને દર્શાવે એ સમયે બનેલી
એક વિષય-કારણે પણ કહેઈને આ પ્રમાણે, તે જીવ આ ભવના આયુષ્યને
આગામીના વિષય કારણે ભવના આયુષ્યને પામિ અને પરમભવના આયુષ્યને
આગામીના વિષય કારણે આ ભવના આયુષ્યને પામિ, એવીગતે એક જીવ
જે સમયે આ ભવના આયુષ્યને પામિ, તે સમયે આગામીના આયુષ્યને
પામિ અને પરમભવના આયુષ્યને પામિ, એવીગતે એક જીવ

છઠ્ઠે સ્વરપદો જનનપદો આવેલા નથી. અથવા એટલે નહીં માંભજનામાં આવવાને છઠ્ઠે અંગધિપજાને છઠ્ઠે એટલે જિનપદોનો અપધિપજાને છઠ્ઠે અથવા મહાવીરપદના પદોનો અપધિપને છઠ્ઠે અથવા આત્મિકો વગેરે જુદાના અમાવને છઠ્ઠે અને જોષના અમાવને છઠ્ઠે જે પદ અંગેના નથી. એટલે માંભજ સ્વર પદો જિનપદો સ્વર પદો, જગી જે પદ માંભજના નથી-ગીત પાંચથી અથવા કયો નથી, જે પદ અંગેનો નથી એટલે દર્શનના અથવાને અમાવે પદોના લીધા નથી, તેથી કરીને જે પદ અવિન્યાગ છે, એટલે વિશિષ્ટ જોષના વિષયમાં કરેલા નથી, જે પદ ગુરુઓએ વિશેષ પદો કહેલા નથી, જે પદ સામા પદથી અથવા કહે પાંચ નથી, જે પદ અનુષ્ટુપરાધવ ગુરુઓએ મોટા ગ્રંથમાંથી મુખે જોષ ધાવ તેવી રીતે ગ્રહ્યુત કયા નથી, એથી કરીને જે પદ અંગે અથવા નથી, તેવા પદોનો આવો અર્થ અમાવે મહાથી માંભજ નહીં, તે કપર પ્રીતિ કરી નહીં, અથવા પ્રીતિ પદ કરી નહીં, તેમજ કરવાની ધરણ પદ કરી નહીં, અને તે તરફ રચિ પદ થઈ નહીં હે ભગવત, હવે જે પદોના અર્થ જ્ઞાનથી આપ્યા, અથવાથી માંભજના, અને વિસ્તારથી જોષિન થયા, તેથી સાંમજેલા, સંભારેલા, વિસ્તાર કરેલા, ગુરુએ કહી વિશેષ સમજાવેલા, સામા પદના સદેહથી અથવા અથવા કરેલા-ગુરુએ મોટા ગ્રંથમાંથી સંભારે કહેલા, અને અમાવે અથવા કરેલા તે પદોના અર્થ કપર હવે જુદા મહા સમુદ્ધ, પ્રીતિ વા પ્રીતિ સમુદ્ધ, અને તે તરફ રચિ ધરાવું, આપ જે વસ્તુ કહેલા, તે તેમજ છે, સત્ય છે,

તે પછી તે સ્થિતિ ભગવાન તે કાલાસરેસિન પુન સાધુ પ્રત્યે આ પ્રમાણે જોષનાંદે અર્થે, અર્થે કહેલા અર્થે કપર તું મહાવર્ત ધાર્યા પ્રીતિવાન અથવા પ્રીતિવાન થાઓ અને ગમે તે કપર રચિ થાઓ.

તે પછી તે કાલાસરેસિન પુન સ.પુને તે સ્થિતિ ભગવાનને વંદના કરી અને નમસ્કાર કર્યા વંદના અને નમસ્કાર કર્યા પછી તેજે ભગવાન સ્થિતિને આ પ્રમાણે કહ્યું, હે ભગવત, હુ નમસ્કાર પાંચ આર મહાવર્તના-પદો અને પાંચ મહાવર્ત ૦૫ પ્રતિક્રમણ મહિત પદોને અર્થને વિષય ૩૦

(શ્રીપાર્શ્વનાથ જીવનને વાર મહાવર્ત. હોય છે. કાન્તકુંડ પરિકલ્પે કર્યા વગરનો જો ભગવાની નથી; તેથી મધુન મળે અતર્કાવ પાંચમાં પરિકલ્પનો અદર થઈ અથ છે, વગી કીર્તિપદનાંદેથી થઈ પ્રતિક્રમણ

રવિન છે, કારણ કે તેમાં કારણ જોય તોજ પ્રતિક્રમણ કરાય છે, અને મશાવીરપ્રમુખના ધર્મમાં કારણ નિના પળ પ્રતિક્રમણ કરાય છે તેથી તેમનો ધર્મ પ્રતિક્રમણ સંવિત કહેવાય છે.)

સ્થગિર ભગવાને કવયુ, તે હેવાનુમિય, જેમ સુખ જીવજ તેમ કરે.
પ્રતિપદ-આશાન કર્મો નહીં.

[illegible]

1. 1990년대 초반부터 시작된 '문화의 날' 제도는 지역마다
 2. 1990년대 초반부터 시작된 '문화의 날' 제도는 지역마다
 3. 1990년대 초반부터 시작된 '문화의 날' 제도는 지역마다

[illegible]

$\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \bar{x}$

1941-1942
 1943-1944
 1945-1946
 1947-1948
 1949-1950
 1951-1952
 1953-1954
 1955-1956
 1957-1958
 1959-1960
 1961-1962
 1963-1964
 1965-1966
 1967-1968
 1969-1970
 1971-1972
 1973-1974
 1975-1976
 1977-1978
 1979-1980
 1981-1982
 1983-1984
 1985-1986
 1987-1988
 1989-1990
 1991-1992
 1993-1994
 1995-1996
 1997-1998
 1999-2000
 2001-2002
 2003-2004
 2005-2006
 2007-2008
 2009-2010
 2011-2012
 2013-2014
 2015-2016
 2017-2018
 2019-2020
 2021-2022
 2023-2024
 2025-2026
 2027-2028
 2029-2030
 2031-2032
 2033-2034
 2035-2036
 2037-2038
 2039-2040
 2041-2042
 2043-2044
 2045-2046
 2047-2048
 2049-2050
 2051-2052
 2053-2054
 2055-2056
 2057-2058
 2059-2060
 2061-2062
 2063-2064
 2065-2066
 2067-2068
 2069-2070
 2071-2072
 2073-2074
 2075-2076
 2077-2078
 2079-2080
 2081-2082
 2083-2084
 2085-2086
 2087-2088
 2089-2090
 2091-2092
 2093-2094
 2095-2096
 2097-2098
 2099-2100
 2101-2102
 2103-2104
 2105-2106
 2107-2108
 2109-2110
 2111-2112
 2113-2114
 2115-2116
 2117-2118
 2119-2120
 2121-2122
 2123-2124
 2125-2126
 2127-2128
 2129-2130
 2131-2132
 2133-2134
 2135-2136
 2137-2138
 2139-2140
 2141-2142
 2143-2144
 2145-2146
 2147-2148
 2149-2150
 2151-2152
 2153-2154
 2155-2156
 2157-2158
 2159-2160
 2161-2162
 2163-2164
 2165-2166
 2167-2168
 2169-2170
 2171-2172
 2173-2174
 2175-2176
 2177-2178
 2179-2180
 2181-2182
 2183-2184
 2185-2186
 2187-2188
 2189-2190
 2191-2192
 2193-2194
 2195-2196
 2197-2198
 2199-2200
 2201-2202
 2203-2204
 2205-2206
 2207-2208
 2209-2210
 2211-2212
 2213-2214
 2215-2216
 2217-2218
 2219-2220
 2221-2222
 2223-2224
 2225-2226
 2227-2228
 2229-2230
 2231-2232
 2233-2234
 2235-2236
 2237-2238
 2239-2240
 2241-2242
 2243-2244
 2245-2246
 2247-2248
 2249-2250
 2251-2252
 2253-2254
 2255-2256
 2257-2258
 2259-2260
 2261-2262
 2263-2264
 2265-2266
 2267-2268
 2269-2270
 2271-2272
 2273-2274
 2275-2276
 2277-2278
 2279-2280
 2281-2282
 2283-2284
 2285-2286
 2287-2288
 2289-2290
 2291-2292
 2293-2294
 2295-2296
 2297-2298
 2299-2300
 2301-2302
 2303-2304
 2305-2306
 2307-2308
 2309-2310
 2311-2312
 2313-2314
 2315-2316
 2317-2318
 2319-2320
 2321-2322
 2323-2324
 2325-2326
 2327-2328
 2329-2330
 2331-2332
 2333-2334
 2335-2336
 2337-2338
 2339-2340
 2341-2342
 2343-2344
 2345-2346
 2347-2348
 2349-2350
 2351-2352
 2353-2354
 2355-2356
 2357-2358
 2359-2360
 2361-2362
 2363-2364
 2365-2366
 2367-2368
 2369-2370
 2371-2372
 2373-2374
 2375-2376
 2377-2378
 2379-2380
 2381-2382
 2383-2384
 2385-2386
 2387-2388
 2389-2390
 2391-2392
 2393-2394
 2395-2396
 2397-2398
 2399-2400
 2401-2402
 2403-2404
 2405-2406
 2407-2408
 2409-2410
 2411-2412
 2413-2414
 2415-2416
 2417-2418
 2419-2420
 2421-2422
 2423-2424
 2425-2426
 2427-2428
 2429-2430
 2431-2432
 2433-2434
 2435-2436
 2437-2438
 2439-2440
 2441-2442
 2443-2444
 2445-2446
 2447-2448
 2449-2450
 2451-2452
 2453-2454
 2455-2456
 2457-2458
 2459-2460
 2461-2462
 2463-2464
 2465-2466
 2467-2468
 2469-2470
 2471-2472
 2473-2474
 2475-2476
 2477-2478
 2479-2480
 2481-2482
 2483-2484
 2485-2486
 2487-2488
 2489-2490
 2491-2492
 2493-2494
 2495-2496
 2497-2498
 2499-2500
 2501-2502
 2503-2504
 2505-2506
 2507-2508
 2509-2510
 2511-2512
 2513-2514
 2515-2516
 2517-2518
 2519-2520
 2521-2522
 2523-2524
 252

ધરણીની અનિશ્ચિતિ એકાએક તે તેજ દારવુથી તે અપાર જ્વલન ક્રિયા કરે છે. તે ધરણીની અનિશ્ચિતિ સર્વને સરખો દોષ છે.

જાનમસ્તવામી અમન કરે છે, તે બચવનુ, માટી બેધી અને દરિદ્રી
ચાવનુ અપ્રત્યાજ્ઞાન ક્રિયા કરે (અપ્રત્યાજ્ઞાનની ક્રિયાનો પ્રસંગ ગાણે છે
તેથી કરે છે)

તે આપાકર્ષી આકાર કરે તો બાળ અને આશ્રયતર મંચથી રહિત એકાં નિર્વંચ મુનિ શું બાધિ? એટલે પ્રકૃતિ બાધને આશ્રીને શું બાધિ? શું કરે? એટલેસ્થિતિ બાધની અપેક્ષાએ શું કરે? અનુભાગ બાધની અપેક્ષાએ શું ચિત્ત કરે? અને પ્રરેશગાધની અપેક્ષાએ શું ક્રોધ-ચિત્ત કરે?

અમવાન કિતારે આપે છે, તે ઝેનમ, તે આધાકર્મી અદાર કરે તે આયુષ્યકર્મને વર્ણને સાત ક્રમની મરુતિ જે સિધિલ અપધી પાંધિની હોય તે દદ અપનધી પાંધિ, ક્રિટલે હજવા કર્મને રેશમની આંકની નમ તાપી પાંધિ કે અપધી ને અ મંચ મે વિષે અવતવાર અમ્યા કરે.

ଜାଗନ୍ନାଥବାସୀ ପ୍ରାଣୀ, ଓ ଉଦୟନ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଆକାଶ ଉପନାଶ ସାଧୁ ଆ
ସନ୍ତୁଷ୍ଟି ସଂସରଣ (ସଂସାରୀ, ନେତ୍ର ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ, ?

[illegible]

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

१२१

ધરાણી અનિદૃષ્ટિને લઈને તે તેજ કારણથી તે અમરવાજ્યાન ક્રિયા કરે છે તે ધરાણી અનિદૃષ્ટિ સર્વને સરખો હોય છે,

જોગમરવાથી પ્રાપ્ત કરે છે. તે ભગવત, મોટો મેટી અને દરિદ્ર સઃવત અમરવાજ્યાન ક્રિયા કરે (અમરવાજ્યાનની ક્રિયાનો પ્રસંગ ચાલે છે તેથી કરે છે)

તે આપાકમાં અદર કરે તો બાળ અને અમરવાજ્યાન મધ્યથી રહિત એવા નિર્વૈય મુનિ શું બાંધે, એવું પ્રકૃતિ બાંધે આશ્રીને શું બાંધે, શું કરે? એટલેસિદ્ધિ બાંધે અપેક્ષાર્થ શું કરે? અનુભાવ બાંધે અપેક્ષાર્થ શું થિત કરે? અને પદસાધનની અપેક્ષાર્થ શું બાંધે થિત કરે?

ભગવત દરેક અપેક્ષા કરે નહીં. તે આપાકમાં અદર કરે તે અપેક્ષાર્થ બાંધે નહીં. એવું પ્રકૃતિ બાંધે આશ્રીને શું બાંધે, શું કરે? એટલેસિદ્ધિ બાંધે અપેક્ષાર્થ શું કરે? અનુભાવ બાંધે અપેક્ષાર્થ શું થિત કરે? અને પદસાધનની અપેક્ષાર્થ શું બાંધે થિત કરે?

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

दशम उद्देश.

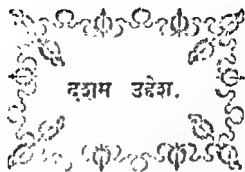
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

अ. १० म. १० अं. १० अक्षर

— ११ —

दशम उद्देश.

अन्यत्र कर्म विषे विशेष विवेचन.

અથવા પીડાને અનુભવે છે તે શી રીતે ? કહેવાનો આશય એવો છે કે તે અન્યતીર્થાઓ કહે છે કે, સર્વ લોકને મુખ દુઃખ અદૃશ્યે અકસ્માત રીતે થઇ આવે છે, તેમાં બુદ્ધિપૂર્વક થવાનું ધૃત્યા અભિમાન રાખવું નહીં.

ભગવાન કહે છે, હે જૈાતમ, જે અન્યતીર્થાઓ શુભાશુભ કર્મ વેદના સુધીના સંબંધે જે કહે છે, તે મિથ્યા કહે છે, અને હે જૈાતમ, હું આ પ્રમાણે કહું છું. જે ચક્ષિત થતું હોય તે પ્રથમ સમયે ચક્ષિત ન થાય ત્યારે બીજા પ્રમુખ સમયોમાં પણ અચાનક કહેવાય, કદિપણ તે ચક્ષિત થાય નહીં, તેથી કરીને વર્તમાનપણની ભૂતકાલપણું વિરૂદ્ધ ગણાતું નથી, તે વિષે મેં પ્રથમ નિર્ણય કરેલો છે તેથી ફરીવાર કહેતો નથી. તેવી રીતે નિર્નયસુધી સમજી લેવું. વગી કહેવામાં આવ્યું છે, ચક્ષિતકાર્યના ન કરવાથી તે અચક્ષિત છે, તે પણ અયુક્ત છે, કારણકે, જે સ્વાસ્થ્ય-કેશ વગેરે વસ્તુ પ્રથમ સહેલો હોત્યજ થતો હોય તેની અંદર છેલ્લેસહેલો થવાની વસ્તુ પહેલાં સહુમાં પેતાનું કાર્ય કરેજ નહીં, કારણકે, તેમાં સત્વ હોતું નથી. એથી કરીને જે છેલ્લે સમયે ચક્ષિત કાર્ય કહેવા ઇચ્છયું હોય તેપછી પ્રથમ સમયે ચક્ષિત ન કરે તો તેમાં શો હોય છે? કારણકે, પેતાપિતાન કાર્યો કરવે નો કાર્યોને. ત્યજવ છે.

વગી અનન્યાતીર્થાએ કહે છે કે જે પંચમાત્ર એકઠા મળે નહીં, કારણકે, મુદ્ધમપણને કારણે તેમનું મ. ઝિગગ રાખાને અભ.વ છે, તેપણ તેમનું કંઈક મિત્તર છે, કારણકે તે પંચમાત્ર એકઠા મળે છે? તે નાનું તેમના કુત્રગો સ્નેહકાલે રાખીને નાજ એકજ છે, તેથી તેને પંચમાત્ર એકઠા મળી શકે છે, જરા કે ત્યજવે તે બેઠ કરવામાં આવે ત્યજવે એક પંચમાત્ર એક પંચમાત્ર પુદ્ગલ થાય, અને પીચ પાને પણ પંચમાત્ર પુદ્ગલ થાય. વગી નાનું પંચમાત્ર રાખીને એકઠા મળે, તે પણ પંચમાત્ર મળે એકઠા મળે? કારણકે, નાનું પંચમાત્ર કુપુદ્ગલને સ્નેહપથી-યનો નાજ કરે છે. તે કારણને કારણે નાનું પંચમાત્ર એકઠા મળી શકે છે. તે પંચમાત્ર પુદ્ગલને જે બેઠે ત્યજવે એક અને ત્યજવે બેઠે પવ્થ થઈ શકે જરા કે ત્યજવે બેઠે કરવે માં અત્યંત તે એકપક્ષે એ પ્રદેશી સ્થાને થાય અને ત્યજવે બેઠે કરવે માં અત્યંત ત્યારે પણ પંચમાત્ર પુદ્ગલ થાય, એવી નાજ થવા વગેરે પાસે પંચમાત્ર પુદ્ગલ એકઠા મળી શકે અને તે મળાને સ્વપણે થાય છે. તે સ્થાને અશક્ત છે, કારણકે, તેનામાં ઉપચય અને અત્યયપણ છે. એટલે તે સદા સમયભાવે જાપચ શકે છે, તેથી તેને પુદ્ગલ કહી શકાય છે અને દીન પણ કરી શકાય છે.

તે માંપમાં વૃં એમ કહું છું કે, એવ એક સમયે એક જિયા કરી
જે કરેને એક એમાંપણિજી ક્રિયા કરે અથવા કાંતે એક માંપણિજી
ક્રિયા કરે. પણ જાને ક્રિયા એક સમયે એક સાથે થઈ ને અનંતર પ-
ખીની જ ક્રિયા કરી અને તે ક્રિયા કરનારનો જિતપાદ થાય છે-જિતપાદ
થાય છે. તે જિતપાદના વિગ્ધની પ્રવૃત્તિ કરવા માટે જાતમ સ્વામી પ્રમ
કરે છે.

[illegible]

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

2. ОПРЕДЕЛЕНИЕ КАЧЕСТВЕННОСТИ

세종대왕, 역사와 문학   2. 세조, 문종, 단종   3. 조선의 문물

अथ मन्त्रः ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

विषयसूची

ॐ, नमो भगवते वासुदेवायः

प्रथम गच्छक समाप्त.

અગાઉથી આહુકે યદ્ય જે અમોને મદદ કરી છે તેના

મુખારક નામોનું લીસ્ટ.

૨૦૦ સીક પુનમચંદ કરમચંદ ડોલવાલા	પાટણ.
૫૨ વિદ્યાસાગર પર્માપટેશા ન્યાયરાજ મુનિ મહારાજ	પુના.
શ્રી ૧૦૦૮ શાંતીવિજયજી.	મુંબઈ.
૧૦૦ એક સમી શુકરજી	મુંબઈ.
૧૦૦ બુકસેગર મેયજી દીરજી નેન પુસ્તકો. વેચનાર.	મુંબઈ.
૨૫ એક વિદુષી બાપુ.	પુના.
૧ નેન પુસ્તક મંદારી	ધારાજી
૩ બુંદારમજી સદુભીમજી	બીલાવર
૧ સોફ્ટરી શ્રી શ્વેનાંબર નેન લાઈબ્રરી	હરીર શ્રીડી.
૧ શાં કુવરજી રામજી	મુંબઈ
૧ નેન શ્વેનાંબર વાંચન મંદીર	ચેલંગા જી. લેવગામ.
૧ ધર્મવિજયજી	પાંકીતાપા
૨ શાં, કેમવંડાસ હમનડાક	જમરાવાદ.
૧ મે. હાંચંદ રવજી	મુંબઈ
૧ પદ્મિન મનાપરજી મહારાજ	નારોડ (મારવાડ)
૧ ઉચરજીત હિમેડ	વાસંગમ જી. સગરા
૧ હીરાજીક વાડીજીક ચાહ	મુંબઈ
૧ છુલિપસાગરજી મુરી	વેથાપુર
૧ મુનિ દ્વિવિજય	જામનુજા પિ. વડનરેડી
૧ જાંગવી મરચંદ મુલભાઈ	વાલુકે વિજાપુર
૧ રામભાડુર બકીરાજ એન્ડ સન્સ	ધાંગાપા
૪ મુખજી મેષજી	ફતેગઢ
૧ રામચંદ જીવંત હંચ મુખવાજી	હરજા પિ. હરજા
૧ મુનિશી જે.દનવિજયજી	મુંબઈ.
	રાખનુ વડગમ જી.
	કેડહાપુર
૨ શાં, જમરાજ હુમજી	શ્રીમંત (વાસ્વા)
૧ શાં રવેરચંદ જાડેશી	જમનમર
૧ મુનો પ્રતાપવિજયજી	

(૨)

૧ મનમુખરોમ ન્હાનચંદ	અમદાવાદ
૧ ક્ષેત્રચંદ કપુરચંદ ભાવને	મુંબઈ
૧ સંકરજાત પૂનમચંદ	મુંબઈ
૨ મૂનિ જ્ઞાનમુંદર	જોધપુર
૧ શા. વેલજી ઘેરાભાઈ	ભોરીવલી જી. યાંચે.
૧ શા. છોટાજાત મધુચંદ	અ. હાવાદ.
૧ શા. દાંમજી વેરસી	મુંબઈ
૧ કૈશવજાત મગનવાત	અમદાવાદ.
૫ શ્રી ઓસીબા તીર્થ લાઇબેરી	ઓસીબા તીર્થ
૧ વૃક્ષજરામ મુખચંદ	દંચસ કરંજી
૧ વેલજી નાગર	સરઘાટ ચીતાનાગ
૧ કપુરચંદ રવજી	મુંબઈ
૧ શા. જેતંગભાઈ છોટાજાત મુનરીબા	ઝરીબા જી. ખાનભેંમ
૧ જમુ જેઠાભાઈ	બીદર (કચ્છ)
૧ જમનાદાસ એન્ટ કુ.	દીક્ષી
૧ મોહનજાત ગોવિંદજી	પાલીનાભા
૧ જૈન જ્ઞાનપ્રસારક વાંચનાલય	નીપાણી જી. બેલગાંમ
૧ મુનિ શુભ મુનિ	મુન્ન બંદર
૧ સાકતચંદ રતનચંદ વકીલ	અમદાવાદ
૧ સરૂપચંદ લક્ષ્મીચંદ	મુંબઈ
૧ બાલાજાઈ હમનજાલ	અમદાવાદ
૧-વતમજી પ્રેમજી	આટકોટ બોટલ ઘેર
શા. મેધજી રણમવ	૧૦ વડાજી (અમનમર ઘેર).
૧ સવાઈચંદ મોતીચંદ	અમનમર
૧ શા. માલેક ઉદોયી	દેવપુર જી. ખાનદેરા
૨ નંસિંગભાઈ છોટાજાત મુનરીબા	અમદાવાદ
૨ મુનિ હરિતવિજય માટે	
૧. પ્રમુદાસ નંદજાત	રાજકોટ
૧ રોડ ગિરધરજાત સૌભાગ્યચંદ	મોરગી
૧ યનિ લાલચંદ	રાવપુર શ્રી પી.
૨ રોડ કુરખાત દેરસી ની કુ.	૧ મુંબઈ
લધા જનુપતને. પહેચિ મુનિ દીપચંદભાટે	

૧ દયા ધર્મે એન્ડ કુો	મુલીચક (કાડીયાવાડ)
૧ શા ખીમચંદ કલ્યાણસ	અંકોટે તા. વાગરા છ. ભરચ
૧ શા નારાયણ પંચવટી પુસ્તકાલય	નારીકે (પંચવટી)
૧ રા. હોદાલાલ નરસીદાસ	જંભુમર છ. ભરચ.
૧ હોત્ર કુષરંજી પૂતમચંદ જી મહારાજના સિખ)	અમદાવાદ
૧ સોભાગચંદ કેવલચંદ	રંગુન (બમી)
૧ મેઠારી ચિમનલાલ મગનભાઈ	પાલજીપુર ગુજરાત બિચર
૧ કાલીદાસ ઉમાભાઈ	અમદાવાદ
૧ હવેરી લોગીલાલ હોરચંદ	મુંબઈ
૧ શ્યામભાઈ બેચરાવ શાહ દેડનામચંગા	જહાદુરપુર વાગા મીયા- ગામ છ. ડી રેલ્વે.
૧ શા. વીરજીદાસ પ્રામજી દેસાઈ	મુંબઈ
૧ મેનસુંખ હાથીચંદ	પુના
૧ હંસરાવ ભટ્ટમીચંદ	અમદેલી. કાડીયાવાડ
૧ સહજચંદ ખેમચંદ	અમદાવાદ
૧ મોતીલાલ મુનીલાલ	"
૧ શ્રી જૈન લાઇબ્રેરી	જુહારી છ. મુરત
૧ ચેડ મગજભાઈ હાથીભાઈ	પૂના સિદિ
૧ ચેડ વસ્તીમલ ગુલાબચંદ	"
૧ " રીવનાજી હંમાજી	"
૧ " મુનીલાલ રવચંદજી	જુનેરે છ. પુના
૧ " પદમશીભાઈ રતનશીભાઈ	મુંબઈ
૧ " હામજી કુલચંદ	પોરબંદર
૧ જતીરામ ગોપાળ	હુબલી (ધારવાડ)
૧ ચીમનલાલ હીમતલાલ	વડોદરા
૧ શા. નામજીભાઈ વેકજીભાઈ	બીકાબ (જુનાગઢ રેલ્વે)
૧ જીવજીચંદ મરમચંદ	મુરવ
૧ કોઈ લગસી મોતીચંદ	કાઝાવાડ (કાડીયાવાડ)
૧ મુનિ લાલમુંદરજી	રાયપુર સી. પી.
૧ શા. કલ્યાણજી કેશવલાલ	વડોદરા
૧ જેવંત કાકરસી (કેનકવિજયજી માટે)	કચ્છનાની ગુંબડી પો. રૂનારી
૫ વાડીલાલ હમનેલાલ	અમદાવાદ

